POLIROM

Augustin

Despre iubirea absolută

Comentariu la Prima Epistolă a lui Ioan

Ediție bilingvă

Plural Religie

22
A92

Augustin

Despre iubirea absolută

Comentariu la Prima Epistolă a lui Ioan

Ediție bilingvă

Traducere de Roxana Matei
Introducere de Marie-Anne Vannier
Ediție îngrijită de Cristian Bădiliță

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ "GH. ASACHI" IAȘI

758651

POLIROM
2003

Verificarea traducerii: Ioana Costa și Cristian Bădiliță

www.polirom.ro

© 2003 by Editura POLIROM, pentru prezenta ediție

Editura POLIROM
Iași, B-dul Copou nr. 4, P.O. Box 266, 6600
București, B-dul I.C. Brătianu nr. 6, et. 7, ap. 33, O.P. 37;
P.O. BOX 1-728, 70700

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

AUGUSTIN, st.
Despre iubirea absolută: comentariu la Prima Epistolă a lui Ioan/Augustin;
trad. de Roxana Matei; introd. de Marie-Anne Vannier;
ed. îngrijită de Cristian Bădiliță – Iași: Polirom, 2003
344 p.; 23 cm – (Plural. Religie)

ISBN: 973-683-212-X

I. Matei, Roxana (trad.)
II. Vannier, Marie-Anne (pref.)
III. Bădiliță, Cristian (ed.)

226.5.07

Printed in ROMANIA

Introducere*

I. Liniile majore ale vieții și gîndirii teologice a lui Augustin

Dintre Părinții Bisericii, Augustin ne-a lăsat opera cea mai bogată (peste 800 de predici și în jur de 100 de tratate), în care abordează toate problemele fundamentale ale teologiei. Tot Augustin este și acela a cărui viață este cel mai bine cunoscută. Nu numai că a scris *Confesiunile* care, deși nu reprezintă o biografie, conțin și elemente biografice, dar a avut și un biograf, în persoana prietenului său Possidius, episcop de Calama. La toate acestea se adaugă informațiile oferite de el însuși în *Dialogurile filozofice*, în *Retractationes*, în predici și scrisori.

1. Biografie

Reiese, din aceste diverse documente, că întreaga sa viață a fost marcată de experiența convertirii, care nu s-a înfăptuit dintr-o dată, ci s-a întins pe parcursul a paisprezece ani, trasînd o linie ce-i împarte existența în două.

Înainte de convertire, Augustin duce viața lumii în care trăiește și cunoaște o strălucită carieră de retor. Născut în orășelul Tagaste (actualmente Suk-Ahras, în Algeria) la 13 noiembrie 354, într-o familie din clasa de mijloc, Augustin se distinge repede prin calitățile sale intelectuale. Începînd din 365, își continuă studiile de retorică la Madaura, dar, din lipsă de mijloace, se întoarce pentru un an la Tagaste, după care, în 370, tatăl său îl trimite să-și continue pregătirea la Cartagina, mulțumită unui prieten de familie pe nume Romanus. Augustin va deveni un retor strălucit, căutînd onoruri și plăceri. În scurtă vreme, el decide să trăiască alături de o femeie dintr-o clasă inferioară, pe care, în consecință, nu o va lua în căsătorie, dar care îi va dărui un fiu, Adeodatus.

---

* Traducere de Giuliano Sfichi.

La sfîrșitul studiilor, înainte de 372, cînd va începe să predea la Tagaste, citește *Hortensius* de Cicero. Această carte îl va tulbura atît de mult, încît constituie un punct de ruptură în viața sa (*Conf.* III, 4, 7-8). Este primul pas spre descoperirea lui Dumnezeu, *interior intimo meo et superior summo meo*, primul moment al convertirii sale. Augustin nu numai că trece de la retorică la filozofie, ci, mai adînc, descoperă Înțelepciunea și se hotărăște să citească Biblia. Este dezamăgit însă, căci nu găsește în paginile ei aceeași înălțimea a stilului ca la Cicero.

Și totuși, setea sa de adevăr rămîne nestinsă. Este și motivul pentru care aderă vreme de zece ani la maniheism. Simplu auditor, spera să fie inițiat în mistere ca ales și să înlocuiască credința cu rațiunea, dar întîlnirea cu Faustus din Mileva (în 382-383), care trecea drept doctorul maniheist prin excelență, îl va face să înțeleagă că maniheismul era departe de a-i oferi cheia tuturor enigmelor și că, mai mult, acesta se situa chiar la antipozii raționalismului (*Conf.* V, 6, 10-7, 13). De aceea, Augustin se va îndepărta treptat de maniheism. În 384, numirea sa ca retor la Milano, deși favorizată de maniheiști, îi va permite să se rupă definitiv de acest grup.

Tot acum îl întîlnește pe Ambrozie, la care apreciază deopotrivă calitatea umană și predica. Inițiat de Simplicianus, prieten și succesor al lui Ambrozie, în lectura așa-numitelor *Libri Platonicorum*, Augustin cunoaște o adevărată convertire a intelectului (*Conf.* VII, 10, 16-21, 27). Nu putem ști cu certitudine dacă acele cărți aparțin lui Plotin, lui Porfir sau ambilor autori. În orice caz, ele îl orientează pe Augustin spre interioritate, făcîndu-l să recunoască rolul creator al lui Dumnezeu. Și totuși, în ele însele, sînt insuficiente, iar Augustin arată că „dacă n-aș fi încercat să aflu calea Ta întru Cristos, Mîntuitorul nostru, nu aș fi ajuns să cunosc nimic și aș fi pierit"[1].

Cu toate acestea, citirea epistolelor pauline în iulie 386 (*Conf.* VII, 21, 27) nu antrenează încă decizia lui Augustin de a cere să fie botezat. Pentru a-și depăși ezitările, el va avea nevoie de exemplul convertirii retorului Marius Victorinus (*Conf.* VIII, 2, 3-4, 9), de evocarea vieții eremiților din Trier (*Conf.* VIII, 6, 13-7, 18) și mai cu seamă de episodul din grădina de la Milano (*Conf.* VIII, 12, 28-30), unde se realizează convertirea voinței sale, ce pune capăt unei convertiri personale divizate într-un anumit număr de etape.

Augustin își abandonează postul de retor și se retrage împreună cu cîțiva prieteni la Cassiciacum, lîngă Milano, pentru a se consacra rugăciunii și dialogurilor filozofice. În noaptea de Paști a anului 387, este botezat la Milano de către Ambrozie, alături fiul său Adeodatus și de un prieten pe nume Alypius. Mai rămîne pentru o vreme la Cassiciacum, apoi hotărăște să se întoarcă în Africa. Înainte de plecare și după celebrul extaz trăit la Ostia (*Conf.* IX, 23-25), Monica, mama sa, părăsește această lume.

1. Aici, ca și în alte locuri, pentru citatele din *Confesiuni* am făcut apel la versiunea românească a lui Gh.I. Ștefan, Humanitas, București, 1998 (n.t.).

Întors la Tagaste în 388, Augustin organizează o comunitate mai bine structurată, cea a „Slujitorilor lui Dumnezeu", și evită orice oraș al cărui scaun episcopal era vacant. După moartea lui Adeodatus, acceptă totuși să meargă la Hippona „spre a se întîlni cu un prieten pe care nădăjduiește să-l cîștige pentru Dumnezeu (...). N-are nici o grijă, căci știe că acolo există un episcop. Este înșfăcat însă și făcut preot, ceea ce îl va duce pînă la urmă la episcopat" (Predica 355, 1). Într-adevăr, episcopul Valerius, care este în vîrstă și nu cunoaște îndeajuns latina, cere, în cursul unei liturghii, să fie secondat de un preot. Augustin, aflat acolo din întîmplare, este literalmente covîrșit de mulțime și dus la episcop. Mai mult decît reticent, în virtutea opțiunii sale monastice și a ceea ce, credea el, era o lipsă personală de pregătire, obține o amînare, însă este hirotonisit în 391. Mai bine instruit totuși decît cei mai mulți dintre confrații săi, Augustin pășește mai departe pe calea convertirii și se consacră studierii Scripturii. Peste foarte puțin timp, el trebuie să apere credința împotriva donatismului și a maniheismului, de unde și celebra sa dispută cu maniheul Fortunatus, de pe 28 septembrie 392. Tot Valerius îl ajută și să întemeieze o mănăstire la Hippona. Avînd în vedere competențele lui, acesta îi cere aproape imediat să îndeplinească funcții cvasi-episcopale și, pe 8 octombrie 393, la Conciliul de la Hippona, îl pune să predice despre credință și Crez.

În 395, Augustin este hirotonit episcop-vicar al Hipponei, astfel încît să poată rămîne în această biserică. La moartea lui Valerius, prin 395-396, Augustin devine episcop titular. Deși contemplativ, primește, printr-o convertire reiterată, să îndeplinească misiunea pastorală, să slujească și să predice, dăruindu-se cu trup și suflet, potrivit bine cunoscutei maxime: „Pentru voi, sînt episcop; cu voi, sînt creștin" (Predica 340). Atent la toate și preocupat de coeziunea comunității sale, amenințată de diverse erezii – printre care, începînd cu 412, și cea pelagiană –, ezită să părăsească Hippona, însă este silit să o facă pentru a participa la conciliile din epocă, în care joacă adesea un rol determinant. Cutreieră astfel prin toată Africa de Nord. Dincolo de numeroasele opere pe care le-a scris în această perioadă, Scrisorile, descoperite de Johannes Divjak în 1975, și Predicile, regăsite în 1990 de François Dolbeau la Biblioteca din Mainz, ne ajută să ne facem o mai bună imagine asupra activității desfășurate de el în acei ani. Călugăr episcop, Augustin suferă din cauza îndepărtării de cei cu care își împărțise traiul la mănăstirea din Hippona: Alypius, Possidius, Evodius, Profuturus... și care acum sînt episcopi, însă continuă să fie legat de ei printr-o prietenie trainică ce contribuie la unitatea Bisericii din Africa, într-un context dificil, date fiind numeroasele erezii și căderea Romei. Acesta este cadrul în care va scrie *Cetatea lui Dumnezeu* și *Retractationes* – ultima, lucrare unicat în istoria gîndirii, în paginile căreia, reluîndu-și rînd pe rînd toate scrierile, le aduce, într-o necurmată convertire, rectificări și adăugiri în ajunul morții sale, ce va surveni pe 28 august 430, atunci cînd Hippona se afla sub asediul vandalilor.

2. *Antropologie*

Dacă, de la I pînă la IX, cărţile *Confesiunilor* constituie o sursă importantă pentru cunoaşterea biografiei lui Augustin, cărţile de la X pînă la XIII schiţează totodată liniile directoare ale antropologiei sale. Venind din verbul latinesc *confiteor*, *Confesiunile* desemnează, într-adevăr, o triplă mărturisire: mărturisirea greşelilor din trecut, mărturisirea de credinţă şi mărturia recunoştinţei pentru creaţie şi în numele creaţiei, în care va prinde contur antropologia augustiniană.

Cei ce n-au mers mai departe de scrierile din controversa pelagiană, scoase din contextul lor, sau de reinterpretarea lui Augustin de către jansenişti, i-au reproşat deseori acestuia faptul de a fi dezvoltat o antropologie pesimistă. Această componentă există, însă este tîrzie, datînd de pe la 415, decurge din imperativele polemicii şi necesită o nuanţare. În realitate, antropologia augustiniană este categoric optimistă şi se defineşte pornind de la schema *creatio*, *conversio*, *formatio*. Or, această schemă se păstrează, chiar dacă este mascată de alte chestiuni în cursul polemicii pelagiene.

a. Schema *creatio, conversio, formatio*

Atenţia lui Augustin s-a îndreptat foarte de timpuriu asupra necesităţii de a dezvolta o antropologie solidă. Într-adevăr, prin intermediul predicării lui Ambrozie, el descoperă dimensiunea spirituală a chipului lui Dumnezeu în om, ceea ce îi va permite să-i combată pe maniheişti în această chestiune (*De Genesi contra Manichaeos*) şi să adîncească noţiunea de relaţie între Creator şi fiinţa creată. Augustin nu se mulţumeşte însă cu o simplă reflecţie asupra chipului lui Dumnezeu. El situează această noţiune în locul unde-şi face apariţia, altfel spus în textul Genezei, şi în conformitate cu rolul său de episcop, comentează în cinci rînduri (*De Genesi contra Manichaeos*, *De Genesi ad litteram liber imperfectus*, *Confesiuni* XI-XIII, *De Genesi ad litteram*, *Cetatea lui Dumnezeu* XI) primele capitole ale Genezei, propunînd astfel o ontologie teologală şi o antropologie spirituală în care tratează o serie de probleme fundamentale: „Cine a zidit făptura? Cum şi de ce?" (*Cetatea lui Dumnezeu* XI, 21).

Creaţia ocupă un loc central în comentariile sale. Împotriva maniheiştilor, Augustin subliniază caracterul bun al acesteia şi o interpretează în termeni de „dar al fiinţei". Dar, dacă toate celelalte fiinţe sînt perfecte potrivit speciei lor, omul are o poziţie intermediară (Scrisoarea XVIII) şi, după cum inima sa se va îndrepta într-o parte sau alta, el se va desăvîrşi sau distruge, de unde şi rolul hotărîtor al convertirii.

Augustin, care nu numai că a fost puternic marcat de noţiunea neoplatoniciană de convertire, dar a şi făcut experienţa convertirii de-a lungul întregii sale vieţi, insistă în repetate rînduri asupra

necesităţii ei pentru desăvîrşirea fiinţei (*Conf.* XII, 2, 3). Prin convertire „creatura capătă formă şi devine creatură perfectă" (*De Genesi ad litteram* I, 4, 9). Îngerii, care pentru Augustin reprezintă creaţia perfectă, ne ajută să ne facem o imagine: „Întoarsă, pornind de la lipsa ei de formă, spre Dumnezeu, care a creat-o, creatura angelică prinde formă şi devine creatură perfectă" (*De Genesi ad litteram* I, 4, 9). *Conversio* şi *formatio* sînt simultane în cazul îngerilor, în vreme ce, pentru fiinţa umană, între cele două există o anumită distanţă în timp.

Prin *formatio*, termen greu traductibil şi care constituie o variantă a lui *forma*, Augustin desemnează realizarea fiinţei – pe care el o exprimă îndeosebi prin metafora iluminării şi cea a odihnei întru Dumnezeu –, realizare ce nu poate să nu evoce îndumnezeirea în care libertatea şi harul îşi dau mîna.

b. Libertate şi har sau ecoul polemicii pelagiene

Problema raportului dintre libertate şi har şi-a vădit întreaga amploare în cursul polemicii pelagiene, însă Augustin era conştient de această sinergie dintre libertate şi har dinainte, încă de la convertirea sa, de pe cînd repeta „Tu mi-ai îndreptat paşii spre Tine" (*Conf.* VIII, 12, 30). Cu toate că de-a lungul controversei a pus accentul pe har, el nu ignoră rolul libertăţii, aşa cum explică de altfel în *Retractationes* (II, 37): „În cartea *Despre duh şi literă*, m-am luptat înverşunat cu duşmanii harului dumnezeiesc", *id est* cu pelagienii, după care precizează: „Cartea prin care i-am răspuns lui Pelagius ca să apăr harul, iar nu ca să atac natura ce este dezrobită şi călăuzită prin har, poartă numele *Despre natură şi har*".

Într-adevăr, scopul său era nu să pună în discuţie natura, ci să arate că, redusă la ea însăşi, aceasta nu înseamnă nimic şi că rolul lui Dumnezeu este fundamental, în vreme ce augustinismul, radicalizîndu-i temele, le va deforma.

În mod analog, printr-o exegeză eronată a lui Pavel (Rm 5, 12), motivată de proasta traducere a textului din *Vetus Latina*, traducerea în latină a Bibliei, anterioară traducerii lui Hieronim, pe care se sprijinea, precum şi de o anumită dorinţă de a polemiza, Augustin ajunge la o excesivă radicalizare în chestiunea păcatului originar şi a botezării copiilor de mici care, dacă nu este văzută în contextul ei, conduce la contrasensuri în ceea ce priveşte gîndirea augustiniană. Într-adevăr, lucrul cu adevărat important, după cum explică acelaşi Augustin în *Enchiridion*, este să vedem că el înţelege totul în lumina noii creaţii.

De altfel, în acelaşi timp, Augustin evidenţiază locul libertăţii şi reaminteşte că „Acela care te-a creat fără tine nu te îndreptăţeşte fără tine: a creat pe cineva care nu era conştient, dar nu îndreaptă pe cineva care nu consimte" (Predica 169, 11). Prin har, „liberul-arbitru nu este suprimat, ci ajutat" (Scrisoarea 157, 2). În final, Augustin ajunge la o viziune foarte echilibrată asupra raporturilor dintre

libertate şi har, aşa cum o demonstrează cartea sa, *Despre duh şi literă* (3, 5), Predica 26 etc. Polemica îl conduce spre anumite excese, însă ceea ce vrea el să scoată în evidenţă este, de fapt, rolul Sfîntului Duh, ceea ce şi face, mult mai împăciuitor, în *De Trinitate*.

3. Teologia trinitară

Augustin nu dorea să publice *De Trinitate*, ecou al meditaţiei sale pe tema Treimii, dar s-a învoit pînă la urmă, prin 426, după ce primele douăsprezece cărţi i-au fost sustrase şi publicate fără ştirea lui. Într-adevăr, el nu propunea în această lucrare o expunere sistematică despre Treime, ci doar expresia căutării sale pe care mai putea să o dezvolte şi să o aprofundeze, aşa cum făcuse deja în Predica 52. Cartea s-a dovedit însă a fi de o fecunditate pe care el nu şi-o închipuise şi a marcat vreme îndelungată teologia trinitară occidentală. Augustin, care citise toate lucrările despre Treime existente la vremea sa, aborda în realitate toate problemele fundamentale relative la această temă: raportul dintre unitatea de esenţă şi Treimea persoanelor, perihoreza, Treimea creatoare, analogiile trinitare...

a. Treimea: o taină a iubirii

Încă de la convertire, Augustin s-a străduit să înţeleagă misterul lui Dumnezeu. A fost prins fără întîrziere în dinamica acestuia, care nu este alta decît iubirea trinitară (*Tr* XV, 2, 3). De aceea, nu a rămas la un nivel pur speculativ, ci a luat în calcul dimensiunea spirituală şi mistică. Astfel, el a stabilit o legătură foarte clară între lucrări pe care nimeni nu le-ar asocia la o primă abordare: *De Trinitate*, *Omiliile la Evanghelia Sfîntului Ioan*, *Comentariul la Prima Epistolă a Sfîntului Ioan* şi *Regula*. În toate aceste cărţi, Augustin reaminteşte că mila constituie fundamentul vieţii intelectuale, spirituale şi comunitare şi propovăduieşte o atitudine primitoare pentru cei ce vor să pătrundă această taină a iubirii care este Dumnezeu, cum explică şi în *Omiliile la Evanghelia Sfîntului Ioan* (76, 4): „Tatăl, Fiul şi Sfîntul Duh vin la noi atunci cînd noi ne îndreptăm spre ei, vin să ne dea ajutorul lor, iar noi le dăm ascultarea noastră. Vin să ne lumineze, în vreme ce noi contemplăm, vin să ne umple, în vreme ce noi primim". Se produce atunci un schimb, un dar din partea Treimii, un dar reînnoit fără încetare, iar noi sîntem introduşi în viaţa trinitară.

Augustin reia şi o altă imagine, aceea a armoniei primei comunităţi din Ierusalim, pentru a exprima viaţa trinitară (*In Io* 14, 9). Aici stă tot misterul unităţii Treimii, asupra căruia Augustin a reflectat îndelung în *De Trinitate*. Or, artizanul acestei unităţi nu este altul decît Sfîntul Duh. „Cînd acest Duh, Dumnezeu din Dumnezeu, se dăruieşte omului, îl înflăcărează de iubirea pentru Dumnezeu şi pentru aproapele, căci el este Iubire. Omul nu poate iubi pe Dumnezeu decît prin

Dumnezeu." (*Tr* 15, 17, 31) El pătrunde astfel în această taină a iubirii şi poate iubi aşa cum Tatăl iubeşte pe Fiul ori cum Fiul iubeşte pe Tatăl ori, în sfîrşit, poate să fie iubire aşa cum Sfîntul Duh este iubire şi să trăiască viaţa pe care i-o dăruieşte Treimea. Tocmai de acest dinamism încearcă să dea seama *De Trinitate*, ceea ce şi explică structura lucrării.

b. Două cărţi

Augustin pleacă de la două cărţi: Scriptura şi Creaţia. Într-o primă etapă, corespunzătoare primelor şapte cărţi, el încearcă să definească natura Treimii, aşa cum se înfăţişează ea în Scriptură. Înainte de orice altceva, Augustin afirmă unitatea şi egalitatea Treimii împotriva sabelienilor, după care studiază misiunea specifică fiecărei Persoane pentru a arăta că între acestea nu există subordonare, ci egalitate. Apoi recitеşte teofaniile din Vechiul Testament, pentru a vedea dacă în ele se vorbeşte sau nu despre Treime. Cum trebuia să polemizeze cu arianismul, care începea din nou să ridice capul, el evocă dumnezeirea lui Cristos şi pune accentul pe cristologie şi pe misterul Întrupării. În cărţile V şi VII, Augustin propune un lexic al terminologiei trinitare. Îşi dă seama totuşi că, atunci cînd vrei să vorbeşti despre Treime, cuvintele sînt inadecvate. „Ce sînt acestea trei?" Desigur, vorbim despre trei persoane, însă termenul este foarte aproximativ, întrucît persoanele divine înseamnă infinit mai mult decît persoanele umane (*Tr* VII, 4, 7). Augustin se mărgineşte la o definire formală a persoanei, netezind în schimb calea pentru Boethius, Richard de Saint Victor şi Sfîntul Toma din Aquino, la care această noţiune capătă întreaga-i densitate. Încet-încet însă, el realizează că studiul Scripturii şi demersul raţional nu-i permit să meargă mai departe cu investigaţia.

În consecinţă, adoptă o altă perspectivă în cărţile VIII-XV: nu mai priveşte Treimea în ea însăşi, ci o cercetează pornind de la fiinţa umană, creată după chipul ei. Ajunge, ca urmare, să introducă analogiile trinitare, cum li se va spune mai tîrziu, care stabilesc o legătură între antropologie şi teologia trinitară. Cea mai importantă dintre aceste analogii – aceea a celui care iubeşte, a celui care este iubit şi a iubirii – s-a născut din meditaţia sa trinitară şi caracterizează Treimea în ea însăşi, fluxul de iubire dintre persoanele divine, fiecare fiind plasată în fiinţa ei de privirea iubitoare a celeilalte. Restul analogiilor – sufletul, cunoaşterea şi iubirea (IX), memoria, intelectul şi voinţa (X), memoria, vederea lăuntrică şi voinţa (XI) – trimit doar la fiinţa umană şi au fost uneori definite ca fiind psihologice. Ele sînt marcate de neoplatonism, în special de Porfir, însă Augustin le propune numai ca simple ipoteze, şi niciodată ca treimi în ele însele. El le aplică sufletului, în măsura în care acesta este creat după chipul Treimii, lucru pe care Porfir nu îl spunea, şi se străduieşte să arate că, dacă Treimea este inaccesibilă în sine, ea este accesibilă în schimb prin manifestarea sa în fiinţa umană. În plus, în cărţile XIV şi XV,

Augustin studiază o chestiune foarte importantă: înnoirea chipului, înnoire care se face după chipul Treimii și care constituie ființa umană ca subiect. „Atunci vom fi transformați, scrie el, adică vom trece de la o formă la alta, de la forma întunecată la forma luminoasă. Căci forma întunecată este deja chip al lui Dumnezeu și, tocmai de aceea, slavă a Sa (...). Această natură, cel mai nobil dintre lucrurile create, o dată curățită de necredință de către Creatorul ei, își leapădă forma diformă spre a se preface în formă frumoasă." (*Tr* XV, 8, 14) Augustin își reîntîlnește astfel propriile reflecții dezvoltate în comentariile la Geneză. În cartea XV, el abordează și problema lui *Filioque*, căutînd să înțeleagă relațiile privitoare la origine dintre persoanele Treimii. Dacă însă ajunge să afirme că Duhul purcede deopotrivă de la Tatăl și de la Fiul, acesta este rezultatul cercetării sale, iar nu al unei afirmații dogmatice.

Pînă la urmă, ceea ce ne propune el în *De Trinitate* este un studiu al Treimii extrem de dens și rareori egalat.

4. Cele două cetăți

Mai există o lucrare a Sfîntului Augustin – publicată cam în aceeași perioadă, pe la 427, și începută în 412 –, care, și ea, a marcat în bună măsură gîndirea ulterioară, și anume *Cetatea lui Dumnezeu*. Ca și în *De vera religione*, Augustin propune în paginile ei o apologie a adevăratei religii, cea care conduce la beatitudine. Augustinismul politic ce-și trage obîrșia de aici nu prea corespunde însă perspectivei episcopului de Hippona, rezultînd mai degrabă dintr-un contrasens la originea căruia se situează Paulus Orosius. Într-adevăr, pentru Augustin, deosebirea dintre cele două cetăți este de ordin spiritual, cum demonstrează și următorul pasaj, rămas celebru (XIV, 28): „Două iubiri au zidit două cetăți: iubirea de sine pînă la disprețuirea lui Dumnezeu a zămislit cetatea pămîntească, iubirea de Dumnezeu pînă la disprețuirea de sine a zămislit cetatea cerească". Augustin a reflectat mult asupra temei celor două cetăți – pe care o găsim deja în *De vera religione*, *De catechizandis rudibus* și *De Genesi ad litteram*, înainte de a fi tematizată în *Cetatea lui Dumnezeu,* plecînd de la combaterea păgînismului (I-X) și susținerea creștinismului (XI-XXII). Interpretarea acestei teme este delicată și a prilejuit numeroase controverse. Nu încape îndoială că putem vedea aici opoziția dintre Roma și Ierusalimul ceresc, cu alegerea termenului *ciuitas* pentru a da titlul acestei lucrări scrise la scurt timp după căderea Romei și puternic marcată de ea, dar urmărind să demonstreze că altul va fi sfîrșitul istoriei.

Și totuși, n-ar trebui să ne grăbim să asimilăm Cetatea lui Dumnezeu cu Biserica, cum au făcut autorii secolului al XIX-lea. Pentru a situa cele două realități, Augustin pleacă mai curînd de la parabola grîului și a neghinei. Biserica ocupă un loc central în gîndirea acestui păstor de suflete care a fost Augustin, iar el o definește ca fiind trupul mistic

al lui Cristos sau chiar Cristosul deplin, al cărui suflet este Sfîntul Duh (Predica 267, 4). El își dezvoltă ecleziologia în lumina misterului Întrupării mai cu seamă pentru a răspunde donatismului. În același timp, reamintește că Biserica presupune comuniunea întru credință, taine și iubire, precum și că în afara Bisericii nu există mîntuire. În această ultimă chestiune sînt necesare cîteva precizări, deoarece Sfîntul Augustin nu se referă aici la Biserica ierarhică, ci la Biserica înțeleasă în calitatea ei de comunitate a dreptților Vechiului și Noului Legămînt. Perspectiva sa este așadar mult mai puțin restrictivă decît ar fi putut să pară la o primă abordare. De fapt, Cetatea lui Dumnezeu pe care o evocă el este, într-un fel, cetatea despre care vorbește Scriptura și al cărei țel este beatitudinea, sabatul etern „în care ne vom odihni și vom vedea; vom vedea și vom iubi; vom iubi și vom aduce laudă", de unde și legătura dintre Cetatea lui Dumnezeu și eshatologia augustiniană.

De altfel, cărțile de la XIX la XXII ale *Cetății lui Dumnezeu* sînt consacrate finalităților supreme ale celor două cetăți și, tocmai de aceea, dezvoltă teme esențiale ale operei augustiniene, prezente încă din primele Dialoguri: prietenia, fericirea, pacea; acestora li se adaugă, ca și la ceilalți Părinți, o lungă reflecție asupra învierii și a mîntuirii – interpretate în termeni de împlinire a celor șase vîrste ale lumii, care reiau cele șase zile ale Facerii, aducînd beatitudinea și odihna veșnică.

În aceeași lucrare, Augustin, influențat de Porfir, introduce și o teologie a istoriei ce reia și dezvoltă, într-un anumit fel, celebra reflecție asupra timpului, prezentă în cartea a XI-a a *Confesiunilor*, și care îl va inspira, se pare, mai tîrziu pe un autor precum Bossuet.

II. Comentariul Sfîntului Augustin la Prima Epistolă a Sfîntului Ioan

Opera Sfîntului Augustin, cea mai monumentală din întreaga epocă patristică și exercitînd o puternică influență asupra Evului Mediu, precum și asupra gîndirii occidentale pînă în zilele noastre, conține adevărate giuvaeruri. Printre ele se numără și *Comentariile la Psalmi*, în special *Comentariul la Psalmul 41*, în care Augustin își evocă propria experiență spirituală, un alt giuvaer fiind *Comentariul la Prima Epistolă a Sfîntului Ioan*[2].

Rostit în cursul octavei pascale, în alternanță cu *Omiliile* XII și XIII *la Evanghelia Sfîntului Ioan*, și terminat (în realitate, textul se oprește la capitolul 5, versetul 2) în a opta zi după Înălțare a anului 407 sau 415, acest comentariu al Sfîntului Augustin reprezintă în același timp, după cum arată și titlul de *Tractatus*, o serie de predici și de tratate, zece în total, centrate pe afirmația esențială a Scripturii: „Dumnezeu este iubire" (1 In 4, 8; 16). Sfîntul Augustin oferă diferite

2. Vezi prezentarea acestuia oferită de Paul Agaësse în SC 75, pp. 7-102.

expresii acestui verset fundamental din Prima Epistolă a Sfîntului Ioan: Învățătorul lăuntric, Cristosul care ne învață din lăuntrul nostru (III, 13), mila (VI, 9), vederea lui Dumnezeu (IV, 6; VII, 10), care sînt roadele Sfîntului Duh, Întruparea care este prin excelență semnul iubirii lui Dumnezeu pentru noi (VII, 7) și lumina care este Dumnezeu însuși. Urmîndu-l pe Sfîntul Ioan și asemenea Părinților greci, Sfîntul Augustin reamintește că Dumnezeu și lumină, *theos* și *phôs*, sînt indisolubil legate, apoi adaugă, desprinzînd imediat însuși sensul Primei Epistole a Sfîntului Ioan, că semnul după care vor fi cunoscuți fiii lui Dumnezeu este tocmai viața în lumină, care nu este alta decît noua viață ce se exprimă prin intermediul milosteniei[3].

Adeseori, din comentariul Sfîntului Augustin nu se reține decît celebra frază „Iubește și fă ce vrei" (VII, 8), mergîndu-se chiar pînă la transformarea ei într-un manifest al anarhismului. Or, dacă Augustin a ajuns la această concluzie – care rezumă, de fapt, întregul *Comentariu la Prima Epistolă a Sfîntului Ioan* –, scopul său era de a face să se înțeleagă cum se cuvine ce anume înseamnă această dinamică a iubirii. Înainte de orice altceva, este important să reluăm precizările de vocabular pe care le face Augustin. Acel *amor* despre care vorbește Prima Epistolă a Sfîntului Ioan este tocmai *agapè*, *dilectio* și *caritas* deopotrivă, virtute teologală (IX, 1), iubire teologală. Această iubire, cum subliniază Augustin în repetate rînduri, îndeosebi în *Tratatul* VI, 9, reprezintă lucrarea Sfîntului Duh[4], este un dar de la Dumnezeu, după cum explică el în *Tratatul* VI: „Nu e limpede că lucrarea Duhului Sfînt în om este chiar aceasta, ca în el să fie dragoste și îndurare? Oare nu e limpede ce-a spus apostolul Pavel: «Dragostea lui Dumnezeu s-a răspîndit în inimile noastre prin Duhul Sfînt, care ni s-a dat»? Căci despre dragoste vorbea și spunea că înaintea lui Dumnezeu trebuie să ne întrebăm inima. (...) Căci, dacă se va vedea că ai dragoste, atunci ai Duhul Sfînt care te ajută să înțelegi: iar de acest lucru e mare nevoie". Iubirea frățească se numără și ea printre roadele Sfîntului Duh și conduce la realizarea Trupului mistic al lui Cristos, așa cum arată Augustin în *Tratatul* X, 3 : „Iubind, devine și el un mădular; prin iubire intră în alcătuirea trupului lui Cristos și astfel Cristos va fi unul singur, iubindu-se pe sine".

Deoarece și-a elaborat *Comentariul la Prima Epistolă a Sfîntului Ioan*[5], în același timp cu *De Trinitate*, Sfîntul Augustin ajunge la

3. *Cf.* D. Dideberg, „Prolégomènes à une étude de la théologie augustinienne de la charité", în *Signum pietatis*, Würzburg, 1989, pp. 369-381.
4. *Cf.* D. Dideberg, „Esprit Saint et charité. L'exégèse augustinienne de 1 Jn 4, 8 et 16", *Nouvelle Revue Théologique* 97 (1975), pp 97-109 și 229-250; J. Burnaby, *Amor Dei. A study of S. Augustine's teaching on the love of God as the motive of the Christian life*, Londra, ediția a treia, 1960.
5. *Cf.* D. Dideberg, *S. Augustin et la Première Epître de S. Jean. Une théologie de l'agapè*, Paris, 1975.

afirmații similare care prezintă avantajul de a pune, pe de o parte, în evidență întreaga adîncime a acestei epistole ce vorbește despre taina Treimii și, pe de altă parte, de a preciza efortul său pastoral. Astfel, Augustin arată că misterul trinitar nu este inaccesibil. Cum îi spusese unuia dintre interlocutorii săi care se plîngea că nu vede Treimea: „Ba da, află că, dacă vezi mila, Treimea o vezi" (*De Trinitate* VIII, 8, 12), la fel, comentînd Prima Epistolă a Sfîntului Ioan, el explică faptul că mila ne introduce în însăși inima vieții trinitare, pe care o exprimă în viața de aici și acum. El scrie, bunăoară, în *Tratatul* VII, 10: „«Dumnezeu este iubire». Dar ce chip are iubirea? Ce înfățișare are ea? Ce mărime? Ce fel de picioare? Ce fel de mîini? Nimeni nu poate spune. Totuși are picioare, căci ele conduc către Biserică; are mîini, căci ele dau ceva săracilor; are ochi, căci doar cu ajutorul lor poate fi văzut cel care se află în lipsă". Mila este astfel accesibilă tuturor, este propusă tuturor, este un dar al Sfîntului Duh care ne inițiază în misterul trinitar, cum spune Augustin în *Tratatul* VIII, 12: „Știm că locuiește în noi. Dar de unde știm acest lucru, că locuiește în noi? Din faptul că Ioan însuși ne-a spus: «Pentru că ne-a dat din Duhul lui». De unde știm «că ne-a dat din Duhul lui»? Acest lucru, că ți-a dat din Duhul lui, de unde îl cunoști? Întreabă lăuntrul tău! Dacă este plin de iubire, ai Duhul lui Dumnezeu".

Treptat, mila ne transformă din interior pînă la vederea lui Dumnezeu (IV, 6), pînă la viața în Dumnezeu (IX, 9). Aici se află expresia creației celei noi și nu întîmplător Sfîntul Augustin rostește aceste omilii tocmai în perioada pascală. Le adresează, neîndoielnic, celor proaspăt botezați, pentru a-i face să înțeleagă sensul, dinamica vieții celei noi pe care au primit-o prin botez. Astfel, el scrie în *Tratatul* VIII, 12 (p. 367): „Începe să iubești și vei ajunge desăvîrșit. Ai început să iubești? A început să locuiască în tine Dumnezeu. Iubește-l pe Cel care a început să locuiască în tine, pentru ca, locuind în tine într-un chip mai aproape de desăvîrșire, să te facă desăvîrșit". Este vorba tocmai despre viața cea nouă, despre viața în Dumnezeu.

Augustin le propune auditorilor săi și o imagine a unității Cuvîntului lui Dumnezeu – „Cel dintîi a fost rostit de Ioan, celălalt, de David, dar (...) o singură suflare face să răsune două flaute" (IX, 5, pp. 387-389) –, precum și a unității Bisericii, Trup mistic al lui Cristos, împotriva donatiștilor care vor să-l divizeze. Nu încape îndoială că el ajunge la aceste considerații asupra Bisericii ca urmare a controversei cu donatiștii, dar, punînd accentul pe milă și abordînd, pe de altă parte, problema antihriștilor (pe care Augustin îi asimilează neîntîrziat cu donatiștii), Prima Epistolă a Sfîntului Ioan impune de la sine această dezvoltare ecleziologică, cu singura diferență că ea are în vedere în egală măsură Biserica universală și Biserica în calitate de trup al lui Cristos.

Aprofundînd textul epistolei, Sfîntul Augustin înțelege însă rolul central al Întrupării. Dacă, uneori, regretăm că nu găsim un tratat

augustinian de cristologie, putem afla totuşi unul atît în *Scrisoarea către Volusianus*, cît şi în *Predica Dolbeau 26*, iar în *Omiliile la Evanghelia Sfîntului Ioan* şi în *Comentariul la Prima Epistolă a Sfîntului Ioan* găsim numeroase dezvoltări cristologice. În consecinţă, faimoasa frază a Sfîntului Augustin se plasează la sfîrşitul unei lungi reflecţii asupra mîntuirii dăruite în mod gratuit de către Cristos (VII, 7).

Pentru a-şi păstra întreaga densitate, această frază necesită să nu fie separată de contextul ei şi de explicaţia oferită de Sfîntul Augustin. „Aşadar – scrie el în *Tratatul* VII, 8 (p. 329) – ţi se dă un sfat şi aceasta o singură dată: iubeşte şi fă ce vrei! Dacă taci, să taci din dragoste; dacă strigi, să strigi din dragoste; dacă îndrepţi, să îndrepţi din dragoste; dacă ierţi, să ierţi din dragoste. Să fie înlăuntrul tău rădăcina dragostei; din această rădăcină nu poate ieşi decît binele." Or, există vreo altă asemenea rădăcină în afară de viaţa trinitară ce ni-i dăruită şi se manifestă prin milă, această adevărată lumină?

Ceea ce ne oferă Augustin prin intermediul *Comentariului la Prima Epistolă a lui Ioan*, pornind de la dubla iubire, de Dumnezeu şi de aproapele, este un adevărat expozeu teologic şi antropologic. Textul însuşi al Epistolei îl implică, în măsura în care vorbeşte despre filiaţia divină. El ne invită aşadar la o înţelegere a Treimii, această taină a iubirii, la o reflecţie asupra rolului lui Cristos şi al Sfîntului Duh, precum şi asupra naturii fiinţei umane, capabilă să primească această iubire. Tocmai prin chipul lui Dumnezeu care se află în ea poate fiinţa umană să o primească, prin dorinţa de Dumnezeu care îi este dăruită, de unde şi expunerile Sfîntului Augustin privitoare la Învăţătorul lăuntric şi la dorinţă. Astfel, el scrie în *Tratatul* III, 13 (p. 211): „Vedeţi de-acum, fraţii mei, aici este o mare taină: sunetul cuvintelor noastre loveşte urechile voastre, dar învăţătorul este în voi. Să nu credeţi că puteţi învăţa ceva de la un om. Putem să dăm îndemnuri prin sunetul glasului nostru, dar dacă nu este în voi Cel care învaţă, zadarnic este sunetul glasului nostru.

Vreţi să ştiţi încă şi mai mult, fraţii mei? Oare nu aţi ascultat cu toţii această predică? Cîţi sînt cei care vor ieşi de aici încă neînvăţaţi? În ceea ce mă priveşte, eu le-am vorbit tuturor, dar cei cărora acea ungere nu le vorbeşte înlăuntrul lor, cei pe care Duhul Sfînt nu-i învaţă înlăuntrul lor se întorc neînvăţaţi. Învăţăturile din afară sînt ca nişte ajutoare şi sfaturi. Cel care învaţă inimile îşi are scaunul în cer". Capabilă să primească viaţa divină, fiinţa umană este liberă să o accepte sau să o refuze, aici e toată dialectica neasemănării şi a asemănării, a lui *aversio a Deo* şi *conversio ad Deum*. Or, optînd pentru milă, fiinţa umană se îndreaptă spre împlinirea ei, spre *formatio*[6], care nu înseamnă altceva decît o *conformatio* faţă de *Forma* prin excelenţă, Cristosul. Iar atunci ea accede la adevărata libertate, la

6. *Cf.* M.-A. Vannier, *Creatio, conversio, formatio chez S. Augustin*, Ed. Universitaires, Fribourg, ediţia a doua, 1997.

libertatea spirituală. Astfel încît Sfîntul Augustin poate formula această sentinţă în care vedem însăşi imaginea fiilor lui Dumnezeu: „Iubeşte şi fă ce vrei!".

Marie-Anne Vannier*

Surse bibliografice:

Ediţii complete: *Mauristes* (Paris, 1679-1700) – *PL* 32-46 – la care trebuie adăugate: G. Morin (1930, *Sermones post Maurinos reperti*, Roma; Scrisorile 1-29, descoperite de J. Divjak (BA 46 B); Noi predici, descoperite de F. Dolbeau (în curs de editare).

Ediţii parţiale: CSEL – CCL – BA (însoţite de traduceri).

Traduceri în franceză: Raulx şi Poujolat, Bar-le-Duc, 1864-1873 – Péronne, Paris, 1872-1878 (însoţite de textul latinesc) – BA – SC 75 şi 116 – NBA.

Concordanţa CETEDOC – CD-Rom-ul cu *Augustinus Lexikon*.

Possidius (435), *Vita Augustini*.

* Marie-Anne Vannier (n. 1957), conferenţiar universitar în cadrul Facultăţii de Teologie Catolică, Universitatea Marc Bloch, Strasbourg, directoare a publicaţiei *Revue des sciences religieuses*, coordonatoare a colecţiei *Sagesses chrétiennes* (Editura Cerf, Paris). A publicat numeroase articole despre teologia Sfîntului Augustin, Meister Eckhart şi mistica renană, Ioan Cassian etc. Este autoarea mai multor cărţi, dintre care amintim: *Creatio, conversio, formatio chez S. Augustin* (1991, 1997 ediţia a II-a), *S. Augustin et le mystère trinitaire* (1993), *Dieu le Père, mystère de charité* (1998), *La communion trinitaire* (2000) ş.a.

758651

BIBLIOTECA JUDEŢEANĂ "GH. ASACHI"

Augustin și epoca lui

Tabel cronologic

Anul	Evenimente istorice	Viața lui Augustin	Scrieri
354	• Pontificatul lui Liberius • Constans al II-lea împărat	• Augustin se naște duminică, 13 noiembrie, la Tagaste. Părinții sînt Monica și Patriciu.	
361	• Iulian împărat		
364	• Valentinian I împărat al Occidentului • Valens împărat al Orientului		
366	• Pontificatul lui Damascius		
371		• Prima ședere la Cartagina.	
372		• Moare Patriciu. • Augustin își ia o ibovnică, al cărei nume nu se cunoaște.	
373		• Se naște, probabil, fiul său și al ibovnicei, Adeodatus.	
375		• Se întoarce de la Cartagina la Tagaste.	
376		• Moartea unui prieten îl afectează foarte mult. Revine la Cartagina.	

Anul	Evenimente istorice	Viața lui Augustin	Scrieri
380	Theodosie I împărat		• Scrie *De pulchro et apto*, pierdut.
383		• Pleacă la Roma.	
384		• E numit profesor de retorică la Milano. • Pe 22 noiembrie rostește Elogiul lui Valentinian al II-lea, împăratul Occidentului.	
386	• Hieronim pleacă spre Palestina	• Citește *Enneadele* lui Plotin în latină; se retrage cu un grup de prieteni la Cassiciacum.	• *Contra Academicos* • *De beata vita* • *De ordine*
387		• Primește botezul la Milano, din partea lui Ambrozie. • Moartea mamei sale, Monica.	
388		• Se întoarce la Cartagina și apoi la Tagaste.	• *De quantitate animae* • *De libero arbitrio* • *De moribus ecclesiae catholicae et de moribus Manichaeorum* • *De Genesi contra Manichaeos* • *De diuersis quaestionibus* • *De magistro*
389	• Botezul lui Paolin de Nola, prieten al lui Augustin		• Începe tratatul *De uera religione*, terminat în 390.
390		• Mor Adeodatus, fiul său, și Nebridius, un bun prieten.	

Anul	Evenimente istorice	Viața lui Augustin	Scrieri
391	• Pontificatul lui Siricius	• Augustin e hirotonit preot. • Vine la Hippona ca să întemeieze o mănăstire.	• *Omilia 216* • 391-392: *De utilitate credendi* și *De duabus animabus contra Manichaeos* • 391-395: *De libero arbitrio*
392	• Aurelius devine episcop al Cartaginei. • Eugenius împărat al Occidentului	• 28-29 august: dipută la Hippona cu preotul maniheu Fortunatus. • Începe campania polemică împotriva donatiștilor.	• *Contra Fortunatum* • 392-420: *Enarrationes in Psalmos*
393			• *De fide et symbolo* • *De Genesi ad litteram imperfectus liber*
394		• Lecții despre *Epistola către romani* la Cartagina.	• *Psalmus contra partem Donati* • *De sermone Domini in monte* • 394-395: *De mendacio*
395	• Arcadius, împărat al Orientului, Honorius, al Occidentului	• E hirotonit episcop-vicar al lui Valerius, la Hippona. • Organizează o dezbatere publică cu Proculianus, episcopul donatist al Hipponei.	• *De agone christiano* • Începe *De doctrina christiana.*
397	• Moare Ambrozie al Milanului	• Predică la Cartagina. • 13-28 august Conciliul de la Cartagina împotriva donatiștilor.	• 397-398: *Contra Faustum Manichaeum* • 397-400: *Quaestiones euangeliorum* • 397-401: *Confessiones*

Anul	Evenimente istorice	Viața lui Augustin	Scrieri
399	• Emisarii imperiali închid templele păgîne din Africa, în urma unei legi a lui Honorius.		• *De natura boni contra Manichaeos* • *Contra Secundinum Manichaeum* • *Adnotationes in Iob* • 399-400: *De catechizandis rudibus* 399-420: *De Trinitate*
400	• Pontificatul lui Anastasius		• *De fide rerum quae non uidentur* • *De consensu euangelistarum* • *Contra epistolam Parmeniani* • 400-401: *De baptismo contra Donatistas* • *De opere monachorum*
401			• *De bono coniugali* • *De sancta uirginitate*
402	• Pontificatul lui Inocențiu I		
405	• Honorius legiferează împotriva donatiștilor. Edict de unire		• *De unitate ecclesiae*
406			• 406-411: *De diuinatione daemonum*

Anul	Evenimente istorice	Viața lui Augustin	Scrieri
408	• Theodosius al II-lea împărat al Orientului • Alaric pătrunde în Italia.		• 408-409: *Quaestiones expositae contra paganos* (= Ep. 102) • 408-412: *De utilitate jeiunii*
411		• Augustin predică împotriva donatiștilor la Cartagina și Cirta. • Rol decisiv în pregătirea Conferinței (*collatio*) de la Cartagina cu donatiștii.	• 411-412: *Breuiculus collationis contra Donatistas* • 411-412: *De peccatorum meritis et remissione*
412		• Edict imperial împotriva donatiștilor.	• *De spiritu et lettera* • *De gratia noui testamenti* (= Ep. 140)
413	Pelagius scrie Epistola către Demetria, un manifest al pelagianisului.		• *De fide et operibus* • *De ciuitate Dei I-III* • 413-415: *De ciuitate Dei IV-V* • 413-415: *De natura et gratia*
414			• *De bono uiduitatis ad Iulianam* • *De Trinitate* • 414-417: *Tractatus in Iohannis euangelium*

Anul	Evenimente istorice	Viața lui Augustin	Scrieri
415	• Pelagius e absolvit la Sinodul de la Diospolis.		• *Ad Orosium contra Priscillianistas et Origenistas* • Comentează *Prima Epistolă a lui Ioan*, *Tractatus in Epistolam Iohannis ad Parthos* (*Despre iubirea absolută*). • *De perfectione justitiae hominis* • 415-417: *De ciuitate Dei VI-X*
417	• Inocențiu I îi condamnă pe Pelagius și pe Celestius. • Pontificatul lui Zosim, care îi absolvă pe Pelagius și pe Celestius.	• Primește *Historiae* de Orosius. • Conciliu antipelagian la Cartagina.	• *De gestis Pelagii* • *De correctione Donatistarum* (= Ep. 185) • *De patientia* • 417-418: *De ciuitate Dei XI-XIII*
418	• Zosim îi excomunică pe Pelagius și Celestius și condamnă pelagianismul. • Pontificatul lui Bonifaciu.		• 418-419: *Contra sermonem Arianorum* • 418-420: *De ciuitate Dei XIV-XVI*
419			• *Quaestiones in Heptateuchum* • 419-421: *De nuptiis et concupiscentia* • 419-421: *De anima et eius origine* • 419-421: *De coniugiis adulterinis*

Anul	Evenimente istorice	Viața lui Augustin	Scrieri
420	• Gaudentius, episcop donatist amenință că se va arde viu împreună cu credincioșii săi la sosirea trimisului imperial.		• *Contra mendacium* • 420-421: *Contra duas epistolas Pelagianorum* • 420-425: *De ciuitate Dei XVII*
421			• 421-423: *Enchiridion ad Laurentium* • 421-424: *De cura pro mortuis gerenda*
425	• Valentinian III împărat al Occidentului • Pontificatul lui Celestinus I		• *De ciuitate Dei XVIII* • 425-427: *De ciuitate Dei XIX-XXII*
426		• Își prezintă succesorul, preotul Heraclius.	• *De gratia et libero arbitrio* • *De correptione et gratia* • *Retractationes* (toate cele trei cărți vor fi terminate în 427)
428		• Începe controversa semipelagiană.	• *De praedestinatione sanctorum* • *De dono perseuerantiae* (ambele încheiate în 429)
429			• *Tractatus aduersus Judaeos*
430	• Vandalii intră în Numidia.	• Augustin moare sîmbătă, 28 august.	

Notă despre Augustin și donatism

Comentariul la Prima Epistolă a lui Ioan este presărat cu aluzii la schismaticii donatiști, acuzați de distrugerea unității Biserici, de provincialism teologic, de radicalism și, cel mai grav, de lipsă de iubire. Spre deosebire de eretici, schismaticii recunosc și acceptă întocmai ca și „catolicii" dogmele Bisericii, dar atitudinea lor existențială, modul lor de a fi, stilul lor de viață contrazic flagrant corecta impostație dogmatică. Iată de ce consider necesar ca, în prelungirea textului augustinian, să ofer o scurtă descriere a acestei mișcări importante, cu care episcopul Hipponei a polemizat o lungă perioadă de timp.

Ca fenomen istoric donatismul[1] apare, în Africa, imediat după „marea persecuție" declanșată de către Dioclețian (303-305)[2]. El va atinge apogeul chiar în timpul preoției și episcopatului lui Augustin (în jurul anului 390), dispărînd definitiv în secolul al VII-lea, după cucerirea arabă. Ca *forma mentis* însă, putem afirma, împreună cu Frend, că donatismul este conatural creștinismului african. Prin urmare, deși manifestarea lui concret-istorică se produce abia la începutul secolului al IV-lea,

1. Lucrări excelente despre subiect: J.P. Brisson, *Autonomisme et christianisme dans l'Afrique romaine de Septime Sévère à l'invasion arabe*, Paris, 1958; R. Crespin, *Ministère et sainteté pas]torale du clergé et solution de la crise donatiste dans la vie et doctrine de Saint Augustin*, Paris, 1965; W.H.C. Frend, *The Donatist church, a movement of protest in Roman North Africa*, Oxford, 19712; *idem*, art. „Donatisme", in *Dictionnaire encyclopédique du christianisme*, Paris, 1990, t. I, pp. 716-724. Ipoteza sociologică a lui Frend, după care „diferențele religioase n-ar fi decît manifestarea clivajelor sociale și etnice din Africa romană", a fost amendată de P. Brown, „Religious dissent in the Later Roman Empire, the case of North Africa", in *History*, 46, 1961, pp. 83-101. *Cf.* și P. Brown, *La vie de saint Augustin*, nouvelle édition augmentée, Paris, 2001, le chapitre „Ubi ecclesia?".
2. Persecuția a durat doi ani în Occident și aproape nouă în Orient (între 303-312).

trăsăturile sale esențiale pot fi detectate anterior. Acestea sînt: purismul, sectarismul, ultraspiritualismul, radicalismul apocaliptic și se întîlnesc, în doze diferite, la cei doi mari teologi nord-africani din secolul al III-lea, Tertulian și Ciprian. După Frend, donatismul conjugă ultraspiritualismul tertulianeic cu purismul ciprianic. De la Tertulian teologia donatistă va fi preluat teoria conform căreia între Biserică și lume există o opoziție ontologică insurmontabilă. Biserica nu poate accepta compromisuri. Orice contact cu lumea, și în primul rînd cu instituțiile politice și administrative, maculează, distruge, corupe. Asemenea lui Ciprian, de această dată, donatiștii văd în Biserică acel *hortum conclusum et fontem signatum*[3], interzis oricărui credincios compromis, iar în figura episcopului, urmaș al martirilor, încarnarea perfecțiunii înseși.

Dintr-o asemenea perspectivă, reformist-legalistă, ecleziologia este din principiu invalidată, în sensul că Biserica „adevărată", „autentică" este reprezentată exclusiv de membrii săi desăvîrșiți, necompromiși, care respectă întru totul și *ad litteram* Legea creștină[4]. Păcătoșii, prin însăși condiția lor, se autoexclud din adunarea eclezială. O asemenea concepție moralistă refuză implicit recunoașterea Bisericii ca trup mistic al lui Cristos, sacralizat prin participarea la misterele Mîntuitorului, iar nu prin sfințenia credincioșilor. Idealul donatiștilor, ca al oricărei grupări elitiste, legaliste sau reformatoare îl reprezintă martiriul, iar dușmanul permanent, puterea seculară identificată cu Imperiul roman. Toți ceilalți așa-ziși „creștini", toleranți cu puterea romană, se văd taxați drept *traditores* și anticriști. Sacramentele administrate de acești *traditores* nu contează. Pentru a se mîntui și a intra în „adevărata Biserică" (donatistă) un *traditor* (catolic) trebuie să repete botezul.

Biserica donatistă (numită astfel de către adversarii lor, catolicii) își are originea, spuneam, în contextul tulbure de după marea persecuție a lui Dioclețian. Mulți episcopi nord-africani au avut atunci slăbiciunea de a preda autorităților exemplare din Biblie, precum și obiecte de cult (de aici, numele de *traditores*,

3. Parmenianus, citat de Optat I,10.
4. P. Brown insistă asupra caracterului legalist al mișcării donatiste. După savantul american, donatiștii „nu erau «puritani» în sensul anglo-saxon al termenului"; „lucrul cel mai important pentru dînșii era puritatea grupului în relațiile sale cu Dumnezeu. Precum vechiul Israel, acest grup se considera favorizat printr-o relație specială cu Dumnezeu" (*op. cit.* p. 283).

„cei care predau" ceva)[5]. Pe fondul lașității cvasigenerale au existat și mulți „rezistenți", îndeobște laici, mai cu seamă țărani, oameni simpli, dar demni, care fie au suferit în închisori, fie au plătit cu viața.

În 311, imediat după moartea episcopului Mensurius, pe scaunul episcopal din Cartagina este ales, în grabă și oarecum pe furiș, arhidiaconul Cecilianus, un vajnic colaboraționist. Pe vremea persecuției el nu numai că nu făcuse nici un gest de încurajare și susținere a martirilor, dar îi și împiedicase pe creștinii rămași în libertate să-i ajute pe confrații lor întemnițați. Date fiind antecedentele respective, episcopul Secundus de Tigisis îl depune din funcție, numindu-l în locul său pe Maiorinus. Împăratul Constantin îl va sprijini însă pe fostul colaboraționist[6]. La 10 noiembrie 316, după ce cu doi ani înainte avusese loc, la Arles, un conciliu favorabil protejatului împăratului, acesta din urmă promulgă o lege severă împotriva donatiștilor. În ciuda noului val de persecuții (acum, din partea creștinilor înșiși, cu sprijinul puterii) Biserica donatistă prosperă. La conciliul de la Cartagina, din 336, de pildă, participă nu mai puțin de 270 de episcopi.

Succesorul lui Maiorinus va fi Donatus (numele mișcării se trage de la el), iar după Donatus, Parmenianus, sub episcopatul căruia Biserica donatistă atinge culmea prosperității și expansiunii. Imediat însă după moartea lui Parmenianus încep disensiunile. Profitînd de neînțelegerile lor intestine catolicii, minoritari la un moment dat în Africa, încep să recîștige teren, mai ales în zonele rurale, cele mai afectate de schismă. Două personalități se află în prim-plan: Augustin, redutabil la capitolul teologie, și Aurelius, episcopul catolic al Cartaginei, înzestrat cu un talent administrativ ieșit din comun. Confruntarea cu donatiștii îl determină pe Augustin să-și elaboreze ecleziologia, să-și precizeze doctrina asupra sacramentelor și să-și edifice o filozofie politică „permisivă", care admite ideea colaborării între Biserică și Imperiu.

5. *Cf.* Eusebiu din Cezarea, HE 8,6,10.
6. Puterea imperială a fost sistematic de partea colaboraționiștilor, din rațiuni ușor de înțeles, dar greu de acceptat pentru donatiști. În primul rînd, clerul care a acceptat compromisurile era alcătuit din personalități formate în mediile intelectuale romane; în al doilea rînd, coeziunea Imperiului depindea și de coeziunea și unitatea Bisericii creștine. Constantin nu putea îngădui două Biserici creștine în același Imperiu.

*
* *

Lucrări ale lui Augustin împotriva donatiștilor (citez doar lucrările păstrate):

1. *Psalmus contra partem Donati* (aprox. 394).
2. *Contra epistolam Parmeniani libri 3* (aprox. 400).
3. *De baptismo libri 7* (aprox. 400).
4. *De unitate Ecclesiae liber 1 o Epistola ad catholicos de secta donatistarum* (aprox. 398-401).
5. *Contra litteras Petiliani libri 3* (aprox. 398-401).
6. *Contra Cresconium grammaticum partis Donati libri 4* (aprox. 405).
7. *De unico baptismo contra Petilianum liber 1* (aprox. 411).
8. *Breuiculus collationis cum Donatistis libri 3* (aprox. 411).
9. *Post collationem contra Donatistas liber 1* (aprox. 411).
10. *De correptione donatistarum liber 1* (= *Ep. 185*) (417).
11. *Gesta cum Emerito donatista liber 1* (418).
12. *Contra Gaudentium Donatistarum episcopum libri 2.*

Cristian Bădiliță

Tractatus in Epistolam Iohannis ad Parthos

*

Despre iubirea absolută

Comentariu la Prima Epistolă a lui Ioan

IN EPISTOLAM IOHANNIS AD PARTHOS TRACTATVS DECEM – I

[ioep 01,00] meminit sanctitas uestra euangelium secundum Iohannem ex ordine lectionum nos solere tractare : sed quia nunc interposita est solemnitas sanctorum dierum, quibus certas ex euangelio lectiones oportet in ecclesia recitari, quae ita sunt annuae, ut aliae esse non possint; ordo ille quem susceperamus, necessitate paululum intermissus est, non amissus. cum autem cogitarem quid secundum hilaritatem praesentium dierum per hanc hebdomadam uobiscum de scripturis agerem, quantum dominus donare dignatur, quod posset in istis septem uel octo diebus finiri, occurrit mihi epistola beati Iohannis: ut cuius euangelium paululum intermisimus, eius epistolam tractando ab eo non recedamus; praesertim quia in ipsa epistola satis dulci omnibus quibus sanum est palatum cordis, ubi sapiat panis dei, et satis memorabili in sancta ecclesia dei, maxime charitas commendatur. locutus est multa, et prope omnia de charitate. qui habet in se unde audiat, necesse est gaudeat ad quod audit. sic enim illi erit lectio ista, tanquam oleum in flamma; si est ibi quod nutriatur, nutritur, et crescit, et permanet. item quibusdam sic esse debet, tanquam flamma ad fomitem; ut si non ardebat, accedente sermone accendatur. in quibusdam enim nutritur quod est, in quibusdam accenditur si deest; ut omnes in una charitate gaudeamus. ubi autem charitas, ibi pax; et ubi humilitas, ibi charitas. iam ipsum audiamus; et ad eius uerba, quae dominus suggerit, etiam uobis ut bene intelligatis, loquamur.

Cuvînt înainte

Sfinţiile voastre îşi amintesc că obişnuiam să comentăm Evanghelia după Ioan urmărind-o pas cu pas în lectura noastră. Numai că acum a intervenit sărbătoarea zilelor sfinte, cînd se cade ca în Biserică să fie citite texte anumite din Evanghelie, stabilite în fiecare an, şi nu pot fi citite altele; iată de ce sîntem nevoiţi să întrerupem, pentru puţină vreme, ordinea pe care o aleseserăm în lectura noastră, fără să o părăsim însă.

Pe cînd mă gîndeam ce anume din Scripturi să vă prezint săptămîna aceasta – pe potriva bucuriei acestor zile şi, în măsura în care Domnul găseşte cu cale să ne facă acest dar, care să poată fi dus la bun sfîrşit în cuprinsul a şapte sau opt zile – mi-a venit în minte Epistola Sfîntului Ioan. Astfel, ocupîndu-ne de Epistolă, nu ne îndepărtăm de cel a cărui Evanghelie am întrerupt-o pentru scurt timp, mai ales că în această Epistolă – atît de dulce pentru toţi cărora le este sănătos gustul inimii, cel cu care se simte aroma pîinii lui Dumnezeu, şi atît de vrednică de amintit în Biserica lui Dumnezeu – este aşezată mai presus de toate iubirea. Ioan a spus multe despre iubire, a spus aproape totul. Cel care are în sine ce-i este necesar pentru a auzi, trebuie să se bucure de ce aude. Aşa va fi lectura noastră pentru el, ca uleiul vărsat peste flacără: dacă există în el ceva de hrănit, acest ceva se hrăneşte, creşte şi durează. Tot aşa, pentru alţii această lectură trebuie să fie ca flacăra pentru lemne: dacă nu ardeau înainte, să se aprindă la apropierea cuvintelor mele! În cazul unora, se hrăneşte ceea ce este în ei, în cazul celorlalţi se aprinde ceva, dacă nu era nimic înainte, aşa încît cu toţii să ne bucurăm în unitatea iubirii. Iar acolo unde este iubire este şi pace, şi unde este umilinţă, acolo este şi iubire.

Iar acum să-l ascultăm chiar pe el; şi, pornind de la cuvintele lui, să spunem ceea ce Domnul ne descoperă, pentru ca voi să înţelegeţi bine.

[ioep 01,01] *quod erat ab initio, quod audiuimus, et quod uidimus oculis nostris, et manus nostrae tractauerunt de uerbo uitae.* quis est qui manibus tractat uerbum, nisi quia *uerbum caro factum est, et habitauit in nobis?* hoc autem uerbum quod caro factum est, ut manibus tractaretur, coepit esse caro ex uirgine Maria: sed non tunc coepit uerbum, quia *quod erat ab initio* dixit. uidete si non attestatur epistola sua euangelio suo, ubi modo audistis, *in principio erat uerbum, et uerbum erat apud deum.* forte de uerbo uitae sic quisque accipiat quasi locutionem quamdam de Christo, non ipsum corpus Christi quod manibus tractatum est. uidete quid sequatur: *et ipsa uita manifestata est.* Christus ergo uerbum uitae. et unde manifestata est? erat enim ab initio; sed non erat manifestata hominibus: manifestata autem erat angelis uidentibus, et tanquam pane suo cibantibus. sed quid ait scriptura? *panem angelorum manducauit homo.* ergo manifestata est ipsa uita in carne; quia in manifestatione posita est, ut res quae solo corde uideri potest, uideretur et oculis, ut corda sanaret. solo enim corde uidetur uerbum: caro autem et oculis corporalibus

Prima omilie

Comentariu la versetele 1, 1-2, 11

Cristos Cuvîntul vieții

1. „Ceea ce era de la început, ceea ce am auzit și am văzut cu ochii noștri, și ceea ce mîinile noastre au atins din Cuvîntul vieții."[1] Cine poate atinge Cuvîntul cu mîinile, fără ca asta să însemne: „Cuvîntul s-a făcut trup și a locuit între noi"[2]? Iar acest Cuvînt, care s-a făcut trup ca să poată fi atins cu mîinile, începe să devină trup în sînul Fecioarei Maria. Dar nu atunci începe Cuvîntul, căci Ioan a spus: „Ceea ce era de la început"[3]. Vedeți dacă Epistola lui Ioan nu este confirmată de Evanghelia sa, cum ați auzit de curînd: „La început era Cuvîntul și Cuvîntul era la Dumnezeu"[4]. Cineva ar putea înțelege prin Cuvîntul vieții[5] o referire la Cristos în general, nu chiar trupul lui Cristos care a fost atins de mîini. Observați ce urmează: „Și însăși viața s-a arătat"[6]. Cristos așadar este Cuvîntul vieții. Dar cum de s-a arătat această viață? Căci ea exista de la început, însă nu le fusese arătată oamenilor; în schimb fusese arătată îngerilor, care o vedeau și se hrăneau din ea ca din pîinea lor. Ce spune Scriptura? „Omul a mîncat pîinea îngerilor."[7] Așa că viața însăși s-a arătat în trup, pentru că s-a rînduit spre arătare, ca lucrul care poate fi văzut doar cu inima să poată fi văzut și cu ochii, iar inima să se însănătoșească. Căci Cuvîntul se vede doar cu ajutorul inimii; trupul însă este văzut și cu

1. 1 Ioan 1,1.
2. Ioan 1,14.
3. 1 Ioan 1,1.
4. Ioan 1, 1.
5. 1 Ioan 1,1.
6. *Ibidem*, 1,2.
7. Psalmi 77,25.

uidetur. erat unde uideremus carnem, sed non erat unde uideremus uerbum: factum est uerbum caro, quam uidere possemus, ut sanaretur in nobis unde uerbum uideremus.

[ioep 01,02] *et uidimus, et testes sumus.* forte aliqui fratrum nesciunt, qui Graece non norunt, quid sint *testes* Graece: et usitatum nomen est omnibus et religiosum; quos enim testes Latine dicimus, Graece martyres sunt. quis autem non audiuit martyres, aut in cuius Christiani ore non quotidie habitat nomen martyrum? atque utinam sic habitet et in corde, ut passiones martyrum imitemur, non eos calcibus persequamur. ergo hoc dixit, *uidimus, et testes sumus:* uidimus, et martyres sumus. testimonium enim dicendo ex eo quod uiderunt, et testimonium dicendo ex eo quod audierunt ab his qui uiderunt, cum displiceret ipsum testimonium hominibus aduersus quos dicebatur, passi sunt omnia quae passi sunt martyres. testes dei sunt martyres. deus testes habere uoluit homines, ut et homines habeant testem deum. *uidimus,* inquit, *et testes sumus.* ubi uiderunt? in manifestatione. quid est, in manifestatione? in sole, id est in hac luce. unde autem potuit uideri in sole qui fecit solem, nisi quia *in sole posuit tabernaculum suum, et ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo, exsultauit ut gigas ad currendam uiam?* ille ante solem qui fecit solem, ille ante luciferum, ante omnia sidera, ante omnes angelos, uerus creator – quia omnia per ipsum facta sunt, et sine ipso factum est nihil –, ut uideretur oculis carneis qui solem uident; ipsum tabernaculum suum in sole posuit, id est carnem suam in manifestatione huius lucis ostendit: et illius sponsi thalamus fuit

ajutorul ochilor trupeşti. Puteam să vedem trupul, dar nu puteam vedea Cuvîntul, de aceea „Cuvîntul s-a făcut trup”[8], ca să-l putem vedea, ca să se însănătoşească în noi simţul cu ajutorul căruia să putem vedea Cuvîntul.

Martorii Întrupării

2. „Şi l-am văzut, şi-i sîntem martori.”[9] Poate că unii dintre fraţi (cei care nu cunosc greaca) nu ştiu ce desemnează cuvîntul „martor” în limba greacă. Este în acelaşi timp un termen folosit de toţi şi un termen care ţine de domeniul religios; cei pe care în limba latină îi numim *martori* în greacă sînt *martiri*[10]. Şi cine nu a auzit de martiri, sau pe buzele cărui creştin nu se află în fiecare zi numele martirilor? Mai bine s-ar afla acest nume şi în inima noastră, ca să imităm patimile martirilor, nu să le călcăm în picioare!

Aşadar Ioan a spus: „L-am văzut şi îi sîntem martori”[11], adică, l-am văzut şi sîntem martirii lui. Într-adevăr, depunînd mărturie pe temeiul a ceea ce au văzut şi au auzit de la cei care au văzut – şi cum această mărturie nu era pe placul oamenilor împotriva cărora era depusă – ei au îndurat toate suferinţele pe care le-au suferit martirii. Martirii sînt aşadar martorii lui Dumnezeu. El a vrut să aibă ca martori oameni, pentru ca oamenii, la rîndul lor, să-l aibă ca martor pe Dumnezeu. „L-am văzut – zise – şi îi sîntem martori.”[12] Unde l-am văzut? În manifestarea sa. Ce înseamnă „în manifestare”? În soare, adică în lumina lui. Şi cum de s-a putut vedea în soare cel care a făcut soarele, dacă nu pentru că „şi-a aşezat cortul în soare şi, întocmai ca un mire ieşind din iatac, s-a semeţit ca un uriaş care se aşterne la drum”[13]. Cel care a făcut soarele este înainte de soare, de luceafăr, de toate celelalte stele, de toţi îngerii, el este adevăratul creator, pentru că: „Toate prin el s-au făcut şi fără el nimic nu s-a făcut”[14]. Ca să poată fi văzut cu ajutorul ochilor trupeşti care văd soarele, chiar cortul şi l-a aşezat în soare, adică trupul şi l-a arătat în manifestarea luminii.

8. Ioan 1,14.
9. 1 Ioan 1,2.
10. Termenul din limba greacă este *martys* (sau *martyros*, formă veche).
11. 1 Ioan, 1,2.
12. *Ibidem.*
13. Psalmi 18,6.
14. Ioan 1,3.

uterus uirginis, quia in illo utero uirginali coniuncti sunt duo, sponsus et sponsa, sponsus uerbum et sponsa caro; quia scriptum est, *et erunt duo in carne una;* et dominus dicit in euangelio, *igitur iam non duo, sed una caro.* et Isaias optime meminit unum esse ipsos duos: loquitur enim ex persona Christi, et dicit, *sicut sponso imposuit mihi mitram, et sicut sponsam ornauit me ornamento.* unus uidetur loqui, et sponsum se fecit et sponsam se fecit; quia *non duo, sed una caro:* quia *uerbum caro factum est, et habitauit in nobis.* illi carni adiungitur ecclesia, et fit Christus totus, caput et corpus.

[ioep 01,03] *et testes,* inquit, *sumus; et annuntiamus uobis uitam aeternam, quae erat apud patrem, et manifestata est in nobis:* hoc est, manifestata est inter nos; quod apertius diceretur, manifestata est nobis. *quae* ergo *uidimus et audiuimus, nuntiamus uobis.* intendat charitas uestra: *quae* ergo *uidimus et audiuimus, nuntiamus uobis.* illi uiderunt ipsum dominum praesentem in carne, et audierunt uerba ex ore domini, et annuntiauerunt nobis. et nos ergo audiuimus, sed non uidimus. minus ergo sumus felices quam illi qui uiderunt et audierunt? et quomodo adiungit, *ut et uos societatem habeatis nobiscum?* illi uiderunt, nos non uidimus, et tamen socii sumus; quia fidem communem tenemus. nam et quidam uidendo non credidit, et palpare uoluit, et sic credere, et ait: *non credam nisi digitos meos misero in locum clauorum, et cicatrices eius tetigero.* et praebuit se ex tempore palpandum manibus hominum, qui semper se praebet uidendum aspectibus angelorum: et palpauit ille discipulus et exclamauit, *dominus meus et deus meus.* quia tetigit hominem, confessus est deum. et dominus consolans nos qui ipsum iam in coelo sedentem manu contrectare non possumus,

Iatacul mirelui a fost pîntecele Fecioarei, pentru că în acel pîntece feciorelnic s-au unit cei doi, mirele și mireasa, mirele *Cuvîntul* și mireasa *trupul.* Fiindcă stă scris: „Și vor fi doi într-un singur trup”[15], iar Domnul spune în Evanghelie: „Așadar, nu mai sînt doi, ci un singur trup”[16]. Și foarte bine amintește Isaia că cei doi sînt una, vorbind în numele lui Cristos: „Ca unui mire mi-a pus pe cap cununa și ca pe o mireasă m-a împodobit cu podoabe”[17]. Pare că vorbește unul singur, care se prezintă și ca mire și ca mireasă, deoarece nu sînt doi, ci un singur trup, întrucît „Cuvîntul s-a făcut trup și a locuit între noi”[18]. Cu acest trup se unește Biserica, și astfel Cristos devine întreg, cap și trup.

3. Ioan spune: „Și sîntem martori și vă vestim viața veșnică, cea care era la Tatăl și s-a manifestat între noi”[19], adică s-a arătat în mijlocul nostru, ceea ce s-ar putea exprima încă și mai clar prin cuvintele „ni s-a arătat”. Așadar, „cele pe care le-am văzut și auzit vi le vestim”[20]. Iubiții mei, fiți atenți: „Cele pe care le-am văzut și auzit vi le vestim”. Ucenicii l-au văzut pe Domnul însuși prezent în trup și au ascultat cuvinte ieșite din gura lui și ni le-au vestit. Așa că noi am auzit, dar n-am văzut. Dar sîntem noi oare mai puțin fericiți decît cei care au văzut și au auzit? Și de ce adaugă apoi: „Ca și voi să aveți părtășie cu noi”[21]? Ei au văzut, noi nu, și totuși sîntem părtași, deoarece avem o credință comună. Într-adevăr, unul chiar văzînd, nu a crezut și a vrut să-l atingă cu mîinile, și astfel să creadă. A zis: „Nu voi crede decît dacă îmi voi pune degetul în locul cuielor și voi atinge urmele rănilor”[22]. Domnul s-a lăsat atunci atins de mîinile oamenilor, El care se lasă întotdeauna privit de ochii îngerilor. Astfel, acel ucenic l-a atins și a strigat: „Domnul meu și Dumnezeul meu”[23]. Pentru că l-a atins pe om, L-a mărturisit pe Dumnezeu. Iar Domnul, cum șade acum în cer, ca să ne mîngîie pe noi, cei care nu putem să-l mai atingem cu mîna, ci

15. Geneză 2,24.
16. Matei 19,6.
17. Isaia 61,10.
18. Ioan 1,14.
19. 1 Ioan 1,2.
20. *Ibidem* 1,3.
21. 1 Ioan 1,3.
22. Ioan 20,25.
23. *Ibidem* 20,28.

sed fide contingere, ait illi: *quia uidisti, credidisti; beati qui non uident et credunt.* nos descripti sumus, nos designati sumus. fiat ergo in nobis beatitudo quam dominus praedixit futuram: firme teneamus quod non uidemus; quia illi nuntiant qui uiderunt. *ut et uos,* inquit, *societatem habeatis nobiscum.* et quid magnum societatem habere cum hominibus? noli contemnere; uide quid addat: *et societas nostra sit cum deo patre, et Iesu Christo filio eius. et haec,* inquit, *scribimus uobis, ut gaudium uestrum sit plenum.* plenum gaudium dicit in ipsa societate, in ipsa charitate, in ipsa unitate.

[ioep 01,04] *et haec est annuntiatio quam audiuimus ab eo, et annuntiamus uobis.* quid est hoc? ipsi uiderunt, contrectauerunt manibus uerbum uitae: ab initio erat, ad tempus uisibilis et palpabilis factus est unicus filius dei. ad quam rem uenit, uel quid nobis nouum nuntiauit? quid docere uoluit? quare fecit hoc quod fecit, ut uerbum caro fieret, ut deus super omnia indigna ab hominibus pateretur, ut alapas eorum sustineret de manibus quas ipse formauit? quid uoluit docere? quid uoluit ostendere? quid uoluit annuntiare? audiamus: nam sine fructu praecepti, auditio rei gestae, quia natus est Christus, et quia passus est Christus, auocamentum mentis est, non firmamentum. quid magnum audis? quo fructu audis, uide.

quid uoluit docere? quid annuntiare? audi: *quia deus lux est,* inquit, *et tenebrae in eo non sunt ullae.* adhuc lucem quidem nominauit, sed obscura sunt uerba: bonum est nobis ut ipsa lux

doar prin credință, îi spune aceluia: „Pentru că ai văzut, ai crezut; fericiți cei care nu văd și cred”[24].

Noi sîntem cei descriși, cei desemnați prin aceste cuvinte. Așadar, să ia ființă în noi fericirea pe care Domnul a prezis-o pentru viitor: să ne ținem cu tărie de ceea ce nu vedem, căci pentru El depun mărturie cei ce L-au văzut. Zice apoi Ioan: „Ca și voi să aveți părtășie cu noi”[25]. Și ce mare lucru este să ai părtășie cu oamenii? Nu disprețui și ia seama la ce adaugă Ioan: „Și părtășia noastră să fie cu Dumnezeu Tatăl și cu Isus Cristos, Fiul său. Și vă scriem aceste lucruri pentru ca bucuria voastră să fie deplină”[26]. El spune că bucuria deplină se află chiar în părtășie, în iubire, în unitate[27].

4. „Iată vestea pe care am auzit-o de la El și pe care v-o vestim.”[28] Care este această veste? Ei au văzut și au atins cu mîinile lor „Cuvîntul vieții”. El exista de la început, iar pentru o vreme Fiul unic al lui Dumnezeu a putut fi văzut și atins. Pentru ce a venit, sau ce lucru nou ne-a vestit? Ce-a vrut să ne învețe? De ce-a făcut ceea ce a făcut, anume, fiind El Cuvîntul însuși, s-a făcut trup și Dumnezeu fiind, deasupra a toate, a îndurat nedreptăți din partea oamenilor, a suferit lovituri din mîinile lor, mîini pe care chiar el le-a creat? Ce-a vrut anume să ne învețe? Ce-a vrut să ne arate? Ce-a vrut să ne vestească? Să ascultăm, căci fără folosul învățăturii, simpla auzire a faptului că s-a născut Cristos, că a pătimit Cristos, constituie un prilej de destindere a minții, nu un sprijin. Auzi un lucru măreț? Mai degrabă ia seama ce rodește în tine lucrul pe care îl auzi!

Dumnezeu este lumină

Ce-a vrut să ne învețe? Ce anume să ne vestească? Ascultă: „Că Dumnezeu este lumină – zice Ioan – și în El nu este întuneric”[29]. Pînă acum cel puțin a vorbit despre lumină, dar cuvintele

24. *Ibidem* 20,29.
25. 1 Ioan, 1,3.
26. *Ibidem* 1,3-4.
27. Iubirea creștină pentru om se manifestă față de prieteni și nu numai atât, dar și față de dușmani, deci față de toți oamenii, fără deosebire. Această universalitate a iubirii se concretizează în faptul că Biserica îi cuprinde pe credincioși, în totalitatea lor, în comuniune, ca mădulare ale lui Cristos.
28. 1 Ioan 1,5.
29. *Ibidem.*

quam nominauit, illustret corda nostra, et uideamus quid dixit. hoc est quod annuntiamus, *quia deus lux est, et tenebrae in eo non sunt ullae.* quis enim auderet dicere quia in deo sunt tenebrae? aut quid est ipsa lux? aut quid sunt tenebrae? ne forte talia dicat, quae ad oculos istos nostros pertineant. *deus lux est:* ait nescio quis, et sol lux est, et luna lux est, et lucerna lux est. aliquid debet esse longe his maius, longe praestantius, longeque supereminentius. quantum deus a creatura, quantum conditor a conditione, quantum sapientia ab eo quod factum est per sapientiam, longe ultra omnia debet esse lux ista. et forte uicini ei erimus, si quae sit lux ista cognouerimus, et ad eam nos applicauerimus, ut ex ipsa illuminemur; quia in nobis tenebrae sumus, et ab illa illuminati possumus esse lux, et non confundi de illa, quia de nobis confundimur. quis est qui de se confunditur? qui se cognoscit peccatorem. quis de illa non confunditur? qui ab illa illuminatur. quid est ab illa illuminari? qui iam uidet se peccatis tenebrari, et cupit ab illa illuminari, accedit ad illam: unde dicit psalmus, *accedite ad eum, et illuminamini; et uultus uestri non erubescent.* sed non erubesces de illa, si, quando tibi te foedum ostenderit, displiceat tibi foeditas tua, ut percipias pulchritudinem illius. hoc est quod uult docere.

[ioep 01,05] et fortasse praepropere illud nos dicimus? ipse hoc manifestet in consequentibus. mementote in principio sermonis nostri, quia epistola ista charitatem commendat: *deus lux est,* inquit, *et tenebrae in eo non sunt ullae.* et quid superius dixerat? *ut societatem habeatis nobiscum, et societas nostra sit cum deo patre et filio eius Iesu Christo.* porro si deus lux est, et tenebrae in eo non sunt ullae, et societatem cum illo habere debemus; et a nobis pellendae sunt tenebrae, ut fiat in nobis lux; nam tenebrae cum luce societatem habere non possunt:

lui sînt neclare. Este bine pentru noi ca însăşi acea lumină de care El a vorbit să ne lumineze inimile şi să vedem ce-a spus. Noi vestim „că Dumnezeu este lumină şi că în El nu este întuneric". Într-adevăr, cine ar cuteza să spună că în Dumnezeu este întuneric? Dar ce este lumina însăşi? Sau ce este întunericul?

Să admitem că nu vorbeşte despre lucruri care să se refere la ochii aceştia ai noştri. Oricine poate spune: „Dumnezeu este lumină". Numai că şi soarele este lumină, şi luna este lumină, şi opaiţul este lumină. Trebuie să fie vorba de ceva cu mult mai important decît acestea, cu mult mai de seamă, cu mult mai presus. Această lumină trebuie să fie întru totul deasupra tuturor, pe cît este Dumnezeu mai presus de creatura sa, pe cît este întemeietorul mai presus de ce-a întemeiat, pe cît este înţelepciunea mai presus de ceea ce s-a făcut cu ajutorul ei. Şi poate că ne-am apropia de această lumină dacă am şti care este, şi ne-am ancora în ea, ca din ea să ne luminăm. Cu adevărat, noi sîntem în sinea noastră întuneric, dar, dacă sîntem luminaţi de ea, putem să fim lumină; nu sîntem răvăşiţi din pricina ei, pentru că răvăşiţi sîntem din pricina noastră. Cine este răvăşit din pricina sa însuşi? Cel care se ştie păcătos. Cine nu este răvăşit din pricina acestei lumini? Cel care este luminat de ea. Ce înseamnă să fii luminat de ea? Cel care de-acum îşi dă seama că este în întuneric din pricina păcatelor şi doreşte să fie luminat de acea lumină se apropie de ea. De aceea zice psalmul: „Apropiaţi-vă de El şi fiţi luminaţi şi feţele voastre nu vor roşi"[30]. Dar nu vei roşi din pricina acestei lumini dacă, atunci cînd ea te va face să te vezi urît, urîţenia ta îţi va displăcea, aşa încît vei înţelege frumuseţea ei. Asta a vrut să ne înveţe.

5. Să fie aceasta o afirmaţie pripită? Să-l lăsăm chiar pe Ioan să ne-o arate în continuare. Amintiţi-vă ce am spus la începutul acestei predici, anume că Epistola de faţă elogiază iubirea. „Dumnezeu este lumină – zice – şi în El nu este întuneric."[31] Şi ce spusese mai înainte? „Ca să aveţi părtăşie cu noi, şi părtăşia noastră să fie cu Dumnezeu Tatăl şi cu Fiul său Isus Cristos."[32] Apoi, dacă Dumnezeu este lumină, şi în El nu este întuneric, şi trebuie să avem părtăşie cu el, atunci trebuie ca şi întunericul din noi să se risipească, aşa încît să se facă în noi lumină. Căci întunericul nu poate să aibă părtăşie cu lumina.

30. Psalmi, 33,6.
31. 1 Ioan, 1,5.
32. *Ibidem*, 1,3.

ideo uide quid sequatur: *quod si dixerimus quia societatem habemus cum eo, et in tenebris ambulamus, mentimur.* habes et apostolum Paulum dicentem, *aut quae societas luci ad tenebras?* dicis te societatem habere cum deo, et in tenebris ambulas; et *deus lux est, et tenebrae in eo non sunt ullae:* quomodo ergo est societas luci et tenebris? iam ergo dicat sibi homo, quid faciam? unde ero lux? in peccatis et in iniquitatibus uiuo. quasi subrepit quaedam desperatio et tristitia. salus nulla est, nisi in societate dei. *deus lux est, et tenebrae in eo non sunt ullae.* peccata autem tenebrae sunt, sicut dicit apostolus diabolum et angelos eius rectores tenebrarum harum esse. non diceret rectores tenebrarum, nisi rectores peccatorum, dominatores iniquorum. quid ergo facimus, fratres mei? societas cum deo habenda est, alia spes uitae aeternae nulla est; *deus* autem *lux est, et tenebrae in eo sunt nullae:* iniquitates autem tenebrae sunt; iniquitatibus premimur, ne societatem cum deo habere possimus: quae ergo spes? nonne promiseram me aliquid locuturum istis diebus quod gaudium faciat? quod si non exhibeo, tristitia est ista. *deus lux est, et tenebrae in eo non sunt ullae;* peccata tenebrae sunt: quid erit nobis? audiamus ne forte consoletur, erigat, det spem, ne deficiamus in uia. currimus enim, et ad patriam currimus; et si nos peruenturos desperamus, ipsa desperatione deficimus. ille autem qui nos uult peruenire, ut conseruet in patria, pascit in uia. audiamus ergo: *quod si dixerimus quia societatem habemus cum eo, et in tenebris ambulamus; mentimur, et non facimus ueritatem.* non dicamus quia societatem cum illo habemus, si in tenebris ambulamus. *quod si in lumine ambulamus, sicut et ipse est in lumine; societatem habemus cum inuicem.* in lumine ambulemus, sicut et ipse est in lumine, ut possimus societatem habere cum illo. et quid facimus de peccatis? audi quid sequitur: *et sanguis Iesu Christi filii eius*

De aceea, vezi ce urmează: „Iar dacă vom spune că avem părtăşie cu El şi umblăm în întuneric, minţim”[33]. Îl ai şi pe apostolul Pavel care spune: „Sau ce părtăşie are lumina cu întunericul?”[34]. Spui că ai părtăşie cu Dumnezeu şi umbli în întuneric. Dar „Dumnezeu este lumină şi în El nu este întuneric”. Cum dar poate să existe părtăşie între lumină şi întuneric?

Să-şi spună deci de-acum omul: „Ce să fac? Cum voi putea să fiu lumină? Trăiesc în păcate şi în nedreptăţi”. Parcă te cuprinde atunci o stare de disperare şi de tristeţe. Nu există mîntuire decît în părtăşia cu Dumnezeu. „Dumnezeu este lumină, şi în El nu este întuneric.”[35] Iar păcatele sînt întuneric, după cum spune Apostolul, numindu-l pe diavol şi pe îngerii săi domni ai întunericului[36]. Nu le-ar spune „domni ai întunericului”, dacă n-ar fi domnii păcătoşilor şi mai-marii celor nedrepţi. Atunci ce să facem, fraţii mei? Trebuie să avem părtăşie cu Dumnezeu, nu există nici o altă nădejde de viaţă veşnică. „Dumnezeu este lumină, şi în El nu este întuneric.” Or, nedreptăţile sînt întuneric, iar noi sîntem apăsaţi de nedreptăţi, ca să nu putem avea părtăşie cu Dumnezeu. Ce nădejde mai avem atunci?

Oare nu-mi propusesem să vorbesc în zilele de faţă despre ceva care să producă bucurie? Dacă nu reuşesc să scot la iveală această bucurie, atunci înseamnă că ea este tristeţe. „Dumnezeu este lumină, şi în El nu este întuneric.”[37] Păcatele sînt întuneric, atunci ce se va întîmpla cu noi? Să ascultăm dacă nu cumva ne mîngîie, ne înalţă, ne dă nădejde, ca să nu cădem de oboseală pe drum. Căci noi cu adevărat alergăm, şi încă alergăm spre patria noastră. Iar dacă nu mai sperăm că vom ajunge acolo, cădem chiar din pricina disperării. Însă Cel care vrea ca noi să ajungem acolo ne poartă de grijă pe drum, ca să ne aibă cu El în patria sa. Să ascultăm aşadar: „Iar dacă vom spune că avem părtăşie cu El, şi umblăm în întuneric, minţim şi nu înfăptuim adevărul”[38]. Să nu spunem că avem părtăşie cu El dacă umblăm în întuneric. „Iar dacă umblăm în lumină, după cum El însuşi este în lumină, avem părtăşie unii cu alţii.”[39] Să umblăm aşadar în lumină, după cum şi El este în lumină, ca să putem avea părtăşie cu El.

33. *Ibidem* 1,6.
34. 2 Cor., 6,15.
35. 1 Ioan, 1,5.
36. Efes., 6,12.
37. 1 Ioan 1,5.
38. 1 Ioan 1,6.
39. *Ibidem* 1,7.

purgabit nos ab omni delicto. magnam securitatem dedit deus. merito pascha celebramus, ubi fusus est sanguis domini, quo purgamur ab omni delicto. simus securi: cautionem contra nos seruitutis diabolus tenebat, sed sanguine Christi deleta est. *sanguis,* inquit, *filii eius purgabit nos ab omni delicto.* quid est, *ab omni delicto?* attendite: ecce iam in nomine Christi per sanguinem eius, quem nunc confessi sunt isti qui appellantur infantes, mundata sunt omnia peccata ipsorum. ueteres intrauerunt, noui exierunt. quid est, ueteres intrauerunt, noui exierunt? senes intrauerunt, infantes exierunt. senectus enim ueternosa, uetusta uita: infantia autem regenerationis, noua uita. sed quid facimus? praeterita peccata donata sunt, non tantum ipsis, sed et nobis; et post donationem et abolitionem omnium peccatorum uiuendo in hoc saeculo inter tentationes, quaedam forte contracta sunt. ideo quod potest homo faciat; ipse confiteatur quod est, ut ab illo curetur qui semper est quod est: ipse enim semper erat et est; nos non eramus et sumus.

[ioep 01,06] uide enim quid dicat: *quod si dixerimus quia peccatum non habemus, nosmetipsos seducimus, et ueritas in nobis non est.* ergo si te confessus fueris peccatorem, est in te ueritas: nam ipsa ueritas lux est. nondum perfecte splenduit uita tua, quia insunt peccata; sed tamen iam illuminari coepisti, quia inest confessio peccatorum. uide enim quid sequatur: *quod si confessi fuerimus delicta nostra, fidelis est et iustus, ut dimittat nobis delicta nostra, et purget nos ex omni iniquitate.* non tantum

Iubirea şi păcatul

Şi ce facem cu păcatele noastre? Auzi ce urmează: „Şi sîngele lui Isus Cristos, Fiul lui, ne va curăţa de orice păcat”[40]. Dumnezeu ne-a dat un sprijin măreţ. Pe drept cuvînt sărbătorim Paştele, cînd s-a vărsat sîngele Domnului, prin care sîntem curăţaţi de orice păcat. Să fim aşadar siguri: diavolul avea împotriva noastră o garanţie de robie, dar ea a fost ştearsă de sîngele lui Cristos. Ioan zice: „Sîngele Fiului său ne va curăţa de orice păcat”. Ce înseamnă „de orice păcat”?

Ascultaţi cu atenţie! De acum, în numele lui Cristos şi prin sîngele Lui, pe care îl mărturisesc acum cei ce se numesc „copii”, au fost curăţate toate păcatele lor[41]. Au intrat vechi şi au ieşit noi. Ce înseamnă că au intrat vechi şi au ieşit noi? Înseamnă că au intrat bătrîni şi au ieşit copii. Într-adevăr, bătrîneţea este lipsită de putere şi înseamnă o viaţă învechită, în vreme ce copilăria, care provine dintr-o regenerare, înseamnă viaţă nouă.

Dar ce să facem? Păcatele trecute le-au fost iertate nu numai lor, ci şi nouă; numai că, după iertarea şi ştergerea tuturor păcatelor, trăind în veac, în mijlocul ispitelor, poate că au fost săvîrşite altele. De aceea omul să facă ce poate: să mărturisească singur ce este, pentru ca să poată fi vindecat de Cel care este mereu Ceea ce este. Într-adevăr, El era dintotdeauna, şi este; noi nu eram, iar acum sîntem.

6. Uite ce zice Ioan: „Iar dacă spunem că nu avem păcat, ne înşelăm singuri, şi adevărul nu este în noi”[42]. Aşadar, dacă vei mărturisi că eşti păcătos, adevărul este în tine, căci adevărul însuşi este lumină. Viaţa ta încă nu a început să strălucească în chip desăvîrşit, pentru că există în ea păcate, totuşi de-acum începi să fii luminat, pentru că în viaţa ta există mărturisirea păcatelor. Ia seama apoi la ce urmează: „Iar dacă ne vom mărturisi păcatele, El este de bună-credinţă şi drept, încît ne iartă păcatele şi ne curăţă de orice nedreptate”[43].

40. *Ibidem.*
41. Se numeau *copii* cei care fuseseră botezaţi de curînd; prin botez, ei renăşteau la o nouă viaţă şi, ca atare, erau la începutul acestei vieţi, de unde numele de *copii.*
42. 1 Ioan 1,8.
43. *Ibidem* 1,9.

praeterita, sed et si qua forte contraximus ex hac uita; quia non potest homo quamdiu carnem portat, nisi habere uel leuia peccata. sed ista leuia quae dicimus, noli contemnere. si contemnis, quando appendis; expauesce, quando numeras. leuia multa faciunt unum grande: multae guttae implent flumen; multa grana faciunt massam. et quae spes est? ante omnia confessio: ne quisquam se iustum putet, et ante oculos dei qui uidet quod est, erigat ceruicem homo qui non erat et est. ante omnia ergo confessio, deinde dilectio: quia de charitate quid dictum est? *charitas cooperit multitudinem peccatorum.* iam uideamus si ipsam charitatem commendat, propter subrepentia delicta: quia sola charitas exstinguit delicta. superbia exstinguit charitatem: humilitas ergo roborat charitatem; charitas exstinguit delicta. humilitas pertinet ad confessionem, qua confitemur nos peccatores esse: ipsa est humilitas, non ut dicamus illud lingua; quasi propter arrogantiam ne displiceamus hominibus, si nos iustos esse dixerimus. faciunt hoc impii et insani: scio quidem quia iustus sum, sed quid dicturus sum ante homines? si me iustum dixero, quis ferat, quis toleret? apud deum nota sit iustitia mea: ego tamen dicam me peccatorem; non quia sum, sed ne arrogantia odiosus inueniar. dic hominibus quod es, dic deo quod es. quia si non dixeris deo quod es, damnat deus quod in te inueniet. non uis ut ille damnet? tu damna. uis ut ille ignoscat? tu agnosce, ut possis deo dicere, *auerte faciem tuam a peccatis meis.* dic illi etiam illa uerba in ipso psalmo, *quoniam iniquitatem meam ego agnosco. quod si confessi fuerimus delicta nostra, fidelis est et iustus, qui dimittat nobis delicta nostra, et purget nos ex omni iniquitate. quod si dixerimus quia non peccauimus, mendacem facimus eum, et uerbum eius non est in nobis.* si dixeris, non peccaui; illum facis mendacem, cum

Ne iartă nu doar păcatele din trecut, ci chiar și cele pe care le-am putea înfăptui de-acum înainte, fiindcă omul, cîtă vreme are un trup, nu poate să nu aibă păcate, cît de ușoare. Dar nu trata cu ușurință păcatele pe care le numim ușoare. Dacă nu le iei în seamă cînd le cîntărești, îngrozește-te cînd le numeri. Multe lucruri mici fac cît unul mare: multe picături umplu un fluviu, multe grăunțe formează o grămadă. Care este atunci nădejdea? Înainte de toate, mărturisirea. Nimeni să nu se considere drept, și înaintea ochilor lui Dumnezeu, care vede ceea ce este, omul – care nu era, iar acum este – să nu ridice grumazul. Așadar, înainte de toate este mărturisirea, apoi iubirea. Căci ce s-a spus despre iubire? „Iubirea acoperă o mulțime de păcate."[44]

Să vedem dacă nu cumva Ioan ne recomandă iubirea tocmai din pricina păcatelor strecurate în noi, întrucît doar iubirea șterge păcatele. Trufia stinge iubirea, în vreme ce smerenia o întărește. Iubirea șterge așadar păcatele. Smerenia ține de mărturisire, prin care ne recunoaștem păcătoși. Dar această smerenie nu înseamnă doar a recunoaște cu gura, ca să nu fim rău văzuți de ceilalți din pricina aroganței noastre, ca să zic așa, în caz că ne-am pretinde drepți. Acest lucru îl fac nelegiuiții și smintiții: „Știu bine că sînt drept, dar ce voi spune în fața oamenilor? Dacă voi spune că sînt drept, cine ar suporta și ar îngădui acest lucru? Chiar dacă dreptatea mea e știută în fața lui Dumnezeu, eu voi spune totuși că sînt păcătos, nu pentru că aș fi așa, ci ca să nu fiu considerat nesuferit din pricina aroganței mele".

Spune-le oamenilor ce ești, spune-i lui Dumnezeu ce ești! Pentru că, dacă nu-i vei spune lui Dumnezeu ce ești, El va condamna ce va găsi în tine. Nu vrei ca El să te condamne? Condamnă-te singur. Vrei ca El să te ierte? Recunoaște-te așa cum ești, ca să-i poți spune lui Dumnezeu: „Întoarce-ți fața de la păcatele mele"[45]. Spune-I chiar cuvintele psalmului: „Pentru că recunosc nedreptatea mea"[46].

„Iar dacă ne vom mărturisi păcatele, El este de bună-credință și drept, încît ne iartă păcatele și ne curăță de orice nedreptate. Iar dacă vom spune că nu am păcătuit, îl facem mincinos, și cuvîntul Lui nu este în noi."[47] Dacă vei spune: „Nu am

44. 1 Petru 4,9.
45. Psalmi 50,11.
46. Psalmi 50,5.
47. 1 Ioan 1,9-10.

te uis facere ueracem. unde fieri potest ut deus mendax sit, et homo uerax; cum contradicat scriptura: *omnis homo mendax, deus solus uerax?* ergo deus per seipsum uerax, tu per deum uerax; nam per te mendax.

[ioep 01,07] et ne forte impunitatem uideretur dedisse peccatis, quia dixit, *fidelis est et iustus, qui mundet nos ab omni iniquitate;* et dicerent iam sibi homines, peccemus, securi faciamus quod uolumus, purgat nos Christus, fidelis est et iustus, purgat nos ab omni iniquitate: tollit tibi malam securitatem, et inserit utilem timorem. male uis esse securus, sollicitus esto. fidelis enim est et iustus, ut dimittat nobis delicta nostra, si semper tibi displiceas, et muteris donec perficiaris. ideo quid sequitur? *filioli mei, haec scribo uobis, ut non peccetis.* sed forte subrepit de uita humana peccatum: quid ergo fiet? quid? iam desperatio erit? audi: *et si quis,* inquit, *peccauerit, aduocatum habemus ad patrem, Iesum Christum iustum; et ipse propitiator est peccatorum nostrorum.* ille est ergo aduocatus; da operam tu ne pecces: si de infirmitate uitae subrepserit peccatum, continuo uide, continuo displiceat, continuo damna; et cum damnaueris, securus ad iudicem uenies. ibi habes aduocatum; noli timere ne perdas causam confessionis tuae. si enim aliquando in hac uita committit se homo disertae linguae, et non perit; committis te uerbo, et periturus es? *clama, aduocatum habemus ad patrem.*

[ioep 01,08] uidete ipsum Iohannem seruantem humilitatem. certe uir iustus erat et magnus, qui de pectore domini mysteriorum secreta bibebat; ille, ille qui bibendo de pectore domini diuinitatem ructauit, *in principio erat uerbum, et uerbum erat apud deum:* ille talis uir non dixit, aduocatum habetis apud

păcătuit", îl faci pe El mincinos, în vreme ce pe tine te închipui ca spunînd adevărul. Cum s-ar putea ca Dumnezeu să fie mincinos, iar omul să spună adevărul, cînd Scriptura zice: „Orice om este mincinos, doar Dumnezeu spune adevărul"[48]? Aşadar, Dumnezeu este în sine însuşi adevărat, iar tu eşti adevărat prin El, căci prin tine însuţi eşti mincinos.

7. Şi ca nu cumva să pară că Ioan a lăsat păcatele nepedepsite zicînd: „El este de bună-credinţă şi drept, încît ne curăţă de orice nedreptate"[49], şi ca nu cumva oamenii să-şi spună de-acum: „Să păcătuim, să facem liniştiţi ceea ce vrem, Cristos o să ne cureţe", El îţi răpeşte liniştea cea răufăcătoare şi sădeşte în tine o teamă folositoare. Vrei să fii liniştit, trăind cum nu trebuie? Fii mai bine plin de nelinişte! Într-adevăr, Dumnezeu este de bună-credinţă şi drept, încît să ne ierte păcatele, doar dacă tu vei fi mereu nemulţumit de tine şi vei accepta să fii schimbat pînă vei ajunge la desăvîrşire.

Ce urmează? „Fiii mei dragi, vă scriu aceste lucruri ca să nu păcătuiţi."[50] Dar poate că în viaţa omului se strecoară iar păcatul. Ce se va întîmpla atunci? Ce se va întîmpla? Va exista din nou disperare? Ascultă, zice Ioan: „Dacă cineva va păcătui, avem un apărător la Tatăl, pe Isus Cristos cel drept; iar El este ispăşitorul păcatelor noastre"[51]. Aşadar, El este apărătorul, dar tu sileşte-te să nu mai păcătuieşti. Chiar dacă, din pricina slăbiciunii vieţii, s-ar strecura în viaţa ta păcatul, tu pe loc ia seama, pe loc fii nemulţumit, pe loc condamnă-te. Şi, după ce te vei fi condamnat, vei veni liniştit în faţa judecătorului. Chiar acolo ai un avocat, nu te teme aşadar că vei pierde procesul mărturisirii tale. Într-adevăr, dacă pînă şi în viaţa de aici omul se încrede într-un bun avocat şi nu piere, oare vei pieri tu, care te încrezi în Cuvînt? Strigă: „Avem un apărător la Tatăl"[52].

8. Vedeţi cum Ioan însuşi păstrează starea de smerenie. Cu siguranţă, era un om drept şi însemnat, el care sorbea din pieptul Domnului tainele misteriilor. El, chiar el care, bînd din pieptul Domnului, i-a revelat divinitatea: „La început era Cuvîntul, şi Cuvîntul era la Dumnezeu"[53]. Acel om atît de

48. Rom. 3,4.
49. 1 Ioan 2,1.
50. *Ibidem* 2,1.
51. *Ibidem*.
52. *Ibidem*.
53. Ioan 1,1.

patrem; sed, *si quis peccauerit, aduocatum,* inquit, *habemus.* non dixit, habetis; nec, me habetis, dixit; nec, ipsum Christum habetis, dixit: sed et Christum posuit, non se; et *habemus* dixit, non, habetis. maluit se ponere in numero peccatorum, ut haberet aduocatum Christum, quam ponere se pro Christo aduocatum, et inueniri inter damnandos superbos. fratres, Iesum Christum iustum, ipsum habemus aduocatum ad patrem; ipse propitiatio est peccatorum nostrorum. hoc qui tenuit, haeresim non fecit; hoc qui tenuit, schisma non fecit. unde enim facta sunt schismata? cum dicunt homines, nos iusti sumus; cum dicunt homines, nos sanctificamus immundos, nos iustificamus impios, nos petimus, nos impetramus. Iohannes autem quid dixit? *et si quis peccauerit, aduocatum habemus ad patrem, Iesum Christum iustum.* sed dicet aliquis: ergo sancti non petunt pro nobis? ergo episcopi et praepositi non petunt pro populo? sed attendite scripturas, et uidete quia et praepositi commendant se populo. nam apostolus dicit plebi, *orantes simul et pro nobis.* orat apostolus pro plebe, orat plebs pro apostolo. oramus pro uobis, fratres: sed et uos orate pro nobis. inuicem pro se omnia membra orent, caput pro omnibus interpellet. propterea non mirum quia sequitur hic, et claudit ora diuidentibus ecclesiam dei. qui enim dixit, *Iesum Christum habemus iustum, et ipse propitiatio est peccatorum nostrorum:* propter illos qui se diuisuri erant, et dicturi, *ecce hic est Christus, ecce illic;* et uellent ostendere eum in parte qui emit totum, et possidet totum; continuo secutus est, *non tantum nostrorum, sed et totius mundi.* quid est hoc, fratres? certe *inuenimus eam in campis saltuum,* inuenimus ecclesiam in omnibus gentibus. ecce Christus *propitiatio est peccatorum nostrorum; non tantum nostrorum, sed et totius*

însemnat nu a spus: „*Aveți* un apărător la Tatăl", ci: „Dacă cineva va păcătui, *avem* un apărător"[54]. Ioan n-a spus nici „aveți", nici „mă aveți pe mine", nici „îl aveți chiar pe Cristos", ci, pe de-o parte, L-a înfățișat pe Cristos, nu pe sine, iar pe de altă parte a spus „avem", nu „aveți". A preferat să se socotească în rîndul păcătoșilor, ca să-l aibă ca apărător pe Cristos, decît să se considere apărător în locul lui Cristos, și să fie astfel găsit printre cei trufași care vor fi condamnați.

Frații mei, pe Isus Cristos cel drept, chiar pe El îl avem apărător la Tatăl; El însuși este ispășirea păcatelor noastre. Cel care a păstrat această învățătură nu a căzut în erezie, cel care a păstrat-o nu a produs nici o schismă. De unde provin schismele? Din faptul că oamenii spun: „Noi sîntem drepți" sau: „Noi îi sfințim pe cei necurați, noi îi îndreptățim pe cei nelegiuiți, noi cerem, noi obținem". Ce a spus însă Ioan? „Și dacă cineva va păcătui, îl avem la Tatăl pe Isus Cristos cel drept."[55] Dar cineva poate replica: „Atunci înseamnă că sfinții nu se roagă pentru noi?" Așadar, episcopii și mai-marii noștri nu se roagă pentru popor? Ei bine, cercetați Scripturile și vedeți că și cei care dețin întîietatea se încredințează rugăciunilor poporului. Căci Apostolul spune poporului: „Rugîndu-vă totodată și pentru noi"[56]. Apostolul se roagă pentru popor, poporul se roagă pentru Apostol. Noi ne rugăm pentru voi, frații mei, dar rugați-vă și voi pentru noi! Toate mădularele să se roage unele pentru altele, iar capul să mijlocească pentru toți.

De aceea, nu sînt de mirare cuvintele cu care Ioan continuă și închide gura celor care dezbină Biserica lui Dumnezeu. Căci, după ce a spus: „Îl avem pe Isus Cristos cel drept, și El însuși este ispășirea păcatelor noastre"[57], împotriva acelora care aveau de gînd să se separe și să spună: „Iată-l pe Cristos aici, iată-l dincolo", și care voiau să-l arate doar în parte pe Cel care a răscumpărat și deține totul, a adăugat deîndată: „Nu numai ale noastre, ci ale întregii lumi"[58]. Ce înseamnă aceasta, frații mei? Desigur că „noi am găsit-o în ținuturi împădurite"[59], am găsit Biserica răspîndită pe la toate neamurile. Iată, Cristos „este ispășirea păcatelor noastre; nu numai ale noastre, ci ale

54. 1 Ioan 2,1.
55. *Ibidem.*
56. Col. 4,3.
57. 1 Ioan 2,1.
58. *Ibidem.*
59. Psalmi 131,6.

mundi. ecce habes ecclesiam per totum mundum; noli sequi falsos iustificatores, et ueros praecisores. in illo monte esto qui impleuit orbem terrarum: quia Christus *propitiatio est peccatorum nostrorum; non tantum nostrorum, sed et totius mundi,* quem suo sanguine comparauit.

[ioep 01,09] *et in hoc,* inquit, *cognoscimus eum, si mandata eius seruauerimus.* quae mandata? *qui dicit quia cognouit eum, et mandata eius non seruat; mendax est, et in hoc ueritas non est.* sed adhuc quaeris, quae mandata? *qui autem,* inquit, *seruauerit uerbum eius, uere in hoc perfecta est dilectio dei.* uideamus ne ipsum mandatum dilectio uocetur. quaerebamus enim, quae mandata, et ait, *qui autem seruauerit uerbum eius, uere in hoc perfecta est dilectio dei.* attende euangelium, si non est hoc mandatum: *mandatum,* inquit, *nouum do uobis, ut uos inuicem diligatis. in hoc cognoscimus quia in ipso sumus, si in ipso perfecti fuerimus.* perfectos in dilectione uocat: quae est perfectio dilectionis? et inimicos diligere, et ad hoc diligere, ut sint fratres. non enim dilectio nostra carnalis esse debet. optare alicui salutem temporalem, bonum est; sed et si desit, anima tuta sit. optas alicui amico tuo uitam? bene facis. gaudes de morte inimici tui? male facis. sed forte et amico tuo uita illa quam optas inutilis est, et inimico tuo mors de qua gaudes utilis fuit. incertum est utrum alicui sit utilis uita ista, an inutilis; uita uero quae est apud deum, sine dubio utilis est. sic dilige inimicos tuos, ut fratres optes; sic dilige inimicos tuos, ut in societatem tuam uocentur. sic enim dilexit ille qui in cruce

întregii lumi"[60]. Iată, găsești Biserica în întreaga lume, nu-i urma pe falșii justificatori, adică pe adevărații dezbinători. Rămîi pe acel munte care a umplut pămîntul, întrucît Cristos „este ispășirea păcatelor noastre; nu numai ale noastre, ci ale întregii lumi"[61], pe care a răscumpărat-o cu sîngele său.

Porunca iubirii

9. Spune Ioan: „Și prin aceasta îl cunoaștem, dacă vom păzi poruncile Lui"[62]. Care porunci? „Cine spune că L-a cunoscut, și nu-I păzește poruncile, este un mincinos, și adevărul nu este în el."[63] Dar tu întrebi: „Care porunci?". Spune Ioan: „Iar cel care va păzi cuvîntul Lui, cu adevărat în el este desăvîrșită iubirea lui Dumnezeu"[64]. Să vedem dacă nu cumva porunca însăși nu e chiar iubirea. Ne întrebam, într-adevăr, despre ce porunci este vorba, iar Ioan spune: „Iar cel care va păzi cuvîntul Lui, cu adevărat în el este desăvîrșită iubirea lui Dumnezeu". Cercetează Evanghelia și vezi dacă nu cumva porunca nu-i chiar aceasta: „Vă dau o poruncă nouă – zice – să vă iubiți unii pe alții"[65].

„Prin aceasta cunoaștem că sîntem în El, dacă vom fi desăvîrșiți în El."[66] Ioan îi numește aici pe cei desăvîrșiți în dragoste. Dar ce înseamnă această desăvîrșire a iubirii? Înseamnă să-i iubești și pe dușmani, mai mult, să-i iubești ca să ajungă să-ți fie frați. Cu adevărat, iubirea noastră nu trebuie să țină de trup. Să urezi cuiva sănătate pentru un timp este bine, dar, chiar dacă aceasta ar lipsi, important e ca sufletul să fie teafăr. Îi urezi unui prieten al tău viață? Bine faci. Te bucuri de moartea unui dușman al tău? Rău faci. Dar poate că prietenului tău viața pe care i-o dorești nu-i este de folos, în vreme ce dușmanului tău moartea, de care tu te bucuri, i-a fost de folos. Nu se știe dacă viața îi este cuiva de folos sau nu, însă viața la Dumnezeu fără îndoială că este de folos.

Așa iubește-ți dușmanii, încît urează-le să-ți devină frați, așa iubește-ți dușmanii, încît să fie chemați să intre în părtășie

60. 1 Ioan 2,1.
61. *Ibidem.*
62. *Ibidem* 2,3.
63. *Ibidem* 2,4.
64. *Ibidem* 2,5.
65. Ioan 13,34.
66. 1 Ioan 2,5.

pendens ait: *pater, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt.* neque enim dixit, pater, uiuant isti multo tempore; me quidem occidunt, sed ipsi uiuant. sed quid ait? *ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt.* mortem sempiternam ab eis expellebat, prece misericordissima, et potentia praestantissima. multi ex eis crediderunt, et dimissus est eis fusus sanguis Christi. primo fuderunt cum saeuirent, nunc biberunt cum crederent. *in hoc cognoscimus quia in ipso sumus, si in ipso perfecti fuerimus.* de ipsa perfectione diligendorum inimicorum dominus admonens ait: *estote ergo uos perfecti, sicut et pater uester coelestis perfectus est. qui ergo dicit se in ipso manere, debet sicut ipse ambulauit et ipse ambulare.* quomodo, fratres? quid nos monet? *qui dicit se in ipso manere,* id est in Christo, *debet sicut ille ambulauit et ipse ambulare.* forte hoc nos monet, ut ambulemus in mari? absit. hoc ergo, ut ambulemus in uia iustitiae. in qua uia? iam commemoraui. fixus in cruce erat, et in ipsa uia ambulabat: ipsa est uia charitatis, *pater, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt.* sic ergo, si didiceris orare pro inimico tuo, ambulas uiam domini.

[ioep 01,10] *dilectissimi, non mandatum nouum scribo uobis, sed mandatum uetus quod habebatis ab initio.* quod mandatum uetus dixit? *quod habebatis,* inquit, *ab initio.* ideo ergo uetus, quia iam illud audistis: alioquin contrarius erit domino, ubi ait, *mandatum nouum do uobis, ut uos inuicem diligatis.* sed mandatum uetus quare? non quia ad ueterem hominem pertinet. sed quare? *quod habebatis ab initio. mandatum uetus, est uerbum quod audistis.* ideo ergo uetus, quia iam audistis. et idipsum nouum ostendit dicens, *iterum mandatum nouum scribo uobis.*

cu tine. Căci așa a iubit Cel care, pe cruce fiind, a spus: „Tată, iartă-i, pentru că nu știu ce fac”[67]. Nu a spus: „Tată, fă ca aceștia să trăiască mult timp; măcar că mă omoară, fie ca ei să trăiască!”. Dar ce-a spus? „Iartă-i, pentru că nu știu ce fac.” Astfel îndepărta de la ei moartea veșnică, printr-o rugăciune plină de îndurare și printr-o putere nemăsurată. Mulți dintre ei au crezut și li s-a iertat vărsarea sîngelui lui Cristos. La început l-au vărsat plini de mînie împotriva lui Cristos, acum l-au băut crezînd în El. „Prin aceasta cunoaștem că sîntem în El, dacă vom fi desăvîrșiți în El.”[68] Sfătuindu-ne în legătură cu desăvîrșirea iubirii de dușmani, Domnul a spus: „Așadar, fiți desăvîrșiți, după cum și Tatăl vostru ceresc este desăvîrșit”[69].

„Cine spune că rămîne în El, trebuie să umble în felul în care El a umblat.”[70] Cum anume, frații mei? Ce ne îndeamnă să facem? „Cine spune că rămîne în El (adică în Cristos), trebuie să umble în felul în care El a umblat.”[71] Oare ne îndeamnă cumva să umblăm pe mare? Nicidecum. Dimpotrivă, ne îndeamnă să umblăm pe calea dreptății. Pe care cale? Tocmai am numit-o. Era răstignit pe cruce și totuși umbla pe această cale, calea iubirii. „Tată, iartă-i, pentru că nu știu ce fac.”[72] Așa deci, dacă vei învăța să te rogi pentru dușmanul tău, vei umbla pe calea Domnului.

10. „Preaiubiților, nu vă scriu o poruncă nouă, ci o poruncă veche, pe care o aveați de la început.”[73] Despre ce poruncă veche vorbește Ioan? „Cea pe care o aveați de la început.” Așadar, de aceea este veche, fiindcă ați auzit-o deja, altfel Ioan l-ar contrazice pe Domnul, care spune: „Vă dau o poruncă nouă, să vă iubiți unii pe alții”[74]. Dar de ce este și veche? Nu pentru că s-ar referi la omul cel vechi. Atunci de ce? Pentru că este „cea pe care o aveați de la început. Porunca veche este cuvîntul pe care l-ați auzit”[75]. Așadar, tocmai de aceea este veche, pentru că ați auzit-o deja. Și Ioan ne arată că tocmai această poruncă

67. Luca 23,34.
68. 1 Ioan 2,5.
69. Matei 5,48.
70. 1 Ioan 2,6.
71. *Ibidem.*
72. Luca 23,34.
73. 1 Ioan 2,7.
74. Ioan 13,34.
75. 1 Ioan 2,7.

non alterum, sed idem ipsum quod dixit uetus, idem est et nouum. quare? quod est uerum in ipso et in uobis. iam quare uetus, audistis; quia iam illud noueratis. quare autem nouum? *quia tenebrae transierunt, et lux uera iam lucet.* ecce unde nouum: quia tenebrae ad ueterem hominem, lux uero ad nouum pertinet. quid dicit apostolus Paulus? *exuite uos ueterem hominem, et induite nouum.* et iterum quid dicit? *fuistis aliquando tenebrae; nunc autem lux in domino.*

[ioep 01,11] *qui dicit esse se in lumine* – modo manifestat totum quod dixit – *qui dicit esse se in lumine et fratrem suum odit in tenebris est usque adhuc.* eia, fratres mei, quamdiu dicamus uobis: *diligite inimicos?* uidete quod peius est ne adhuc fratres oderitis. si fratres solum amaretis, nondum essetis perfecti. si autem fratres oditis, quid estis? ubi estis? respiciat unusquisque cor suum. non teneat odium contra fratrem pro aliquo uerbo duro. pro contentione terrae ne fiat terra. quisquis enim odit fratrem suum non dicat quia in lumine ambulat. quid dixit? non dicat quia in christo ambulat. *qui dicit esse se in lumine et odit fratrem suum in tenebris est usque adhuc.* nescio quis enim ex pagano factus est christianus. intendite. ecce tenebrae erant quando paganus erat. modo iam christianus factus est. deo gratias, omnes gratulantur. recitatur apostolus gratulans: *fuistis enim aliquando tenebrae; nunc autem lux in domino.* adorabat idola; adorat deum. adorabat quae fecit; adorat qui eum fecit. mutatus est. deo gratias, omnes gratulantur christiani. quare? quia iam adorator patris et filii et

este nouă, spunîndu-ne: „Pe de altă parte, vă scriu o poruncă nouă”[76]. Nu o alta, ci tocmai aceea pe care o numise veche, ea este şi nouă. De ce? „Pentru că este adevărată atît în privinţa lui, cît şi a voastră.”[77] De ce este veche aţi auzit deja – pentru că o ştiaţi. Dar de ce este nouă? „Pentru că întunericul s-a risipit şi de-acum străluceşte adevărata lumină.”[78] Iată de ce e nouă – pentru că întunericul se referă la omul cel vechi, în schimb lumina se referă la cel nou. Ce spune Apostolul Pavel? „Dezbrăcaţi-vă de omul cel vechi şi îmbrăcaţi-vă cu cel nou.”[79] Şi ce mai spune? „Odinioară aţi fost întuneric, acum însă sînteţi lumină întru Domnul.”[80]

11. „Cel care spune că este în lumină” – abia acum Ioan dezvăluie tot ce a vrut să spună: „Cel care spune că este în lumină şi-l urăşte pe fratele său este încă în întuneric”[81]. Vai, fraţii mei, cîtă vreme o să vă mai spunem: „Iubiţi-i pe duşmani”[82]? Luaţi seama să nu ajungeţi încă şi mai rău, anume, să-i urîţi pe fraţi! Dacă iubindu-i doar pe fraţi nu sînteţi încă desăvîrşiţi, cum sînteţi dacă îi urîţi? Unde sînteţi? Fiecare să privească în inima sa, să nu păstreze ură împotriva fratelui pentru vreun cuvînt neplăcut, pentru vreo neînţelegere pămînteasc ă, ca să nu devină ţărînă! Căci oricine îşi urăşte fratele să nu spună că umblă în lumină. Ce am zis? Să nu spună că umblă în Cristos. „Cine spune că este în lumină, şi îl urăşte pe fratele său, este încă în întuneric.”[83]

Într-adevăr, un păgîn s-a făcut creştin. Fiţi atenţi! Iată, cînd era păgîn, se afla în întuneric, acum însă a devenit creştin. Mulţumiri fie aduse lui Dumnezeu! Toţi se bucură, sînt citate cuvintele Apostolului, care exprimă bucuria: „Căci odinioară aţi fost întuneric, dar acum sînteţi lumină în Domnul”[84]. Înainte adora idolii, acum îl adoră pe Dumnezeu; înainte adora lucrurile pe care El le-a făcut, acum îl adoră pe Cel care le-a făcut. S-a schimbat. Mulţumiri fie aduse lui Dumnezeu! Toţi creştinii

76. *Ibidem* 2,8.
77. *Ibidem.*
78. *Ibidem.*
79. Col. 3,9-10.
80. Efes. 5,8.
81. 1 Ioan 2,9.
82. Matei 5,44.
83. 1 Ioan 2,9.
84. Efes. 5,8.

spiritus sancti et detestator daemoniorum et idolorum est. adhuc de isto iohannes sollicitus est. multis gratulantibus adhuc suspectus est. fratres, maternam sollicitudinem libenter amplectamur. non sine causa mater sollicita est de nobis cum alii gaudent. *matrem* dico caritatem. ipsa enim habitabat in corde iohannis cum ista diceret. quare nisi quia aliquid timet in nobis et cum iam nobis homines gratulantur? quid est quod timet? *qui dicit se esse in lumine* – qui iam dicit se esse in lumine: quid est hoc? iam dicit se esse christianum – *et fratrem suum odit in tenebris est usque adhuc.* quod exponere non est, sed quod gaudere si non fiat aut quod plangere si fiat.

[ioep 01,12] *qui diligit fratrem suum in lumine manet, et scandalum in eo non est.* obsecro per christum. pascit nos deus. refecturi sumus corpora in nomine christi, et aliquantum refecta sunt et reficienda sunt. mens nostra pascatur. non quia diu dicturus sum dico – nam ecce iam finitur lectio – sed ne forte ex taedio minus adtente audiamus quod maxime necessarium est. *qui diligit fratrem suum in lumine manet, et scandalum in eo non est.* qui sunt qui patiuntur scandalum aut faciunt? qui scandalizantur in christo et in ecclesia. qui in christo scandalizantur tamquam a sole uruntur; qui in ecclesia tamquam a luna. dicit autem psalmus: *per diem sol non uret te neque luna per noctem.* id est si *tenueris caritatem, nec in christo scandalum patieris nec in ecclesia; nec christum relinques nec ecclesiam.* qui enim ecclesiam relinquit quomodo est in christo qui in membris christi non est? quomodo est in christo qui in corpore christi non est? illi ergo patiuntur scandalum qui

se bucură. De ce? Pentru că de-acum el îl adoră pe Tatăl, și pe Fiul, și pe Duhul Sfînt și urăște demonii și idolii.

Și totuși Ioan este mai degrabă îngrijorat în privința acestui om și, în vreme ce mulți se bucură, el rămîne încă plin de îndoieli. Frații mei, să prețuim cu bucurie grija lui maternă! Nu fără motiv mama se îngrijorează din cauza noastră, atunci cînd alții se bucură. Prin acest cuvînt, „mamă", numesc chiar iubirea, căci iubirea locuia în inima lui Ioan, cînd spunea aceste cuvinte. Și de ce le spune, dacă nu tocmai pentru că se teme de ceva din lăuntrul nostru, atunci cînd oamenii se bucură pentru noi? De ce anume se teme? „Cine spune că este în lumină."[85] Ce înseamnă aceasta? Cine de-acum spune că este creștin „și îl urăște pe fratele său este încă în întuneric"[86]. Acest fapt nu ține de nici o explicație, ci e motiv de bucurie, dacă nu se produce, ori de plîns, dacă se produce.

12. „Cine îl iubește pe fratele său rămîne în lumină și în el nu este pricină de scandal."[87] Vă conjur, în numele lui Cristos – Dumnezeu ne hrănește, iar noi avem dorința de a ne regenera trupurile în numele lui Cristos; într-o măsură au și fost regenerate, dar încă mai trebuie. Trebuie ca și mintea noastră să fie hrănită! Spun aceasta nu pentru că aș avea de gînd să mai vorbesc multă vreme, căci, iată, deja se sfîrșește lectura, ci ca nu cumva, de lehamite, să ascultăm cu mai puțină atenție lucrul cel mai important.

„Cine îl iubește pe fratele său rămîne în lumină și în el nu este pricină de scandal."[88] Cine sînt cei care suferă sau care iscă un scandal? Sînt cei care găsesc un motiv de scandal în Cristos și în Biserică. Cei care găsesc în Cristos motiv de scandal sînt ca unii bătuți de lumina soarelui, cei care găsesc în Biserică motiv de scandal sînt ca unii bătuți de lumina lunii. De altfel, psalmul spune: „Nu te va bate lumina soarelui ziua, nici cea a lunii noaptea"[89], adică, „Dacă vei păstra iubirea, nu vei avea parte de scandal nici în Cristos, nici în Biserică; nu-l vei părăsi nici pe Cristos și nici Biserica". Cine părăsește Biserica, cum mai este în Cristos, dacă nu se mai numără printre mădularele lui? Cum poate să fie în Cristos cine nu este în trupul lui

85. 1 Ioan 2,9.
86. *Ibidem.*
87. *Ibidem* 2,10.
88. *Ibidem.*
89. Psalmi 120,6.

relinquunt aut christum aut ecclesiam. unde intellegimus quia inde dixit psalmus: *per diem sol non uret te neque luna per noctem*, quia ipsam ustionem scandalum uult intellegi? primum ipsam similitudinem adtende. quomodo qui uritur dicit: non tolero, non fero, et subducit se, sic qui quaedam non ferunt in ecclesia et subtrahunt se uel nomini christi uel ecclesiae scandalum patiuntur. uidete enim quomodo passi sunt scandalum tamquam a sole illi carnales quibus praedicabat carnem suam christus et dicebat: *qui non manducauerit carnem filii hominis et biberit sanguinem eius non habebit in se uitam*. septuaginta ferme homines dixerunt: *durus est iste sermo*, et recesserunt ab eo. et remanserunt duodecim. omnes illos ussit sol, et recesserunt non ualentes ferre uim uerbi. remanserunt ergo duodecim. et ne forte putarent homines quia ipsi praestant christo credendo in christum et non ab ipso illis praestatur beneficium, cum duodecim remansissent ait illis dominus: *numquid et uos uultis ire* (ut noueritis quoniam *ego* uobis sum necessarius, non uos mihi?) illi autem quos non usserat sol responderunt ex uoce petri: *domine, uerbum uitae aeternae habes. quo ibimus?* quos autem urit ecclesia tamquam luna per noctem? qui schismata fecerunt. audi ipsum uerbum positum in apostolo: *quis infirmatur et ego non infirmor? quis scandalizatur et non ego uror?* quomodo ergo non est scandalum in eo qui diligit fratrem? quia qui diligit fratrem tolerat omnia propter unitatem quia in unitate caritatis est fraterna dilectio. offendit te nescio quis siue malus, siue ut tu putas malus siue ut tu fingis malus, et deseris tot bonos? qualis dilectio fraterna est qualis apparuit in istis? cum accusant afros, deseruerunt orbem terrarum. numquid in orbe terrarum sancti non erant? aut inauditi a

Cristos? Prin urmare, vor avea parte de scandal cei care părăsesc fie pe Cristos, fie Biserica. Astfel înțelegem din ce spune psalmul – „Nu te va bate lumina soarelui ziua, nici cea a lunii noaptea" – că această bătaie a luminii înseamnă scandal? În primul rînd, fii atent chiar la asemănare! După cum cel bătut de lumină spune: „Nu pot suporta, nu pot suferi și se retrage", la fel cei care nu suportă anumite lucruri în Biserică și se retrag de la numele lui Cristos și al Bisericii au parte de scandal.

Priviți, într-adevăr, cum au suferit scandalul, ca bătuți de lumina soarelui, acei oameni trupești, cărora Cristos le predica trupul său, spunîndu-le: „Cine nu va mînca trupul Fiului omului și nu va bea sîngele lui, nu va avea în sine viața"[90]. Aproape șaptezeci de oameni au spus: „Grea este vorbirea aceasta"[91], și s-au îndepărtat de El; au rămas doar cei doisprezece. Pe toți ceilalți i-a bătut lumina soarelui și s-au îndepărtat, neputînd să suporte forța cuvîntului. Au rămas, așadar, cei doisprezece. Și ca nu cumva să creadă oamenii că îi sînt de folos lui Cristos înșuși, crezînd în El, și nu că binefacerea venită de la Cristos le este chiar lor folositoare, după ce au rămas cei doisprezece, Domnul le spune: „Poate că vreți și voi să plecați?"[92]. Ca să știți că *Eu* vă sînt de folos vouă, nu voi mie. Dar cei pe care nu-i bătuse lumina soarelui au răspuns prin gura lui Petru: „Doamne, tu ai cuvîntul vieții veșnice, încotro vom merge?"[93].

Dar cine sînt cei pe care îi bate lumina Bisericii, precum lumina lunii în timpul nopții? Sînt urzitorii de schisme. Ascultă cuvîntul din Apostolul: „Cine este slab, fără ca și eu să fiu slab? Cine suferă motiv de scandal, fără ca și eu să ard?"[94].

Așadar, de ce nu există motiv de scandal în cel care-și iubește fratele? Pentru că cel care-și iubește fratele suportă totul de dragul unității, întrucît dragostea frățească este în unitatea dragostei. Te jignește cineva, un rău, sau cineva pe care tu îl consideri rău, sau pe care ți-l închipui ca rău: oare ești în stare să părăsești atîția alți oameni buni [din pricina unui singur rău]? Ce fel de iubire frățească este iubirea acestora?[95]. Din moment ce-i acuză pe africani, părăsesc Biserica universală. Oare nu mai erau sfinți și în restul lumii? Sau oare au fost

90. Ioan 6,54.
91. *Ibidem* 6,60.
92. *Ibidem* 6,67.
93. *Ibidem* 6,68.
94. 2 Cor. 11,29.
95. Aluzie la donatiști.

uobis damnari potuerunt? sed o si diligeretis fratres, scandalum in uobis non esset! audi psalmum quid dicat: *pax multa diligentibus legem tuam, et non est eis scandalum.* pacem multam dixit eis qui diligunt legem dei, et ideo non eis esse scandalum. illi ergo qui scandalum patiuntur pacem perdunt. et quos dixit non pati scandalum aut non facere? diligentes legem dei. ergo in caritate positi sunt. sed dicit aliquis: legem dei dixit diligentibus, non fratres. audi quid dominus dicat: *mandatum nouum do uobis ut uos inuicem diligatis.* quid est lex nisi mandatum? quomodo autem non patiuntur scandalum nisi dum sufferunt inuicem? sicut paulus dicit: *sufferentes inuicem in dilectione studentes seruare unitatem spiritus in uinculo pacis.* et quia ipsa est lex christi eundem audi apostolum commendantem ipsam legem: inuicem, inquit, *onera uestra portate et sic inplebitis legem christi.*

[ioep 01,13] *nam qui odit fratrem suum in tenebris est et in tenebris ambulat et nescit quo eat.* magna res, fratres. adtendite, rogamus uos. *qui odit fratrem suum in tenebris ambulat et nescit quo eat quoniam tenebrae excaecauerunt oculos eius.* quid tam caecum quam isti qui oderunt fratres? nam ut noueritis quia caeci sunt, in montem offenderunt. eadem dico ne uobis excidant. nonne lapis ille qui praecisus est de monte sine manibus christus de regno iudaeorum sine opere maritali, nonne ille lapis confregit omnia regna terrarum, id est omnes dominationes idolorum et daemoniorum? nonne ille lapis creuit et factus est mons magnus et inpleuit uniuersum orbem terrarum? numquid digito ostendimus montem istum quomodo ostenditur

condamnați de voi fără să fi fost ascultați mai înainte? O, dacă i-ați iubi cu adevărat pe frați, nu ar fi în voi nici un motiv de scandal!

Ascultă psalmul care zice: „De multă pace se bucură cei care iubesc legea ta, și în ei nu este motiv de scandal”[96]. Spune că au multă pace aceia care iubesc legea lui Dumnezeu, și, prin urmare, în ei nu se află nici un motiv de scandal. Cine are parte de scandal își pierde pacea. Și despre cine s-a zis că nu poate nici suferi și nici provoca scandalul? Despre cei care iubesc legea lui Dumnezeu. Iar aceștia sînt ancorați în iubire. Dar poate spune cineva: „Psalmul vorbește despre cei care iubesc legea lui Dumnezeu, nu despre frați”. Ascultă atunci cuvintele Domnului: „Vă dau o poruncă nouă, să vă iubiți unii pe alții”[97]. Ce altceva poate însemna legea decît o poruncă? Și cum să evite scandalul altfel decît suportîndu-se unii pe alții? Așa cum a spus și Pavel: „Suportați-vă unii pe alții în dragoste, străduiți-vă să păstrați unitatea duhului în legătura păcii”[98]. Și faptul că e însăși legea lui Cristos, ascultă-l rostit tot de Apostol, atunci cînd ne încredințează chiar această lege: „Purtați-vă unii altora poverile, și astfel veți împlini legea lui Cristos”[99].

13. „Cine își urăște fratele se află în întuneric, umblă în întuneric și nu știe încotro merge.”[100] E vorba aici despre ceva important, frații mei, luați aminte cu mare băgare de seamă, vă rugăm! „Cine își urăște fratele umblă în întuneric, și nu știe încotro merge, pentru că întunericul i-a întunecat ochii.”[101] Ce poate fi mai orb decît cei care-și urăsc frații? Ca să vă dați seama că sînt orbi, uitați-vă cum s-au lovit de un munte! Vă spun mereu aceleași lucruri, ca să nu le scăpați din vedere. Oare nu cumva piatra care a fost tăiată din munte fără ajutorul mîinilor omenești este însuși Cristos, din stirpea iudeilor, apărut fără să fi fost nevoie de unirea căsătoriei? Oare nu cumva acea piatră a înfrînt toate împărățiile de pe pămînt, adică stăpînirea idolilor și a demonilor? Oare nu cumva acea piatră a crescut și a devenit un munte mare, și a umplut întregul pămînt?[102] Oare nu arătăm cu degetul acest munte, așa cum li

96. Psalmi 118,165.
97. Ioan 13,34.
98. Efes. 4,2-3.
99. Galat. 6,2-3.
100. 1 Ioan 2,11.
101. *Ibidem.*
102. Daniel 2,34-35.

hominibus tertia luna? uerbi gratia quando uolunt homines uidere lunam nouam: ecce luna; ecce ubi est. et sunt ibi qui non ualeant intendere aciem, et dicant: *ubi?* intenditur illis digitus ut uideant. aliquando dum erubescunt ne caeci putentur, dicunt se uidisse quod non uiderunt.

numquid sic ostendimus ecclesiam, fratres mei? nonne aperta est? nonne manifesta? nonne tenuit omnes gentes? nonne inpletur quod ante tot annos promissum est abrahae, in semine eius *benedici omnes gentes*? uni fideli promissum est; in milibus fidelium mundus inpletus est. ecce mons inplens uniuersam faciem terrae. ecce ciuitas de qua dictum est: *non potest ciuitas abscondi super montem constituta.* illi autem offendunt in montem. et cum eis dicatur: *ascendite, non est mons,* dicunt; et facilius illuc faciem inpingunt quam illic habitaculum quaerunt. esaias hesterna die lectus est. quisquis uestrum uigilabat non oculis tantum sed aure, nec aure corporis sed aure cordis aduertit: *erit in nouissimis diebus manifestus mons domus domini paratus in cacumine montium.* quid tam manifestum quam mons? sed sunt et montes ignoti quia in una parte terrarum positi sunt. quis uestrum nouit olympum montem? quomodo ibi qui habitant gyddabam nostrum non norunt. in partibus sunt isti montes. ille autem mons non sic quia inpleuit uniuersam faciem terrae, et de illo dicit: *paratus in cacumine montium.* mons est super cacumina omnium montium. *et congregabuntur ad eum,* inquit, *omnes*

se arată oamenilor luna în cea de-a treia zi? De exemplu, cînd oamenii vor să vadă luna nouă spun: „Iată luna, iată unde este". Și dacă se află printre ei unii care să nu poată să-și țintească privirea și care să zică: „Unde este?" pentru ei se întinde degetul, ca să vadă. La un moment dat, întrucît se rușinează să nu fie considerați orbi, spun că au văzut ceea ce de fapt nu au văzut.

Unitatea Bisericii

Astfel arătăm noi Biserica, frații mei? Oare nu este ea deschisă? Oare nu este în văzul tuturor? Oare nu a cuprins toate neamurile? Oare nu se împlinește acum ceea ce i s-a promis lui Avraam cu atîția ani mai înainte, că în sămînța lui „sînt binecuvîntate toate neamurile". Promisiunea a fost făcută unui singur credincios, dar lumea s-a umplut apoi de mii de credincioși. Iată muntele care umple întreaga față a pămîntului, iată cetatea despre care s-a spus: „Nu poate fi ascunsă o cetate clădită pe un munte"[103]. Iar aceștia se lovesc chiar de munte. Și cînd li se spune: „Urcați", ei răspund: „Dar nu este nici un munte". Mai degrabă dau cu capul de munte decît își caută acolo un sălaș.

Ieri s-a citit Isaia. Așadar, cine dintre voi a fost atent nu numai cu ochii, ci și cu urechea, dar nu cu urechea trupului, ci cu a inimii, înțelege: „În zilele de pe urmă, muntele casei Domnului va putea fi văzut, așezat pe culmea munților"[104]. Ce se poate vedea mai bine decît un munte? Există însă și munți necunoscuți, întrucît sînt așezați într-un anume loc pe pămînt. Care dintre voi cunoaște muntele Olimp? Tot astfel, cei care locuiesc în împrejurimile acestuia nu cunosc muntele nostru, Giddabam. Munții se află în anumite regiuni pe pămînt. Dar acel munte nu este ca restul munților, pentru că el umple întreaga față a pămîntului, și se spune despre el că „este așezat pe culmea munților"[105], deci se află mai presus de culmile tuturor munților. Isaia mai spune: „Și la poalele lui se vor aduna toate neamurile"[106]. Cine se poate rătăci pe acest munte? Cine

103. Matei 5,14.
104. Isaia 2,2.
105. *Ibidem.*
106. *Ibidem.*

gentes. quis errat in hoc monte? quis frangit faciem offendendo in illum? quis ignorat ciuitatem super montem constitutam? sed nolite mirari quia ignoratur ab istis qui oderunt fratres quia in tenebris ambulant et nesciunt quo eant quia tenebrae excaecauerunt oculos eorum. montem non uident. nolo mireris. oculos non habent. unde oculos non habent? quia tenebrae excaecauerunt eos. unde probamus? quia fratres oderunt: quia cum offenduntur in afris, separant se ab orbe terrarum quia non tolerant pro pace christi quos infamant et tolerant pro parte donati quos damnant.

poate să-şi zdrelească faţa, lovindu-se de el? Cine nu cunoaşte cetatea clădită pe munte?

Dar să nu vă miraţi că acest fapt a rămas necunoscut celor care îşi urăsc fraţii, căci ei umblă în întuneric şi nu ştiu încotro merg, pentru că întunericul le-a orbit ochii. Nu văd muntele, dar să nu te miri – ei nu au ochi. De ce nu au ochi? Pentru că întunericul i-a orbit. Cum putem dovedi aceasta? Prin faptul că îi urăsc pe fraţi. De vreme ce sînt nemulţumiţi din pricina africanilor, ei se separă de întreg pămîntul, pentru că nu-i suportă, de dragul păcii lui Cristos, pe cei pe care îi defăimează, în schimb, îi îngăduie, de dragul facţiunii lui Donatus, pe cei pe care aceştia îi condamnă.

IN EPISTOLAM IOHANNIS AD PARTHOS TRACTATVS DECEM – II

[ioep 02,01] omnia quae leguntur de scripturis sanctis, ad instructionem et salutem nostram, intente oportet audire. maxime tamen memoriae commendanda sunt, quae aduersus haereticos ualent plurimum; quorum insidiae infirmiores quosque et negligentiores circumuenire non cessant. mementote dominum nostrum et saluatorem Iesum Christum, et mortuum esse pro nobis et resurrexisse; mortuum scilicet propter delicta nostra, resurrexisse propter iustificationem nostram. sicut modo audistis quia discipulorum duorum quos inuenit in uia, tenebantur oculi ne eum agnoscerent: et inuenit eos desperantes de redemptione quae erat in Christo, et existimantes iam illum passum et mortuum fuisse, sicut hominem, nec tanquam filium dei putantes semper uiuere; et in carne ita mortuum ut non reuiuisceret, sed tanquam unum ex prophetis: sicut uerba eorum paulo ante qui intenti eratis, audistis. tunc aperuit illis scripturas, incipiens a Moyse per omnes prophetas, ostendens eis omnia quae passus erat praedicta fuisse; ne illi magis mouerentur, si resurrexisset dominus, et magis ei non crederent, si de illo ista ante dicta non essent. firmitas enim fidei in eo est, quia omnia quae euenerunt in Christo, praedicta sunt. discipuli ergo eum non agnouerunt, nisi in fractione panis. et uere qui non sibi

Omilia a doua

Comentariu la versetele 2, 12-17.

Toată Scriptura vorbește despre Isus

1. Tot ce se citește din Sfintele Scripturi se cuvine să fie ascultat cu atenție, pentru instruirea și mîntuirea noastră. Și totuși, mai presus de toate merită să fie reținute pasajele care au mare putere împotriva ereticilor. Într-adevăr, capcanele întinse de aceștia nu încetează să-i prindă pe toți cei slabi și fără băgare de seamă. Amintiți-vă că Domnul și mîntuitorul nostru, Isus Cristos, a murit și a înviat pentru noi: a murit, desigur, pentru păcatele noastre și a înviat pentru îndreptățirea noastră[107].

După cum tocmai ați auzit, ochii celor doi ucenici pe care Domnul i-a întîlnit pe drum fuseseră închiși, ca să nu-l recunoască. Și i-a întîlnit într-un moment cînd ei nu mai aveau nici o nădejde în răscumpărarea prin Cristos și cînd considerau că El suferise deja și murise ca om, fără să creadă că trăiește veșnic, ca Fiu al lui Dumnezeu. Murind astfel în trup, nu mai putea să trăiască din nou, ci era ca unul dintre Profeți, după cum ați auzit cuvintele lor puțin mai înainte, dacă ați fost atenți[108].

Atunci El le-a făcut cunoscute Scripturile, începînd cu Moise și trecînd prin toți Profeții, arătîndu-le că tot ceea ce suferise fusese prezis. El a făcut așa pentru ca ucenicii să nu fie încă și mai tulburați din pricina faptului că Domnul înviase, și, pe de altă parte, ca nu cumva să ajungă să nu mai creadă deloc în El, dacă toate acestea nu s-ar fi prezis. Aici stă forța credinței, în faptul că toate cîte s-au întîmplat prin Cristos au fost prezise. De aceea, ucenicii nu l-au recunoscut decît la frîngerea pîinii.

107. Rom. 4,25.
108. Augustin se referă la episodul de la Emaus, relatat în Luca 24,1-35.

iudicium manducat et bibit, in fractione panis Christum agnoscit. postea et illi undecim putabant se spiritum uidere. praebuit se palpandum, qui se praebuit crucifigendum; crucifigendum inimicis, palpandum amicis: medicus tamen omnium, et illorum impietatis, et istorum incredulitatis. namque audistis cum actus apostolorum legerentur, quot millia crediderunt ex interfectoribus Christi. si crediderunt postea qui occiderant, non erant crediturі qui paululum dubitabant? et ipsis tamen – quod maxime debetis animaduertere, et memoriae uestrae mandare, quia contra insidiosos errores deus uoluit ponere firmamentum in scripturis, contra quas nullus audet loqui, qui quoquo modo se uult uideri christianum – cum se palpandum praebuisset, non illi suffecit, nisi de scripturis confirmaret cor credentium: prospiciebat enim nos futuros; in quo quod palpemus nos non habemus, sed quod legamus habemus. si enim propterea illi crediderunt, quia tenuerunt et palpauerunt; nos quid faciemus? iam Christus ascendit in caelum, non est uenturus nisi in fine, ut iudicet de uiuis et mortuis: unde crediturі sumus, nisi unde et ipsos palpantes uoluit confirmari? aperuit enim illis scripturas, et ostendit eis quia oportebat pati Christum, et impleri omnia quae de illo scripta sunt in lege Moysi, et prophetis, et Psalmis. omnem ueterem textum scripturarum circumplexus est. quidquid illarum scripturarum est, Christum sonat; sed si aures inueniat. et aperuit eis sensum, ut intelligerent scripturas. unde et nobis hoc orandum est, ut ipse sensum nostrum aperiat.

[ioep 02,02] quid autem ostendit dominus scriptum de se in lege Moysi, et prophetis, et Psalmis? quid ostendit? ipse dicat. breuiter hoc euangelista posuit, ut nos nossemus quid in tanta latitudine scripturarum credere et intelligere debeamus. certe

Și, cu adevărat, cel care nu-și mănîncă și nu își bea propria condamnare, îl recunoaște pe Cristos în frîngerea pîinii [109].

Apoi, și ceilalți unsprezece credeau că văd un duh. El s-a lăsat atunci atins, El, care s-a lăsat răstignit! I-a lăsat pe dușmani să-l răstignească, iar pe prieteni, să-l atingă. Totuși, El este medicul tuturor, și pentru nelegiuirea celor dintîi și pentru necredința acestora din urmă. Ați auzit, cînd se citeau Faptele Apostolilor[110], cîte mii din omorîtorii lui Cristos au ajuns să creadă în El. Dacă au ajuns apoi să creadă cei care îl omorîseră, cum s-ar fi putut să nu creadă cei care aveau doar o mică îndoială?

Trebuie să fiți foarte atenți la ceea ce urmează și să țineți bine minte: pentru a evita greșeli înșelătoare, Dumnezeu a găsit de cuviință să pună o dovadă chiar în Scripturi, împotriva cărora nu îndrăznește să vorbească nici un om care vrea să fie considerat creștin cu orice chip. Așadar, cînd s-a lăsat atins de ucenici, El nu a socotit că era suficient, fără ca inima credincioșilor să fi găsit temei în Scripturi. A făcut așa, deoarece privea înainte, la noi, cei ce urmam: noi nu mai avem din El ce să atingem, dar avem ce să citim. Dacă ucenicii au crezut fiindcă au pus mîna și L-au atins, noi ce vom face? Cristos s-a înălțat deja la cer și nu va veni decît la sfîrșit, ca să-i judece viii și morții; pe ce ne vom întemeia credința, dacă nu pe faptul prin care Domnul a vrut să întărească credința celor care l-au atins? Căci El le-a explicat Scripturile și le-a arătat cum Cristos trebuia să sufere și să împlinească tot ce s-a scris despre El în legea lui Moise, în Profeți și în Psalmi. A cuprins cu explicațiile sale toate textele vechi din Scripturi. Tot ce se află în acele Scripturi vorbește despre Cristos, dacă, bineînțeles, găsește urechi vrednice de ascultare. Iar Domnul le-a lămurit sensul, ca să înțeleagă Scripturile. Și noi, așadar, trebuie să ne rugăm pentru aceasta, ca El însuși să ne deschidă puterea de a înțelege.

2. Dar ce anume spune Domnul că s-a scris despre El în legea lui Moise, în Profeți și în Psalmi? Ce ne descoperă? Să-l lăsăm chiar pe El să ne vorbească. Evanghelistul ne-a relatat lucrul acesta pe scurt, ca să putem noi înșine să ne dăm seama, în întinderea nemăsurată a Scripturilor, ce anume trebuie să

109. 1 Cor. 11,29.
110. Fapte 2,41.

multae sunt paginae, et multi libri, hoc habent omnes quod dixit dominus breuiter discipulis suis. quid est hoc? quia *oportebat pati Christum, et resurgere tertia die*. habes iam de sponso, quia *oportebat Christum pati et resurgere*. commendatus est nobis sponsus. de sponsa uideamus quid dicat; ut tu cum cognoueris sponsum et sponsam, non sine causa ad nuptias uenias. celebratio enim nuptiarum omnis celebratio: ecclesiae nuptiae celebrantur. ducturus est uxorem filius regis, et ipse filius regis rex: et qui frequentant, ipsi sunt sponsa. non quomodo in nuptiis carnalibus alii frequentant nuptias, et alia nubit, in ecclesia qui frequentant, si bene frequentant, sponsa fiunt. omnis enim ecclesia sponsa Christi est, cuius principium et primitiae caro Christi est: ibi iuncta est sponsa sponso in carne. merito carnem ipsam cum commendaret, panem fregit; et merito in fractione panis aperti sunt oculi discipulorum, et agnouerunt eum. quid ergo dixit dominus scriptum esse de se in lege, et prophetis, et Psalmis? *quia oportebat pati Christum*. si non adderet, *et resurgere*, recte illi plangerent, quorum oculi tenebantur; sed et *resurgere* praedictum est. et utquid hoc? quare oportebat pati Christum et resurgere? propter illum Psalmum quem uobis maxime commendauimus, quarta sabbati, statione prima nouissimae hebdomadis. quare oportebat Christum pati et resurgere? propterea: *commemorabuntur et conuertentur ad dominum uniuersi fines terrae, et adorabunt in conspectu eius uniuersae patriae gentium*. nam ut noueritis quia *oportebat pati Christum et resurgere*; et hic quid addidit, ut post commendationem sponsi commendaret et sponsam? *et praedicari*, inquit, *in nomine eius poenitentiam et remissionem peccatorum per omnes gentes, incipiens ab Ierusalem*. audistis, fratres, tenete. nemo dubitet de ecclesia, quia per omnes gentes est; nemo dubitet, quia ab Ierusalem coepit, et omnes gentes impleuit. agnoscimus agrum

înţelegem şi să credem. Desigur, multe sînt paginile şi multe sînt cărţile, dar toate conţin ceea ce Domnul a spus pe scurt ucenicilor săi. Şi care este acest lucru? Iată-l: „Cristos trebuia să sufere şi să învie în cea de-a treia zi”[111]. Ştii de-acum despre mire: „Cristos trebuia să sufere şi să învie”. Şi iată că ni s-a înfăţişat mirele. Să vedem ce spune despre mireasă, astfel încît, cunoscînd şi mirele şi mireasa, să nu vii la nuntă neştiutor. Într-adevăr, orice celebrare este o celebrare a nunţii: se celebrează nunta Bisericii. Fiul împăratului are de gînd să-şi ia mireasă, iar fiul împăratului este împărat el însuşi; nuntaşii sînt ei înşişi mireasa. Nu se întîmplă la fel ca la o nuntă obişnuită, cînd unii sînt nuntaşi, alta e mireasa; dimpotrivă, în Biserică cei care participă, dacă participă aşa cum se cade, devin chiar ei mireasa. Într-adevăr, întreaga Biserica este mireasa lui Cristos şi începutul şi pîrga ei este trupul lui Cristos: acolo s-au unit mireasa cu mirele în trup. Pe bună dreptate, cînd vorbea chiar despre trupul său, a frînt pîinea, şi pe bună dreptate, la frîngerea pîinii s-au deschis ochii ucenicilor şi l-au recunoscut.

Ce a spus Domnul că s-a scris despre El în Lege, în Profeţi şi în Psalmi? „Cristos trebuia să sufere”. Dacă nu s-ar fi adăugat „şi să învie”, pe drept cuvînt ar fi plîns ei, ca unii ai căror ochi erau ţinuţi închişi. Dar s-a prezis şi că va învia. Şi pentru ce s-a prezis acest lucru? De ce trebuia Cristos să sufere şi să învie? Este expus în psalmul[112] pe care vi l-am explicat foarte amănunţit miercuri, la prima adunare din săptămîna trecută. De ce trebuia Cristos să sufere şi să învie? Deoarece „îşi vor aminti şi se vor întoarce la Domnul toate marginile pămîntului şi se vor închina în faţa Lui toate neamurile păgîne”[113]. Ca să ştiţi că El trebuia să sufere şi să învie, ce mai adaugă psalmul, ca, după ce ni l-a prezentat pe mire, să ne prezinte şi mireasa? Spune: „Că se vor predica pocăinţa şi iertarea păcatelor în numele lui tuturor neamurilor păgîne, începînd din Ierusalim”[114].

Aţi auzit, fraţii mei, ţineţi acum minte! Nimeni să nu aibă îndoieli cu privire la Biserică, anume că ea există printre toate neamurile. Nimeni să nu se îndoiască de faptul că ea îşi are începutul din Ierusalim şi că a cuprins toate neamurile păgîne.

111. *Cf.* Matei 16,21; 17,22-23; Marcu 8,31; 9,31; Luca 9,22; 24,7.
112. Psalmi 21.
113. Psalmi 21,28.
114. Luca 24,47.

ubi uitis plantata est: cum autem creuerit, non agnoscimus, quia totum occupauit. unde coepit? *ab Ierusalem*. quo peruenit? *ad omnes gentes*. paucae remanserunt, omnes tenebit. interea dum omnes tenet, aliqua sarmenta inutilia uisa sunt agricolae praecidenda; et fecerunt haereses et schismata. non uos inducant praecisa, ut praecidamini; hortamini magis quae praecisa sunt, ut iterum inserantur. manifestum est Christum passum, resurrexisse, et ascendisse in caelum: manifestata est et ecclesia, quia praedicatur in nomine eius poenitentia et remissio peccatorum per omnes gentes. unde coepit? *incipiens ab Ierusalem*. audit stultus, uanus, et quid amplius dicturus sum quam caecus, qui tam magnum montem non uidet; qui contra lucernam in candelabro positam oculos claudit?

[ioep 02,03] cum eis dicimus, si christiani catholici estis, communicate illi ecclesiae unde euangelium toto orbe diffunditur; illi Ierusalem communicate, quando eis dicimus, respondent nobis, non communicamus illi ciuitati ubi occisus est rex noster, ubi occisus est dominus noster: quasi oderint ciuitatem ubi occisus est dominus noster. occiderunt Iudaei quem inuenerunt in terra, exsufflant isti eum qui sedet in caelo. qui sunt peiores, qui contempserunt quia hominem putabant, an qui sacramenta eius exsufflant, quem iam deum confitentur? sed oderunt uidelicet ciuitatem in qua occisus est dominus ipsorum.

Ştim care este pământul pe care s-a plantat Vița de vie[115], însă o dată crescută vița, nu-l mai recunoaștem, pentru că ea l-a acoperit în întregime.

Așadar, de unde a început? „Din Ierusalim." Unde a ajuns? „La toate neamurile." Au mai rămas puține, dar în cele din urmă va ajunge să le stăpînească pe toate[116]. Între timp, pînă va ajunge să le stăpînească pe toate, agricultorul a găsit de cuviință să taie cîteva ramuri de prisos: acestea produseseră erezii și schisme. Fie ca ramurile tăiate să nu vă înșele, așa încît să ajungeti și voi să fiți tăiați; mai degrabă îndemnați ramurile care au fost tăiate să se lase din nou altoite. Cristos, este limpede, a suferit, a înviat și s-a înălțat la cer, de asemenea, este limpede că Biserica există, deoarece se predică în numele Lui pocăința și iertarea păcatelor la toate neamurile. De unde își are începutul? „Din Ierusalim."[117] Aude oare aceste cuvinte smintitul, lăudărosul și – cum altfel să-l mai numesc dacă nu orb –, acela care nu vede un munte atît de mare[118], care își închide ochii în fața luminii puse în sfeșnic?

Universalitatea și unitatea Bisericii

3. Cînd le spunem acestora: „Dacă sînteți cu adevărat catolici[119], fiți în comuniune cu acea Biserică, de unde se răspîndește în întreaga lume Evanghelia, fiți în comuniune cu acel Ierusalim", ei bine, cînd le spunem aceste cuvinte, ei ne răspund: „Noi nu putem fi în comuniune cu cetatea în care a fost ucis Împăratul nostru, în care a fost ucis Domnul nostru". De parcă ar urî cetatea în care a fost ucis Domnul nostru! Iudeii l-au ucis pe Cel pe care l-au găsit pe pământ, aceștia[120] însă îl blestemă pe Cel care șade în cer. Care din ei sînt mai răi: cei care L-au disprețuit, fiindcă îl considerau un om obișnuit, sau cei care iau în bătaie de joc tainele Celui pe care îl recunosc Dumnezeu? Da, ei urăsc cetatea unde a fost ucis Domnul lor!

115. *Cf.* Ioan 15, 1.
116. *Cf.* Marcu 13, 10. Una din condițiile întoarcerii lui Cristos pe pământ este transmiterea Evangheliei pe toată întinderea pământului.
117. Luca 24,47.
118. Daniel 2, 35.
119. Augustin se adresează donatiștilor, care se consideră singurii „catolici" veritabili. *Cf.* Introducerea.
120. Donatiștii.

pii homines et misericordes, multum dolent occisum esse Christum, et occidunt in hominibus Christum. at ille dilexit illam ciuitatem, et misertus est eius: inde dixit incipere praedicationem suam, *incipiens ab Ierusalem*. ille ibi principium fecit praedicationis nominis sui: et tu exhorrescis communionem illius ciuitatis? non est mirum si praecisus odisti radicem. quid ait ille discipulis suis? *estote sedentes in ciuitate, quia ego mitto promissionem meam in uos*. ecce quam ciuitatem oderunt. forte amarent, si Iudaei interfectores Christi in illa habitarent. manifestum est enim omnes interfectores Christi, id est Iudaeos, expulsos esse de illa ciuitate. quae habebat saeuientes in Christum, habet adorantes Christum. propterea illam isti oderunt, quia christiani in illa sunt. ibi uoluit sedere discipulos suos, et ibi illis mittere spiritum sanctum. ubi inchoata est ecclesia, nisi ubi uenit de caelo spiritus sanctus, et impleuit uno loco sedentes centum uiginti? duodenarius ille numerus decuplatus erat. sedebant centum uiginti homines, et uenit spiritus sanctus, et impleuit totum locum, et factus est sonus, quasi ferretur flatus uehemens, et linguae diuisae sunt uelut ignis. audistis actus apostolorum, hodie lecta est ipsa lectio: *coeperunt linguis loqui quomodo spiritus dabat eis pronuntiare*. et omnes qui aderant illic, de diuersis gentibus uenientes Iudaei, agnoscebant unusquisque linguam suam; et mirabantur illos idiotas et imperitos subito didicisse non unam aut duas linguas, sed omnium omnino gentium. ubi ergo iam omnes linguae sonabant, omnes linguae crediturae ostendebantur. isti autem qui multum amant Christum, et ideo nolunt communicare ciuitati quae interfecit Christum, sic honorant Christum, ut dicant illum remansisse ad duas linguas, Latinam, et Punicam, id est, Afram. solas duas linguas tenet Christus? istae enim duae

Ei, oameni cuvioşi şi plini de îndurare, sînt aşa de îndureraţi pentru uciderea lui Cristos, încît ei înşişi îl ucid în oameni pe Cristos! Cristos însă a iubit acea cetate şi i s-a făcut milă de ea. De altfel, a şi zis că de acolo îşi începe predica: „Începînd din Ierusalim". El acolo a început să predice numele Său, iar tu te îngrozeşti de părtăşia cu această cetate?

Nu e de mirare că urăşti rădăcina, dacă ai fost tăiat. Ce le spune [Domnul] ucenicilor săi? „Rămîneţi în cetate, pentru că eu vă trimit ceea ce v-am făgăduit."[121] Iată cetatea pe care aceştia o urăsc. Poate că ar iubi-o dacă în ea ar mai locui iudeii care l-au ucis pe Cristos. Dar e bine cunoscut că toţi ucigaşii lui Cristos, adică iudeii, au fost alungaţi din acea cetate[122]. Cetatea care îi avea ca locuitori pe cei plini de mînie faţă de Cristos, îi are acum pe cei care se închină lui Cristos. Din această cauză, că în ea se află creştini, o urăsc ei[123]. Cristos a voit ca ucenicii săi să rămînă acolo, şi acolo să le trimită Duhul Sfînt.

Unde s-a născut Biserica, dacă nu acolo unde Duhul Sfînt a venit din cer şi a umplut o sută douăzeci de oameni care se găseau laolaltă? Numărul apostolilor, doisprezece, a fost înmulţit cu zece. Se aflau acolo o sută douăzeci de oameni, iar Duhul Sfînt a venit şi a umplut întreg locul, şi s-a făcut un zgomot, ca şi cum ar fi suflat un vînt puternic şi limbi ca de foc s-au aşezat asupra lor. Aţi ascultat Faptele Apostolilor, din care am citit chiar astăzi: „Şi au început să vorbească în diferite limbi, după cum Duhul îi făcea să vorbească"[124]. Şi toţi cei care se aflau de faţă, iudei provenind din diferite neamuri, recunoşteau fiecare limba sa, şi toţi se mirau că nişte oameni obişnuiţi şi fără ştiinţă de carte au învăţat deodată nu una sau două limbi, ci limbile tuturor neamurilor laolaltă. Aşadar, acolo unde se puteau auzi de-acum toate limbile, se arăta că toate limbile aveau să vină la credinţă.

În schimb, aceştia care de mult ce-L iubesc pe Cristos nu vor să se afle în comuniune cu cetatea care L-a ucis, astfel îl cinstesc, încît spun că El s-a oprit doar la două limbi: latina şi punica, adică africana. Cristos să aibă oare legătură doar cu aceste două limbi? Într-adevăr, doar aceste două limbi se vorbesc în

121. *Ibidem* 24,49.
122. După înfrîngerea revoltei antiromane a lui Simion Bar Kokhba (132-135), Hadrian a dispus expulzarea evreilor din Ierusalim.
123. Donatiştii sînt consideraţi filoiudei şi anticreştini, datorită atitudinii lor antiromane.
124. Fapte 2,1-3.

linguae solae sunt in parte Donati, plus non habent. euigilemus, fratres, uideamus potius donum spiritus dei, et credamus ante dictis de illo, et uideamus impleta quae ante dicta sunt in Psalmo: *non sunt loquelae neque sermones, quorum non audiantur uoces eorum.* et ne forte ipsae linguae uenerunt ad unum locum, et non potius donum Christi uenit ad omnes linguas, audi quid sequitur: *in omnem terram exiit sonus eorum, et in fines orbis terrae uerba eorum.* quare hoc? *quia in sole posuit tabernaculum suum*, id est, in manifesto. tabernaculum eius, caro eius; tabernaculum eius, ecclesia eius: in sole posita est, non est in nocte, sed in die. sed quare illi non agnoscunt? redite ad lectionem, ad quam heri finis factus est, et uidete quare non agnoscunt: *qui odit fratrem suum, in tenebris ambulat, et nescit quo eat; quoniam tenebrae excaecauerunt oculos eius.* nos ergo sequentia uideamus, et non simus in tenebris. unde non erimus in tenebris? si amemus fratres. unde probatur quia amamus fraternitatem? quia non scindimus unitatem, quia tenemus caritatem.

[ioep 02,04] *scribo uobis, filioli, quia remittuntur uobis peccata per nomen eius.* ideo *filioli*, quia dimissis peccatis nascimini. sed per cuius nomen remittuntur peccata? numquid per Augustini? ergo nec per nomen Donati. uideris quis Augustinus, aut quis Donatus: nec per nomen Pauli, nec per nomen Petri. nam diuidentibus sibi ecclesiam, et partes facere de unitate conantibus parturiens paruulos mater caritas in apostolo, exponit uiscera sua, conscindit quodammodo uerbis ubera sua, plorat filios quos uidet efferri, reuocat ad unum nomen eos qui multa nomina

facțiunea lui Donatus, nu mai multe. Să ne deșteptăm, frații mei, și să vedem mai bine darul Duhului lui Dumnezeu, și să credem cuvintelor spuse de El mai înainte, și să observăm că s-au împlinit cele spuse dinainte în psalm: „Nu sînt vorbe, nu sînt cuvinte al căror sunet să fie auzit”[125]. Și ca nu cumva să crezi că limbile înseși au venit într-un loc, ci mai degrabă că darul lui Cristos a venit către toate limbile, ascultă ce urmează: „Pe fața întregului pămînt s-a răspîndit sunetul glasurilor lor, și cuvintele lor au mers pînă la marginile lumii”[126]. De ce s-a întîmplat acest lucru? „Deoarece și-a așezat cortul în soare”[127], adică în ceea ce poate fi bine văzut. Cortul Său este Trupul Său, cortul Său este Biserica Sa: ea a fost așezată în soare, a fost așezată nu în noapte, ci în zi.

Dar atunci aceia de ce nu o recunosc? Reveniți asupra lecturii pe care am încheiat-o ieri și vedeți de ce nu o recunosc: „Cine își urăște fratele umblă în întuneric și nu știe încotro merge, pentru că întunericul i-a orbit ochii”[128]. Noi însă să luăm aminte la ceea ce urmează și să nu fim în întuneric. Și cum vom reuși să nu fim în întuneric? Dacă îi vom iubi pe frați. Și care este dovada că îi iubim pe frați? Este tocmai faptul că nu sfîșiem unitatea, deoarece păstrăm dragostea.

Fii întru Cristos

4. „Vă scriu, fiilor, pentru că păcatele vă sînt iertate prin numele lui.”[129] Așadar sînteți „fii”, întrucît, o dată cu iertarea păcatelor, v-ați născut din nou. Dar prin numele cui vă sînt iertate păcatele? Oare prin numele lui Augustin? Cu siguranță nu, și nici prin numele lui Donatus. Poți vedea cine este Augustin sau cine este Donatus! Dar nu numai atît, păcatele nu sînt iertate nici prin numele lui Pavel sau al lui Petru.

Într-adevăr, pentru cei care își împart Biserica și se străduiesc să facă partide din unitatea acesteia, iubirea din sufletul Apostolului își arată lăuntrul, ca o mamă care dă naștere unor copii, aproape își sfîșie pieptul cu cuvintele sale, își plînge fiii, pe care îi vede luați de la sine, îi cheamă din nou la un singur

125. Psalmi 18,4.
126. *Ibidem*, 18,5.
127. *Ibidem* 18,6.
128. 1 Ioan 1,9.
129. *Ibidem* 2,11.

sibi facere uolebant, repellit ab amore suo ut Christus ametur, et dicit: *numquid Paulus pro uobis crucifixus est? aut in nomine Pauli baptizati estis?* quid dicit? nolo mei sitis, ut mecum sitis: mecum estote; omnes illius sumus qui pro nobis mortuus est, qui pro nobis crucifixus est; unde et hic, *dimittuntur uobis peccata per nomen eius*, non per hominis alicuius.

[ioep 02,05] scribo uobis, patres. quare primo filii? quia remittuntur uobis peccata per nomen eius, et regeneramini in nouam uitam, ideo filii. patres quare? *quia cognouistis eum qui a principio est*: principium enim ad paternitatem pertinet. nouus Christus in carne, sed antiquus in diuinitate. quam antiquus putamus? quot annorum? putamusne maior quam mater sua? maior plane quam mater: omnia enim per ipsum facta sunt. si omnia, et ipsam matrem antiquus fecit, de qua nasceretur nouus. putamusne ante matrem solam? et ante auos matris antiquus. auus matris ipsius Abraham; et dominus dicit, *ante Abraham ego sum*. ante Abraham dicimus? caelum et terra, antequam esset homo, facta sunt. ante ista fuit dominus, imo et est. optime enim non ait, *ante Abraham ego fui*; sed, *ante Abraham ego sum*. quod enim dicitur quia fuit, non est; et quod dicitur quia erit, nondum est: ille non nouit nisi esse. secundum quod deus est, esse nouit; fuisse et futurum esse non nouit. dies est ibi unus, sed sempiternus. non ponunt illum diem in medio hesternus et crastinus: hesterno enim die finito, incipiens hodiernus uenturo crastino finietur. ille unus dies ibi

nume pe cei care vor să-şi facă mai multe nume, îi îndepărtează de iubirea de sine, pentru ca doar Cristos să fie iubit, şi le zice: „Oare Pavel a fost răstignit pentru voi? Sau în numele lui Pavel aţi fost botezaţi?”[130]. Ce vrea să spună? Nu vreau să fiţi ai mei, pentru a fi cu mine; fiţi cu mine! Noi sîntem cu toţii ai Celui care a murit pentru noi, care s-a răstignit pentru noi. De aceea se şi spune: „Păcatele vă sînt iertate prin numele lui”[131], nu prin numele vreunui om.

Părinţi întru Cristos

5. „Vă scriu vouă, părinţilor.”[132] De ce a vorbit mai întîi despre fii? „Pentru că păcatele vă sînt iertate prin numele lui”[133], şi aţi renăscut la o nouă viaţă, sînteţi deci fii. Dar de ce părinţi? „Pentru că l-aţi cunoscut pe Cel care este de la început”[134], iar începutul are legătură cu însuşirea de a fi părinte. Cristos este nou în trup, dar vechi în însuşirea sa divină. Cît de vechi putem crede că este? De cîţi ani? Considerăm oare că este mai vîrstnic decît mama Sa? Cu siguranţă, căci „Toate prin El s-au făcut”[135]. Dacă, existînd din vechime, a făcut toate lucrurile, înseamnă că a făcut-o şi pe mama Sa din care să se nască apoi ca nou. Oare putem considera că El există doar înainte de mama sa? Nu, El este mai vechi chiar decît strămoşii mamei Sale. Strămoşul mamei Sale este Avraam, iar Domnul spune: „Mai înainte de Avraam sînt eu”[136]. Spunem că El este înainte de Avraam? Cerul şi pămîntul au fost făcute înainte ca omul să existe. Domnul a fost înaintea tuturora, El *este* înaintea tuturora. Căci, pe bună dreptate nu spune: „Înainte de Avraam am fost eu”, ci „Mai înainte de Avraam *sînt* eu”. Într-adevăr, ceea ce se spune că *a fost* nu mai este, şi ceea ce se spune că *va fi* încă nu *este*. El însă nu cunoaşte decît cuvîntul *este*. Ca Dumnezeu, El ştie că este, pentru El nu există *a fost* sau *va fi*. În El este o singură zi, dar o zi veşnică. Ziua de ieri şi cea de mîine nu aşază această zi la mijloc, între ele, căci o dată încheiată ziua de ieri, ziua de azi, care tocmai începe, se va

130. 1 Cor. 1,13.
131. *Ibidem*.
132. 1 Ioan 2,13.
133. *Ibidem* 2,12.
134. *Ibidem* 2,13.
135. Ioan 1,3.
136. *Ibidem* 8,58.

est sine tenebris, sine nocte, sine spatiis, sine mensura, sine horis. quod uis illum dic: si uis, dies est; si uis, annus est; si uis, anni sunt. dictum est enim de ipso, *et anni tui non deficient.* quando autem dictus est dies? quando dictum est domino, *ego hodie genui te.* ab aeterno patre genitus, ex aeternitate genitus, in aeternitate genitus: nullo initio, nullo termino, nullo spatio latitudinis; quia est quod est, quia ipse est qui est. hoc nomen suum dixit Moysi: *dices eis, qui est, misit me ad uos.* quid ergo ante Abraham? quid ante Noe? quid ante Adam? audi scripturam: *ante luciferum genui te.* postremo ante caelum et terram. quare? quia *omnia per ipsum facta sunt, et sine ipso factum est nihil.* ideo patres agnoscite: patres enim fiunt agnoscendo quod est ab initio.

[ioep 02,06] *scribo uobis, iuuenes.* filii sunt, patres sunt, iuuenes sunt; filii, quia nascuntur; patres, quia principium agnoscunt: iuuenes quare? *quia uicistis malignum.* in filiis natiuitas, in patribus antiquitas, in iuuenibus fortitudo. si malignus a iuuenibus uincitur, pugnat nobiscum. pugnat, sed non expugnat. quare? quia nos sumus fortes, an quia ille est fortis in nobis, qui inter manus persequentium infirmus inuentus est? ille nos fortes fecit, qui persequentibus non restitit. crucifixus est enim ex infirmitate, sed uiuit ex uirtute dei.

[ioep 02,07] *scribo uobis, pueri.* unde pueri? *quia cognouistis patrem. scribo uobis, patres*: commendat hoc, et repetit, *quia*

încheia cînd va veni ziua de mîine. Numai că acea unică zi de dincolo este fără de întuneric, fără de noapte, fără intervale, fără măsură și fără ceasuri. Spune-i cum vrei: dacă vrei, este o zi, dacă vrei, este un an sau mai mulți ani. Cu adevărat despre ea s-a spus: „Și anii tăi nu se vor sfîrși"[137].

Dar cînd a fost numită „zi"? Atunci cînd i s-a spus Domnului: „Astăzi te-am născut"[138]. El s-a născut din Tatăl cel veșnic, s-a născut *din* veșnicie, s-a născut *în* veșnicie: fără început, fără sfîrșit, fără durată, fiindcă este ceea ce este, fiindcă El însuși este Cel care este. Acesta e numele Său pe care I l-a spus lui Moise: „Le vei spune: Cel care este m-a trimis la voi"[139]. Așadar, ce era înainte de Avraam? Ce era înainte de Noe? Ce era înainte de Adam? Ascultă ce zice Scriptura: „Te-am născut înainte de zorii zilei"[140]. Pe scurt, înainte de cer și de pămînt. De ce? Pentru că „toate au fost făcute prin El și fără El nu s-a făcut nimic"[141]. Deci, recunoașteți-L, ca niște părinți ce vă aflați, căci părinte devii recunoscîndu-l pe Cel care este de la început.

Tineri pentru că „l-ați învins pe cel rău"

6. „Vă scriu vouă, tinerilor."[142] Sînt fii, sînt părinți, sînt tineri; fii, pentru că se nasc, părinți, pentru că recunosc începutul, dar de ce tineri? Pentru că „l-ați învins pe cel rău"[143]. În fii este nașterea, în părinți, vechimea, în tineri, tăria. Dacă răul este învins de tineri, înseamnă că el luptă împotriva noastră. Luptă, dar nu învinge. De ce? Pentru că sîntem noi puternici sau pentru că este puternic în noi Cel ce a fost găsit slab în mîinile prigonitorilor? El ne-a făcut puternici, El care nu s-a opus prigonitorilor. Într-adevăr, El a fost răstignit din pricina slăbiciunii, dar trăiește prin puterea lui Dumnezeu[144].

7. „Vă scriu vouă, copiilor."[145] De ce copii? „Pentru că l-ați cunoscut pe Tatăl. Vă scriu vouă, părinților."[146], ne spune acest

137. Psalmi 101,28.
138. Psalmi 2,7.
139. Exod 3,14.
140. Psalmi 109,3.
141. Ioan 1,3.
142. 1 Ioan 2,13.
143. *Ibidem.*
144. *Cf.* 2 Cor. 13,4.
145. 1 Ioan 2,14.
146. *Ibidem.*

cognouistis eum qui a principio est. mementote uos patres esse: si obliuiscimini eum qui a principio est, perdidistis paternitatem. *scribo uobis, iuuenes*. etiam atque etiam considerate, quia iuuenes estis: pugnate, ut uincatis; uincite, ut coronemini; humiles estote, ne cadatis in pugna. *scribo uobis, iuuenes, quia fortes estis, et uerbum dei in uobis manet, et uicistis malignum*.

[ioep 02,08] haec omnia, fratres, quia cognouimus id quod a principio est, quia fortes sumus, quia cognouimus patrem: omnia ista quasi cognitionem commendant, caritatem non commendant? si cognouimus, amemus: nam cognitio sine caritate non saluos facit. scientia inflat, caritas aedificat. si confiteri uultis et non amare, incipitis daemonibus similes esse. confitebantur daemones filium dei, et dicebant, *quid nobis et tibi?* et repellebantur. confitemini, et amplectimini. illi enim timebant de iniquitatibus suis; uos amate dimissorem iniquitatum uestrarum. sed quomodo poterimus amare deum, si amamus mundum? parat nos ergo inhabitari caritate. duo sunt amores, mundi et dei: si mundi amor habitet, non est qua intret amor dei: recedat amor mundi, et habitet dei; melior accipiat locum. amabas mundum, noli amare mundum: cum exhauseris cor tuum amore terreno, hauries amorem diuinum; et incipit habitare iam caritas, de qua nihil mali potest procedere. audite ergo

lucru şi îl repetă: „Pentru că l-aţi cunoscut pe Cel care este de la început”[147]. Amintiţi-vă că sînteţi părinţi; dacă-l uitaţi pe Cel care este de la început, aţi pierdut calitatea de părinte. „Vă scriu vouă, tinerilor.”[148] Încă o dată, ţineţi bine minte că sînteţi tineri: luptaţi ca să învingeţi, învingeţi ca să fiţi încununaţi! Dar fiţi smeriţi, ca să nu cădeţi în luptă. „Vă scriu vouă, tinerilor, fiindcă sînteţi puternici, şi cuvîntul lui Dumnezeu rămîne în voi, şi aţi învins răul.”[149]

Iubeşti lumea sau pe Dumnezeu

8. Toate acestea, fraţii mei – că am cunoscut ceea ce este de la început, că sîntem puternici, că l-am cunoscut pe Tatăl – ei bine, toate acestea aduc oare laudă cunoaşterii, ca să zic aşa, şi nu aduc laudă iubirii? Dacă am cunoscut, iubim, căci cunoaşterea lipsită de iubire nu ne mîntuieşte. „Ştiinţa umflă de mîndrie, iubirea zideşte.”[150] Dacă vreţi să vă mărturisiţi credinţa fără să iubiţi, începeţi să vă asemănaţi cu demonii. Demonii îl mărturiseau pe Fiul lui Dumnezeu şi ziceau: „Ce avem noi de-a face cu tine?”[151]. Şi se îndepărtau. Voi mărturisiţi-L şi îmbrăţişaţi-L. Într-adevăr, demonii se temeau de El din pricina nedreptăţilor înfăptuite de ei, voi însă iubiţi-L pe cel care v-a iertat de nedreptăţile voastre.

Dar cum vom putea să-L iubim pe Dumnezeu dacă iubim lumea? El însuşi ne pregăteşte să fim locuiţi de dragoste. Există două feluri de iubire: cea faţă de lume şi cea faţă de Dumnezeu. Dacă iubirea faţă de lume locuieşte în noi, iubirea faţă de Dumnezeu nu mai are unde să încapă. Să se îndepărteze de noi iubirea faţă de lume şi să vină să locuiască în noi iubirea faţă de Dumnezeu; să-şi aibă loc în noi iubirea cea mai bună[152]. Înainte iubeai lumea, de-acum n-o mai iubi. După ce-ţi vei goli inima de dragostea pămîntească, vei putea s-o umpli cu dragoste divină, şi astfel începe să locuiască de-acum în tine iubirea, din care nu poate ieşi nimic rău.

147. *Ibidem*.
148. *Ibidem*.
149. *Ibidem*.
150. 1 Cor. 8,2.
151. Matei 8,29.
152. Abordează aceeaşi temă în *Ciuitas Dei, XIV 28*.

uerba purgantis modo. quasi agrum inuenit corda hominum: sed quomodo inuenit? si siluam inuenit, exstirpat; si agrum purgatum inuenit, plantat. plantare ibi uult arborem, caritatem. et quam siluam uult exstirpare? amorem mundi. audi exstirpatorem siluae. *nolite diligere mundum*, hoc enim sequitur, *neque ea quae sunt in mundo. si quis dilexerit mundum, dilectio patris non est in ipso.*

[ioep 02,09] audistis quia *si quis dilexerit mundum, dilectio patris non est in ipso.* ne quis dicat in corde suo falsum esse hoc, fratres: deus dicit, per apostolum spiritus sanctus locutus est, nihil uerius, *si quis dilexerit mundum, dilectio patris non est in ipso.* uis habere dilectionem patris, ut sis cohaeres filii? noli diligere mundum. exclude malum amorem mundi, ut implearis amore dei. uas es, sed adhuc plenus es; funde quod habes, ut accipias quod non habes. certe iam renati sunt ex aqua et spiritu fratres nostri; et nos ante aliquot annos renati sumus ex aqua et spiritu. bonum est nobis ut non diligamus mundum, ne remaneant in nobis sacramenta ad damnationem, non firmamenta ad salutem. firmamentum salutis est, habere radicem caritatis, habere uirtutem pietatis, non formam solam. bona forma, sancta forma: sed quid ualet forma, si non teneat radicem? sarmentum praecisum nonne in ignem mittitur? habe formam, sed in radice. quomodo autem radicamini, ut non eradicemini? tenendo caritatem, sicut dicit apostolus Paulus, *in caritate radicati et fundati.* quomodo ibi radicabitur caritas, inter tanta siluosa amoris mundi? exstirpate siluas. magnum semen posituri estis; non sit in agro quod effocet semen. haec sunt uerba exstirpantia quae dixit: *nolite diligere mundum, neque ea quae sunt in mundo. si quis dilexerit mundum, non est caritas patris in eo.*

[ioep 02,10] *quia omne quod in mundo est, desiderium est carnis, et desiderium oculorum, et ambitio saeculi*, tria dixit, *quae non sunt ex patre, sed ex mundo sunt. et mundus transit et*

Ascultaţi acum cuvintele celui care vă curăţă. El priveşte la inimile oamenilor ca la un ogor. Dar cum găseşte acest ogor? Dacă găseşte o pădure, o curăţă, dacă însă găseşte un pămînt curăţat, sădeşte. El vrea să sădească acolo un copac, al iubirii. Şi care este pădurea pe care vrea să o cureţe? Este dragostea faţă de lume. Ascultă ce spune cel care curăţă pădurea, după cum urmează: „Nu iubiţi lumea, nici cele ce sînt în lume. Dacă cineva iubeşte lumea, iubirea Tatălui nu este în el”[153].

9. Aţi auzit: „Dacă cineva iubeşte lumea, iubirea Tatălui nu este în el”. Fie ca nimeni să nu spună în sinea lui că acest lucru nu e adevărat, fraţii mei! Dumnezeu însuşi îl spune, prin Apostol a vorbit Duhul Sfînt şi nimic nu e mai adevărat: „Dacă cineva iubeşte lumea, iubirea Tatălui nu este în el”. Vrei să ai iubirea Tatălui, ca să fii împreună moştenitor cu Fiul? Nu iubi lumea! Respinge iubirea rea a lumii, ca să fii umplut de iubirea lui Dumnezeu. Eşti ca un vas, dar pînă acum ai fost plin; varsă ceea ce ai, ca să primeşti ceea ce nu ai. Desigur, fraţii noştri au fost deja renăscuţi din apă şi din Duh, şi noi am fost renăscuţi din apă şi din Duh în urmă cu cîţiva ani. Este bine pentru noi să nu iubim lumea, pentru ca sfintele taine să nu rămînă în noi întru pedepsirea noastră în loc să ne întărească mîntuirea. Suportul mîntuirii constă în a avea rădăcina iubirii, în a avea virtutea evlaviei, nu doar o formă exterioară. Forma este bună, este sfîntă, dar ce valoare are forma dacă nu are rădăcină? Oare ramura tăiată nu este aruncată în foc? Păstrează forma, dar bine legată de rădăcină. Cum putem avea o rădăcină puternică, aşa încît să nu fim smulşi din ea? Păstrînd iubirea, aşa cum spune şi apostolul Pavel: „Înrădăcinaţi şi întemeiaţi pe dragoste”[154]. Dar cum poate prinde rădăcini dragostea acolo, în ţinuturi pline de pădurea iubirii faţă de lume? Curăţaţi pădurile! Vreţi să puneţi o sămînţă mare, nu faceţi aceasta într-un pămînt care să înăbuşe sămînţa. Sînt cuvinte care curăţă, cuvintele spuse de Ioan: „Nu iubiţi lumea, nici cele ce sînt în lume. Dacă cineva iubeşte lumea, iubirea Tatălui nu este în el”[155].

10. „Pentru că tot ce este în lume, este dorinţa trupului şi dorinţa ochilor şi ambiţia veacului acestuia.” A numit astfel trei lucruri „care nu sînt de la Tatăl, ci din lume. Şi lumea şi

153. 1 Ioan 2,15.
154. Efes. 3,17.
155 1 Ioan 2,15.

desideria eius: qui autem fecerit uoluntatem dei, manet in aeternum, sicut et ipse manet in aeternum. quare non amem quod fecit deus? quid uis? utrum amare temporalia, et transire cum tempore; an mundum non amare, et in aeternum uiuere cum deo? rerum temporalium fluuius trahit: sed tanquam circa fluuium arbor nata est dominus noster Iesus Christus. assumpsit carnem, mortuus est, resurrexit, ascendit in caelum. uoluit se quodammodo circa fluuium temporalium plantare. raperis in praeceps? tene lignum. uoluit te amor mundi? tene Christum. propter te factus est temporalis, ut tu fias aeternus; quia et ille sic factus est temporalis, ut maneret aeternus. accessit illi aliquid ex tempore, non decessit ex aeternitate. tu autem temporalis natus es, et per peccatum temporalis factus es: tu factus es temporalis per peccatum, ille factus est temporalis per misericordiam dimittendi peccata. quantum interest, cum duo sunt in carcere, inter reum et uisitatorem ipsius? homo enim aliquando uenit ad amicum suum, et intrat uisitare eum, et ambo in carcere uidentur; sed multum distant et distincti sunt. illum causa premit, illum humanitas adduxit. sic in ista mortalitate, nos reatu tenebamur; ille misericordia descendit: intrauit ad captiuum redemptor, non oppressor. dominus pro nobis sanguinem suum fudit, redemit nos, mutauit spem nostram. adhuc portamus mortalitatem carnis, et de futura immortalitate praesumimus: et in mari fluctuamus, sed anchoram spei in terra iam fiximus.

[ioep 02,11] sed non diligamus mundum, neque ea quae in mundo sunt. quae enim in mundo sunt, *desiderium carnis est, et desiderium oculorum, et ambitio saeculi.* tria sunt ista: ne quis forte dicat, quae in mundo sunt, deus fecit, id est, caelum et terram, mare, solem, lunam, stellas, omnia ornamenta caelorum. quae sunt ornamenta maris? omnia repentia. quae terrae? animalia, arbores, uolatilia. ista sunt in mundo, deus illa fecit. quare ergo non amem quod deus fecit? spiritus dei sit in te, ut

dorinţele ei trec, însă cel care va face voia lui Dumnezeu rămîne în veci, după cum şi El rămîne în veci"[156]. De ce să nu iubesc ceea ce a făcut Dumnezeu? Ce vrei tu? Să iubeşti lucrurile trecătoare şi să treci o dată cu timpul ori să nu iubeşti lumea şi să trăieşti în veci împreună cu Dumnezeu? Rîul celor trecătoare ne atrage, dar Domnul nostru Isus Cristos s-a născut ca un copac pe malul acestui rîu. A luat un trup, a murit, a înviat, s-a înălţat la cer. El a vrut într-un fel să se răsădească pe Sine pe malul rîului celor trecătoare. Eşti luat de val şi dus spre prăpastie? Ţine-te de lemn. Te frămîntă iubirea faţă de lume? Ţine-te de Cristos. Din cauza ta El s-a făcut trecător, ca tu să devii veşnic; căci a fost făcut trecător, pentru a rămîne veşnic. I s-a adăugat ceva care ţine de timp, nu i s-a luat nimic din veşnicie. În schimb, tu te-ai născut trecător, şi prin păcat ai devenit trecător. Tu ai devenit trecător prin păcat, El a devenit trecător din dorinţa sa plină de îndurare de a ierta păcatele.

Cînd doi oameni se află în închisoare, cît de mare este diferenţa între cel vinovat şi cel care vine să-l vadă! Unul vine la un moment dat la prietenul său şi intră să-l viziteze; astfel pare că amîndoi sînt în închisoare. Dar mare diferenţă este între ei, sînt deosebiţi unul de altul! Unul se afla acolo din vina sa, pe celălalt omenia l-a făcut să vină.

Aşa şi noi, eram ţinuţi în starea de muritori din pricina vinovăţiei noastre. El însă a coborît din îndurare, a intrat să-l vadă pe cel întemniţat ca răscumpărător, nu ca asupritor. Domnul şi-a vărsat sîngele pentru noi, ne-a răscumpărat, ne-a schimbat nădejdea. Pînă acum purtăm încă un trup muritor, dar ne gîndim deja la nemurirea cea veşnică. Astfel, sîntem purtaţi de valuri pe mare, dar deja ne-am înfipt ancora speranţei în pămînt.

11. Aşadar, să nu iubim lumea, nici cele ce se află în lume. Iar cele ce se află în lume sînt: „dorinţa trupului şi dorinţa ochilor şi ambiţia veacului acestuia"[157], trei la număr. Nimeni să nu spună însă: cele care sînt în lume Dumnezeu le-a făcut, adică cerul şi pămîntul, marea, soarele, luna, stelele, toate podoabele cerului. Care sînt podoabele mării? Toate tîrîtoarele. Care sînt podoabele pămîntului? Animalele, copacii, păsările. Toate acestea sînt în lume, Dumnezeu le-a făcut. Aşadar, de ce să nu iubesc ceea ce Dumnezeu a făcut? Duhul lui Dumnezeu

156. 1 Ioan 2,16-17.
157. *Ibidem* 2,16.

uideas quia haec omnia bona sunt: sed uae tibi si amaueris condita, et deserueris conditorem. pulchra sunt tibi; sed quanto est ille pulchrior qui ista formauit? intendat caritas uestra. similitudinibus enim potestis instrui: ne subrepat uobis satanas, dicens quod solet dicere, bene uobis sit in creatura dei; quare illa fecit, nisi ut bene uobis sit? et inebriantur, et pereunt, et obliuiscuntur creatorem suum: dum non temperanter, sed cupide utuntur creatis, creator contemnitur. de talibus dicit apostolus: *coluerunt et seruierunt creaturae potius quam creatori, qui est benedictus in saecula.* non te prohibet deus amare ista, sed non diligere ad beatitudinem; sed approbare et laudare ut ames creatorem. quemadmodum, fratres, si sponsus faceret sponsae suae annulum, et illa acceptum annulum plus diligeret quam sponsum qui illi fecit annulum; nonne in ipso dono sponsi adultera anima deprehenderetur, quamuis hoc amaret quod dedit sponsus? certe hoc amaret quod dedit sponsus: tamen si diceret, sufficit mihi annulus iste, iam illius faciem nolo uidere; qualis esset? quis non detestaretur hanc amentiam? quis non adulterinum animum conuinceret? amas aurum pro uiro, amas annulum pro sponso: si hoc est in te, ut ames annulum pro sponso tuo, et nolis uidere sponsum tuum; ad hoc tibi arrham dedit, ut non te oppigneraret, sed auerteret. ad hoc utique arrham dat sponsus, ut in arrha sua ipse ametur. ergo dedit tibi deus omnia ista; ama illum qui fecit. plus est quod tibi uult dare, id est, seipsum, qui ista fecit. si autem amaueris haec, quamuis illa deus fecerit, et neglexeris creatorem, et amaueris mundum; nonne tuus amor adulterinus deputabitur?

să fie în tine, ca să poți vedea că toate acestea sînt bune, dar vai de tine dacă vei iubi creatura, și nu vei sluji Creatorului. Sînt frumoase toate acestea în ochii tăi, dar cu cît mai frumos este Acela care le-a dat chip!

Iubiții mei, încercați să înțelegeți. Într-adevăr, puteți să primiți învățătură din anumite asemănări, ca Satana să nu se furișeze în sufletele voastre, spunîndu-vă ceea ce el spune de obicei, anume îndemnîndu-vă să vă bucurați de creaturile lui Dumnezeu și întrebîndu-vă de ce le-a făcut dacă nu ca să vă bucurați de ele? Și unii se lasă îmbătați și ajung să se piardă, și să uite de creatorul lor. Cîtă vreme se folosesc de cele create nu cu măsură, ci cu lăcomie, Creatorul este disprețuit. Despre unii ca ei spune Apostolul: „S-au închinat și au slujit creaturii mai degrabă decît Creatorului, care este binecuvîntat în veci”[158]. Dumnezeu nu te împiedică să iubești aceste lucruri, numai să nu le iubești într-o asemenea măsură, încît să-ți găsești fericirea în ele, ci să le prețuiești și să le lauzi ca să-l iubești pe Creator.

Frații mei, să presupunem că un mire ar face un inel pentru mireasa sa. Cum ar putea dînsa, acceptînd inelul, să-l iubească mai mult decît pe mire, care a făcut inelul? Oare nu cumva chiar în acest dar din partea mirelui, s-ar descoperi sufletul ei adulter, măcar că ar iubi ceva ce mirele însuși i-a dat? Desigur, chiar de-ar iubi ceea ce mirele i-a dat, totuși dacă ar spune: „Inelul îmi este de ajuns, nici nu vreau să mai văd fața lui”, ce fel de mireasă ar fi? Cine nu ar urî o asemenea nebunie? Cine n-ar da pe față acest suflet adulter? Iubești aurul în locul bărbatului, iubești inelul în locul mirelui. Dacă în sufletul tău există un asemenea simțămînt, adică să iubești inelul în locul mirelui tău, și să nu vrei să-ți mai vezi mirele, înseamnă că ți-a dat acest gaj nu ca să te lege de el, ci dimpotrivă, ca să te îndepărteze. Cu siguranță, un mire dă un asemenea gaj cu scopul de a fi iubit el însuși în acest gaj.

Dumnezeu ți le-a dat pe toate, iubește-L deci pe Cel care le-a făcut. El vrea să-ți dea chiar mai mult, anume pe Sine însuși, care a făcut toate lucrurile. Dacă însă tu vei iubi aceste lucruri, deși Dumnezeu le-a făcut, dar îl vei trece cu vederea pe Creator și vei iubi lumea, oare nu cumva iubirea ta va fi socotită adulteră?

158. Rom. 1,25.

[ioep 02,12] decem *mundus* enim appellatur non solum ista fabrica quam fecit deus, caelum et terra, mare, uisibilia et inuisibilia: sed habitatores mundi mundus uocantur, quomodo *domus* uocatur et parietes et inhabitantes. et aliquando laudamus domum, et uituperamus inhabitantes. dicimus enim, bona domus; quia marmorata est et pulchre laqueata: et aliter dicimus, *bona domus; nemo ibi patitur iniuriam, nullae rapinae,* nullae oppressiones ibi fiunt. modo non parietes laudamus, sed inhabitatores parietum: *domus* tamen uocatur, siue illa, siue illa. omnes enim dilectores mundi, quia dilectione inhabitant mundum; sicut caelum inhabitant quorum sursum est cor, et ambulant carne in terra: omnes ergo dilectores mundi *mundus* uocantur. ipsi non habent nisi ista tria, *desiderium carnis, desiderium oculorum, et ambitionem saeculi.* desiderant enim manducare, bibere, concumbere, uti uoluptatibus istis. numquid non est in his modus? aut quando dicitur, *nolite ista diligere,* hoc dicitur, ut non manducetis, aut non bibatis, aut filios non procreetis? non hoc dicitur. sed sit modus propter creatorem, ut non uos illigent ista dilectione; ne ad fruendum hoc ametis, quod ad utendum habere debetis. non autem probamini, nisi quando uobis proponuntur duo, hoc aut illud: iustitiam uis, an lucra? non habeo unde uiuam, non habeo unde manducem, non habeo unde bibam. sed quid, si non potes habere ista nisi per iniquitatem? nonne melius amas quod non amittis, quam iniquitatem committis? lucrum auri uides, damnum fidei non uides. hoc ergo, ait nobis, *desiderium carnis est,* id est, desiderium earum rerum quae pertinent ad carnem, sicut cibus et concubitus, et cetera huiusmodi.

Ce înseamnă „lumea"?

12. „Lume" se numeşte nu numai lucrarea pe care a făcut-o Dumnezeu, cerul şi pămîntul, marea, cele văzute şi nevăzute, ci şi cei care locuiesc lumea, aşa după cum „casă" se numesc şi zidurile şi cei care locuiesc înăuntru. Şi, uneori, noi lăudăm o casă, dar îi criticăm pe locuitorii ei. Spunem: „E o casă bună, întrucît e făcută din marmură şi e frumos împodobită". Putem spune altfel: „E o casă bună, aici nimeni nu suportă nedreptatea, aici nu au loc jafuri, nu există asuprire". Acum nu mai lăudăm zidurile, ci pe cei care locuiesc înăuntrul zidurilor. Şi totuşi „casă" se numeşte şi cea dintîi şi a doua.

Toţi cei care iubesc lumea, pentru că din iubire faţă de ea o locuiesc – aşa după cum în cer locuiesc cei a căror inimă este sus, chiar dacă umblă pe pămînt – aşadar, toţi cei care iubesc lumea poartă numele de „lume". Aceştia nu au decît trei însuşiri: „dorinţa trupului, dorinţa ochilor şi ambiţia veacului acestuia"[159]. Căci ei doresc să mănînce, să bea, să se culce împreună, să se bucure de plăceri.

Dar oare nu există măsură în aceste lucruri? Sau cînd se spune: „Nu iubiţi aceste lucruri"[160], se spune să nu mîncaţi, să nu beţi, sau să nu zămisliţi fii? Nu, nu aceasta se spune. Ci se spune că, datorită Creatorului, trebuie să existe o măsură, ca să nu vă lege cu această dragoste pe care o aveţi pentru ele. Să nu ajungeţi să iubiţi de dragul plăcerii ceea ce trebuie doar să consideraţi folositor.

Nu sînteţi puşi la încercare decît atunci cînd vi se aşază în faţă acestea două: vrei dreptate sau cîştig? Eu nu am din ce să trăiesc, nu am de unde să mănînc, nu am de unde să beau. Şi ce dacă, de vreme ce nu poţi avea acestea altfel decît prin nedreptate? Oare nu mai bine iubeşti ceea ce nu poţi pierde, decît să înfăptuieşti ceva nedrept? Tu vezi cîştigul datorat aurului, dar nu vezi paguba suferită de credinţă. Acest lucru, ne spune Ioan, „este dorinţa trupului"[161], adică dorinţa pentru acele lucruri legate de trup, precum mîncarea şi împreunarea, şi altele de felul acesta.

159. 1 Ioan 2,16.
160. *Ibidem.*
161. *Ibidem.*

[ioep 02,13] *et desiderium oculorum*: desiderium oculorum dicit omnem curiositatem. iam quam late patet curiositas? ipsa in spectaculis, in theatris, in sacramentis diaboli, in magicis artibus, in maleficiis ipsa est curiositas. aliquando tentat etiam seruos dei, ut uelint quasi miraculum facere, tentare utrum exaudiat illos deus in miraculis; curiositas est, hoc est desiderium oculorum; non est a patre. si dedit deus, fac; obtulit enim ut facias: non enim qui non fecerunt, ad regnum dei non pertinebunt. cum gauderent apostoli quia daemonia eis subiecta erant, quid eis dixit dominus? *nolite in hoc gaudere; sed gaudete quoniam nomina uestra scripta sunt in caelo*. inde uoluit gaudere apostolos, unde gaudes et tu. uae tibi enim, si nomen tuum non est scriptum in caelo. numquid uae tibi, si non suscitaueris mortuos? numquid uae tibi, si non ambulaueris in mari? numquid uae tibi, si non excluseris daemonia? si accepisti unde facias, utere humiliter, non superbe. nam et de quibusdam pseudoprophetis dixit dominus, quia facturi sunt signa et prodigia. ergo non sit ambitio saeculi. ambitio saeculi superbia est. iactare se uult in honoribus; magnus sibi uidetur homo, siue de diuitiis, siue de aliqua potentia.

[ioep 02,14] tria sunt ista, et nihil inuenis unde tenetur cupiditas humana, nisi aut desiderio carnis, aut desiderio oculorum, aut ambitione saeculi. per ista tria tentatus est dominus a diabolo. desiderio carnis tentatus est, quando dictum est ei, *si filius dei es, dic lapidibus istis ut panes fiant*; quando esuriuit post ieiunium. sed quomodo repulit tentatorem, et docuit pugnare

13. „Și dorința ochilor."[162] Numește dorința ochilor orice formă de curiozitate. Dar cît de nemărginită e curiozitatea? Ea se manifestă la spectacole, în teatre, în ritualurile demonice, în arta magiei, în nelegiuiri, asta-i curiozitatea. Uneori îi ispitește chiar pe slujitorii lui Dumnezeu, făcîndu-i să dorească să înfăptuiască pînă și minuni, să încerce să vadă dacă Dumnezeu îi ascultă în înfăptuirea minunilor. Este vorba atunci despre curiozitate, adică despre dorința ochilor, dar ea nu este de la Tatăl.

Dacă Dumnezeu ți-a dat un dar, făptuiește, căci ți l-a dat tocmai ca să faci ceva cu el; dar aceasta nu înseamnă că aceia care nu au făcut ceva deosebit nu vor face parte din împărăția lui Dumnezeu. Pe cînd apostolii se bucurau că demonii le erau supuși, ce le-a spus Domnul? „Nu vă bucurați de acest lucru, ci bucurați-vă că numele voastre se află scrise în cer."[163] Astfel, El a vrut ca apostolii să se bucure de același lucru de care și tu te bucuri. Însă, vai de tine, dacă numele tău nu se află scris în cer! Oare e vai de tine dacă nu ai înviat morți? Oare e vai de tine dacă nu ai umblat pe mare? Oare e vai de tine dacă nu ai scos demoni? Dacă ai primit puterea de a face aceste lucruri, folosește-o cu smerenie, nu cu trufie. Într-adevăr, Domnul a zis, vorbind despre falșii profeți, că vor face și ei semne și minuni[164]. Să nu fie în voi ambiția veacului acestuia. Ambiția veacului este trufia. Omul vrea să se laude cu onoruri, se crede cineva important, fie datorită averii, fie datorită vreunei funcții înalte.

Ispitirea Domnului

14. Așadar, trei sînt acestea, și nu vei afla nimic altceva prin care dorința omului să fie ispitită, în afară de dorința trupului sau dorința ochilor sau ambiția veacului acestuia. Cu acestea trei a fost ispitit și Domnul de către diavol. A fost ispitit prin dorința trupului, cînd i s-a spus: „Dacă ești Fiul lui Dumnezeu, spune pietrelor acestora să se facă pîini"[165], atunci cînd a flămînzit după post. Dar cum l-a respins pe ispititor și l-a învățat să

162. *Ibidem*.
163. Luca 10,20.
164. Matei 24,24.
165. *Ibidem*, 4,3.

militem? attende quid illi ait: *non in solo pane uiuit homo, sed in omni uerbo dei.* tentatus est et desiderio oculorum de miraculo, quando ei dixit: *mitte te deorsum, quia scriptum est, angelis suis mandauit de te, ut suscipiant te, ne quando offendas ad lapidem pedem tuum.* ille restitit tentatori: si enim faceret miraculum, non uideretur nisi aut cessisse, aut curiositate fecisse: fecit enim quando uoluit tanquam deus, sed tanquam infirmos curans. nam si tunc faceret, quasi tantummodo miraculum uoluisse facere putaretur. sed ne hoc homines sentirent, attende quid respondit; et quando tibi talis tentatio euenerit, dic illud et tu, *redi post me, satanas; scriptum est enim, non tentabis dominum deum tuum*: id est, si hoc fecero, tentabo deum. hoc dixit, quod te uoluit dicere. quando tibi suggerit inimicus, qualis homo, qualis christianus? modo uel unum miraculum fecisti, aut orationibus tuis mortui surrexerunt, aut febrientes sanasti? si uere esses alicuius momenti, faceres aliquod miraculum: responde et dic, *scriptum est, non tentabis dominum deum tuum*: non ergo tentabo deum, quasi tunc pertineam ad deum si fecero miraculum, et non pertineam si non fecero. et ubi sunt uerba eius, *gaudete quia nomina uestra scripta sunt in caelo*? de ambitione saeculi quomodo tentatus est dominus? quando eleuauit eum in excelsum, et dixit ei: *haec omnia tibi dabo, si prostratus adoraueris me.* de elatione regni terreni uoluit tentare regem saeculorum: sed dominus qui fecit caelum et terram, diabolum calcabat. quid magnum, a domino diabolum uinci? quid ergo respondit diabolo, nisi quod

lupte pe cel care îi este soldat? Fii atent la ce i-a spus: „Nu numai cu pîine trăiește omul, ci cu orice cuvînt al lui Dumnezeu”[166].

A fost ispitit și prin dorința ochilor, cu privire la săvîrșirea unei minuni, cînd diavolul i-a spus: „Aruncă-te jos, pentru că este scris: a dat poruncă îngerilor pentru tine, să te ridice, ca nu cumva să-ți lovești piciorul de vreo piatră”[167]. Dar El s-a împotrivit ispititorului, căci, dacă ar fi săvîrșit minunea, ar fi părut fie că a cedat în fața ispitei, fie că a săvîrșit minunea din curiozitate. Într-adevăr, El a săvîrșit minuni atunci cînd a vrut, ca Dumnezeu, pentru a vindeca bolnavii. Dacă ar fi săvîrșit minunea atunci, în acel moment, ar fi putut părea că nu a vrut altceva decît să săvîrșească o minune. Dar, pentru ca oamenii să nu aibă un asemenea gînd, ascultați ce-i răspunde, și cînd vei fi supus unei asemenea ispite, spune și tu: „Dă-te înapoi din fața mea, Satană, căci este scris: nu-l vei ispiti pe Domnul Dumnezeul tău”[168]. Adică: „Dacă voi face aceasta, îl voi ispiti pe Dumnezeu”.

El a spus ce vrea să spui și tu. Dușmanul îți poate reproșa: „Ce fel de om, ce fel de creștin ești tu?Ai săvîrșit măcar o minune sau, prin rugăciunile tale, au înviat morții, sau i-ai însănătoșit pe cei cuprinși de febră? Dacă ai cu adevărat vreo putere, fă o minune. Tu răspunde-i cu aceste cuvinte: „Este scris: nu-l vei ispiti pe Domnul Dumnezeul tău”, așadar nici eu nu-l voi ispiti pe Dumnezeu, ca și cum aș crede că doar în cazul în care aș săvîrși o minune, i-aș aparține lui Dumnezeu, iar dacă n-aș face-o, nu i-aș aparține. Și unde își găsesc atunci locul cuvintele lui: „Bucurați-vă că numele voastre se află scrise în cer”[169]?

Cum a fost ispitit Domnul prin ambiția veacului acestuia? Atunci cînd diavolul l-a ridicat în înălțimi și i-a spus: „Acestea toate ți le voi da ție, dacă mi te vei închina, plecîndu-te la picioarele mele”[170]. Diavolul a vrut să-l ispitească pe Împăratul veacurilor cu măreția unei împărății pămîntești! Numai că Domnul care a făcut cerul și pămîntul, l-a călcat în picioare. Dar ce mare lucru că diavolul este învins de Domnul? Ce altceva îi răspunde așadar diavolului decît ceea ce te-a învățat și

166. *Ibidem* 4,4; *Cf.* Deut. 8,3.
167. *Ibidem* 4,6; *Cf.* Psalmi 90,11-12.
168. *Ibidem* 4,7; *Cf.* Deut. 6,13.
169. Luca 10,20.
170. Matei 4,9.

te docuit ut respondeas? *scriptum est, dominum deum tuum adorabis, et illi soli seruies.* tenentes ista, non habebitis concupiscentiam mundi: non habendo concupiscentiam mundi, non uos subiugabit nec desiderium carnis, nec desiderium oculorum, nec ambitio saeculi; et facietis locum caritati uenienti, ut diligatis deum. quia si fuerit ibi dilectio mundi, non ibi erit dilectio dei. tenete potius dilectionem dei, ut quomodo deus est aeternus, sic et uos maneatis in aeternum: quia talis est quisque, qualis eius dilectio est. terram diligis? terra eris. deum diligis? quid dicam? deus eris? non audeo dicere ex me, scripturas audiamus: *ego dixi, dii estis, et filii altissimi omnes.* si ergo uultis esse dii et filii altissimi, *nolite diligere mundum, nec ea quae sunt in mundo. si quis dilexerit mundum, non est caritas patris in illo. quia omnia quae sunt in mundo, desiderium carnis est, et desiderium oculorum, et ambitio saeculi, quae non est ex patre, sed ex mundo*: id est, ab hominibus dilectoribus mundi. *et mundus transit, et desideria eius: qui autem facit uoluntatem dei, manet in aeternum, sicut et deus manet in aeternum.*

pe tine să-i răspunzi? „Este scris: Domnului Dumnezeului tău i te vei închina și doar lui îi vei sluji."[171]

Păstrînd în inimă aceste cuvinte, nu veți avea dorința față de lume, iar neavînd dorința față de lume, nu vă vor supune nici dorința trupului, nici dorința ochilor, nici ambiția veacului acestuia. Astfel, veți face loc iubirii să vină în sufletele voastre, ca să-L iubiți pe Dumnezeu. Pentru că acolo unde va fi iubirea de lume, nu va putea fi iubirea de Dumnezeu. Să aveți mai degrabă iubirea de Dumnezeu, pentru ca, așa după cum Dumnezeu este veșnic, și voi să dăinuiți în veci. Fiecare este așa cum îi este iubirea. Iubești pămîntul? Vei fi pămînt. Îl iubești pe Dumnezeu? Ce să spun? Că vei fi Dumnezeu? Nu cutez să vorbesc de la mine, ci să ascultăm ce zice Scriptura: „Eu am spus, sînteți dumnezei și toți sînteți fiii Celui Preaînalt"[172]. Prin urmare, dacă vreți să fiți dumnezei și fii ai Celui Preaînalt, „nu iubiți lumea, nici cele ce sînt în lume. Dacă cineva iubește lumea, iubirea Tatălui nu este în el. Pentru că tot ce este în lume este dorința trupului, și dorința ochilor, și ambiția veacului acestuia, care nu este de la Tatăl, ci din lume"[173], adică vrea să spună că vin de la oamenii care iubesc lumea.

„Și lumea și dorințele ei trec, însă cel care face voia lui Dumnezeu rămîne în veșnicie, după cum și Dumnezeu rămîne în veșnicie."[174]

171. *Ibidem* 4,10; *Cf.* Deut. 6,13.
172. Psalmi 81,6.
173. 1 Ioan 2,15-16.
174. *Ibidem* 2,17.

IN EPISTOLAM IOHANNIS AD PARTHOS TRACTATVS DECEM – III

[ioep 03,01] *pueri, nouissima hora est*. in hac lectione pueros alloquitur, ut festinent crescere, quia nouissima hora est. aetas corporis non est in uoluntate. ita nullus secundum carnem crescit quando uult; sicut nullus quando uult nascitur: ubi autem natiuitas in uoluntate est, et crementum in uoluntate est. nemo ex aqua et spiritu nascitur nisi uolens. ergo si uult, crescit; si uult, decrescit. quid est crescere? proficere. quid est decrescere? deficere. quisquis nouit natum se esse, audiat quia puer est et infans; auide inhiet uberibus matris, et cito crescit. est autem mater ecclesia; et ubera eius duo testamenta scripturarum diuinarum. hinc sugatur lac omnium sacramentorum temporaliter pro aeterna salute nostra gestorum, ut nutritus atque roboratus perueniat ad manducandum cibum, quod est, *in principio erat uerbum, et uerbum erat apud deum, et deus erat uerbum*. lac nostrum Christus humilis est; cibus noster, idem ipse Christus aequalis patri. lacte te nutrit, ut pane pascat: nam corde contingere Iesum spiritualiter, hoc est cognoscere quia aequalis est patri.

Omilia a treia

Comentariu la versetele 2, 18-27

Unirea cu Cristos

1. „Copii, acesta este ceasul cel de pe urmă."[175] În acest fragment, Ioan se adresează copiilor, ca aceştia să se grăbească să crească, întrucît este ceasul cel de pe urmă. Vîrsta trupului nu ţine de voinţa noastră. Astfel, nici un om nu creşte cît vrea el cu trupul, după cum nimeni nu se naşte atunci cînd vrea. Cînd însă naşterea ţine de voinţă, atunci la fel se întîmplă şi cu creşterea. Într-adevăr, nimeni nu se naşte din apă şi din Duh decît dacă vrea. Prin urmare, dacă vrea, creşte; dacă vrea, descreşte.

Dar ce înseamnă a creşte? Înseamnă a înainta. Ce înseamnă a descreşte? Înseamnă a nu mai avea putere. Cel care ştie că s-a născut, să afle că este copil şi prunc. Să-şi deschidă cu poftă gura după sînul mamei sale şi va creşte repede. Or, mama este Biserica, iar sînii ei sînt cele două testamente ale Sfintelor Scripturi. De aici să fie supt laptele tuturor tainelor, înfăptuite în timp pentru mîntuirea noastră veşnică, astfel încît copilul, hrănit şi întărit, să ajungă să poată mînca mîncare, anume această mîncare: „La început era Cuvîntul, şi Cuvîntul era la Dumnezeu, şi Dumnezeu era Cuvîntul"[176]. Laptele nostru este Cristos cel smerit; mîncarea noastră este acelaşi Cristos, cel deopotrivă cu Tatăl. El te hrăneşte cu lapte ca să te facă să creşti şi să te hrăneşti cu pîine, căci a-l atinge pe Cristos cu inima înseamnă a cunoaşte că El este deopotrivă cu Tatăl.

175. 1 Ioan 2,18.
176. Ioan 1,1.

[ioep 03,02] propterea et Mariam prohibebat se tangere, et dicebat ei: *noli me tangere; nondum enim ascendi ad patrem.* quid est hoc? discipulis se palpandum praebuit, et Mariae contactum uitauit? nonne ipse est qui dubitanti discipulo dixit, *mitte digitos, et palpa cicatrices*? numquid iam ad patrem ascenderat? quare ergo Mariam prohibet, et dicit, *noli me tangere; nondum enim ascendi ad patrem*? an hoc dicturi sumus, quod a uiris se tangi non timuit, et a mulieribus tangi timuit? contactus illius omnem carnem mundat. quibus primo uoluit manifestari, ab his se timuit contrectari? nonne uiris resurrectio eius per feminas nuntiata est, ut contraria arte serpens uinceretur? quia enim ille mortem primo homini per feminam nuntiauit, et uiris uita per feminam nuntiata est. quare ergo se tangi noluit, nisi quia contactum illum spiritualem intelligi uoluit? contactus spiritualis est de corde mundo. ille attingit de corde mundo Christum, qui eum intelligit patri coaequalem. qui autem nondum intelligit diuinitatem Christi, usque ad carnem uenit, usque ad diuinitatem non uenit. quid autem magnum est, usque illuc attingere, usque quo persecutores qui crucifixerunt? illud est magnum, intelligere uerbum deum apud deum in principio, per quod facta sunt omnia: qualem se cognosci uolebat, quando ait Philippo, *tanto tempore uobiscum sum, et non cognouistis me, Philippe? qui uidet me, uidet et patrem.*

[ioep 03,03] sed ne quis piger sit ad proficiendum, audiat: *pueri, nouissima hora est.* proficite, currite, crescite, nouissima hora est. ipsa nouissima hora diuturna est; tamen nouissima est. *horam* enim pro tempore posuit nouissimo; quia in nouissimis temporibus ueniet dominus noster Iesus Christus. sed dicturi

2. Iată de ce și pe Maria o împiedica să se atingă de El și îi spunea: „Nu mă atinge, căci încă nu m-am înălțat la Tatăl”[177]. Ce înseamnă aceasta? Ucenicilor le-a îngăduit să-L atingă, iar de atingerea Mariei s-a ferit? Oare nu El i-a spus ucenicului cuprins de îndoieli: „Pune degetul și atinge-te de urmele rănilor”[178]? Oare atunci se înălțase deja la Tatăl? De ce, dar, pe Maria o oprește și îi spune: „Nu mă atinge, căci încă nu m-am înălțat la Tatăl”[179]? Am putea spune că nu s-a temut să se lase atins de bărbați, în schimb, s-a temut să se lase atins de femei? Dar atingerea de El curăță orice trup! S-ar fi temut El să se lase atins chiar de cei cărora a vrut să li se arate pentru prima oară? Oare învierea sa n-a fost vestită de femei, tocmai pentru ca șarpele să fie învins printr-un mijloc opus celui folosit de el? Pentru că, într-adevăr, șarpele i-a vestit celui dintîi om moartea folosindu-se de femeie; iar acum bărbaților li s-a vestit viața tot prin femeie.

De ce atunci nu s-a lăsat atins, dacă nu din pricină că a vrut ca acea atingere să fie înțeleasă ca duhovnicească? Atingerea duhovnicească este cea dintr-o inimă curată. Se atinge cu o inimă curată de Cristos cel care își dă seama că El este deopotrivă cu Tatăl. Cine încă nu a înțeles dumnezeirea lui Cristos, a ajuns doar pînă la trupul lui, nu a ajuns însă la dumnezeirea lui. Dar ce mare lucru e să-l atingi pînă în locul în care l-au atins prigonitorii săi care l-au răstignit? În schimb, e mare lucru să înțelegi că El este Cuvîntul, Dumnezeu aflat la Dumnezeu, încă de la început, prin care toate s-au făcut. În acest fel dorea să fie cunoscut atunci cînd i-a spus lui Filip: „De atîta vreme sînt cu voi, Filip, și tu nu m-ai cunoscut? Cine mă vede îl vede și pe Tatăl”[180].

Ceasul din urmă

3. Pentru ca nimeni să nu fie leneș la înaintare, fiecare să asculte: „Copii, este ceasul cel de pe urmă”[181]. Înaintați, alergați, creșteți: este ceasul cel de pe urmă. Acest ceas de pe urmă este de lungă durată, și totuși este cel de pe urmă. A folosit cuvîntul *ceas* pentru a vorbi de vremea de pe urmă, pentru că în vremurile din urmă va veni Domnul nostru Isus Cristos. Dar

177. *Ibidem* 20,17.
178. *Ibidem* 20,27.
179. *Ibidem* 20,17.
180. *Ibidem* 14,9.
181. 1 Ioan 2,18.

sunt aliqui: quomodo nouissimum tempus? quomodo nouissima hora? certe prius ueniet antichristus, et tunc ueniet dies iudicii. uidit Iohannes cogitationes istas: ne quasi securi fierent, et ideo non esse horam nouissimam putarent, quod uenturus esset antichristus, ait illis, *et sicut audistis quod antichristus sit uenturus, nunc antichristi multi facti sunt*. numquid posset habere multos antichristos, nisi hora nouissima?

[ioep 03,04] quos dixit antichristos? sequitur, et exponit *unde cognoscimus quod nouissima sit hora*. unde? quia *antichristi multi facti sunt. ex nobis exierunt*: uidete antichristos. *ex nobis exierunt*: ergo plangimus damnum. audi consolationem: *sed non erant ex nobis*. omnes haeretici, omnes schismatici ex nobis exierunt, id est, ex ecclesia exeunt; sed non exirent, si ex nobis essent. antequam exirent ergo, non erant ex nobis. si antequam exirent, non erant ex nobis; multi intus sunt, non exierunt, sed tamen antichristi sunt. audemus hoc dicere: utquid, nisi ut unusquisque cum intus est, non sit antichristus? descripturus enim et designaturus est antichristos; et uidebimus eos nunc. et interrogare debet unusquisque conscientiam suam, an sit antichristus. Latine enim antichristus, contrarius est Christo. non quomodo nonnulli intelligunt antichristum ideo dictum, quod ante Christum uenturus sit, id est, post eum uenturus sit Christus: non sic dicitur, nec sic scribitur; sed antichristus, id est, contrarius Christo. iam quis sit contrarius

vor spune unii: cum se face că acum e vremea de pe urmă? Cum se face că acum e ceasul de pe urmă? Desigur, întîi va veni Anticristul, şi abia atunci va veni ziua Judecăţii. Ioan a ştiut că vor exista asemenea gînduri şi, ca oamenii să nu considere că ar fi în siguranţă şi să nu creadă că încă nu a sosit ceasul de pe urmă, pentru că ar trebui ca mai întîi să vină Anticristul, le spune: „Şi, precum aţi auzit că urmează să vină Anticristul, chiar acum au apărut mulţi anticrişti"[182]. Oare ar fi putut apărea mulţi anticrişti, dacă n-ar fi ceasul de pe urmă?

Cine sînt anticriştii?

4. Cine sînt cei pe care Ioan i-a numit anticrişti? Iată că spune în continuare: „De aici cunoaştem că este ceasul de pe urmă"[183]. De unde? „Pentru că au apărut mulţi anticrişti. Din mijlocul nostru au ieşit."[184] Vedeţi, aşadar, cine sînt anticriştii. „Din mijlocul nostru au ieşit." Aşadar deplîngem o asemenea pedeapsă. Ascultă însă care este mîngîierea: „Dar nu erau de-ai noştri"[185]. Toţi ereticii, toţi schismaticii au ieşit din mijlocul nostru, adică ies din Biserică, dar ei nu ar fi ieşit dacă ar fi fost de-ai noştri. Aşadar, chiar înainte de a ieşi, ei nu erau de-ai noştri. Dacă, înainte de a ieşi, nu erau de-ai noştri, înseamnă că mai sînt mulţi încă înăuntru care nu au ieşit, dar care sînt totuşi anticrişti. Îndrăznim să spunem acest lucru: de ce ni se vorbeşte astfel, dacă nu pentru că fiecare dintre noi, fiind înăuntru, poate fi un Anticrist? De aceea Ioan ni-i va descrie şi ni-i va arăta pe anticrişti; şi acum îi vom vedea.

Fiecare trebuie să-şi întrebe conştiinţa, pentru a vedea dacă nu este cumva un Anticrist. Căci în limba latină Anticrist înseamnă „opus lui Cristos". Nu este nicidecum aşa cum gîndesc destul de mulţi, că Anticristul a primit acest nume, deoarece urmează să vină înaintea lui Cristos, altfel spus: Cristos ar veni după el. Acest cuvînt nu e nici rostit şi nici scris astfel[186], ci se scrie Anticrist, adică opus lui Cristos.

182. *Ibidem*.
183. *Ibidem*.
184. *Ibidem* 2,18-19.
185. *Ibidem* 2,19.
186. Augustin face aici aluzie la cei care interpretau primul element al cuvântului Anticrist ca *ante*, adică „înainte", în loc de *anti*, „împotriva", interpretare, evident, eronată. Varianta Antecrist se întîlneşte la predecesorii săi. Se pare că era folosită din motive de eufonie.

Christo, nunc aduertitis ipso exponente, et intelligitis non posse exire foras nisi antichristos; eos autem qui non sunt Christo contrarii, foras exire nullo modo posse. qui enim non est Christo contrarius, in corpore ipsius haeret, et membrum computatur. nunquam sibi sunt membra contraria. corporis integritas uniuersis membris constat. et quid de concordia membrorum dicit apostolus? *si patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra; et si glorificatur unum membrum, congaudent omnia membra.* si ergo in glorificatione membri cetera membra congaudent, et in passione omnia membra patiuntur; concordia membrorum non habet antichristum. et sunt qui intus sic sunt in corpore domini nostri Iesu Christi; quandoquidem adhuc curatur corpus ipsius, et sanitas perfecta non erit nisi in resurrectione mortuorum: sic sunt in corpore Christi, quomodo humores mali. quando euomuntur, tunc releuatur corpus: sic et mali quando exeunt, tunc ecclesia releuatur. et dicit quando eos euomit atque proiicit corpus: ex me exierunt humores isti, sed non erant ex me. quid est, *non erant ex me*? non de carne mea praecisi sunt, sed pectus mihi premebant cum inessent.

[ioep 03,05] *ex nobis exierunt; sed*, nolite tristes esse, *non erant ex nobis.* unde probas? *quod si fuissent ex nobis, permansissent utique nobiscum.* hinc ergo uideat caritas uestra, quia multi qui non sunt ex nobis, accipiunt nobiscum sacramenta, accipiunt nobiscum baptismum, accipiunt nobiscum quod norunt fideles se accipere, benedictionem, eucharistiam, et quidquid in sacramentis sanctis est; ipsius altaris communicationem accipiunt nobiscum, et non sunt ex nobis. tentatio probat quia

Cine este opus lui Cristos puteți deja vedea chiar din explicațiile date de Ioan, și, de asemenea, înțelegeți că nu pot ieși afară din Biserică decît anticriștii. La fel, cei care nu sînt opuși lui Cristos nu pot ieși afară în nici un fel. Într-adevăr, cine nu este opus lui Cristos, rămîne în trupul acestuia și este socotit ca mădular al lui. Niciodată mădularele nu-și pot fi opuse unele altora. Faptul că un trup este întreg se bazează pe existența tuturor mădularelor sale. Și ce spune Apostolul cu privire la armonia mădularelor? „Dacă un singur mădular suferă, toate mădularele suferă împreună cu el; și dacă unui mădular i se aduce cinste, toate mădularele se bucură împreună cu el."[187] Așadar, dacă de cinstea primită de un mădular se bucură și celelalte împreună cu el, atunci și în suferință toate mădularele suferă. Armonia mădularelor nu acceptă un Anticrist.

Și totuși sînt unii care sînt așa înăuntru, în trupul Domnului nostru Isus Cristos, pentru că trupul Lui încă are nevoie de îngrijire, starea sa de sănătate nu va fi desăvîrșită decît la învierea morților; astfel se face că există unii în trupul lui Cristos, care sînt ca niște umori rele. Cînd acestea sînt eliminate, atunci trupul se ușurează; la fel, cînd cei răi ies, Biserica este ușurată. Trupul, cînd elimină aceste umori și le aruncă, spune: din mine au ieșit aceste umori, dar nu făceau parte din mine. Ce vrea să spună cu „nu făceau parte din mine"? Nu au fost tăiate din carnea mea, ci îmi apăsau pieptul cînd se aflau în mine.

5. „Au ieșit din mijlocul nostru, dar – nu fiți triști – nu erau de-ai noștri."[188] Ce dovadă există pentru aceasta? „Dacă ar fi fost de-ai noștri, ar fi rămas cu noi."[189] De aici să înțelegeți așadar, iubiții mei, că mulți care nu sînt de-ai noștri primesc împreună cu noi tainele, primesc împreună cu noi botezul, primesc împreună cu noi ceea ce toți credincioșii știu că primesc, anume, binecuvîntarea, euharistia și tot ce se află în tainele sfinte; primesc împreună cu noi împărtășania chiar de pe altar și nu sînt de-ai noștri[190]. Ispita este cea care dovedește

187. 1 Cor. 12,26.
188. 1 Ioan 2,19.
189. *Ibidem.*
190. Augustin lărgește și abstractizează semnificația cuvîntului „Anticrist". Pentru el orice schismatic (începînd cu donatiștii) și chiar orice pseudo-creștin e un potențial Anticrist în măsura în care, cum vom vedea mai înainte, viața și comportamentul său de zi cu zi contrazice învățătura evanghelică, pe Cristos întrupat în Evanghelie.

non sunt ex nobis. quando illis tentatio uenerit, uelut occasione uenti, uolant foras, quia grana non erant. omnes autem tunc uolabunt, quod saepe dicendum est, cum area dominica coeperit uentilari in die iudicii. *ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis: quod si fuissent ex nobis, permansissent utique nobiscum*. nam uultis nosse, carissimi, quam certissime dicatur hoc, ut qui forte exierunt et redeunt, non sint antichristi, non sint contrarii Christo? qui non sunt antichristi, non potest fieri ut remaneant foris. sed de uoluntate sua quisque aut antichristus, aut in Christo est. aut in membris sumus, aut in humoribus malis. qui se in melius commutat, in corpore membrum est: qui autem in malitia permanet, humor malus est; et quando exierit, releuabuntur qui premebantur. *ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis: quod si fuissent ex nobis, permansissent utique nobiscum: sed ut manifestarentur, quod non omnes erant ex nobis.* ideo addidit, *ut manifestarentur*, quia et intus cum sunt, non ex nobis sunt; non tamen manifesti sunt, sed exeundo manifestantur.

et uos unctionem habetis a sancto, ut ipsi uobis manifesti sitis. unctio spiritualis ipse spiritus sanctus est, cuius sacramentum est in unctione uisibili. hanc unctionem Christi dicit omnes qui habent, cognoscere malos et bonos; nec opus esse ut doceantur, quia ipsa unctio docet eos.

[ioep 03,06] *scribo uobis, non quod nescieritis ueritatem; sed quia nostis eam, et quia omne mendacium non est ex ueritate*. ecce admoniti sumus quomodo cognoscamus antichristum. quid est Christus? ueritas. ipse dixit, *ego sum ueritas. omne autem mendacium non est ex ueritate*: omnes igitur qui mentiuntur, nondum sunt ex Christo. non dixit quoddam mendacium ex

că ei nu sînt de-ai noştri. Cînd ispita le iese în cale, ca în bătaia vîntului, ei îşi iau zborul în afară, pentru că nu erau grăunţe. Toţi aceştia îşi vor lua zborul atunci – iar acest lucru trebuie adesea repetat – cînd ogorul Domnului va începe să fie treierat în ziua Judecăţii. „Au ieşit din mijlocul nostru, dar nu erau de-ai noştri. Dacă ar fi fost de-ai noştri, ar fi rămas cu noi."

Dragii mei, vreţi aşadar să ştiţi cum de putem spune cu cea mai mare siguranţă că cei care din întîmplare au ieşit din Biserică şi apoi se întorc, nu sînt anticrişti, nu sînt opuşi lui Cristos? Nu se poate ca aceia care nu sînt anticrişti să rămînă afară. Căci din voia sa fiecare este, fie Anticrist, fie în Cristos. Ori ne numărăm printre mădulare, ori printre umorile rele. Cine se schimbă în bine este un mădular în trup, cine însă stăruieşte în răutate este un lichid rău, şi cînd acesta va ieşi se vor uşura cei care erau apăsaţi. „Din mijlocul nostru au ieşit, dar nu erau de-ai noştri. Dacă ar fi fost de-ai noştri, ar fi rămas cu noi. Dar trebuia să se dezvăluie că nu toţi erau de-ai noştri."[191] De aceea adaugă: „trebuia să se dezvăluie", pentru că, deşi sînt înăuntru, nu sînt de-ai noştri. Rămînînd înăuntru nu se manifestă ca anticrişti, dar se manifestă atunci cînd ies.

Leacul duhovnicesc

„Iar voi aveţi ungerea de la Cel Sfînt, ca să vă faceţi cunoscuţi vouă înşivă."[192] Ungerea spirituală este însuşi Duhul Sfînt, a cărui taină este în ungerea care se poate vedea. Spune Ioan că toţi cei care au această ungere a lui Cristos, îi cunosc pe cei buni şi pe cei răi. Nu este nevoie să primească vreo învăţătură, pentru că ungerea însăşi îi învaţă.

6. „Vă scriu vouă, nu pentru că nu aţi şti adevărul, ci pentru că îl ştiţi, şi pentru că nici o minciună nu vine din adevăr."[193] Iată, ni s-a arătat cum să-l cunoaştem pe Anticrist. Ce înseamnă însă Cristos? Adevărul. El însuşi a zis: „Eu sînt adevărul"[194]. „Şi nici o minciună nu vine din adevăr"[195], aşadar, toţi cei care mint nu sînt încă din Cristos. Ioan nu a zis că o minciună

191. *Ibidem.*
192. *Ibidem* 2,20.
193. *Ibidem* 2,21.
194. Ioan 14,16.
195. 1 Ioan 2,21.

ueritate, et quoddam mendacium non ex ueritate. sententiam attendite; ne uos palpetis, ne uos aduletis, ne uos decipiatis, ne uos illudatis: *omne mendacium non est ex ueritate*. uideamus ergo quomodo antichristi mentiuntur quia non est unum genus mendacii.

quis est mendax, nisi is qui negat quod Iesus non est Christus? aliam significationem habet Iesus, aliam habet Christus: cum sit unus Iesus Christus saluator noster, Iesus tamen proprium nomen est illi. quomodo Moyses proprio nomine appellatus est, quomodo Elias, quomodo Abraham; sic tanquam proprium nomen habet dominus noster Iesus: Christus autem sacramenti nomen est. quomodo si dicatur propheta, quomodo si dicatur sacerdos; sic Christus commendatur *unctus*, in quo esset redemptio totius populi Israel. iste Christus sperabatur uenturus a populo Iudaeorum; et quia humilis uenit, non est agnitus; quia lapis paruus erat, offenderunt in illum, et fracti sunt. sed creuit lapis, et factus est mons magnus, et quid ait scriptura? *quicunque offenderit in lapidem istum, conquassabitur; et super quem uenerit lapis iste, conteret eum*. discernenda sunt uerba: offendentem dixit conquassari; super quem autem uenerit, conteri. primo quia humilis uenit, offenderunt in illum homines: quia excelsus uenturus est ad iudicium, super quem uenerit, conteret eum. sed illum non conteret uenturus, quem non quassauit cum uenit. qui in humilem non offendit, non formidabit excelsum. breuiter audistis, fratres: qui in humilem non offendit, non formidabit excelsum. omnibus enim malis lapis offensionis est Christus; quidquid dicit Christus, amarum est illis.

provine din adevăr, în vreme ce o alta nu provine din adevăr. Luați seama la ceea ce spune, ca nu cumva să vă mîngîiați singuri, să vă lingușiți, să vă înșelați sau să vă luați în rîs: „Nici o minciună nu vine din adevăr”[196]. Să vedem dar în ce fel mint anticriștii, pentru că nu există doar un singur fel de minciună.

Anticristul este minciună

„Cine este mincinos, dacă nu cel care nu recunoaște că Isus este Cristos?”[197] Numele de Isus are o semnificație, în vreme ce numele de Cristos are o alta: deși unul singur este Isus Cristos, Mîntuitorul nostru, Isus este totuși numele lui propriu. După cum Moise a fost numit cu un nume propriu, după cum, la fel, Ilie sau Avraam, tot astfel Domnul nostru are ca nume propriu Isus. Cristos însă este un nume care ține de misiunea sa. După cum se spune despre cineva că este profet, despre altcineva că este preot, la fel, Cristos înseamnă „Unsul”, în care trebuia să se facă răscumpărarea întregului Israel.

Poporul iudeilor nutrea speranța că acest Cristos avea să vină, dar, pentru că a venit în smerenie, nu a fost recunoscut; pentru că era o piatră mică, s-au lovit de El și au fost zdrobiți. Dar piatra a crescut și s-a transformat într-un munte mare[198]. Și ce spune Scriptura? „Oricine se va lovi de această piatră, va fi zdruncinat, și pe cel peste care va cădea îl va zdrobi.”[199] Aceste cuvinte trebuie cercetate: Ioan a spus că acela care se lovește de ea este zdruncinat, iar cel peste care va cădea este zdrobit. Prima oară, fiindcă a venit în smerenie, oamenii s-au lovit de El; fiindcă urmează să vină cu mărire la Judecată, pe cel peste care va cădea îl va zdrobi. Dar pe cel pe care nu l-a zdruncinat cînd a venit prima oară, nu-l va zdrobi nici la a doua sa venire. Cine nu s-a lovit de El cînd era în smerenie, nu se va înspăimînta de El cînd va fi plin de mărire. Pe scurt acum, frații mei, ați auzit: cine nu s-a lovit de El cînd era în smerenie, nu se va înspăimînta de El cînd va fi plin de mărire. Într-adevăr, pentru toți cei răi Cristos este o piatră de poticnire; orice ar spune Cristos, pentru ei este vorbă amară.

196. *Ibidem*.
197. *Ibidem* 2,22.
198. Daniel 2,35.
199. Luca 20,18.

[ioep 03,07] etenim audite, et uidete. omnes certe qui exeunt de ecclesia, et ab unitate ecclesiae praeciduntur, antichristi sunt: nemo dubitet; ipse enim designauit, *ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis: nam si fuissent ex nobis, permansissent utique nobiscum.* quicumque ergo non manent nobiscum, sed exeunt ex nobis, manifestum est quod antichristi sunt. et quomodo probantur antichristi? ex mendacio. et *quis est mendax, nisi qui negat quod Iesus non est Christus?* interrogemus haereticos: quem inuenis haereticum, qui negat quia Iesus non est Christus? uideat caritas uestra magnum sacramentum. attendite quid inspirauerit nobis dominus deus, et quid insinuare uobis uelim. ecce exierunt a nobis, et facti sunt Donatistae: interrogamus eos utrum Iesus sit Christus; statim confitentur quia Iesus Christus est. si ergo ille est antichristus qui negat Iesum esse Christum, nec nos possunt illi dicere antichristos, nec nos illos; quia et nos confitemur, et illi. si ergo nec illi nos dicunt, nec nos illos; ergo nec illi a nobis exierunt, nec nos ab ipsis. si ergo non a nobis exiuimus, in unitate sumus: si in unitate sumus, quid faciunt in hac ciuitate duo altaria? quid faciunt diuisae domus, diuisa coniugia? quid facit communis lectus, et diuisus Christus? admonet nos, uult nos fateri quod uerum est. aut ipsi a nobis exierunt, aut nos ab ipsis. sed absit ut nos ab ipsis: habemus enim testamentum dominicae haereditatis, recitamus, et ibi nos inuenimus, *dabo tibi gentes haereditatem tuam, et possessionem tuam terminos terrae.* tenemus

Schismaticii sînt anticriști

7. Ascultați, așadar, și luați aminte. Cu siguranță, toți cei care ies din Biserică și se smulg din unitatea Bisericii sînt anticriști. Nimeni să nu aibă vreo îndoială, chiar Ioan ni i-a descris: „Din mijlocul nostru au ieșit, dar nu erau de-ai noștri, căci, dacă ar fi fost de-ai noștri, ar fi rămas cu noi”[200]. Așadar, este limpede că toți cei care nu rămîn cu noi, ci ies din mijlocul nostru, sînt anticriști. Dar în ce fel sînt dovediți ca anticriști? Pe baza minciunii. Și „cine este mincinos, dacă nu cel care nu recunoște că Isus este Cristosul?”[201]. Să-i întrebăm pe eretici, dar ce eretic poți găsi care să nu recunoască faptul că Isus este Cristosul? Să luați aminte, iubiții mei, la această mare taină. Fiți atenți la ceea ce Domnul Dumnezeu ne-a dat ca inspirație și la ceea ce vreau să vă fac să înțelegeți.

Iată, au ieșit din mijlocul nostru și au devenit donatiști[202]. Îi întrebăm dacă Isus este Cristosul, iar ei deîndată mărturisesc că Isus este Cristosul. Deci, dacă Anticrist este acela care neagă că Isus este Cristosul, nici ei nu pot spune despre noi că sîntem anticriști, nici noi despre ei, pentru că și noi și ei recunoaștem că Isus este Cristosul. Așadar, dacă nici ei nu spun despre noi acest lucru, nici noi nu vom spune despre ei; așa că nici ei nu au ieșit din mijlocul nostru, nici noi din mijlocul lor. Prin urmare, dacă nu ne-am despărțit unii de alții, înseamnă că sîntem în unitate, iar dacă sîntem în unitate, ce caută în acest oraș două altare? Ce caută aici case dezbinate, căsnicii destrămate? La ce bun un pat comun și Cristos dezbinat?[203]

Ioan ne atrage atenția, vrea să recunoaștem adevărul. Ori ei au ieșit din mijlocul nostru, ori noi din mijlocul lor. Dar departe de noi să fi ieșit din mijlocul lor: noi avem într-adevăr testamentul moștenirii, îl citim și găsim acolo scris: „Îți voi da neamurile ca moștenire, și marginile pămîntului ca avere”[204].

---

200. 1 Ioan 2,19.
201. *Ibidem* 2,22.
202. Donatiștii sînt schismatici, dar nu și eretici, aceasta este aporia de care Augustin se va izbi în pasajele următoare.
203. La Hipona donatiștii aveau lăcașuri de cult diferite de ale catolicilor. Existau familii în care soția era catolică și soțul donatist sau invers. Augustin accentuează ideea haosului și dezbinării, produse de schisma donatistă. Donatiștii reproșau aproximativ aceleași lucruri catolicilor africani.
204. Psalmi 2,8.

haereditatem Christi: illi eam non tenent; non communicant orbi terrarum, non communicant uniuersitati redemptae sanguine domini. habemus ipsum dominum resurgentem a mortuis, qui se dubitantium manibus discipulorum praebuit palpandum. et cum adhuc illi dubitarent, ait illis: *oportebat Christum pati, et resurgere tertia die, et praedicari in nomine eius poenitentiam et remissionem peccatorum.* ubi? qua? quibus? *per omnes gentes, incipiens ab Ierusalem.* securi sumus de unitate haereditatis. quisquis huic haereditati non communicat, foras exiit.

[ioep 03,08] sed non contristemur: *ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis: nam si fuissent ex nobis, permansissent utique nobiscum.* si ergo ex nobis exierunt, antichristi sunt; si antichristi sunt, mendaces sunt; si mendaces sunt, negant Iesum esse Christum. iterum redimus ad difficultatem quaestionis. singulos interroga, confitentur Iesum esse Christum. coarctat nos angustus intellectus in hac epistola. uidetis certe quaestionem; haec quaestio et nos et ipsos turbat, si non intelligatur. aut nos sumus antichristi, aut illi sunt antichristi: illi nos antichristos uocant, et dicunt quod exiuimus ab eis; nos illos similiter: sed designauit haec epistola antichristos. quicumque negat quod Iesus non sit Christus, ipse est antichristus. iam ergo quaeramus quis neget; et non attendamus ad linguam, sed ad facta. si enim omnes interrogentur, omnes uno ore confitentur Iesum esse Christum. quiescat paulum lingua, uitam interroga. si inuenerimus hoc, si ipsa scriptura nobis dixerit quia negatio non tantum lingua fit, sed et factis; certe inuenimus multos antichristos qui ore profitentur Christum, et moribus

Noi avem moştenirea lui Cristos, ei n-o au; nu sînt în comuniune cu lumea întreagă, nu sînt în comuniune cu universul întreg, răscumpărat prin sîngele Domnului. Îl avem chiar pe Domnul care a înviat din morţi, care s-a lăsat atins de mîinile ucenicilor neîncrezători. Şi pentru că încă se îndoiau, le-a spus: „Trebuia să sufere Cristos, şi să învie a treia zi, şi să fie predicate în numele lui pocăinţa şi iertarea păcatelor”[205]. Unde? În ce fel? Pentru cine? „La toate neamurile, începînd de la Ierusalim.”[206] Sîntem siguri că moştenirea este una singură. Oricine nu este părtaş la această moştenire a ieşit afară.

Anticriştii sînt cei care trăiesc strîmb, deşi cred drept

8. Dar să nu ne întristăm: „Au ieşit din mijlocul nostru, dar nu erau de-ai noştri; căci, dacă ar fi fost de-ai noştri, ar fi rămas încă împreună cu noi”[207]. Aşadar, dacă au ieşit din mijlocul nostru, sînt anticrişti, iar dacă sînt anticrişti, sînt mincinoşi, iar dacă sînt mincinoşi, neagă că Isus este Cristosul. Revenim încă o dată asupra dificultăţii ridicate de această problemă. Pune întrebări fiecăruia în parte, îţi vor recunoaşte că Isus este Cristosul. Capacitatea noastră limitată de înţelegere ne constrînge în acest punct al Epistolei. Desigur, vedeţi care este problema; şi această problemă ne tulbură şi pe noi şi pe ei dacă nu e bine înţeleasă. Fie sîntem noi anticrişti, fie sînt ei. Ei ne numesc pe noi anticrişti şi spun că am ieşit din mijlocul lor; noi spunem acelaşi lucru despre ei, dar această Epistolă a arătat limpede care sînt anticriştii. Oricine nu recunoaşte că Isus este Cristosul, acela este Anticrist. Aşadar, de-acum să încercăm să aflăm cine este cel care nu recunoaşte că Isus este Cristosul şi să nu fim atenţi la cuvinte, ci la fapte.

Într-adevăr, dacă toţi ar fi întrebaţi, toţi ar recunoaşte într-un singur glas că Isus este Cristosul. Dar fie ca gura să tacă puţin şi să întrebăm viaţa! Dacă vom descoperi aceasta, cum Scriptura însăşi ne-a spus că nerecunoaşterea nu se face doar cu gura, ci şi cu faptele, desigur că găsim mulţi anticrişti care cu gura îl mărturisesc pe Cristos, dar prin felul lor de viaţă sînt departe

205. *Cf.* Matei 16,21; 17,22-23; Marcu 8,31; 9,31; Luca 9,22; 24,7.
206. Luca 24,47.
207. 1 Ioan 2,19.

dissentiunt a Christo. ubi inuenimus hoc in scriptura? Paulum audi apostolum: de talibus cum loqueretur, ait, *confitentur enim se nosse deum, factis autem negant*. inuenimus et ipsos antichristos: quisquis factis negat Christum, antichristus est. non audio quid sonet, sed uideo quid uiuat. opera loquuntur, et uerba requirimus? quis enim malus non bene uult loqui? sed quid dicit talibus dominus? *hypocritae, quomodo potestis bona loqui, cum sitis mali?* uoces uestras ad aures meas profertis; ego cogitationes uestras inspicio: uoluntatem malam ibi uideo, et falsos fructus ostenditis. noui quid unde colligam; non colligo de tribulis ficus, non colligo de spinis uuas. unaquaeque enim arbor a fructu cognoscitur. magis mendax est antichristus qui ore profitetur Iesum esse Christum, et factis negat. ideo mendax, quia aliud loquitur, aliud agit.

[ioep 03,09] iam ergo, fratres, si facta interroganda sunt, non solum multos inuenimus antichristos foras exiisse; sed multos nondum manifestos, qui minime foras exierunt. quotquot enim habet ecclesia periuros, fraudatores, maleficos, sortilegorum inquisitores, adulteros, ebriosos, foeneratores, mangones, et omnia quae numerare non possumus; contraria sunt doctrinae Christi, contraria sunt uerbo dei: uerbum autem dei Christus est: quidquid contrarium est uerbo dei, in antichristo est. antichristus enim contrarius est Christo. et uultis nosse quam aperte resistant isti Christo? aliquando euenit ut aliquid mali faciant, et incipiant corripi; quia Christum non audent blasphemare, ministros eius blasphemant, a quibus corripiuntur: si autem ostenderis illis quia Christi uerba dicis, non uerba tua; conantur quantum possunt ut te conuincant uerba tua te dicere,

de El. Unde găsim acest lucru în Scriptură? Ascultă-l pe apostolul Pavel, cînd vorbea despre unii ca aceştia a spus: „Căci mărturisesc că-l cunosc pe Dumnezeu, însă prin faptele lor nu-l recunosc”[208].

Iată că am aflat şi cine sînt anticriştii: oricine nu-l recunoaşte prin faptele sale pe Cristos este Anticrist. Nu ascult ceea ce mi se spune, ci privesc la ceea ce se întîmplă în viaţa unui om. Faptele vorbesc, iar noi mai avem nevoie de cuvinte! Căci, în fond, omul rău nu vrea să vorbească bine? Dar ce le spune Domnul unora ca aceştia? „Prefăcuţilor, cum puteţi să spuneţi vorbe bune, cînd voi sînteţi răi?”[209] Voi faceţi aşa încît să ajungă glasurile voastre pînă la mine; eu însă privesc la gîndurile voastre, şi acolo vă văd voinţa cea rea, pentru că voi îmi arătaţi roade închipuite. Ştiu de unde să culeg ceea ce vreau: nu culeg smochine din scaieţi, nu culeg struguri din spini. Căci fiecare pom în parte se cunoaşte după rodul său[210]. Încă şi mai mincinos este Anticristul, care din gură recunoaşte că Isus este Cristosul, dar prin fapte neagă acest lucru. Tocmai de aceea este mincinos, fiindcă una spune şi alta face.

Anticriştii din interiorul Bisericii

9. Aşadar, de-acum, fraţii mei, dacă este să cercetăm faptele, aflăm nu numai că mulţi anticrişti au ieşit afară, ci şi că mulţi încă nu s-au arătat, anume cei care nu au ieşit cu totul afară. Cîţi sperjuri, cîţi înşelători, cîţi răufăcători, cîţi dintre aceia care merg la ghicitori, cîţi adulteri, beţivi, cămătari, traficanţi şi alţii de felul acesta, care nu se pot înşira acum nu are Biserica în ea! Asemenea fapte sînt opuse învăţăturii lui Cristos, sînt opuse Cuvîntului lui Dumnezeu, iar Cuvîntul lui Dumnezeu este Cristos. Iar tot ce se opune Cuvîntului lui Dumnezeu este în Anticrist. Căci Anticrist înseamnă opus lui Cristos. Şi vreţi să ştiţi cît de deschis i se opun aceştia lui Cristos?

Uneori se întîmplă să facă ceva rău, şi atunci încep să fie mustraţi; cum nu cutează să-l batjocorească pe Cristos, îi batjocoresc pe slujitorii Lui, de care sînt mustraţi[211]. Dacă le-ai arăta că vorbeşti cu cuvintele lui Cristos, nu cu ale tale, ei se străduiesc atît cît pot să te convingă că vorbeşti cu cuvintele tale,

208. Tit. 1,16.
209. Matei 12,34.
210. *Ibidem* 7,16.
211. Preoţii.

non uerba Christi: si autem manifestum fuerit quia uerba Christi dicis, eunt et in Christum, incipiunt reprehendere Christum: quomodo, inquiunt, et quare tales nos fecit? nonne dicunt hoc quotidie homines conuicti de factis suis? praua uoluntate peruersi, artificem accusant. clamat illis artifex de caelo – quia ipse nos fecit, qui nos refecit -: *quid te feci? ego hominem feci, non auaritiam; ego hominem feci, non latrocinium; ego hominem feci; non adulterium. audisti quia laudant me opera mea. ex ore trium puerorum ipse hymnus erat qui ab ignibus defendebat.* laudant opera domini dominum; laudat caelum, terra, mare; laudant omnia quae sunt in caelo; laudant angeli, laudant stellae, laudant luminaria; laudat quidquid natat, quidquid uolat, quidquid ambulat, quidquid repit, laudant ista omnia dominum. numquid audisti quia laudat dominum auaritia? numquid audisti quia laudat dominum ebriositas; quia laudat luxuria, laudat nugacitas? quidquid ibi non audis laudem dare domino, non fecit dominus. corrige quod tu fecisti, ut saluetur quod in te deus fecit. si autem non uis, et amas et amplecteris peccata tua; contrarius es Christo. intus sis, foris sis, antichristus es: intus sis, foris sis, palea es. sed quare foris non es? quia occasionem uenti non inuenisti.

[ioep 03,10] iam ista manifesta sunt, fratres. ne quis dicat: Christum non colo, sed deum colo patrem ipsius. *omnis qui negat filium, nec filium nec patrem habet: et qui confitetur filium, et filium et patrem habet.* uos grana alloquitur; et qui palea erant, audiant, et grana fiant. unusquisque considerans conscientiam suam, si mundi amator est, mutetur; fiat amator Christi; ne sit antichristus. si quis ei dixerit quod antichristus sit, irascitur, iniuriam sibi factam putat; fortassis inscriptionem minatur, si audiat a litigante quod antichristus sit. dicit ei

nu cu ale lui Cristos. Iar dacă le-ar fi limpede că vorbești cu cuvintele lui Cristos, ei se ridică și împotriva lui Cristos și încep să-L critice. Spun: „Cum și de ce ne-a făcut așa?". Oare nu spun aceasta în fiecare zi oamenii convinși de faptele lor rele? Pervertiți de reaua lor voință, îl învinuiesc pe Creator[212].

Dar Creatorul le strigă din cer, pentru că El ne-a făcut și tot El ne-a refăcut: „De ce te-am făcut? Eu am făcut omul, nu lăcomia; eu am făcut omul, nu tîlhăria, eu am făcut omul, nu adulterul. Ai auzit că lucrările mele mă laudă. Din gura celor trei tineri ieșea chiar imnul care îi apăra de flăcări"[213]. Îl laudă pe Domnul lucrările sale; îl laudă cerul, pămîntul, marea; îl laudă toate cele care sînt în cer, îl laudă îngerii, îl laudă stelele, îl laudă astrele, îl laudă tot ce înoată, tot ce zboară, tot ce merge, tot ce se tîrăște; toate acestea îl laudă pe Domnul. Ai auzit cumva că-l laudă pe Domnul lăcomia? Ai auzit cumva că-l laudă pe Domnul beția, sau risipa, sau ușurătatea? Tot ce nu auzi că-l laudă pe Domnul, nu Domnul a făcut. Îndreaptă ceea ce tu ai făcut, ca să fie mîntuit ceea ce Dumnezeu a făcut în tine. Însă dacă nu vrei s-o faci, și iubești și ții cu tot dinadinsul la păcatele tale, ești opus lui Cristos. Fie că ești înăuntru, fie că ești afară, ești Anticrist. Fie că ești înăuntru, fie că ești afară, ești pleavă. Dar de ce nu ești afară? Pentru că nu ai întîlnit încă suflarea vîntului.

Schimbarea la față a fiecăruia. Răsplata

10. Aceste lucruri sînt de-acum clare, frații mei. Nimeni să nu spună: „Nu-l venerez pe Cristos, ci numai pe Dumnezeu, Tatăl lui". „Oricine nu-l recunoaște pe Tatăl, nu-l are nici pe Fiul și nici pe Tatăl: și cel care îl mărturisește pe Tatăl îl are și pe Fiul și pe Tatăl."[214] Ioan vă vorbește vouă, care sînteți grăunțe, iar cei care sînt pleavă să asculte și să devină și ei grăunțe. Fiecare să-și cerceteze conștiința: dacă este un iubitor de lume, să se schimbe, să devină un iubitor de Cristos, ca să nu fie un Anticrist. Dacă cineva i-ar spune că este un Anticrist, el se aprinde de mînie, consideră că a fost jignit; poate că amenință chiar cu o acuzație, dacă aude din partea celui cu care se ceartă că este un Anticrist. Dar Cristos îi spune: „Ai răbdare, dacă ai auzit un lucru neadevărat despre tine, bucură-te împreună cu

212. Păcătoșii învinuiesc natura, creată de Dumnezeu, pentru păcatele lor.
213. *Cf.* Daniel 3,22-24.
214. 1 Ioan 2,23.

Christus: patiens esto; si falsum audisti, gaude mecum, quia et ego falsa ab antichristis audio: si autem uerum audisti, conueni conscientiam tuam; et si audire times, esse plus time.

[ioep 03,11] *ergo uos quod ab initio audistis, in uobis maneat. quod si in uobis manserit quod ab initio audistis; et uos in filio et patre manebitis. haec est pollicitatio quam ipse pollicitus est nobis.* forte enim mercedem quaereres, et diceres: ecce in me quod ab initio audiui custodio, obtempero; pericula, labores, tentationes pro ista permansione sustineo: quo fructu? qua mercede? quid mihi postea dabit, quia in hoc saeculo me uideo laborare inter tentationes? non uideo hic requiem esse aliquam; mortalitas ipsa aggrauat animam, et corpus quod corrumpitur premit ad inferiora: sed tolero omnia, ut illud quod ab initio audiui, maneat in me; et dicam deo meo, *propter uerba labiorum tuorum ego custodiui uias duras.* ad quam ergo mercedem? audi, et noli deficere. si deficiebas in laboribus, promissa mercede fortis esto. quis est qui operetur in uinea, et recedat illi de corde quod accepturus est? fac illum oblitum mercedem suam, deficiunt manus. memoria promissae mercedis perseuerantem facit in opere: et homo promisit qui te potest fallere. quanto fortior esse debes in agro dei, quando promisit ueritas, cui nec succedi potest, nec mori, nec fallere potest eum cui promissum est? et quid est promissum? uideamus quid promisit. aurum est, quod hic multum amant homines, an argentum? an possessiones, ad quas fundunt homines aurum, quamuis multum ament aurum? an amoena praedia, amplae domus, multa mancipia, animalia numerosa? non haec est quaedam merces ad quam nos hortatur, ut in labore duremus. quid dicitur merces ista? uita aeterna. audistis, et gauisi exclamastis: amate quod audistis, et liberamini a laboribus uestris in requiem uitae

mine, pentru că şi eu aud neadevăruri din partea anticriştilor. Dacă însă ai auzit ceva adevărat, stai de vorbă cu conştiinţa ta, şi dacă te temi să auzi asemenea lucruri despre tine, teme-te cu atît mai mult să fii aşa cu adevărat".

11. „Aşadar, cît despre voi, ceea ce aţi auzit de la început să rămînă în voi. Iar dacă va rămîne în voi ceea ce aţi auzit de la început, şi voi veţi rămîne în Fiul şi în Tatăl. Aceasta este promisiunea pe care El însuşi ne-a făcut-o."[215] Poate că tu cauţi răsplată şi spui: „Iată, tot ce-am auzit de la început păstrez şi respect; pentru păstrarea acestei învăţături îndur primejdii, chinuri, ispite. Cu ce rod? Cu ce răsplată? Ce-mi va da el dincolo, de vreme ce în veacul acesta mă văd chinuindu-mă în mijlocul ispitelor? Nu văd să existe aici vreo clipă de linişte, chiar faptul că trebuie să murim îmi împovărează sufletul, iar trupul care putrezeşte mă împinge către lucrurile de jos. Dar îndur totul, pentru ca tot ce am auzit de la început să rămînă în mine şi să-i pot spune Dumnezeului meu: Datorită cuvintelor pornite de pe buzele Tale am păzit cărările cele anevoioase[216]. Dar pentru ce răsplată?".

Ascultă şi nu-ţi pierde credinţa! Dacă era să-ţi pierzi credinţa în mijlocul chinurilor, fii tare pentru răsplata promisă! Cine este cel care să lucreze într-o vie şi să-şi îndepărteze din inimă gîndul la răsplata pe care urmează să o primească? Imaginează-ţi că a uitat răsplata, atunci mîinile lui nu mai au nici o putere. Amintirea răsplăţii făgăduite îl face să stăruiască în lucrare şi gîndeşte-te că aici a promis un om, care te poate şi înşela. Cu cît mai tare trebuie să fii pe ogorul lui Dumnezeu, de vreme ce Adevărul însuşi ţi-a făcut promisiunea, El căruia nici nu-i poate urma nimeni, El care nici nu poate muri, El care nu-l poate înşela pe cel căruia i-a promis. Şi ce a fost promis? Să vedem ce a promis. Oare aurul, pe care mult îl mai iubesc oamenii aici, [pe pămînt]? Oare argintul? Sau poate averile pentru care oamenii risipesc aurul, oricît de mult l-ar iubi? Sau poate moşiile plăcute, casele spaţioase, mulţi sclavi ori animale fără de număr? Nu este aceasta răsplata pentru care ne îndeamnă să răbdăm în mijlocul chinurilor.

Care-i atunci această răsplată? Este viaţa veşnică. Aţi auzit şi aţi strigat cu bucurie[217]. Iubiţi ceea ce aţi auzit şi fiţi eliberaţi

215. *Ibidem* 2,24-25.
216. Psalmi 16,4.
217. Augustin conversează cu enoriaşii. La pronunţarea expresiei „Viaţa veşnică" ascultătorii vor fi reacţionat printr-o explozie de bucurie.

aeternae. ecce quid promittit deus, uitam aeternam. ecce quid minatur deus, ignem aeternum. quid illis ad dexteram constitutis? *uenite, benedicti patris mei, percipite regnum quod uobis paratum est ab origine mundi.* ad sinistram quid? *ite in ignem aeternum, qui praeparatus est diabolo, et angelis eius.* illud nondum amas, uel hoc time.

[ioep 03,12] mementote ergo, fratres mei, quia uitam aeternam nobis promisit Christus: *haec est,* inquit, *pollicitatio quam ipse pollicitus est nobis, uitam aeternam. haec scripsi uobis de his qui uos seducunt.* nemo uos seducat ad mortem; promissionem uitae aeternae desiderate. quid potest mundus promittere? quidquid libet promittat, fortassis crastina morituro promittit. et qua fronte ad illum qui manet in aeternum, exiturus es? sed minatur mihi potens homo, ut aliquid mali faciam. quid minatur? carceres, catenas, ignes, tormenta, bestias: numquid ignem aeternum? exhorresce quod minatur omnipotens, ama quod pollicetur omnipotens; et uilescit omnis mundus, siue promittens, siue terrens.

haec scripsi uobis de his qui uos seducunt; ut sciatis quia unctionem habetis, et unctio quam accepimus ab eo, permaneat in nobis. unctionis sacramentum est, uirtus ipsa inuisibilis, unctio inuisibilis, spiritus sanctus; unctio inuisibilis, caritas illa est quae in quocumque fuerit, tanquam radix illi erit, quamuis ardente sole arescere non potest. omne quod radicatum est, nutritur calore solis, non arescit.

[ioep 03,13] *et non habetis necessitatem ut aliquis uos doceat, quia unctio ipsius docet uos de omnibus.* quid ergo nos facimus,

de chinurile voastre pentru odihna vieții veșnice. Iată ce promite Dumnezeu, viața veșnică. Iată cu ce amenință Dumnezeu, cu focul cel veșnic. Ce le spune celor așezați la dreapta sa? „Veniți, binecuvîntații Tatălui meu, luați împărăția care v-a fost pregătită de la întemeierea lumii."[218] Ce le spune celor din stînga sa? „Mergeți în focul cel veșnic, care a fost pregătit pentru diavol și pentru îngerii lui."[219] Așadar, dacă nu iubești încă acea răsplată, teme-te măcar de această pedeapsă.

12. Amintiți-vă deci, frații mei, că viața veșnică ne-a promis-o Cristos. Ioan spune: „Aceasta este promisiunea pe care El însuși ne-a făcut-o, viața veșnică. Aceste lucruri vi le-am scris despre cei care încearcă să vă înșele"[220]. Nimeni să nu vă ducă la moarte prin înșelătorie; căutați să doriți promisiunea vieții veșnice. Ce poate promite lumea? Orice-ar promite, o face unuia care poate că mîine va muri. Și cum te vei înfățișa înaintea aceluia care rămîne în veac? Un om puternic mă amenință, obligîndu-mă să fac ceva rău. Cu ce te amenință? Închisori, lanțuri, foc, torturi, fiare. Oare te amenință cu focul cel veșnic? Îngrozește-te de amenințările Celui Atotputernic și iubește promisiunile lui, și astfel întreaga lume, fie că promite, fie că înspăimîntă, începe să nu mai aibă nici o valoare.

Învățătorul interior

„Aceste lucruri vi le-am scris despre cei care încearcă să vă înșele; ca să știți că aveți ungerea, și ca ungerea pe care am primit-o de la el să rămînă în noi."[221] Este vorba de taina ungerii, însăși virtutea nevăzută, ungerea nevăzută, Duhul Sfînt. Ungerea nevăzută este acea dragoste care, în oricine s-ar afla, este ca o rădăcină pentru om, și nu se poate usca, chiar dacă ar arde soarele. Tot ce are o rădăcină este hrănit de căldura soarelui și nu se usucă.

13. „Și nu aveți nevoie să vă învețe cineva, pentru că ungerea lui vă învață în toate lucrurile."[222] Deci ce facem noi, frații mei,

218. Matei 25,34.
219. *Ibidem* 25,41.
220. 1 Ioan 2,25-26.
221. *Ibidem*.
222. *Ibidem* 2,27.

fratres, quia docemus uos? si unctio eius docet uos de omnibus, quasi nos sine causa laboramus. et utquid tantum clamamus? dimittamus uos unctioni illius, et doceat uos unctio ipsius. sed modo mihi facio quaestionem, et illi ipsi apostolo facio: dignetur audire paruulum quaerentem a se; ipsi Iohanni dico, unctionem habebant quibus loquebaris? tu dixisti, *quia unctio ipsius docet uos de omnibus*. utquid talem epistolam fecisti? quid illos tu docebas? quid instruebas? quid aedificabas? iam hic uidete magnum sacramentum, fratres: sonus uerborum nostrorum aures percutit, magister intus est. nolite putare quemquam aliquid discere ab homine. admonere possumus per strepitum uocis nostrae; si non sit intus qui doceat, inanis fit strepitus noster. adeo, fratres, uultis nosse? numquid non sermonem istum omnes audistis? quam multi hinc indocti exituri sunt? quantum ad me pertinet, omnibus locutus sum; sed quibus unctio illa intus non loquitur, quos spiritus sanctus intus non docet, indocti redeunt. magisteria forinsecus, adiutoria quaedam sunt, et admonitiones. cathedram in caelo habet qui corda docet. propterea ait et ipse in euangelio: *nolite uobis dicere magistrum in terra; unus est magister uester Christus*. ipse uobis ergo intus loquatur, quando nemo hominum illic est; quia etsi aliquis est a latere tuo, nullus est in corde tuo. et non sit nullus in corde tuo: Christus sit in corde tuo; unctio ipsius sit in corde, ne sit in solitudine cor sitiens, et non habens fontes quibus irrigetur. interior ergo magister est qui docet, Christus docet, inspiratio ipsius docet. ubi illius inspiratio et unctio illius non est, forinsecus inaniter perstrepunt uerba. sic sunt ista uerba,

cînd vă învăţăm? Dacă ungerea lui vă învaţă în toate, atunci noi sîntem ca şi cum ne-am obosi în zadar. Şi pentru ce strigăm atît? Mai bine să vă încredinţăm ungerii lui şi să lăsăm ca ungerea lui să vă înveţe[223].

Dar îmi pun doar o întrebare, şi i-o pun şi Apostolului: „Să binevoiască să-l audă pe copilul acesta care îl întreabă; îl întreb chiar pe Ioan: cei cărora le vorbeai aveau ungerea? Tu ai spus: «Pentru că ungerea lui vă învaţă în toate lucrurile»[224]. Pentru ce ai scris o asemenea Epistolă? Ce îi învăţai pe aceia? Prin ce îi instruiai? Cu ce îi zideai?". Vedeţi de-acum, fraţii mei, aici este o mare taină: sunetul cuvintelor noastre loveşte urechile voastre, dar învăţătorul este în voi. Să nu credeţi că puteţi învăţa ceva de la un om. Putem să dăm îndemnuri prin sunetul glasului nostru, dar dacă nu este în voi Cel care învaţă, zadarnic este sunetul glasului nostru.

Vreţi să ştiţi încă şi mai mult, fraţii mei? Oare nu aţi ascultat cu toţii această predică? Cîţi sînt cei care vor ieşi de aici încă neînvăţaţi? În ceea ce mă priveşte, eu le-am vorbit tuturor, dar cei cărora acea ungere nu le vorbeşte înlăuntrul lor, cei pe care Duhul Sfînt nu-i învaţă înlăuntrul lor se întorc neînvăţaţi. Învăţăturile din afară sînt ca nişte ajutoare şi sfaturi. Cel care învaţă inimile îşi are scaunul în cer. De aceea şi El spune în Evanghelie: „Nu vă numiţi învăţător pe pămînt, unul singur este învăţătorul vostru, Cristos"[225]. Aşadar El însuşi să vă vorbească înlăuntrul vostru, cînd nici un om nu se află acolo, pentru că nimeni nu este în inima ta, chiar dacă este cineva lîngă tine. Şi fie ca nimeni să nu fie în inima ta; doar Cristos să fie în ea. Ungerea Lui să fie în inima ta, pentru ca inima ta să nu înseteze în singurătate, fără să aibă izvoare din care să primească apă.

Aşadar, învăţătorul dinăuntru este cel care învaţă. Cristos învaţă, inspiraţia care vine de la El învaţă. Unde nu există inspiraţia şi ungerea Lui, cuvintele răsună în afară în zadar.

223. Încă un paradox : dacă Duhul învaţă direct pe credincios, atunci la ce bun învăţătura predicatorilor ? Duhul pregăteşte sufletul, îl pune în dispoziţia propice ascultării, în vreme ce cuvintele predicatorului fac să încolţească în sufletul astfel pregătit, virtuţile credinţei. De fapt, singurul învăţător autentic este Cristosul interior, ascuns în cămara cea mai profundă a inimii. Fără cooperarea Lui orice progres spiritual este imposibil, credinţa însăşi rămîne un simulacru.

224. *Ibidem*.

225. Matei 23,8-10.

fratres, quae forinsecus dicimus, quomodo est agricola ad arborem: forinsecus operatur, adhibet aquam et diligentiam culturae; quaelibet forinsecus adhibeat, numquid poma format? numquid nuditatem lignorum uestit umbra foliorum? numquid tale aliquid intrinsecus agit? sed quis agit hoc? audite agricolam apostolum, et uidete quid sumus, et audite magistrum interiorem: *ego plantaui, Apollo rigauit; sed deus incrementum dedit: neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat; sed qui incrementum dat deus.* hoc ergo uobis dicimus: siue plantemus, siue rigemus loquendo, non sumus aliquid; sed ille qui incrementum dat deus, id est, unctio illius quae docet uos de omnibus.

Astfel sînt aceste cuvinte, pe care le spunem în afară, fraţii mei, ca munca ţăranului pe lîngă un pom. El lucrează pe dinafară, aduce apa şi-l îngrijeşte, dar ce-i aduce el din afară poate să producă roade? Poate îmbrăca goliciunea ramurilor cu umbra frunzelor? Poate el acţiona pe dinăuntru? Dar atunci cine este cel care o face? Ascultaţi-l pe Apostol, închipuit ca ţăran, şi vedeţi ce sîntem, şi ascultaţi-L pe Învăţătorul dinăuntru: „Eu am sădit, Apollo a udat, dar Dumnezeu a dat creşterea; nici cel care sădeşte nici cel care udă nu înseamnă nimic, ci cel care dă creşterea este Dumnezeu”[226]. Prin urmare, vă spunem aceasta: fie că sădim, fie că udăm vorbind, noi nu sîntem nimic, ci Dumnezeu este cel care dă creşterea, Dumnezeu, adică ungerea lui, vă învaţă în toate.

226. 1 Cor. 3,6-7.

IN EPISTOLAM IOHANNIS AD PARTHOS TRACTATVS DECEM – IV

[ioep 04,01] meministis, fratres, hesternam lectionem ad hoc terminatam, *quia non habetis necessitatem ut quis doceat uos, sed ipsa unctio docet uos de omnibus*. hoc autem, sicut uos recordari certus sum, sic exposuimus uobis, quia nos qui forinsecus loquimur ad aures uestras, ita sumus quasi operarii, adhibentes culturam forinsecus ad arborem, sed incrementum dare non possumus, nec fructus formare: ille autem qui uos creauit, et redemit, et uocauit, per fidem et spiritum suum habitans in uobis, nisi loquatur uobis intus, sine causa nos perstrepimus. unde hoc apparet? quia cum multi audiant, non omnibus persuadetur quod dicitur; sed illis solis quibus intus loquitur deus. illis autem intus loquitur, qui ei locum praebent: illi autem deo locum praebent, qui diabolo locum non praebent. habitare enim uult diabolus corda hominum, et loqui ibi omnia quae ualent ad seductionem. sed quid ait dominus Iesus? *princeps huius mundi missus est foras*. unde missus est? numquid extra caelum et terram? numquid extra fabricam mundi? sed extra corda credentium. foras misso inuasore, habitet redemptor; quia ipse redemit qui creauit. et diabolus iam forinsecus oppugnat, non uincit illum qui intus possidet. forinsecus autem oppugnat, immittendo uarias tentationes: sed ille non consentit cui deus intus loquitur, et unctio quam audistis.

Omilia a patra

Comentariu la versetele 2, 27-3, 9

Recapitulare despre Învățătorul interior

1. Vă amintiți, frații mei, că lectura de ieri s-a încheiat cu aceste cuvinte, anume că „nu aveți nevoie să vă învețe cineva, ci ungerea Lui vă învață în toate lucrurile”[227]. Această idee, după cum sînt sigur că vă amintiți, v-am expus-o astfel: noi, care vorbim în afară urechilor voastre sîntem ca lucrătorii care poartă de grijă pomului pe dinafară, dar nu pot să-i dea creșterea, și nici să producă roade. Acela însă care v-a creat și v-a răscumpărat, și v-a chemat, locuind în voi prin credință și prin Duhul Sfînt, dacă nu ar vorbi în voi, în zadar noi am face zgomot cu vorbele noastre. De unde se poate vedea lucrul acesta? Din faptul că, deși mulți ascultă, nu toți sînt convinși de ceea ce se spune, ci doar aceia înlăuntrul cărora vorbește Dumnezeu.

El vorbește înlăuntrul celor care-i fac loc, și aceia îi fac loc lui Dumnezeu, care nu fac loc diavolului. Într-adevăr, diavolul vrea să locuiască în inima oamenilor, și să spună acolo toate cîte pot ca să-i înșele. Dar ce spune Domnul Isus? „Domnul acestei lumi a fost alungat afară.”[228] De unde a fost alungat? Oare din cer și de pe pămînt? Oare din lumea creată? Nu, ci din inimile credincioșilor. După ce va fi fost alungat afară cel care dăduse buzna, fie ca acolo să locuiască Răscumpărătorul, pentru că El a răscumpărat ceea ce a creat. Diavolul se luptă de-acum afară, dar nu-l poate învinge pe cel ce are stăpînirea înăuntru. El se luptă afară, aducînd diferite ispite, dar cel înlăuntrul căruia vorbește Dumnezeu și ungerea aceea despre care ați auzit nu cade la nici o înțelegere cu el.

---

227. 1 Ioan 2,27.
228. Ioan 12,31.

[ioep 04,02] *et uerax est*, inquit, eadem unctio; id est, ipse spiritus domini qui docet homines, mentiri non potest, *et non est mendax. sicut docuit uos, permanete in ipsa. et nunc, filioli, manete in eo, ut cum manifestatus fuerit, habeamus fiduciam in conspectu eius, ut non confundamur ab eo in aduentu eius.* uidetis, fratres; credimus in Iesum quem non uidimus: annuntiauerunt eum qui uiderunt, qui contrectauerunt, qui uerbum ex ore ipsius audierunt; et ut haec persuaderent generi humano, ab illo missi sunt, non a seipsis ire ausi sunt. et quo missi sunt? audistis cum euangelium legeretur, *ite, praedicate euangelium uniuersae creaturae quae sub caelo est.* ubique ergo discipuli missi sunt, attestantibus signis et prodigiis ut crederetur illis, quia ea dicebant quae uiderant.

et credimus in eum quem non uidimus, et uenturum eum exspectamus. quicumque illum fide exspectant, cum uenerit gaudebunt: qui sine fide sunt, cum uenerit quod nunc non uident, erubescent. et confusio illa non erit unius diei et transiet, quomodo solent confundi qui inueniuntur in aliqua culpa, et eis insultatur ab hominibus. confusio illa traducet confusos ad sinistram, ut audiant, *ite in ignem aeternum, qui paratus est diabolo et angelis eius.* maneamus ergo in uerbis eius, ne confundamur cum uenerit. ipse enim dicit in euangelio eis qui in eum crediderant: *si permanseritis in uerbo meo, uere discipuli mei estis.* et quasi dicerent, quo fructu? *et cognoscetis*, inquit, *ueritatem, et ueritas liberabit uos.* modo enim salus nostra in spe, nondum in re: non enim tenemus iam quod promissum est, sed uenturum speramus. fidelis autem est qui promisit; non te fallit: tantum tu noli deficere, sed exspecta

2. Această ungere, zice Ioan, „este adevărată”[229], adică Duhul Domnului, care îi învață pe oameni, nu poate minți. „Și nu este neadevărată. După cum v-am învățat, rămîneți în ea. Și acum, fiilor, rămîneți în El, pentru ca atunci cînd se va face cunoscut, să avem încredere la vederea lui, ca să nu fim tulburați de El, la venirea lui.”[230] Vedeți, frații mei, noi credem în Isus pe care nu L-am văzut. Ni L-au vestit cei care L-au văzut, care L-au atins, care au auzit cuvinte rostite de gura Lui. Iar pentru ca aceste cuvinte să convingă neamul omenesc, [ucenicii] au fost trimiși de El, căci nu ar fi cutezat să plece din voia lor. Și unde au fost trimiși? Aflați cînd se citește Evanghelia: „Mergeți, predicați Evanghelia oricărei făpturi care se află sub cer”[231]. Așadar, ucenicii au fost trimiși peste tot, însoțiți de semne și minuni, pentru a li se da crezare, deoarece spuneau ceea ce văzuseră.

Promisiunea lui Isus și credința noastră

Și noi am crezut în cel pe care nu l-am văzut și așteptăm ca El să vină din nou. Toți cei care îl așteaptă cu credință se vor bucura cînd El va veni. Cei care sînt fără credință, atunci cînd va veni Cel pe care acum nu-l văd, se vor rușina. Dar tulburarea nu va dura doar o zi, și apoi va trece, cum se tulbură de obicei unii care sînt surprinși într-o oarecare greșeală și li se aduc ocări din partea oamenilor. Tulburarea aceea îi va face să treacă pe cei tulburați în partea stîngă, ca să audă: „Mergeți în focul cel veșnic, pregătit pentru diavol și pentru îngerii lui”[232]. Să rămînem, așadar, în cuvintele Lui, ca să nu fim tulburați cînd va veni. Căci El însuși le spune în Evanghelie celor care crezuseră în El: „Dacă veți rămîne în cuvîntul meu, cu adevărat sînteți ucenicii mei”[233]. Și, de parcă spuneau: dar cu ce folos?, El adaugă: „Și veți cunoaște adevărul, și adevărul vă va elibera”[234]. Oricum, mîntuirea noastră stă în speranță, nu într-un lucru oarecare: într-adevăr, încă nu avem ceea ce ni s-a promis, dar sperăm că va veni într-o zi. Iar Cel care a promis este

229. 1 Ioan 2,27-28.
230. *Ibidem*.
231. Marcu 16,25.
232. Matei 25,41.
233. Ioan 8,31.
234. *Ibidem* 8,32.

promissionem. non enim nouit fallere ueritas. tu noli esse mendax, ut aliud profitearis, aliud agas: tu serua fidem, et seruat ille pollicitationem. si autem non tu seruaueris fidem, tu te fraudasti, non ille qui promisit.

[ioep 04,03] *si scitis quia iustus est, scitote quia omnis qui facit iustitiam, ex ipso est natus.* iustitia modo nostra ex fide. iustitia perfecta non est nisi in angelis; et uix in angelis, si deo comparentur: tamen si qua perfecta iustitia animarum et spirituum est quos deus creauit, in angelis est sanctis, iustis, bonis, nullo lapsu auersis, nulla superbia cadentibus, sed manentibus semper in contemplatione uerbi dei, et nihil aliud dulce habentibus, nisi a quo creati sunt; in ipsis perfecta iustitia est: in nobis autem ex fide coepit esse secundum spiritum.

audistis cum Psalmus legeretur, *incipite domino in confessione. incipite*, inquit: initium iustitiae nostrae, confessio est peccatorum. coepisti non defendere peccatum tuum, iam inchoasti iustitiam: perficietur autem in te, quando nihil aliud facere delectabit, quando absorbebitur mors in uictoriam, quando nulla concupiscentia titillabit, quando non erit lucta cum carne et sanguine, quando erit corona uictoriae, triumphus de inimico; tunc erit perfecta iustitia. modo adhuc pugnamus: si pugnamus, in stadio sumus; ferimus, et ferimur: sed qui uincat, exspectatur. ille autem uincit, qui et quod ferit, non de uiribus suis praesumit, sed de hortatore deo. solus diabolus aduersum nos pugnat. nos si cum deo sumus, diabolum uincimus: nam et si tu solus cum diabolo pugnaueris, uinceris. exercitatus hostis est: quot palmarum? considerate quo deiecerit: ut mortales

vrednic de încredere, nu te înşală: tu ai grijă doar să nu fii lipsit de credinţă, ci aşteaptă împlinirea făgăduinţei. Adevărul nu ştie să înşele. Tu să nu fii mincinos, adică una să mărturiseşti şi alta să faci; tu păstrează credinţa, iar El îşi va respecta promisiunea. Dacă însă tu nu vei păstra credinţa, tu eşti cel care s-a păgubit, nu cel care a promis.

3. „Dacă ştiţi că este drept, să ştiţi şi că oricine înfăptuieşte dreptatea este născut din El."[235] Acum dreptatea noastră provine din credinţă. Dreptate desăvîrşită nu există decît la îngeri, ba încă şi la îngeri cu greu o găsim, dacă e să fie comparaţi cu Dumnezeu. Totuşi, dacă există o dreptate desăvîrşită a sufletelor şi a duhurilor pe care le-a creat Dumnezeu, ea nu poate exista decît la îngerii sfinţi, drepţi, buni, care nu s-au îndepărtat de Dumnezeu prin nici o greşeală, care n-au căzut din pricina trufiei, ci stăruiesc mereu în contemplarea Cuvîntului lui Dumnezeu, şi care nu au nimic plăcut în fiinţa lor care să nu vină de la Creator. În ei se află dreptatea desăvîrşită, în vreme ce în noi aceasta începe să existe prin credinţă, după Duh.

Lupta cu diavolul

Aţi auzit cînd se citea psalmul: „Începeţi să-l lăudaţi pe Domnul prin mărturisire"[236]. A zis: „Începeţi", adică începutul dreptăţii noastre este mărturisirea păcatelor. Cînd începi să nu-ţi mai aperi păcatul este un semn că deja ai început să înfăptuieşti dreptatea; dar ea va deveni desăvîrşită în tine atunci cînd nu vei mai dori să faci nimic altceva, cînd moartea va fi înghiţită de victorie[237], cînd nici o poftă nu te va mai zgîndări, cînd nu va mai fi în tine lupta cu carnea şi cu sîngele, cînd va fi cununa victoriei, biruinţa asupra duşmanului. Abia atunci va fi desăvîrşită dreptatea. Acum noi încă luptăm, iar dacă luptăm, sîntem într-o întrecere, rănim şi sîntem răniţi la rîndu-ne, dar aşteptăm să vedem cine va învinge. Dar de învins va învinge acela care chiar şi atunci cînd răneşte are încredere nu în forţele sale, ci în Dumnezeu care îl sfătuieşte. Diavolul se luptă singur împotriva noastră. Noi, dacă sîntem cu Dumnezeu, îl învingem pe diavol, dar, dacă te vei lupta de unul singur cu diavolul, vei fi învins. Este un duşman iscusit: cîte victorii n-a

235. 1 Ioan 2,29.
236. Psalmi 146,7.
237. *Cf.* 1 Cor. 15,54.

nasceremur, primo ipsam originem nostram de paradiso deiecit. quid ergo faciendum est, quia ipse exercitatus est? inuocetur omnipotens aduersus exercitatum diabolum. habitet in te qui non potest uinci, et securus uinces eum qui uincere solet. sed quos? in quibus non habitat deus. nam, ut noueritis, fratres, contempsit Adam in paradiso positus praeceptum dei, et erexit ceruicem, ueluti in potestate sua esse cupiens, et nolens subdi uoluntati dei, et lapsus est ab illa immortalitate, ab illa beatitudine. homo autem quidam iam exercitatus, natus mortalis, cum sederet in stercore putris uermibus, diabolum uicit: uicit et ipse Adam, et in Iob ipse; quia de genere ipsius, Iob. ergo Adam uictus in paradiso, uicit in stercore. in paradiso cum esset, audiuit persuasionem mulieris, quam illi immiserat diabolus: in stercore autem cum esset, ait Euae, *tanquam una ex insipientibus mulieribus locuta es*. ibi aurem apposuit; hic responsum dedit: cum esset laetus, audiuit; cum esset flagellatus, uicit. ideo uidete quid sequitur, fratres, in epistola ista; quia hoc nobis commendat, ut diabolum quidem uincamus, sed non ex nobis. *si scitis quia iustus est, ait, scitote quia omnis qui facit iustitiam, ex ipso est natus*: ex deo, ex Christo. et quia dixit, *ex ipso est natus*, hortatur nos. iam ergo quia nati ex illo sumus, perfecti sumus.

[ioep 04,04] audite: *ecce qualem dilectionem dedit nobis pater, ut filii dei uocemur et simus*. nam qui uocantur et non sunt, quid illis prodest nomen ubi res non est? quam multi uocantur medici, qui curare non norunt? quam multi uocantur uigiles, qui tota nocte dormiunt? sic multi uocantur christiani, et in rebus non inueniuntur; quia hoc quod uocantur non sunt,

obținut! Uitați-vă unde ne-a coborît! Ca să ne naștem muritori, la început i-a alungat chiar pe strămoșii noștri din rai.

Așadar, ce este de făcut, de vreme ce e atît de iscusit? Trebuie chemat Cel Atotputernic împotriva diavolului iscusit. Locuiască El în tine, El care nu poate fi învins, și atunci îl vei învinge în siguranță pe cel pe care El îl învinge de obicei. Dar cine sînt învinșii diavolului? Sînt cei în care nu locuiește Dumnezeu. Într-adevăr, după cum știți, frații mei, Adam, cînd se afla în rai, a nesocotit porunca lui Dumnezeu și și-a ridicat grumazul, vrînd parcă să-și fie sieși stăpîn, nevrînd să se mai supună voinței lui Dumnezeu, și a decăzut din acea stare de nemurire, din acea fericire. Însă a existat un om atît de iscusit, născut muritor, care, deși ședea pe o grămadă de gunoi și de viermi putrezi, l-a învins pe diavol. L-a învins însuși Adam, dar în persoana lui Iov, pentru că Iov era din neamul acestuia. Deci Adam care a fost învins în rai a învins pe o grămadă de gunoi. Cînd era în rai, a ascultat îndemnul femeii, pe care diavolul o făcuse să pătrundă în sufletul lui. Însă pe cînd se afla pe grămada de gunoi, i-a zis Evei: „Ai vorbit ca una din femeile acelea fără minte”[238]. Acolo și-a plecat urechea la spusele ei, aici i-a dat un bun răspuns. Cînd era vesel, a ascultat-o, cînd era lovit, a învins. Prin urmare, vedeți, frații mei, ce urmează în Epistola noastră, anume că sîntem îndemnați să-l învingem într-adevăr pe diavol, dar nu cu puterea noastră. Ioan zice: „Dacă știți că este drept, să știți și că oricine înfăptuiește dreptatea este născut din El”[239], adică, din Dumnezeu, din Cristos. Și pentru că zice „este născut din El”, prin aceasta ne îndeamnă. Așadar, de-acum, fiindcă sîntem născuți din El, sîntem desăvîrșiți.

Fiii lui Dumnezeu prin iubire

4. Ascultați: „Iată ce iubire ne-a dat Tatăl, să fim chemați fii lui Dumnezeu și chiar să fim”[240]. Într-adevăr, cei care sînt chemați fii ai lui Dumnezeu și nu sînt, la ce le folosește numele, cînd realitatea desemnată de el lipsește? Cîți nu sînt numiți doctori fără să știe să vindece! Cîți nu sînt numiți paznici și dorm toată noaptea! Tot astfel, mulți sînt numiți creștini, dar lipsește această realitate din viața lor, fiindcă nu sînt ceea ce

238. Iov 2,10.
239. 1 Ioan 2,29.
240. *Ibidem* 3,1.

id est in uita, in moribus, in fide, in spe, in caritate. hic autem quid audistis, fratres? *ecce qualem dilectionem dedit nobis pater, ut filii dei uocemur et simus. propter hoc mundus non cognoscit nos, quia non cognouit eum, et nos non cognoscit mundus*. totus mundus christianus, et totus mundus impius; per totum enim mundum impii, et per totum mundum pii: illi illos non cognoscunt. quomodo putamus quia non cognoscunt? insultant bene uiuentibus. attendite et uidete, quia forte sunt et inter uos. unusquisque uestrum qui iam pie uiuit, qui contemnit saecularia, qui non uult ire ad spectacula, qui non uult se inebriare quasi solemniter, et, quod est grauius, accedente patrocinio, sanctorum dierum fieri immundus; qui ista facere noluerit, quomodo ei insultatur ab his qui faciunt? numquid insultaretur ei si agnosceretur? quare autem non agnoscitur? mundus eum non agnoscit. quis est mundus? illi habitatores mundi, quomodo dicitur domus, habitatores eius. iam ista saepe dicta sunt, et non ea uobis cum odio repetimus. iam cum auditis mundum in mala significatione, non intelligatis nisi dilectores mundi; quia per dilectionem inhabitant, et per quod inhabitant, nomen habere meruerunt. propter hoc mundus non cognouit nos, quia non cognouit eum. ambulabat et ipse dominus Iesus Christus, in carne erat deus, latebat in infirmitate. et unde non est cognitus? quia omnia peccata arguebat in hominibus. illi amando delectationes peccatorum, non agnoscebant deum: amando quod febris suadebat, iniuriam medico faciebant.

[ioep 04,05] quid ergo nos? iam nati sumus ex ipso; sed quia in spe sumus, *dilectissimi*, inquit, *nunc filii dei sumus*. iam

arată numele, adică nu sînt creştini prin viaţă, prin deprinderi, prin credinţă, prin speranţă, prin dragoste. Dar ce aţi auzit aici, fraţii mei? „Iată ce iubire ne-a dat Tatăl, să fim numiţi fiii lui Dumnezeu şi chiar să fim. Din pricina aceasta lumea nu ne cunoaşte, pentru că nu l-a cunoscut pe El, şi nu ne cunoaşte nici pe noi."[241] Toată lumea este creştină, şi totuşi toată lumea este nelegiuită; căci în întreaga lume sînt oameni nelegiuiţi şi în întreaga lume sînt oameni evlavioşi. Cei dintîi nu-i cunosc pe ceilalţi. De ce credem că nu-i cunosc? Cei nelegiuiţi îi batjocoresc pe cei care trăiesc aşa cum este bine. Fiţi atenţi şi luaţi seama, poate că sînt şi printre voi. Fiecare dintre voi care de-acum trăieşte cu evlavie, care dispreţuieşte lucrurile lumii, care nu vrea să meargă la spectacole, care nu vrea să se îmbete ca şi cum aşa ar fi obiceiul şi care nu vrea să devină necurat în timpul sărbătorilor religioase – lucru încă şi mai grav, cînd vine sărbătoarea stăpînului –, ei bine, celui care nu vrea să facă toate acestea cum să i se aducă batjocură din partea celor care le fac? Oare i s-ar mai aduce batjocură dacă ar fi recunoscut? Dar de ce nu este recunoscut? Pentru că lumea nu-l cunoaşte pe Dumnezeu. Cine este lumea? Poartă numele de „lume" locuitorii acesteia, după cum „casă" se numesc cei care locuiesc în ea. Deşi am mai vorbit deja despre aceste lucruri nu îmi este neplăcut să vi le repet. De-acum înainte, cînd veţi auzi vorbindu-se despre lume în sensul rău al cuvîntului, să nu înţelegeţi altceva decît că este vorba despre cei care iubesc lumea, pentru că prin iubire faţă de ea o locuiesc, şi prin faptul că o locuiesc astfel au meritat să poarte acest nume. De aceea nu ne-a cunoscut lumea, deoarece nu l-a cunoscut nici pe El. Şi Domnul Isus Cristos umbla prin lume, era Dumnezeu în trup, era ascuns în slăbiciune. De ce nu a fost cunoscut? Pentru că denunţa toate păcatele din oameni. Iar aceştia, iubind plăcerile păcatelor, nu-l recunoşteau pe Dumnezeu: deoarece iubeau ceea ce febra îi îndemna să iubească, îl batjocoreau pe doctor.

Cuvîntul care este

5. Deci ce va fi cu noi? Sîntem deja născuţi din El, pentru că avem nădejde. Zice Ioan: „Preaiubiţilor, acum sîntem fiii lui

241. *Ibidem.*

nunc? quid est ergo quod exspectamus, si iam filii dei sumus? *et nondum*, inquit, *manifestatum est quid erimus*. quid autem erimus aliud, quam filii dei? audite quid sequitur: *scimus quia cum apparuerit, similes ei erimus; quoniam uidebimus eum sicut est*. intelligat caritas uestra. magna res: *scimus quia cum apparuerit, similes ei erimus*; *quoniam uidebimus eum sicuti est*. iam illud attendite quid uocatur est. nostis quid uocatur. est quod uocatur, et non solum uocatur, sed uere est, incommutabile est; semper manet, mutari nescit, nulla ex parte corrumpitur: nec proficit, quia perfectum est; nec deficit, quia aeternum est. et quid est hoc? *in principio erat uerbum, et uerbum erat apud deum, et deus erat uerbum*. et quid est hoc? *qui cum in forma dei esset, non rapinam arbitratus est esse aequalis deo*. hoc modo Christum in forma dei, uerbum dei, unicum patri, aequalem patri, non possunt uidere mali. secundum id uero quod uerbum caro factum est, poterunt et mali: quia in die iudicii uidebunt et mali; quia sic ueniet iudicaturus quomodo uenerat iudicandus. in ipsa forma homo, sed deus: nam *maledictus omnis qui spem suam ponit in homine*. homo uenit ut iudicaretur, homo ueniet ut iudicet. et si non uidebitur, quid est quod scriptum est, *uidebunt in quem confixerunt*? de impiis enim dictum est quia uidebunt, et confundentur. quomodo non uidebunt impii, quando alios ponet ad dexteram, alios ad sinistram? ad dexteram positis dicet, *uenite, benedicti patris mei, percipite regnum*: ad sinistram positis dicet, *ite in ignem*

Dumnezeu"[242]. De pe acum? Atunci ce mai trebuie să aşteptăm, dacă sîntem deja fiii lui Dumnezeu? Ioan continuă: „Şi încă nu s-a arătat ce vom fi"[243]. Dar ce altceva vom fi decît fii ai lui Dumnezeu? Ascultaţi ce urmează: „Ştim că atunci cînd va apărea, vom fi asemănători cu El; pentru că îl vom vedea aşa cum este"[244]. Iubiţii mei, încercaţi să înţelegeţi. Mare lucru este: „Ştim că atunci cînd va apărea, vom fi asemănători cu El; pentru că îl vom vedea aşa cum este"[245]. Acum, fiţi atenţi la acest cuvînt pe care Ioan îl numeşte *este*. Ştiţi ce se numeşte aşa. Ceea ce el numeşte *este*, şi care nu numai că este numit, dar şi este cu adevărat, nu se poate schimba; rămîne mereu, nu poate să se schimbe, nu se strică în nici o parte a sa, nici nu înaintează, întrucît este desăvîrşit, nici nu merge în urmă, pentru că este veşnic. Şi ce este aceasta? „La început era Cuvîntul, şi Cuvîntul era la Dumnezeu, şi Dumnezeu era Cuvîntul."[246] Şi ce este aceasta? „Acesta, deşi avea înfăţişarea lui Dumnezeu nu a considerat că este un lucru de furat a fi deopotrivă cu Dumnezeu."[247]

Cei răi nu-l pot vedea aşa pe Cristos, în înfăţişarea lui Dumnezeu, în calitatea de Cuvînt al lui Dumnezeu, Unul născut din Tatăl, deopotrivă cu Tatăl. Cît priveşte faptul că s-a făcut trup Cuvîntul, aşa îl vor putea vedea şi cei răi, pentru că în ziua Judecăţii îl vor vedea şi cei răi: şi va veni atunci să judece, după cum venise ca să fie judecat. Era în chip de om, dar el era Dumnezeu. Căci stă scris: „Blestemat e oricine îşi pune nădejdea într-un om"[248]. A venit ca om pentru a fi judecat, va veni ca om pentru a judeca. Şi dacă nu va putea fi văzut, atunci ce înseamnă cuvintele: „Îl vor vedea pe Cel pe care l-au străpuns"[249]? Într-adevăr, despre nelegiuiţi s-a spus că-l vor vedea şi se vor tulbura. Cum dar să nu-l vadă cei nelegiuiţi, cînd pe unii îi va aşeza la dreapta Sa, iar pe alţii la stînga? Celor aflaţi la dreapta sa le va spune: „Veniţi, binecuvîntaţii Tatălui meu, primiţi împărăţia"[250]. Celor aflaţi la stînga sa le va spune:

242. 1 Ioan 3,2.
243. *Ibidem*.
244. *Ibidem*.
245. *Ibidem*.
246. Ioan 1,1.
247. Filip. 2,6.
248. Ier. 17,5.
249. Ioan 19,37.
250. Matei 25,34.

aeternum. uidebunt, sed formam serui: formam dei non uidebunt. quare? quia impii sunt; et ipse dominus dicit, *beati mundo corde, quoniam ipsi deum uidebunt*. ergo uisuri sumus quamdam uisionem, fratres, quam nec oculus uidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit: uisionem quamdam, uisionem praecellentem omnes pulchritudines terrenas, auri, argenti, nemorum atque camporum, pulchritudinem maris et aeris, pulchritudinem solis et lunae, pulchritudinem stellarum, pulchritudinem angelorum, omnia superantem; quia ex ipsa pulchra sunt omnia.

[ioep 04,06] quid ergo nos erimus, quando hoc uidebimus? quid nobis promissum est? *similes ei erimus; quoniam uidebimus eum sicuti est*. quomodo potuit, lingua sonuit; cetera corde cogitentur. quid enim uel ipse Iohannes dixit ad comparationem eius qui est, uel quid a nobis potest dici hominibus longe impari-bus meritis ipsius?

redeamus ergo ad illam unctionem ipsius, redeamus ad illam unctionem quae intus docet quod loqui non possumus, et quia modo uidere non potestis, officium uestrum in desiderio sit. tota uita christiani boni, sanctum desiderium est. quod autem desideras, nondum uides: sed desiderando capax efficeris, ut cum uenerit quod uideas, implearis. sicuti enim si uelis implere aliquem sinum, et nosti quam magnum est quod dabitur, extendis sinum uel sacci uel utris uel alicuius rei: nosti quantum missurus es, et uides quia angustus est sinus; extendendo facis capaciorem: sic deus differendo extendit desiderium, desiderando extendit animum, extendendo facit capacem. desideremus ergo, fratres, quia implendi sumus. uidete

„Duceți-vă în focul cel veșnic"[251]. Îl vor vedea nelegiuiții, dar îl vor vedea sub chip de slujitor, înfățișarea de Dumnezeu n-o vor vedea. De ce? Pentru că sînt nelegiuiți, iar Domnul spune: „Fericiți cei cu inima curată, pentru că ei îl vor vedea pe Dumnezeu"[252].

Așadar, frații mei, noi vom avea o viziune pe care nici ochiul n-a mai văzut-o, nici urechea n-a mai auzit-o, care nu s-a mai urcat niciodată pînă în inima omului[253], va fi o viziune care întrece toate frumusețile pămîntești, a aurului, a argintului, a dumbrăvilor și a cîmpiilor, frumusețea mării și a văzduhului, frumusețea soarelui și a lunii, frumusețea stelelor, frumusețea îngerilor, o frumusețe care este mai presus de toate, pentru că toate lucrurile din ea își trag frumusețea.

6. Deci ce vom fi noi, cînd îl vom vedea pe El? Ce promisiune ni s-a făcut? „Vom fi asemănători cu El, pentru că îl vom vedea așa cum este."[254] Limba s-a exprimat așa cum a putut, restul să fie păstrat în inimă. Căci într-adevăr, ce lucru, spus chiar de Ioan, se poate compara cu Cel care este, sau ce-am putea spune noi, oamenii, care sîntem foarte departe de meritele lui?

Întreaga viață a unui bun creștin este o dorință sfîntă

Dar să revenim la ungerea lui Cristos, să ne întoarcem la ungerea care înlăuntrul nostru ne învață despre ceea ce nu putem vorbi. Dar, pentru că acum n-o puteți încă vedea, datoria voastră constă în a o dori. Întreaga viață a unui bun creștin este o dorință sfîntă. Ceea ce dorești încă nu poți vedea, însă prin dorință vei fi în stare, atunci cînd se va împlini ceea ce trebuie să vezi, să te umpli de ceea ce vei vedea. Să presupunem că ai vrea să umpli un buzunar și că știi cît de mare este ceea ce ți se va da, atunci încerci să întinzi buzunarul sau sacul sau burduful sau orice altceva de felul acesta. Îți dai seama de cît de mult vei pune înăuntru și vezi că buzunarul este strîmt; întinzîndu-l, îl faci mai încăpător. La fel, Dumnezeu, amînînd, mărește dorința; prin dorință, ne mărește sufletul, iar mărindu-l, îl face mai încăpător.

251. *Ibidem* 25,41.
252. Matei 5,8.
253. *Cf.* 1 Cor. 2,9.
254. 1 Ioan 3,2.

Paulum extendentem sinum, ut possit capere quod uenturum est. ait enim: *non quia iam acceperim, aut iam perfectus sim: fratres, ego me non arbitror apprehendisse.* quid ergo agis in hac uita, si nondum apprehendisti? *unum autem, quae retro oblitus, in ea quae ante sunt extentus, secundum intentionem sequor ad palmam supernae uocationis.* extentum se dixit, et secundum intentionem sequi se dixit. minorem se sentiebat ad capiendum quod oculus non uidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit. haec est uita nostra, ut desiderando exerceamur. tantum autem nos exercet sanctum desiderium, quantum desideria nostra amputauerimus ab amore saeculi. iam diximus aliquando, exinani quod implendum est. bono implendus es, funde malum. puta quia melle te uult implere deus: si aceto plenus es, ubi mel pones? fundendum est quod portabat uas: mundandum est ipsum uas; mundandum est, etsi cum labore, cum tritura, ut fiat aptum cuidam rei. maledicamus, aurum dicamus, uinum dicamus; quidquid dicimus quod dici non potest, quidquid uolumus dicere, deus uocatur. et quod dicimus deus, quid diximus? duae istae syllabae sunt totum quod exspectamus? quidquid ergo dicere ualuimus, infra est: extendamus nos in eum, ut cum uenerit, impleat. *similes enim ei erimus; quoniam uidebimus eum sicuti est.*

[ioep 04,07] *et omnis qui habet spem hanc in ipso.* uidetis quia in spe nos posuit. uidetis quemadmodum congruit apostolus Paulus coapostolo suo, *spe salui facti sumus. spes autem quae uidetur, non est spes: quod enim uidet quis, quid sperat?*

Așadar, frații mei, să dorim, pentru că trebuie să fim umpluți. Vedeți cum Pavel își lărgește sufletul, ca să poată cuprinde ceea ce urmează să vină. Într-adevăr, el a spus: „Nu că aș fi și primit răsplata, sau că aș fi ajuns desăvîrșit: frații mei, nu consider că am primit-o”[255]. Ce faci atunci în această viață, dacă încă nu ai primit răsplata? „Un singur lucru: uitînd ceea ce se află în urmă, întinzîndu-mă către ceea ce se află înainte, îi urmez cu încordare, pentru a dobîndi cununa chemării cerești.”[256] A spus că s-a întins după ceva și că îi urmează cu încordare. Se simțea prea mic pentru a putea cuprinde ceea ce ochiul nu a văzut și nici urechea n-a auzit, nici pînă în inima omului nu s-a urcat.

Acesta este viața noastră: să ne deprindem prin dorință. Dar dorința sfîntă ne deprinde pe noi cu atît mai mult cu cît noi vom îndepărta dorințele noastre de iubirea față de veacul acesta. Am spus deja că trebuie mai întîi golit ceea ce trebuie umplut. Trebuie să fii umplut de ceva bun, varsă răul din tine! Gîndește-te că Dumnezeu vrea să te umple cu miere; dacă ești plin de oțet, unde vei pune mierea? Trebuie vărsat ceea ce vasul conținea, trebuie curățat vasul însuși, chiar cu prețul oboselii, frecîndu-l tare, ca astfel să devină potrivit pentru a primi un anume lucru. Putem să-i dăm un nume nepotrivit, putem să-i spunem aur, putem să-i spunem vin; oricum am numi ceea ce nu se poate rosti, oricum am vrea să-i spunem, el se numește Dumnezeu. Și cînd spunem Dumnezeu, ce vrem să spunem de fapt? Ce așteptăm noi sînt doar aceste trei silabe[257]? Orice-am fi putut spune e mult mai prejos decît realitatea: să încercăm așadar să ne întindem către El, pentru ca, atunci cînd va veni, El să ne poate umple. „Căci vom fi asemănători cu El, pentru că-l vom vedea așa cum este.”

7. „Și oricine are această nădejde în El.”[258] Vedeți că ne-a așezat în speranță. Vedeți cum apostolul Pavel este de acord cu ceea ce spune Ioan, apostol împreună cu el: „Prin speranță am fost mîntuiți. Dar speranța care se poate vedea nu este speranță. Căci cum mai poate cineva spera un lucru pe care îl

255. Filip. 3,12-13.
256. *Ibidem* 3,13-14.
257. În original sunt două silabe: *De-us.*
258. 1 Ioan, 3,3.

si enim quod non uidemus speramus, per patientiam exspectamus. ipsa patientia exercet desiderium. mane tu, nam manet ille: et perseuera in ambulando, ut peruenias; quia quo tendis, non migrabit. uidete: *et omnis qui habet spem hanc in ipso, castificat semetipsum, sicut et ipse castus est.* uidete quemadmodum non abstulit liberum arbitrium, ut diceret, castificat semetipsum. quis nos castificat nisi deus? sed deus te nolentem non castificat. ergo quod adiungis uoluntatem tuam deo, castificas teipsum. castificas te, non de te, sed de illo qui uenit ut inhabitet te. tamen quia agis ibi aliquid uoluntate, ideo et tibi aliquid tributum est. ideo autem tibi tributum est, ut dicas sicut in Psalmo, *adiutor meus esto, ne derelinquas me.* si dicis, *adiutor meus esto*, aliquid agis: nam si nihil agis, quomodo ille adiuuat?

[ioep 04,08] *omnis qui facit peccatum, et iniquitatem facit.* nemo dicat, aliud est peccatum, aliud iniquitas: nemo dicat, ego peccator homo sum, sed iniquus non sum. *omnis enim qui facit peccatum, iniquitatem facit. peccatum est iniquitas.* quid ergo facimus de peccatis nostris et iniquitatibus? audi quid dicat: *et scitis quia ille manifestatus est, ut peccatum auferat; et peccatum in ipso non est.* in quo non est peccatum, ipse uenit auferre peccatum. nam si esset et in illo peccatum, auferendum esset illi, non ipse auferret. *omnis qui in ipso manet, non peccat.* in quantum in ipso manet, in tantum non peccat. *omnis qui peccat, non uidit eum, neque cognouit eum.*

vede? Într-adevăr, dacă sperăm ceva ce nu vedem, îl aşteptăm cu răbdare"[259]. Răbdarea însăşi măreşte dorinţa. Rămîi, căci El rămîne. Şi stăruieşte în umblare, ca să ajungi, pentru că cel către care te întinzi nu se va mişca din acel loc.

Luaţi seama: „Şi oricine are această nădejde în El se curăţă pe sine, după cum El însuşi este curat"[260]. Vedeţi cum nu ne-a luat liberul arbitru, de vreme ce spune „se curăţă pe sine". Cine altul ne curăţă dacă nu Dumnezeu? Dar Dumnezeu nu te curăţă dacă tu nu vrei. Aşadar, pentru că uneşti voinţa ta cu voinţa lui Dumnezeu, chiar prin aceasta te cureţi. Te cureţi, dar nu de tine, ci îl cureţi pe Cel care a venit să locuiască în tine. Totuşi, întrucît faci şi tu ceva prin voinţa ta, ţi s-a atribuit şi ţie ceva. Dar tocmai de aceea ţi s-a atribuit ceva, ca să spui ca în psalm: „Fii ajutorul meu, nu mă părăsi"[261]. Dacă spui: „Fii ajutorul meu", înseamnă că şi tu faci ceva, căci, dacă nu faci nimic, în ce fel te-ar putea ajuta?

Cel care păcătuieşte nu crede

8. „Oricine face un păcat face şi o nedreptate."[262] Nimeni să nu spună: una este păcatul şi alta nedreptatea. Nimeni să nu spună: eu sînt un om păcătos, dar nu sînt nedrept. Într-adevăr, „oricine face un păcat face şi o nedreptate. Păcatul este o nedreptate"[263]. Atunci ce să facem cu păcatele şi cu nedreptăţile noastre? Ascultă ce spune: „Şi ştiţi că El s-a arătat ca să ridice păcatul; şi în El nu este păcat"[264]. Cel în care nu se află păcat a venit să ridice păcatul. Dacă în El ar fi fost păcat, ar fi trebuit ca lui să i se ridice, nu El să-l ridice. „Oricine rămîne în El nu păcătuieşte."[265] Cu cît mai mult rămîne în El, cu atît mai mult nu păcătuieşte. „Oricine păcătuieşte nu l-a văzut, nici nu l-a cunoscut."[266]

259. Rom. 8,24-25.
260. 1 Ioan 3,3.
261. Psalmi 26,9.
262. 1 Ioan 3,4.
263. *Ibidem.*
264. *Ibidem* 3,5.
265. *Ibidem* 3,5.
266. *Ibidem* 3,6.

magna ista quaestio: *omnis qui peccat, non uidit eum, neque cognouit eum*. non est mirum. non eum uidimus, sed uisuri sumus; non eum cognouimus, sed cognituri sumus: credimus in eum quem non cognouimus. an forte ex fide cognouimus, et specie nondum cognouimus? sed in fide et uidimus et cognouimus. si enim nondum uidet fides, quare dicimur illuminati? est illuminatio per fidem, est illuminatio per speciem. modo cum peregrinamur, per fidem ambulamus, non per speciem. ergo et iustitia nostra per fidem est, non per speciem. erit perfecta nostra iustitia, cum uidebimus per speciem. modo non relinquamus eam iustitiam quae est ex fide, quoniam *iustus ex fide uiuit*, sicut ait apostolus. *omnis qui manet in ipso, non peccat*. nam *omnis qui peccat, non uidit eum, neque cognouit eum*. non credit iste qui peccat: si autem credit, quantum ad fidem eius pertinet, non peccat.

[ioep 04,09] *filioli, nemo uos seducat. qui facit iustitiam, iustus est, sicut et ille iustus est*. numquid quando audiuimus quia iusti sumus, *sicut et ille*, aequales nos debemus putare deo? debetis nosse quid est, sicut: iamdudum enim dixit, *castificat semetipsum, sicut ipse castus est*. iam ergo par et aequalis est castitas nostra castitati dei, et iustitia nostra iustitiae dei? quis hoc dicat? sed, *sicut*, non semper ad aequalitatem dici solet. quomodo, uerbi gratia, uisa basilica ista ampla, si uelit facere aliquis minorem, sed tamen proportione ad mensuras eius, ut uerbi gratia, si lata est ista simplum, et longa duplum; faciat et ille latam simplum, et longam duplum: uidetur sic

Imitatio Dei

Aceasta e o vorbă mare: „Oricine păcătuieşte nu L-a văzut, nici nu L-a cunoscut". Nu este de mirare. Nu L-am văzut, dar îl vom vedea; nu L-am cunoscut, dar îl vom cunoaşte: noi credem în Cel pe care nu l-am cunoscut/Oare L-am cunoscut prin credinţă, dar încă nu L-am cunoscut ca înfăţişare[267]? Dar prin credinţă L-am şi văzut, L-am şi cunoscut/Dacă credinţa nu vede încă, de ce ne mai numim luminaţi[268]? Este vorba de o iluminare prin credinţă, este vorba de o iluminare prin înfăţişare. Acum, cînd rătăcim, umblăm prin credinţă, nu în înfăţişare. Deci şi dreptatea noastră este prin credinţă, nu prin înfăţişare. Dreptatea noastră va fi desăvîrşită cînd îl vom vedea în înfăţişarea sa. Acum să nu părăsim acea dreptate care vine din credinţă, pentru că „cel drept trăieşte din credinţă"[269], după cum spune Apostolul. „Oricine rămîne în El nu păcătuieşte", căci „oricine păcătuieşte nu l-a văzut, nici nu l-a cunoscut"[270]. Cel care păcătuieşte nu crede; dacă însă crede, atît cît depinde de credinţa lui, nu păcătuieşte.

9. „Fiii mei, nimeni să nu vă înşele. Cine săvîrşeşte dreptatea este drept, după cum şi El este drept."[271] Oare cînd auzim spunîndu-ni-se că sîntem drepţi, „după cum şi El este", trebuie să ne considerăm depotrivă cu Dumnezeu? Trebuie să ştiţi ce înseamnă „după cum". Mai devreme Ioan a zis: „Se curăţă pe sine, după cum El însuşi este curat"[272]. Prin urmare, de-acum curăţia noastră este deopotrivă şi de o seamă cu cea a lui Dumnezeu, şi dreptatea noastră este asemenea cu a lui? Cine-ar putea spune acest lucru?

De obicei, „după cum" nu se spune doar cu privire la egalitate. De exemplu, dacă cineva, văzînd această bazilică mare, ar vrea să o micşoreze, dar totodată să-i păstreze proporţiile, dacă lungimea acesteia este dublă faţă de lăţime, ar dori s-o facă şi pe aceea cu o lungime de două ori mai mare decît lăţimea. Reiese că vrea s-o facă după cum este cealaltă. Dar prima are o

267. *Cf.* 2 Cor. 5,7-8.
268. Iluminaţi prin botez.
269. Rom. 1,17.
270. 1 Ioan 3,7.
271. *Ibidem* 3,3.
272. *Ibidem* 3,8.

fecisse sicut est ista. sed ista habet, uerbi gratia, centum cubitos, illa triginta: et sic est, et impar est. uidetis quia non semper, *sicut*, ad parilitatem et aequalitatem refertur. uerbi gratia, uidete quantum sit inter faciem hominis, et imaginem de speculo: facies in imagine, facies in corpore; imago in imitatione, corpus in ueritate. et quid dicimus? nam sicut hic oculi, ita et ibi: sicut hic aures, ita et ibi aures sunt. dispar est res; sed, *sicut*, ad similitudinem dicitur. habemus ergo et nos imaginem dei; sed non illam quam habet filius aequalis patri; tamen et nos pro modulo nostro si non sicut ille essemus, ex nulla parte similes diceremur. ergo castificat nos sicut et ipse castus est; sed ille castus aeternitate, nos casti fide: iusti sumus sicut et ipse iustus est; sed ipse in ipsa incommutabili perpetuitate, nos iusti credendo in quem non uidemus, ut aliquando uideamus. et cum perfecta fuerit iustitia nostra, cum facti aequales angelis fuerimus; nec tunc illi aequabitur. quanto ergo modo ab illo longe est, quando nec tunc par erit?

[ioep 04,10] *qui facit peccatum, de diabolo est; quia ab initio diabolus peccat. de diabolo est*, nostis quid dicat: imitando diabolum. nam neminem fecit diabolus, neminem genuit, neminem creauit: sed quicumque fuerit imitatus diabolum, quasi de illo natus, fit filius diaboli imitando, non proprie nascendo. quomodo es filius Abrahae? numquid Abraham te genuit? quomodo Iudae, filii Abrahae non imitantes fidem Abrahae, facti sunt filii diaboli: de carne Abraham nati sunt, et fidem Abrahae non sunt imitati. si ergo qui inde nati sunt, exhaeredati sunt, quia non sunt imitati; tu qui non de illo natus es, efficeris filius, et sic eris filius imitando. et si diabolum fueris imitatus, quia ille superbus exstitit et impius aduersus deum, eris filius diaboli, imitando; non quia creauit te, aut genuit te.

sută de coți, iar cea de-a doua numai treizeci, ea este la fel ca prima, dar nu este de aceeași mărime. Vedeți dar că acest „după cum" nu se referă întotdeauna la paritate și la egalitate. Să luăm un alt exemplu. Observați ce deosebire este între fața omului și imaginea sa din oglindă. Fața e și în oglindă și în trup. Imaginea există prin imitație, trupul există în realitate. Și ce vom spune atunci? Căci, după cum există ochi aici, la fel există și acolo; la fel, după cum aici există urechi, la fel există și acolo. Realitatea e diferită, dar folosim cuvintele „după cum" pentru a arăta asemănarea.

Așadar și noi avem înfățișarea lui Dumnezeu, dar nu cea pe care o are Fiul cel deopotrivă cu Tatăl; totuși și noi, după măsura noastră, dacă nu am fi ca El, nu s-ar putea spune despre noi că sîntem asemănători cu El. El ne curăță, după cum și El este curat, dar El este curat pentru veșnicie, pe cînd noi sîntem curați prin credință. Sîntem drepți, după cum și El este drept, dar El este drept chiar prin faptul că dăinuie neschimbat, pe cînd noi sîntem drepți prin credința în Cel pe care nu-l vedem, ca să-l putem vedea cîndva. Chiar cînd dreptatea noastră va fi desăvîrșită, cînd vom deveni asemenea cu îngerii, nici atunci dreptatea noastră nu va fi asemenea cu a Lui. Cît de departe este acum de ea, dacă nici atunci nu va fi asemenea ei?

10. „Cine păcătuiește este de la diavol, pentru că diavolul păcătuiește de la început."[273] Știți ce vrea să zică aceasta: că păcătosul îl imită pe diavol. Căci diavolul n-a făcut pe nimeni, n-a născut pe nimeni, n-a creat pe nimeni. Iar cine îl va fi imitat pe diavol, într-un fel este născut din el, devine fiul diavolului, imitîndu-l, nu pentru că s-ar fi născut din el. În ce fel ești „fiul lui Avraam"? Oare pentru că Avraam te-a născut? Ești în felul în care iudeii, fiii lui Avraam, care n-au urmat credința lui Avraam, au devenit fiii diavolului: ei s-au născut din carnea lui Avraam, dar n-au urmat credința lui Avraam. Dacă aceștia, dar, care s-au născut dintr-însul, au fost dezmoșteniți, pentru că nu l-au urmat, tu, care nu te-ai născut dintr-însul, vei deveni fiu, vei fi chiar fiul lui, dacă-l urmezi. Dacă însă îl vei imita pe diavol, întrucît acesta e trufaș și nelegiuit înaintea lui Dumnezeu, vei deveni fiu al diavolului, pentru că-l imiți, nu pentru că te-a creat ori te-a născut.

273. Ioan 3,8.

[ioep 04,11] *in hoc.manifestatus est filius dei.* eia, fratres, omnes peccatores ex diabolo nati sunt, in quantum peccatores. Adam a deo factus est: sed quando consensit diabolo, ex diabolo natus est; et tales omnes genuit qualis erat. cum ipsa concupiscentia nati sumus; et antequam nos debita nostra addamus, de illa damnatione nascimur. nam si cum nullo peccato nascimur, quid est quod cum infantibus ad baptismum curritur, ut soluantur? ego duas natiuitates attendite, fratres, Adam et Christum: duo sunt homines; sed unus ipsorum homo homo, alter ipsorum homo deus. per hominem hominem, peccatores sumus: per hominem deum, iustificamur. natiuitas illa deiecit ad mortem; ista natiuitas erexit ad uitam: natiuitas illa trahit secum peccatum; natiuitas ista liberat a peccato. ideo enim uenit Christus homo, ut solueret peccata hominum. *in hoc manifestatus est filius dei, ut soluat opera diaboli.*

[ioep 04,12] cetera commendo caritati uestrae, ne uos grauem. ipsa enim quaestio est, in qua soluenda laboramus, quia peccatores nos dicimus: si enim quis dixerit se esse sine peccato, mendax est. et in ipsius epistola Iohannis inuenimus, *si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus.* meminisse enim debetis priorum: *si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, et ueritas in nobis non est.* et rursus in consequentibus audis, *qui natus est ex deo, non peccat: qui facit peccatum, non uidit eum, neque cognouit eum: omnis qui facit peccatum, de diabolo est.* ex deo non est peccatum. iterum terret nos. quomodo nati sumus ex deo, et

Eliberarea de păcat

11. „În aceasta s-a arătat Fiul lui Dumnezeu."[274] Vai, fraţii mei, toţi păcătoşii sînt născuţi din diavol, pentru că sînt păcătoşi. Adam a fost făcut de Dumnezeu, dar cînd a căzut de acord cu diavolul, s-a născut din diavol, şi toţi cei pe care i-a născut sînt ca el. Noi ne-am născut purtînd în noi pofta însăşi şi mai înainte de a-i adăuga păcatele noastre ne naştem din această condamnare. Căci, dacă ne naştem fără de păcat, atunci de ce se grăbeşte lumea să-şi boteze copiii, ca să fie iertaţi de păcat?

Fiţi atenţi, fraţii mei, la aceste două naşteri, a lui Adam şi a lui Cristos. Amîndoi sînt oameni, dar primul este om şi numai atît, în vreme ce al doilea este om şi Dumnezeu în acelaşi timp. Prin omul care este doar om sîntem păcătoşi, prin omul-Dumnezeu sîntem îndreptăţiţi. Cea dintîi naştere ne-a hărăzit morţii, în vreme ce a doua ne-a ridicat la viaţă. Prima naştere a atras după sine păcatul, a doua ne eliberează de păcat. De aceea a venit Cristos cu chip de om, ca să dezlege păcatele oamenilor. „În aceasta s-a arătat Fiul lui Dumnezeu, ca să nimicească lucrările diavolului."[275]

De ce sîntem păcătoşi?

12. Restul îl las în seama voastră, ca să nu vă împovărez. Într-adevăr, problema pe care ne străduim s-o rezolvăm este aceasta: de ce sîntem păcătoşi. Căci, dacă cineva ar spune că este fără de păcat, este mincinos. Şi chiar în Epistola lui Ioan găsim următoarele cuvinte: „Dacă vom spune că nu avem păcat, ne înşelăm singuri"[276]. Trebuie să vă amintiţi de cele spuse mai înainte: „Dacă vom spune că nu avem păcat, ne înşelăm singuri, şi adevărul nu este în noi"[277]. Pe de altă parte, ascultă ce urmează: „Cine este născut din Dumnezeu nu păcătuieşte. Cine săvîrşeşte păcatul nu L-a văzut, nici nu L-a cunoscut. Oricine săvîrşeşte păcatul descinde din diavol"[278]. Păcatul nu vine de la Dumnezeu. Din nou Ioan ne înfricoşează. Cum se face că

274. 1 Ioan 3,7.
275. *Ibidem.*
276. *Ibidem* 1,8.
277. *Ibidem.*
278. *Ibidem* 3,9.

quomodo nos fatemur peccatores? an dicturi sumus, quia de deo nati non sumus? et quid faciunt ista sacramenta in infantibus? quid dixit Iohannes? *qui natus est ex deo, non peccat.* ipse Iohannes iterum dixit, *si dixerimus quia peccatum non habemus, nosmetipsos seducimus, et ueritas in nobis non est.* magna quaestio est et angusta; et ad hanc soluendam intentam fecerim caritatem uestram. in nomine domini cras quod inde dederit, disseremus.

sîntem născuți din Dumnezeu și în același timp recunoaștem că sîntem păcătoși? Ar trebui poate să spunem că nu sîntem născuți din Dumnezeu? Și ce schimbare produc în copii aceste taine? Ce a zis Ioan? „Cine este născut din Dumnezeu nu păcătuiește." Dar tot Ioan ne-a spus: „Dacă vom spune că nu avem păcat, ne înșelăm singuri, și adevărul nu este în noi"[279].

Problema este importantă și greu de rezolvat, de aceea v-am atras atenția asupra ei, iubiții mei, pentru a o rezolva. În numele Domnului, vom spune mîine ceea ce El ne va inspira.

279. *Ibidem* 1,8.

IN EPISTOLAM IOHANNIS AD PARTHOS TRACTATVS DECEM – V

[ioep 05,01] intente audite, obsecro uos, quia res non minima uersatur in medio: et non dubito quia hesterno die adfuistis intente, quod et hodie intentius conuenistis. est enim non parua quaestio, quomodo dicat in ista epistola, *qui natus est ex deo, non peccat*: et quomodo in eadem epistola superius dixit, *si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, et ueritas in nobis non est*. quid facturus est quem uterque sermo et eadem epistola in medio coarctauit? si se confessus fuerit peccatorem, timet ne dicatur illi, non ergo ex deo natus es; quia scriptum est, *qui natus est ex deo, non peccat*. si autem dixerit se iustum, et non habere peccatum, accipit ex alia parte plagam ex ipsa epistola, *si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, et ueritas in nobis non est*. positus ergo homo in medio, quid dicat, et quid confiteatur, aut quid profiteatur, non inuenit. profiteri se esse sine peccato, periculosum est; et non solum periculosum, sed etiam mendosum: *nos ipsos*, inquit, *seducimus, et ueritas in nobis non est, si dixerimus quia peccatum non habemus*. sed utinam non haberes, et diceres. uerum enim diceres, nec in ueritate promenda ullum iniquitatis uel uestigium formidares. sed ideo male facis si dicis quia mendacium

Omilia a cincea

Comentariu la versetele 3, 9-17

De ce sîntem păcătoși?

1. Ascultați cu atenție, rogu-vă, fiindcă problema pe care o dezbatem acum nu este deloc ușoară; nu mă îndoiesc, după cît de atenți ați fost ieri, că azi ați venit cu gîndul de a fi încă și mai atenți. Într-adevăr, nu este ușor de înțeles ce spune Ioan în această Epistolă: „Cine este născut din Dumnezeu nu păcătuiește”[280], și cum în aceeași Epistolă, mai înainte, a spus: „Dacă vom spune că nu avem păcat, ne înșelăm singuri, și adevărul nu este în noi”[281], ce-i mai rămîne de făcut celui pe care două pasaje din aceeași Epistolă l-au strîns la mijloc între ele? Dacă se va recunoaște păcătos, se teme ca nu cumva să i se spună: „Așadar nu ești născut din Dumnezeu, fiindcă stă scris: Cine este născut din Dumnezeu nu păcătuiește”[282]. Dacă se va declara drept și va spune că nu are păcat, primește o altă lovitură din Epistolă: „Dacă vom spune că nu avem păcat, ne înșelăm singuri, și adevărul nu este în noi”[283]. Așadar, omul se află la mijloc, nu știe ce să spună, ce să recunoască, ce să declare. E primejdios să te declari fără păcat, nu numai primejdios, dar și neadevărat: „Ne înșelăm singuri, și adevărul nu este în noi, dacă vom spune că nu avem păcat”[284]. Măcar de n-ai avea păcat și să o poți spune! Căci atunci ai spune adevărul, iar în descoperirea adevărului nu trebuie să te înfricoșezi de nici o urmă de nedreptate. Faci rău însă dacă spui acest lucru,

280. 1 Ioan 3,9.
281. *Ibidem* 1,8.
282. *Ibidem*.
283. *Ibidem*.
284. *Ibidem*.

dicis: *ueritas*, inquit, *in nobis non est, si dixerimus quia peccatum non habemus*. non ait, non habuimus; ne forte de praeterita uita dictum uideretur. habuit enim peccata homo iste; sed ex quo natus est ex deo, coepit non habere. si ita esset, nulla nos angustaret quaestio. diceremus enim: fuimus peccatores, sed modo iustificati sumus; habuimus peccatum, sed modo non habemus. non hoc ait: sed quid ait? *si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, et ueritas in nobis non est*. post aliquantum rursus, *qui natus est ex deo*, inquit, *non peccat*. numquid Iohannes ipse non erat natus ex deo? si Iohannes non erat natus ex deo, de quo audistis quia supra pectus domini recumbebat; aliquis sibi audet promittere regenerationem factam in se, quam ille habere non meruit, qui super pectus domini recumbere meruit? quem dominus plus quam ceteros diligebat, ipsum solum de spiritu non genuerat?

[ioep 05,02] attendite nunc uerba ista: adhuc angustias nostras commendo, ut per intentionem uestram, quae oratio est et pro nobis et pro uobis, dilatet deus, et det exitum; ne aliquis in uerbo eius inueniat occasionem perditionis suae, quod uerbum non est praedicatum et conscriptum, nisi ad medicinam et salutem. *omnis*, inquit, *qui facit peccatum, et iniquitatem facit*. ne forte discernas: *peccatum iniquitas est*. ne dicas, peccator sum, sed iniquus non sum: *peccatum iniquitas est. et scitis quia in hoc ille manifestatus est, ut peccata auferat; et peccatum in illo non est*. et quid prodest nobis quia uenit sine peccato? *omnis qui non peccat, in ipso manet: et omnis qui peccat, non uidit eum, neque cognouit eum. filioli, nemo uos seducat. qui facit iustitiam, iustus est, sicut et ille iustus est*. iam ista diximus,

pentru că spui o minciună. Ioan zice: „Adevărul nu este în noi, dacă vom spune că nu avem păcat”[285].

Ioan nu spune „nu am avut”, ca nu cumva să pară că se vorbeşte despre viaţa noastră din trecut. Acest om, într-adevăr, a avut păcate în trecut, dar întrucît a fost născut din Dumnezeu, începe să nu mai aibă. Dacă aşa ar sta lucrurile, această problemă nu ni s-ar mai părea greu de rezolvat. Căci am putea spune: am fost păcătoşi, dar acum sîntem îndreptăţiţi; am avut păcat, dar acum nu-l mai avem. Numai că Ioan nu a spus acest lucru. Ce a spus atunci? „Dacă vom spune că nu avem păcat, ne înşelăm singuri, şi adevărul nu este în noi.”[286] După ce cu puţin înainte spusese: „Cine este născut din Dumnezeu nu păcătuieşte”[287]. Oare tocmai Ioan nu era născut din Dumnezeu? Dacă Ioan, despre care aţi auzit că-şi punea capul pe pieptul Domnului, nu era născut din Dumnezeu, atunci cine îndrăzneşte să spună că într-însul s-a produs renaşterea pe care n-a meritat s-o aibă acela care a meritat să-şi pună capul pe pieptul Domnului? Cel pe care Domnul îl iubea mai mult decît pe ceilalţi, tocmai pe el şi doar pe el nu l-a renăscut din Duhul?

2. Fiţi atenţi acum la aceste cuvinte: din nou vă încredinţez spre meditare această problemă dificilă despre care vorbeam, pentru ca prin atenţia voastră, care este o rugăciune şi pentru noi şi pentru voi, Dumnezeu să ne lărgească drumul şi să ne arate ieşirea. Fie ca nimeni să nu afle în cuvîntul lui un prilej de pieire, fiindcă acest cuvînt nu a fost predicat şi scris decît pentru vindecarea şi mîntuirea noastră.

Zice Ioan: „Oricine săvîrşeşte păcat, săvîrşeşte şi o nedreptate”[288]. Nu cumva să faci vreo deosebire între cele două lucruri: „Păcatul este nedreptate”[289]. Să nu spui: „Sînt păcătos, dar nu sînt nedrept”: „Păcatul este nedreptate. Şi ştiţi că pentru aceasta s-a arătat, ca să ridice păcatele; şi în El nu este păcat”[290]. Şi la ce ne foloseşte nouă faptul că a venit fără de păcat? „Oricine nu păcătuieşte rămîne în El; şi oricine păcătuieşte nu L-a văzut, nici nu L-a cunoscut. Fiii mei, să nu vă înşele nimeni. Cine săvîrşeşte dreptatea este drept, după cum şi El este drept”[291].

285. *Ibidem*.
286. *Ibidem*.
287. *Ibidem* 3,9.
288. *Ibidem* 3,4.
289. *Ibidem* 3,5.
290. *Ibidem*.
291. *Ibidem* 3,6-7.

quia sicut secundum quamdam similitudinem, non secundum aequalitatem, dici solet. *qui facit peccatum, de diabolo est; quia ab initio diabolus peccat.* et hoc diximus, quia neminem creauit diabolus, neque genuit; sed imitatores eius tanquam ex illo nascuntur. *in hoc manifestatus est filius dei, ut soluat opera diaboli.* ergo ut soluat peccata ille qui non habet peccatum. deinde sequitur: *omnis qui natus est ex deo, non facit peccatum, quia semen eius in ipso manet; et non potest peccare, quia ex deo natus est.* fortiter instrinxit. fortassis secundum quoddam peccatum dixit, non peccat, non secundum omne peccatum: ut quod ait, *qui natus est ex deo, non peccat*, certum quoddam peccatum intelligas, quod non potest admittere homo qui ex deo natus est: et tale peccatum est illud, ut si quisquam illud admiserit, confirmet cetera; si quis autem hoc non admiserit, soluat cetera. quod est hoc peccatum? facere contra mandatum. quod est mandatum? *mandatum nouum do uobis, ut uos inuicem diligatis.* intendite. hoc mandatum Christi dilectio uocatur: per hanc dilectionem peccata soluuntur. haec si non teneatur, et graue peccatum est, et radix omnium peccatorum.

[ioep 05,03] intendite, fratres; protulimus aliquid in quo bene intellígentibus soluta est quaestio. sed numquid cum celerioribus tantum ambulamus uiam? et qui tardius ambulant, non sunt relinquendi. uersemus hoc quibus possumus uerbis,

Am mai spus că „după cum" se folosește de obicei pentru a arăta o asemănare, nu o egalitate[292]. „Cine săvîrșește păcatul este de la diavol, pentru că de la început diavolul păcătuiește."[293] Și acest lucru l-am mai spus: că diavolul n-a făcut, nici n-a născut pe nimeni, dar cei care îl imită sînt parcă născuți din el. „Pentru aceasta s-a arătat Fiul lui Dumnezeu, ca să nimicească lucrările diavolului."[294] Deci, Cel fără de păcat a venit ca să nimicească păcatele.

Continuă Ioan: „Oricine este născut din Dumnezeu nu săvîrșește păcatul, pentru că sămînța lui Dumnezeu rămîne în el; și nu poate păcătui, pentru că este născut din Dumnezeu"[295]. Aceste cuvinte sînt ca un laț strîns în jurul nostru. Poate că Ioan a spus „nu păcătuiește" doar cu privire la un păcat, nu la orice păcat, pentru ca atunci cînd spune: „Cine este născut din Dumnezeu nu păcătuiește"[296], să înțelegi că este vorba doar de un anume păcat, pe care nu-l poate săvîrși omul născut din Dumnezeu. Iar acest păcat este de așa natură, încît dacă cineva îl săvîrșește, le întărește pe toate celelalte; însă dacă cineva nu-l săvîrșește, le nimicește pe toate celelalte. Care este acest păcat? Este săvîrșirea unei fapte împotriva poruncii. Și care este porunca? „Vă dau o poruncă nouă, să vă iubiți unii pe alții."[297] Încercați să înțelegeți. Porunca lui Cristos se numește iubire; prin iubire sînt nimicite păcatele. Dacă această poruncă nu este păzită, se săvîrșește un păcat greu, care este de fapt rădăcina tuturor păcatelor.

Iubirea acoperă o mulțime de păcate

3. Frații mei, încercați să înțelegeți: am ajuns la o concluzie, cu ajutorul căreia aceia care au puterea de a înțelege bine și-au primit răspunsul la întrebare. Dar oare noi mergem pe un drum doar împreună cu cei mai iuți de picior? Nu, nici cei care merg mai încet nu trebuie părăsiți. Să încercăm să înfățișăm acest lucru în cuvinte cît mai simple cu putință, pentru ca el să poată ajunge la toți.

292. *Cf.* supra, IV 9.
293. 1 Ioan 3,8.
294. *Ibidem*, 3,9.
295. *Ibidem*.
296. *Ibidem*.
297. Ioan 13,34.

ut ad omnes perueniat. puto enim, fratres, quia omnis homo sollicitus est pro anima sua, qui non sine causa intrat ecclesiam, qui non temporalia quaerit in ecclesia, qui non propterea intrat ut transigat negotia saecularia; sed ideo intrat, ut aliquid sibi aeternum promissum teneat, quo perueniat: necesse est cogitet quemadmodum ambulet in uia, ne remaneat, ne retro eat, ne aberret, ne claudicando non perueniat. qui ergo sollicitus est, tardus sit, uelox sit, non recedat de uia. hoc ergo dixi, quia *qui natus est ex deo, non peccat*, fortassis secundum quoddam peccatum uoluit intelligi: nam erit contrarium illi loco, *si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, et ueritas in nobis non est*. sic ergo potest solui quaestio. est quoddam peccatum quod non potest admittere ille qui natus est ex deo; et quo non admisso soluuntur cetera, quo admisso confirmantur cetera. quod est hoc peccatum? facere contra mandatum Christi, contra testamentum nouum. quod est mandatum nouum? *mandatum nouum do uobis, ut uos inuicem diligatis*. qui facit contra caritatem et contra dilectionem fraternam, non audeat gloriari, et dicere natum se esse ex deo: qui autem in dilectione fraterna constitutus est, certa sunt peccata quae non potest admittere, et hoc maxime ne oderit fratrem. et quid de ceteris peccatis facit, unde dictum est, *si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, et ueritas in nobis non est*? audiat securitatem de alio loco scripturae: *caritas cooperit multitudinem peccatorum*.

[ioep 05,04] caritatem ergo commendamus; caritatem commendat haec epistola. post resurrectionem dominus quid aliud interrogauit Petrum, nisi, *amas me?* et parum fuit semel interrogare;

Într-adevăr, fraţii mei, consider că se îngrijeşte de sufletul său orice om care nu fără motiv intră în Biserică, care nu caută în Biserică foloase vremelnice, care nu intră în ea ca să se ocupe cu treburi lumeşti, ci intră tocmai pentru a-şi găsi împlinirea binelui veşnic ce i s-a promis şi ca să găsească mijlocul de a ajunge acolo. Trebuie să se gîndească bine la cum să umble pe drum, ca să nu rămînă pe loc, să nu se întoarcă din drum, să nu se rătăcească şi ca nu cumva, şchiopătînd, să nu mai ajungă la ţintă. Aşadar, cel care se îngrijeşte să ajungă la ţintă, fie că merge încet, fie că merge repede, nu trebuie să se abată din drum. Am spus că prin cuvintele: „Oricine este născut din Dumnezeu nu păcătuieşte"[298], poate că Ioan a vrut să se înţeleagă doar un anume păcat, căci altfel ar intra în contradicţie cu ceea ce a spus într-un alt loc: „Dacă vom spune că nu avem păcat, ne înşelăm singuri şi adevărul nu este în noi"[299]. Atunci problema se poate rezolva în felul următor: există un păcat pe care nu-l poate săvîrşi cel născut din Dumnezeu. Dacă acest păcat nu este săvîrşit, toate celelalte păcate sînt nimicite, dar dacă acest păcat este înfăptuit, toate celelalte păcate sînt întărite.

Care este dar acest păcat? A merge împotriva poruncii lui Cristos, împotriva Noului Testament. Care este porunca cea nouă? „Vă dau o poruncă nouă, să vă iubiţi unii pe alţii."[300] Cine făptuieşte împotriva iubirii, împotriva dragostei frăţeşti, să nu îndrăznească să se laude şi să spună că este născut din Dumnezeu. Cel care însă s-a statornicit în dragostea frăţească, sînt anumite păcate pe care nu poate să le săvîrşească şi, mai ales, nu poate să-l urască pe fratele său. Dar ce se întîmplă cu celelalte păcate, despre care este scris: „Dacă vom spune că nu avem păcat, ne înşelăm singuri, şi adevărul nu este în noi"[301]? Să primim asigurarea care ne vine dintr-un alt pasaj din Scriptură: „Iubirea acoperă o mulţime de păcate"[302].

4. Aşadar, vă recomandăm cu căldură iubirea; tot iubirea o recomandă şi această Epistolă. După învierea sa, ce altceva l-a întrebat Domnul pe [apostolul] Petru dacă nu: „Mă iubeşti?"[303]. Şi i-a părut puţin să-l întrebe o singură dată, aşa că l-a întrebat

298. 1 Ioan 3,9.
299. *Ibidem* 1,8.
300. Ioan 13,34.
301. 1 Ioan 1,8.
302. 1 Petru 4,8.
303. Ioan 21,15.

et iterum nihil aliud, et tertio nihil aliud. cum iam tertio ille taedio afficeretur, quasi non sibi crederet, quomodo qui nesciret quid in illo ageretur; tamen et primo, et secundo, et tertio hoc interrogauit. ter negauit timor, ter confessus est amor. ecce amat Petrus dominum. quid praestaturus domino? non enim et ipse non turbatus est in illo Psalmo, *quid retribuam domino pro omnibus quae retribuit mihi?* qui enim dicebat haec in Psalmo, attendebat quanta sibi essent praestita a deo; et quaerebat quid retribueret deo, et non inueniebat. quidquid enim retribuere uolueris, ab ipso accepisti ut reddas. et quid inuenit ut retribuat? quod, ut diximus, fratres, ab ipso acceperat, hoc inuenit quod retribueret.*calicem salutaris accipiam, et nomen domini inuocabo.* quis enim illi dederat calicem salutarem, nisi ille cui uolebat retribuere?

accipere autem calicem salutarem, et inuocare nomen domini, hoc est satiari caritate; et ita satiari, ut non solum non oderis fratrem, sed paratus sis mori pro fratre. perfecta ista caritas est, ut paratus sis mori pro fratre. hanc ipse dominus in se exhibuit, mortuus pro omnibus, orans pro eis a quibus crucifigebatur, et dicens: *pater, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt.* sed si solus hoc fecit, non erat magister, si discipulos non habebat. secuti discipuli hoc fecerunt. lapidabatur Stephanus, et genu fixo ait: *domine, ne statuas illis hoc delictum.* amabat a quibus occidebatur, quia et pro ipsis moriebatur. audi et apostolum Paulum: *et ipse*, inquit, *impendar pro animabus uestris.* inter illos enim erat pro quibus Stephanus deprecabatur, quando eorum manibus moriebatur. perfecta ergo caritas haec est. si quis tantam habuerit caritatem, ut paratus sit pro

același lucru și a doua și a treia oară. Chiar dacă a treia oară acesta a început să fie cuprins de tristețe, ca și cum Domnul părea că nu-l crede, ca unul care nu știa ce se întîmpla în sufletul lui, ei bine, totuși l-a întrebat acest lucru o dată, de două ori, de trei ori. De trei ori teama a tăgăduit, de trei ori iubirea a mărturisit. Iată, Petru îl iubește pe Domnul. Ce va urma să facă pentru Domnul? Oare chiar autorul psalmului nu s-a tulburat scriind: „Ce-i voi da Domnului în schimbul a tot ce mi-a dat?"[304]. Cel care spunea aceste cuvinte în psalm își dădea seama de cît de mari daruri primise din partea lui Dumnezeu; căuta ceva să-i dea în schimb lui Dumnezeu, dar nu găsea. Căci orice ai putea dori să-i dai în schimb de la El ai primit, tocmai ca să-i dai înapoi. Și ce a găsit psalmistul să-i dea înapoi lui Dumnezeu? Ceea ce, după cum am spus, frații mei, primise de la El, aceasta a găsit ca să-i înapoieze. „Voi lua cupa mîntuirii și voi invoca numele Domnului."[305] Cine îi dăduse aceluia cupa mîntuirii, cine, dacă nu Cel căruia vroia să i-o dea în dar?

Despre iubirea absolută

A lua cupa mîntuirii și a invoca numele Domnului, asta înseamnă a fi îndestulat de iubire, ba, mai mult, a fi atît de îndestulat, încît nu doar să nu-l mai urăști pe fratele tău, ci și să fii gata să mori pentru el. Aceasta este iubirea desăvîrșită, să fii gata să mori pentru fratele tău. Domnul însuși a arătat o astfel de iubire, murind pentru toți, rugîndu-se pentru cei de care era răstignit și spunînd: „Tată, iartă-i, că nu știu ce fac"[306].

Dar dacă ar fi făcut acest lucru singur, dacă n-ar fi avut ucenici, n-ar mai fi fost învățător. Ucenicii, călcînd pe urmele lui, au făcut același lucru. Ștefan era lovit cu pietre, și, căzînd în genunchi, a zis: „Doamne, nu le ține în seamă acest păcat"[307]. El îi iubea pe cei care vroiau să-l ucidă, pentru că murea și pentru ei. Ascultă și ce spune apostolul Pavel: „Eu însumi mă voi sacrifica pentru sufletele voastre"[308]. Iar el se afla printre cei pentru care se ruga Ștefan cînd murea în mîinile lor.

304. Psalmi 115,12.
305. *Ibidem* 115,13.
306. Luca 23,34.
307. Fapte 7,60.
308. 2 Cor. 12,15.

fratribus etiam mori, perfecta est in illo caritas. sed numquid mox ut nascitur, iam prorsus perfecta est? ut perficiatur, nascitur: cum fuerit nata, nutritur; cum fuerit nutrita roboratur; cum fuerit roborata, perficitur: cum ad perfectionem uenerit, quid dicit? *mihi uiuere Christus est, et mori lucrum. optabam dissolui et esse cum Christo; multo enim magis optimum: manere in carne necessarium propter uos.* propter eos uolebat uiuere, pro quibus paratus erat mori.

[ioep 05,05] et ut noueritis quia ipsa est perfecta caritas, quam non uiolat, et in quam non peccat qui natus est ex deo; hoc dominus dicit Petro: *Petre, amas me?* et ille: *amo.* non ait, si amas me, obsequere mihi. quando enim erat dominus in carne mortali, esuriuit, sitiuit: eo tempore quo esuriebat et sitiebat, susceptus est hospitio; ministrarunt illi qui habuerunt, de substantia sua, sicut legimus in euangelio. suscepit eum hospitio Zacchaeus: saluus factus est a morbo, suscepto medico. quo morbo? auaritiae. erat enim ditissimus, et princeps publicanorum. attendite sanatum a morbo auaritiae. *dimidium*, inquit, *bonorum meorum do pauperibus; et si cui aliquid tuli, quadruplum reddam.* ideo seruauit alterum dimidium, non quo frueretur, sed unde debita solueret. suscepit ergo tunc medicum hospitio, quia erat infirmitas carnis in domino, cui hoc obsequium praeberent homines: et hoc, quia uoluit praestare obsequentibus; obsequentibus enim proderat, non illi. cui enim angeli ministrabant, horum obsequium requirebat? nec Elias seruus illius hoc

Iată dar iubirea desăvîrșită. Dacă cineva are o dragoste atît de mare, încît să fie gata să moară pentru frați, în el dragostea este desăvîrșită. Dar oare, deîndată ce ia naștere, este deja desăvîrșită această dragoste? Ea se naște ca să ajungă desăvîrșită; după ce s-a născut, este hrănită, după ce este hrănită, se întărește, cînd a ajuns puternică, devine desăvîrșită. Cînd a ajuns desăvîrșită, ce spune? „Pentru mine a trăi este Cristos și a muri este un cîștig. Preferam să fiu eliberat din trup și să fiu cu Cristos, căci ar fi cu mult mai bine așa, dar este nevoie să rămîn în trup pentru voi."[309] Pavel dorea să trăiască tocmai pentru aceia pentru care era gata să moară.

Iubirea absolută este gratuită

5. Și ca să știți că tocmai aceasta este iubirea desăvîrșită, peste care nu trece și împotriva căreia nu păcătuiește cel născut din Dumnezeu, Domnul îi spune următorul lucru lui Petru: „Petru, mă iubești?"[310]. Iar el spune: „Te iubesc"[311]. Domnul nu-i răspunde: „Dacă mă iubești, supune-te mie". Căci Domnului, cînd era într-un trup muritor, i-a fost foame și i-a fost sete. Cînd îi era foame și sete a fost primit ca oaspete. Îi slujeau cu bunurile lor cei care le aveau, după cum citim în Evanghelie. L-a primit ca oaspete Zacheu și a fost astfel vindecat de boala sa, pentru că l-a primit în casă pe doctor. De ce boală a fost vindecat? De lăcomie. Căci era foarte bogat, fiind fruntașul vameșilor. Uitați-vă la el după ce a fost vindecat de boala lăcomiei. Zice: „Le dau celor săraci jumătate din bunurile mele, iar dacă am luat ceva de la cineva, îi voi da înapoi împătrit"[312]. A păstrat cealaltă jumătate, nu ca să se folosească de ea, ci ca să aibă de unde să plătească datoriile. Așadar, l-a primit atunci pe doctor ca oaspete, pentru că în Domnul exista slăbiciunea trupului, anume ca oamenii să poată veni în întîmpinarea ei; în felul acesta, El a vrut să le facă un dar celor care i se supuneau: căci folosul era de partea celor care i se supuneau, nu de partea Lui. Oare Cel căruia îi slujeau îngerii, avea nevoie de supunerea acestora?

309. Filip. 1,21-24.
310. Ioan 21,15.
311. *Ibidem.*
312. Luca 19,8.

necessarium habebat aliquando, cui panem et carnem per coruum mittebat; et tamen ut uidua religiosa benediceretur, mittitur seruus dei, pascitur a uidua quem deus in secreto pascebat. uerumtamen quanquam de his seruis dei sibi praestent, qui eorum indigentiam considerant, propter illam mercedem a domino in euangelio manifestissime positam, *qui suscipit iustum in nomine iusti, mercedem iusti accipiet; et qui suscipit prophetam in nomine prophetae, mercedem prophetae accipiet; et qui dederit calicem aquae frigidae uni ex his minimis tantum in nomine discipuli, amen dico uobis, non perdet mercedem suam*: quamuis ergo sibi praestent qui hoc faciunt, tamen nec hoc poterat praeberi ascensuro in caelum. quid illi poterat retribuere Petrus, qui amabat illum? audi quid: *pasce oues meas*; id est, fac pro fratribus quod pro te feci. omnes sanguine meo redemi: nolite dubitare mori pro ueritatis confessione, ut ceteri uos imitentur.

[ioep 05,06] sed haec, ut diximus, fratres, perfecta caritas est; qui natus est ex deo, habet illam. intendat caritas uestra, uidete quid dicam. ecce accepit sacramentum natiuitatis homo baptizatus; sacramentum habet, et magnum sacramentum, diuinum, sanctum, ineffabile. considera quale: ut nouum hominem faciat dimissione omnium peccatorum. attendat tamen in cor, si perfectum est ibi, quod factum est in corpore: uideat si habet caritatem, et tunc dicat, natus sum ex deo. si autem non habet, characterem quidem impositum habet, sed desertor uagatur. habeat caritatem; aliter non se dicat natum ex deo. sed habeo, inquit, sacramentum. audi apostolum: *si sciam omnia sacramenta, et habeam omnem fidem, ita ut montes transferam, caritatem autem non habeam, nihil sum.*

Nici Ilie, care era slujitorul Aceluia, nu avea uneori cele necesare traiului, de vreme ce Dumnezeu îi trimitea pîine şi carne folosindu-se de un corb. Şi totuşi, pentru ca o văduvă evlavioasă să primească binecuvîntarea, este trimis la ea slujitorul lui Dumnezeu. Astfel, primeşte hrană de la văduvă cel pe care Dumnezeu îl hrănea pe ascuns[313].

Totuşi, cu toate că vin în întîmpinarea nevoilor slujitorilor lui Dumnezeu, cei care se gîndesc la starea de lipsă în care aceştia se găsesc o fac în folosul lor înşile, gîndindu-se la răsplata pe care Domnul a arătat-o foarte limpede în Evanghelie: „Cine-l primeşte pe cel drept pentru că este drept va primi răsplata celui drept; şi cel care primeşte profetul pentru că este profet, va primi răsplata profetului; şi cel care va da o cupă cu apă rece unuia dintre micuţii aceştia doar pentru că sînt ucenicii mei, vă spun adevărul, nu-şi va pierde răsplata"[314]. Aşadar, cei care fac toate aceste lucruri le fac în cele din urmă spre folosul lor; totuşi, ele nu se puteau face pentru Cel care urma să se înalţe la cer. Petru, care îl iubea, ce-i putea da lui? Ascultă ce-i putea da: „Paşte oile mele"[315], adică: „Fă pentru fraţi ceea ce eu am făcut pentru tine. Pe toţi v-am răscumpărat cu sîngele meu: nu şovăiţi să muriţi pentru mărturisirea adevărului, ca şi ceilalţi să vă imite".

6. Aceasta este, după cum am spus, fraţii mei, iubirea desăvîrşită; cel născut din Dumnezeu o are. Iubiţii mei, încercaţi să înţelegeţi şi luaţi aminte la ceea ce spun. Iată, omul botezat a primit taina naşterii; el are o taină, ba încă o mare taină, dumnezeiască, sfîntă, de negrăit. Ia seama la acest lucru măreţ: să faci un om nou prin iertarea tuturor păcatelor. Omul însă trebuie să-şi cerceteze inima, să vadă dacă şi aici este desăvîrşit ceea ce s-a făcut în trup; să vadă dacă are dragoste şi abia atunci să zică: „Sînt născut din Dumnezeu". Dacă însă nu o are, îi rămîne, ce-i drept, numele de creştin, primit prin taina botezului, dar rătăceşte ca un dezertor. Un om trebuie să aibă dragoste, altfel să nu spună că e născut din Dumnezeu. „Dar eu am primit taina", poate răspunde cineva. Ascultă ce zice Apostolul: „Dacă aş cunoaşte toate tainele şi aş avea toată credinţa, aşa încît să mut munţii din loc, dar nu aş avea dragoste, nimic nu sînt"[316].

313. 1 Regi 17,4-9.
314. Matei 10,41-42.
315. Ioan 21,15.
316. 1 Cor. 13,2.

[ioep 05,07] hoc, si meministis, commendauimus, cum istam epistolam legere inciperemus, nihil in ea nobis sic commendari, quomodo caritatem. et si uidetur alia et alia dicere, illuc facit reditum ; et ad ipsam caritatem omnia uult referre quaecumque dixerit.

uideamus si et hic hoc facit. attende : *omnis qui natus est ex deo, non facit peccatum.* quaerimus quod peccatum : quia si omne intellexeris, contrarius erit illi loco, *si dixerimus quia peccatum non habemus, nosmetipsos seducimus, et ueritas in nobis non est.* ergo dicat quod peccatum, doceat nos : ne forte ego temere dixerim peccatum hoc esse uiolationem caritatis, quia supra dixit, *qui odit fratrem suum, in tenebris est, et in tenebris ambulat, et nescit quo eat, quia tenebrae excaecauerunt oculos eius.* sed forte dixit aliquid in posterioribus, et nominauit caritatem. uidete quia circuitus ille uerborum hunc habet finem, hunc habet exitum. *omnis qui natus est ex deo, non peccat ; quia semen eius in ipso manet.* semen dei, id est, uerbum dei : unde dicit apostolus, *per euangelium ego uos genui. et non potest peccare, quia ex deo natus est.* dicat hoc, uideamus in quo non potest peccare. *in hoc manifestati sunt filii dei et filii diaboli. omnis qui non est iustus, non est a deo, et qui non diligit fratrem suum.* certe iam manifestum est unde dicat, *et qui non diligit,* inquit, *fratrem suum.* dilectio ergo sola discernit inter filios dei et filios diaboli. signent se omnes signo crucis Christi ; respondeant

7. Aceasta, dacă vă mai amintiți, am spus-o atunci cînd am început să citim Epistola, că nimic altceva nu ni se recomandă cu atîta căldură ca dragostea. Și, chiar dacă pare că Ioan spune și alte lucruri, se întoarce mereu asupra acestei idei și, în orice vorbă, dorește să amintească tot dragostea.

Nimeni născut din Dumnezeu nu săvîrșește păcat

Să vedem dacă și aici face același lucru. Ascultă cu atenție : „Nimeni născut din Dumnezeu nu săvîrșește păcat"[317]. Încercăm să vedem despre ce păcat este vorba, pentru că, dacă te gîndești la orice fel de păcat, intri în contradicție cu un alt pasaj : „Dacă vom spune că nu avem păcat, ne înșelăm singuri, și adevărul nu este în noi"[318]. Așadar Ioan trebuie să ne spună despre ce păcat este vorba, trebuie să ne învețe, ca nu cumva eu să ajung să spun la întîmplare că acest păcat este încălcarea iubirii, pentru că adineauri a spus : „Cine își urăște fratele este în întuneric, și umblă în întuneric, și nu știe încotro merge, pentru că întunericul i-a orbit ochii"[319]. Dar poate că a spus ceva mai înainte și a făcut referire la dragoste. Vedeți că tot ocolul pe care l-a făcut în cuvintele sale are acest scop, are acest capăt. „Nimeni născut din Dumnezeu nu păcătuiește, pentru că sămînța aceluia rămîne în el."[320] Sămînța lui Dumnezeu este cuvîntul lui Dumnezeu, despre care spune Apostolul : „Prin Evanghelie v-am născut"[321]. Zice apoi Ioan : „Și nu poate păcătui, fiindcă este născut din Dumnezeu"[322].

Dar să ne spună Ioan, ca să înțelegem cu ce anume nu poate păcătui. „După aceasta se recunosc fiii lui Dumnezeu și fiii diavolului. Oricine nu este drept nu este de la Dumnezeu, și la fel, cel care nu-și iubește fratele."[323] Desigur, de-acum este limpede, dat fiind că Ioan spune : „Și cel care nu-și iubește fratele". Așadar, doar iubirea îi deosebește pe fiii lui Dumnezeu de fiii diavolului. Chiar dacă toți fac semnul crucii lui Cristos,

317. 1. Ioan 3,9.
318. *Ibidem* 1,8.
319. *Ibidem* 2,11.
320. *Ibidem* 3,9.
321. 1 Cor. 4,15.
322. 1 Ioan 3,9.
323. *Ibidem* 3,10.

omnes, amen; cantent omnes, alleluia; baptizentur omnes, intrent ecclesias, faciant parietes basilicarum: non discernuntur filii dei a filiis diaboli, nisi caritate. qui habent caritatem, nati sunt ex deo: qui non habent, non sunt nati ex deo. magnum indicium, magna discretio. quidquid uis habe; hoc solum non habeas, nihil tibi prodest: alia si non habeas, hoc habe, et implesti legem. *qui enim diligit alterum, legem impleuit*, ait apostolus: et, *plenitudo legis caritas*. puto istam margaritam esse illam quam homo negotiator quaesisse describitur in euangelio, qui inuenit unam margaritam, et uendidit omnia quae habebat, et emit eam. haec est margarita pretiosa, caritas, sine qua nihil tibi prodest quodcumque habueris: quam si solam habeas, sufficit tibi. modo cum fide uides, tunc cum specie uidebis. si enim amamus cum non uidemus, quomodo amplectemur cum uiderimus? sed ubi nos debemus exercere? in amore fraterno. potes mihi dicere, non uidi deum; numquid potes mihi dicere, non uidi hominem? dilige fratrem. si enim fratrem quem uides dilexeris, simul uidebis et deum; quia uidebis ipsam caritatem, et intus inhabitat deus.

[ioep 05,08] *qui non est iustus, non est ex deo; et qui non diligit fratrem suum. quia haec est annuntiatio*: uide quomodo confirmat: *quia haec est annuntiatio quam audiuimus ab initio, ut diligamus inuicem*. manifestauit nobis inde se dicere: contra hoc mandatum quisquis facit, in peccato illo est scelerato, in quod incidunt qui non nascuntur ex deo. *non sicut Cain qui ex maligno erat, et occidit fratrem suum. et cuius rei gratia occidit? quia opera eius maligna fuerunt, fratris uero eius iusta*. ergo

chiar dacă toţi răspund „Amin", chiar dacă toţi cîntă „Aleluia", chiar dacă toţi se botează, intră în biserici, construiesc ziduri de biserici, doar prin dragoste se deosebesc fiii lui Dumnezeu de cei ai diavolului. Cei care au dragoste sînt născuţi din Dumnezeu, cei care n-o au nu sînt născuţi din Dumnezeu. Este un mare semn de recunoaştere, o mare deosebire. Poţi să ai orice vrei, dacă dragostea îţi lipseşte, nimic altceva nu-ţi este de folos. Iar dacă nu ai alte calităţi, fă aşa încît să ai dragoste, căci astfel ai împlinit legea. Zice Apostolul: „Cine-şi iubeşte aproapele a împlinit legea"[324] şi „Împlinirea legii este iubirea"[325]. Cred că acesta este mărgăritarul pe care se spune în Evanghelie că un negustor l-a căutat, iar cînd l-a găsit, a vîndut tot ce avea şi l-a cumpărat[326]. Iubirea este tocmai mărgăritarul de preţ fără de care orice-ai putea avea nu-ţi foloseşte la nimic; dar, dacă doar pe ea o ai, îţi este de ajuns.

Acum tu vezi prin credinţă, atunci îl vei vedea faţă în faţă. Dacă îl iubim acum, cînd nu-L vedem, cum îl vom mai îmbrăţişa cînd îl vom vedea! Dar cu ce trebuie să ne deprindem? Cu dragostea frăţească. Îmi poţi spune: „Nu L-am văzut pe Dumnezeu", dar poţi oare spune: „N-am văzut omul"? Iubeşte-l deci pe fratele tău. Căci, dacă îţi vei iubi fratele pe care îl vezi, îl vei vedea şi pe Dumnezeu; pentru că vei vedea însăşi dragostea, iar în dragoste locuieşte însuşi Dumnezeu.

Unde este invidie nu poate exista dragoste

8. „Cine nu este drept nu este din Dumnezeu; la fel, cine nu-şi iubeşte fratele. Pentru că aceasta este vestea."[327] Ascultă cum întăreşte: „Pentru că aceasta este vestea pe care am auzit-o de la început, să ne iubim unii pe alţii"[328]. Ioan ne-a arătat de ce spune acest lucru: oricine făptuieşte împotriva acestei porunci cade în păcatul nelegiuit în care cad cei care nu sînt născuţi din Dumnezeu. „Nu faceţi precum Cain, care era de la cel rău, şi şi-a ucis fratele. Şi pentru ce l-a ucis? Pentru că lucrările lui erau rele, în vreme ce lucrările fratelui său erau drepte."[329]

324. Rom. 13,8.
325. *Ibidem* 3,10.
326. *Cf.* Matei 13,46.
327. 1 Ioan 3,10-11.
328. *Ibidem*.
329. *Ibidem* 3,12.

ubi est inuidia, amor fraternus esse non potest. intendat caritas uestra. qui inuidet, non amat. peccatum diaboli est in illo; quia et diabolus inuidendo deiecit. cecidit enim, et inuidit stanti. non ideo uoluit deiicere ut ipse staret, sed ne solus caderet. tenete in animo ex hoc quod subiecit, inuidiam non posse esse in caritate. habes aperte cum laudaretur ipsa caritas, *caritas non aemulatur*. non fuit caritas in Cain; et nisi esset caritas in Abel, non acciperet deus sacrificium eius. cum enim ambo obtulissent, ille de fructibus terrae, ille de fetibus ouium; quid putatis, fratres, quia deus fructus terrae neglexit, et fetus ouium dilexit? non intendit deus ad manus; sed in corde uidit: et quem uidit cum caritate offerre, ipsius sacrificium respexit; quem uidit cum inuidia offerre, ab ipsius sacrificio oculos auertit. opera ergo bona Abel non dicit nisi caritatem: opera mala Cain non dicit nisi odium fraternum. parum est quia odit fratrem suum, et inuidit operibus bonis; quia imitari noluit, necare uoluit. et hinc apparuit quia filius erat diaboli, et ille hinc apparuit iustus dei. hinc ergo discernuntur homines, fratres mei. nemo attendat linguas, sed facta et cor. si non bene faciat pro fratribus suis, ostendit quid in se habeat. tentationibus probantur homines.

[ioep 05,09] *nolite mirari, fratres, si odit nos mundus*. numquid saepe uobis dicendum est quid est mundus? non caelum, non terra, nec ista opera quae deus fecit; sed dilectores mundi. ista saepe dicendo quibusdam onerosus sum: sed usque adeo non

Aşadar, acolo unde este invidie, nu poate exista dragoste frăţească. Luaţi seama, iubiţii mei. Cel ros de invidie nu iubeşte. În el se află păcatul diavolului, pentru că şi diavolul l-a făcut pe om să cadă din pricina invidiei. Adevărul este că el căzuse şi a început să-l invidieze pe cel care stătea în picioare. Nu a vrut să-l facă să cadă pentru ca el să se înalţe, ci ca să nu fie singurul căzut. Ţineţi bine minte din ceea ce Ioan a supus atenţiei noastre: că în dragoste nu poate exista invidie.

Aceasta reiese în chip limpede atunci cînd este lăudată dragostea însăşi: „Dragostea nu priveşte cu ochi răi"[330]. În Cain nu a fost dragoste, iar dacă nu ar fi fost dragoste nici în Abel, Dumnezeu nu ar fi primit jertfa lui. Într-adevăr, după ce amîndoi au adus jertfe, unul din roadele pămîntului, celălalt din mieii din turme, ce credeţi, fraţilor, că Dumnezeu n-a vrut să privească la roadele pămîntului, dar că i-au plăcut mieii din turme? Nu, Dumnezeu nu s-a uitat la mîini, ci la inimă, şi a privit la jertfa celui pe care l-a văzut că jertfeşte cu dragoste. În schimb, şi-a întors privirile de la jertfa celui pe care l-a văzut că jertfeşte cu invidie[331]. Aşadar faptele bune ale lui Abel, după spusele lui Ioan, nu sînt altceva decît dragostea; iar faptele rele ale lui Cain nu sînt altceva decît ura faţă de fratele său. Este de mică însemnătate faptul că-şi urăşte fratele şi că-l invidiază pentru faptele lui bune; de fapt, el nu a vrut să-l imite, ba mai mult, a vrut să-l ucidă. De-aici s-a văzut că era fiul diavolului, iar celălalt era dreptul lui Dumnezeu. După aceasta se cunosc oamenii, fraţii mei. Nimeni să nu se uite la cuvinte, ci la fapte şi la inimă. Dacă omul nu face un bine pentru fraţii săi, el arată ce are în suflet. Oamenii sînt puşi la încercare prin ispite.

Cine iubeşte lumea nu iubeşte

9. „Nu vă miraţi, fraţii mei, dacă lumea vă urăşte."[332] Oare este nevoie să vi se spună de multe ori ce este lumea? Nu este cerul, nici pămîntul, nici aceste lucrări pe care Dumnezeu le-a făcut, ci este formată din cei care iubesc lumea. Tot spunînd

330. 1 Cor. 13,4.
331. *Cf.* Geneza 4,1-16.
332. 1 Ioan 3,13.

frustra dico, ut aliqui interrogentur an dixerim, et non respondeant. ergo uel inculcando haereat aliquid in cordibus audientium. quid est mundus? mundus est, quando in malo ponitur, dilectores mundi: mundus quando in laude ponitur, caelum et terra est, et quae in his opera dei; unde dicitur, *et mundus per eum factus est*. item mundus est plenitudo terrae, sicut dixit ipse Iohannes, *non solum autem nostrorum peccatorum propitiator est, sed et totius mundi*. mundi dicit omnium fidelium per orbem sparsorum. mundus autem in malo, amatores mundi sunt. qui amant mundum, fratrem amare non possunt.

[ioep 05,10] *si odit nos mundus : nos scimus*. quid nos scimus? *quia transiuimus de morte ad uitam*. unde scimus? *quia diligimus fratres*. nemo interroget hominem; redeat unusquisque ad cor suum: si ibi inuenerit caritatem fraternam, securus sit, quia transiit a morte ad uitam. iam in dextera est: non attendat quia modo gloria eius occulta est; cum uenerit dominus, tunc apparebit in gloria. uiget enim, sed adhuc in hieme; uiget radix, sed quasi aridi sunt rami: intus est medulla quae uiget, intus sunt folia arborum, intus fructus; sed aestatem exspectant. ergo *nos scimus quia transiuimus de morte ad uitam, quia diligimus fratres. qui non diligit, manet in morte*. ne putetis, fratres, leue esse, odisse aut non diligere, audite quod sequitur: *omnis qui odit fratrem suum, homicida est*. iam ergo si contemnebat quisquam odium fraternum, numquid et homicidium in corde suo contempturus est? non mouet manus ad occidendum hominem, homicida iam tenetur a domino; uiuit ille,

aceste lucruri, încep să fiu apăsător pentru unii: dar este clar că nu-i lipsit de folos să o repet cînd unii, întrebaţi fiind dacă am spus ceva, nu pot răspunde. Aşadar, fie ca măcar ceva să poată rămîne în inimile ascultătorilor, întipărindu-se în ele.

Aşadar, ce este lumea? În sensul rău al cuvîntului, lume înseamnă cei care iubesc lumea; în sensul bun al cuvîntului, lume înseamnă cerul şi pămîntul şi toate lucrările lui Dumnezeu care se află în ele. De aceea se spune: „Şi lumea prin el s-a făcut”[333]. Lumea este de asemenea pămîntul întreg, după cum a spus-o însuşi Ioan: „Dar El este jertfa de ispăşire nu numai pentru păcatele noastre, ci ale întregii lumi”[334]. A spus „ale întregii lumi”, înţelegînd-i prin aceste cuvinte pe toţi credincioşii răspîndiţi în întreaga lume. În sensul rău al cuvîntului, lume înseamnă iubitorii de lume. Cei care iubesc lumea nu-l pot iubi pe frate.

10. „Dacă lumea ne urăşte, noi ştim.”[335] Ce ştim? „Că am trecut de la moarte la viaţă.” De unde ştim acest lucru? „Pentru că îi iubim pe fraţi.”[336] Nimeni să nu întrebe un alt om, fiecare să se îndrepte spre inima sa: dacă va găsi acolo dragostea frăţească, să fie liniştit, pentru că a trecut de la moarte la viaţă. De-acum se află în partea dreaptă, să nu ia seama la faptul că slava lui este acum ascunsă; cînd Domnul va veni, atunci el va apărea în slava sa. El este puternic, dar este încă iarnă; iarna rădăcina este puternică, dar ramurile sînt ca şi uscate: înăuntru se află seva puternică, înăuntru se află frunzele copacilor, înăuntru sînt roadele, dar toate aşteaptă vara. Aşadar „noi ştim că am trecut de la moarte la viaţă, pentru că îi iubim pe fraţi. Cine nu iubeşte rămîne în moarte”[337]. Ca să nu credeţi, fraţilor, că este ceva neînsemnat a urî sau a nu iubi, ascultaţi ce urmează: „Oricine îşi urăşte fratele este un ucigaş”[338].

Dacă pînă acum cineva dispreţuia dragostea frăţească, va dispreţui oare şi uciderea care avea loc în inima sa? Nu-şi mişcă mîinile pentru a ucide un om şi totuşi Domnul îl socoteşte

333. Ioan 1,10.
334. 1 Ioan 2,2.
335. *Ibidem* 3,14.
336. *Ibidem*.
337. *Ibidem*.
338. *Ibidem* 3,15.

et iste iam interfector iudicatur. *omnis qui odit fratrem suum, homicida est. et scitis quia omnis homicida non habet uitam aeternam in se manentem.*

[ioep 05,11] *in hoc cognoscimus dilectionem.* perfectionem dilectionis dicit, perfectionem illam quam commendauimus. *in hoc cognoscimus dilectionem, quia ille pro nobis animam suam posuit: et nos debemus animas pro fratribus ponere.* ecce unde ueniebat, *Petre, amas me? pasce oues meas.* nam ut noueritis quia sic ab eo pasci uolebat oues suas, ut animam suam pro ouibus poneret; hoc illi continuo dixit, *cum iuuenis esses, praecingebas te, et ibas quo uolebas; cum autem fueris senior, alius te praecinget, et tollet te quo tu non uis. hoc autem dixit,* ait euangelista, *significans qua morte clarificaturus erat deum*: ut cui dixerat, *pasce oues meas*, doceret eum ponere animam pro ouibus suis.

[ioep 05,12] unde incipit caritas, fratres? modicum attendite: quo perficiatur audistis; ipsum finem et modum ipsum et dominus in euangelio commendauit: *maiorem caritatem nemo habet*, ait, *quam ut animam suam ponat pro amicis suis.* perfectionem ergo eius ostendit in euangelio, et hic commendata est eius perfectio: sed interrogatis uos, et dicitis uobis, quando possumus habere istam caritatem? noli cito de te desperare: forte nata est, sed nondum perfecta est; nutri eam, ne effocetur. sed dicturus es mihi, et unde noui? quo enim perficiatur audiuimus; unde incipiat audiamus.

ucigaș; acela este în viață, în vreme ce acesta este deja judecat ca ucigaș. „Oricine își urăște fratele este un ucigaș. Și știți că nici un ucigaș nu are în el viața veșnică."[339]

11. „După aceasta cunoaștem iubirea."[340] Ioan vorbește aici despre desăvîrșirea iubirii, despre desăvîrșirea aceea pe care am înfățișat-o. „După aceasta cunoaștem iubirea, că El și-a dat viața pentru noi; și noi trebuie să ne dăm viața pentru frați."[341] Iată de unde veneau cuvintele: „Petru, mă iubești? Paște oile mele"[342]. Într-adevăr, ca să știți că El vroia ca oile sale să fie păscute de Petru în așa fel încît să-și dea viața pentru ele, i-a spus deîndată aceasta: „Cînd erai tînăr, te încingeai și mergeai încotro vroiai, cînd însă vei fi bătrîn, un altul te va încinge și te va duce acolo unde tu nu vrei"[343]. Spune evanghelistul: „A spus aceasta, arătînd cu ce fel de moarte avea să-l slăvească pe Dumnezeu"[344], ca să-l învețe pe cel căruia îi spusese „Paște oile mele" să-și dea viața pentru oile sale.

12. De unde începe iubirea, frații mei? Fiți atenți încă puțin. Ați auzit cum ea devine desăvîrșită. Domnul a arătat clar în Evanghelie și scopul și măsura dragostei, spunînd: „Nimeni nu poate avea o iubire mai mare decît acela care își dă viața pentru prietenii săi"[345]. Desăvîrșirea iubirii a arătat-o în Evanghelie și, de asemenea aici, în această Epistolă. Voi însă vă întrebați și vă spuneți: „Cînd putem avea această dragoste?". Nu te lăsa prea repede cuprins de disperare, poate că ea a luat naștere, dar încă nu este desăvîrșită; hrănește-o ca să nu fie sufocată. Dar mi-ai putea zice: „De unde știu acest lucru?". Într-adevăr, am auzit cum devine desăvîrșită, să auzim acum de unde începe.

339. *Ibidem.*
340. *Ibidem* 3,16.
341. *Ibidem.*
342. Ioan 21,15.
343. *Ibidem* 21,18.
344. *Ibidem* 21,19.
345. Ioan 15,13.

sequitur, et dicit: *qui autem habuerit facultates mundi, et uiderit fratrem suum esurientem, et clauserit uiscera sua ab eo: quomodo poterit dilectio dei manere in eo?* ecce unde incipit caritas. si nondum es idoneus mori pro fratre, iam idoneus esto dare de tuis facultatibus fratri. iam percutiat uiscera tua caritas, ut non de iactantia facias, sed de intimo adipe misericordiae; ut consideres illum in egestate positum. si enim superflua non potes dare fratri tuo, animam tuam potes ponere pro fratre? iacet pecunia in sinu tuo, quam tibi fures possunt auferre; et si illam non auferent fures, moriendo illam deseres, etiam si te illa uiuentem non deserat: quid inde facturus es? esurit frater tuus, in necessitate positus est: fortassis suspenditur, a creditore angustatur; non habet ipse, habes tu: frater tuus est, simul empti estis, unum est pretium uestrum, ambo sanguine Christi redempti estis: uide si misereris, si habes facultates mundi. quid ad me pertinet, forte dicis? ego daturus sum pecuniam meam, ne ille molestiam patiatur? si hoc tibi responderit cor tuum, dilectio patris non in te manet. si dilectio patris non in te manet, non es natus ex deo. quomodo te gloriaris esse christianum? nomen habes, et facta non habes. si autem nomen secutum fuerit opus, dicat te quisquam paganum, tu factis ostende te christianum. nam si factis non ostendis te christianum, omnes te christianum uocent, quid tibi prodest nomen, ubi res non inuenitur? *qui autem habuerit facultates mundi, et uiderit fratrem suum egentem, et clauserit uiscera sua ab eo; quomodo potest dilectio dei manere in eo?* et sequitur: *filioli, non diligamus uerbo tantum et lingua, sed opere et ueritate.*

Începutul iubirii

Ioan continuă spunînd: „Cînd cineva va avea bogăţiile lumii acesteia, şi îl va vedea pe fratele lui flămînd, şi îşi va închide inima, cum va putea rămîne iubirea lui Dumnezeu în el?”[346]. Iată de unde începe dragostea. Dacă încă nu eşti gata să mori pentru fratele tău, fii cel puţin gata să-i dai fratelui tău din averea ta. De-acum să-ţi străpungă dragostea inima, ca să nu lucrezi pentru a avea parte de laudă, ci din plinătatea adîncă a milei tale, ca să iei seama la fratele tău aflat în sărăcie.

Dacă nu-i poţi da fratelui tău cele ce-ţi prisosesc, oare ai să poţi să-ţi dai viaţa pentru el? În buzunarul tău sînt bani pe care tîlharii ţi-i pot fura şi, chiar dacă nu i-ar fura hoţii, îi vei părăsi cînd vei muri, chiar dacă atîta timp cît trăieşti îi ai. Ce vei face atunci cu ei? Fratele tău flămînzeşte, se află în nevoie, poate e la strîmtorare, sau strîns cu uşa de un creditor; el nu are, dar tu ai, e fratele tău, aţi fost răscumpăraţi împreună, unul singur este preţul vostru, amîndoi aţi fost răscumpăraţi prin sîngele lui Cristos; vezi dar dacă îl poţi milui, în caz că ai bogăţii în lumea aceasta.

Poate că spui: „Dar ce mă priveşte pe mine lucrul acesta? Eu să-mi dau averea, ca el să nu sufere vreo nedreptate?”. Dacă aşa îţi va răspunde inima, iubirea Tatălui nu rămîne în tine. Iar dacă iubirea Tatălui nu rămîne în tine, nu eşti născut din Dumnezeu. Cum dar te lauzi că eşti creştin? Ai numele, dar nu ai faptele de creştin. Dacă însă numele ar fi urmat de faptă, chiar dacă cineva ar spune că eşti păgîn, tu poţi prin fapte să-i arăţi că eşti creştin. Dar dacă prin fapte nu arăţi că eşti creştin, chiar dacă toţi te-ar numi creştin, la ce-ţi foloseşte numele, cînd adevărul lipseşte? „Cel care va avea bogăţiile lumii acesteia, şi îl va vedea pe fratele lui flămînd, şi îşi va închide inima, cum va putea rămîne iubirea lui Dumnezeu în el?”[347] Şi continuă: „Fiii mei, să nu iubim doar cu vorba şi cu gura, ci cu fapta şi cu adevărul”[348].

346. 1 Ioan 3,17.
347. *Ibidem.*
348. *Ibidem* 3,18.

[ioep 05,13] puto manifestatum esse uobis magnum et necessarium secretum et sacramentum, fratres mei. quid ualeat caritas, omnis scriptura commendat; sed nescio si alicubi amplius quam in ista epistola commendetur. rogamus uos et obsecramus in domino, ut et illa quae audistis memoria teneatis; et ad ea quae adhuc dicenda sunt, donec finiatur ipsa epistola, intenti ueniatis, intenti audiatis. aperite autem cor ad semina bona: exstirpate spinas, ne effocetur in uobis quod seminatur, sed potius crescat seges; et gaudeat agricola, et horreum uobis praeparet tanquam frumentis, non ignem tanquam paleis.

13. Cred că vi s-a arătat o taină mare, de folos și de nepătruns, frații mei. Toată Scriptura arată cît de importantă este dragostea, dar nu știu dacă în vreun alt loc se arată acest lucru mai pe larg decît în această Epistolă. Vă rugăm și vă conjurăm în numele Domnului să țineți minte ce-ați auzit și să vă aplecați cu atenție asupra celor ce încă trebuie spuse, pînă la sfîrșitul Epistolei. Deschideți-vă inima pentru semințele cele bune: curățați spinii, pentru ca aceștia să nu sufoce în voi ceea ce a fost semănat, ci mai degrabă să crească, și astfel agricultorul să se bucure și să vă pregătească grînarul, ca pentru grîne, nu focul, ca pentru pleavă.

IN EPISTOLAM IOHANNIS AD PARTHOS TRACTATVS DECEM – VI

[ioep 06,01] [1] si meministis, fratres, hesterno nos clausisse sermonem ad istam sententiam, quae sine dubio manere debuit et debet in corde uestro, quia ipsam nouissimam audistis: *filioli, non diligamus uerbo tantum et lingua, sed opere et ueritate.* deinde sequitur: *et in hoc cognoscimus quia ex ueritate sumus, et coram ipso persuademus cordi nostro: quia si male senserit cor nostrum, maior est deus corde nostro, et nouit omnia.* dixerat, *non diligamus uerbo tantum et lingua, sed opere et ueritate*: quaeritur a nobis, in quo opere et in qua ueritate agnoscitur qui diligit deum, uel qui diligit fratrem suum. iam superius dixerat quousque caritas perficiatur; quod et dominus in euangelio ait, *maiorem hac nemo habet caritatem, quam ut animam suam ponat pro amicis suis*: et iste hoc dixerat, *sicut ille animam suam pro nobis posuit, debemus et nos animas pro fratribus ponere.* haec est perfectio caritatis; et maior omnino non potest inueniri.

[ioep 06,02] sed quia non in omnibus perfecta est, et desperare non debet in quo perfecta non est, si iam nata est quae perficiatur: et utique si nata est, nutrienda est, et quibusdam suis nutrimentis ad perfectionem propriam perducenda. quaesiuimus

Omilia a șasea

Comentariu la versetele 3, 18-4, 3

Faptele iubirii

1. Dacă vă mai amintiți, frații mei, predica de ieri am încheiat-o cu această idee care, fără îndoială, a rămas și trebuie să rămînă în inimile voastre, pentru că este ultima pe care ați auzit-o: „Fiii mei, să nu iubim doar cu vorba și cu gura, ci cu fapta și cu adevărul"[349]. Spune în continuare: „Și după aceasta cunoaștem că sîntem din adevăr, și în fața lui ne liniștim inima, pentru că, dacă inima noastră ne judecă, Dumnezeu este mai mare decît inima noastră și le cunoaște pe toate"[350]. Spusese înainte: „Să nu iubim doar cu cuvîntul și cu gura, ci cu fapta și cu adevărul"[351]. Se cere de la noi să știm după ce fel de faptă și după care adevăr se recunoaște cel care îl iubește pe Dumnezeu sau cel care îl iubește pe fratele său.

Mai înainte Ioan ne spusese deja pînă unde trebuie să meargă dragostea ca să fie desăvîrșită. Același lucru îl spune și Domnul în Evanghelie: „Nimeni nu poate avea o iubire mai mare decît acela care își dă viața pentru prietenii săi"[352]. Ioan de asemenea spusese: „După cum El și-a dat viața pentru noi, și noi trebuie să ne dăm viața pentru frați"[353]. Aceasta este desăvîrșirea iubirii, și nimic altceva mai mare nu poate exista.

2. Dar, cum ea nu este desăvîrșită în toți, nu trebuie să deznădăjduiască cel în care ea nu este desăvîrșită, dacă în el iubirea s-a născut deja, ca să se poată desăvîrși. Desigur, dacă s-a născut, ea trebuie hrănită și trebuie dusă pînă la desăvîrșire, cu ajutorul hranei potrivite.

---

349. 1 Ioan 3,18.
350. *Ibidem* 3,18-20.
351. *Ibidem.*
352. Ioan 15,13.
353. 1 Ioan 3,16.

inchoationem caritatis unde incipiat, et ibi continuo inuenimus: *si quis habet facultates mundi, et uiderit fratrem suum egentem, et clauserit uiscera sua aduersus eum; quomodo dilectio patris manet in illo?* ergo hic incipit ista caritas, fratres, ut de suis superfluis tribuat egenti, in angustiis aliquibus constituto; ex eo quod sibi abundat secundum tempus, a tribulatione temporali liberet fratrem. hinc exordium est caritatis. hanc ita coeptam, si uerbo dei et spe futurae uitae nutrieris, peruenies ad illam perfectionem, ut paratus sis animam tuam ponere pro fratribus tuis.

sed quia multa talia fiunt ab his qui alia quaerunt, et qui fratres non amant, reuocemur ad testimonium conscientiae. unde probamus quia talia multa fiunt ab his qui fratres non amant? quam multi se in haeresibus et schismatibus martyres dicunt. uidentur sibi animam ponere pro fratribus suis. si pro fratribus animam ponerent, non se ab uniuersa fraternitate separarent. item quam multi sunt qui iactantiae causa multa tribuunt, multa donant; et non ibi quaerunt nisi laudem humanam et gloriam popularem, plenam uentis, nulla stabilitate solidatam. quia ergo sunt tales, ubi probanda erit caritas fraterna? quia uoluit illam probari, et ait admonens: *filioli, non diligamus uerbo tantum et lingua, sed opere et ueritate*. quaerimus, in quo opere, in qua ueritate? potest esse manifestius opus, quam tribuere pauperibus? multi hoc iactantia faciunt, non dilectione. potest esse maius opus, quam mori pro fratribus? et hoc multi

Am încercat să aflăm care este începutul iubirii, de unde începe ea, şi imediat am şi găsit răspunsul, aici, în această Epistolă: „Cînd cineva are bogăţiile lumii acesteia, şi îl va vedea pe fratele lui flămînd, şi îşi va închide inima faţă de el, cum poate rămîne în el iubirea lui Dumnezeu?”[354]. Aşadar, de aici începe iubirea, fraţii mei, să dai din bunurile care îţi prisosesc celui în lipsă, cînd acesta se află în strîmtorări; cu ceea ce-ţi prisoseşte la un anume moment să-l eliberezi pe fratele tău dintr-o nevoie trecătoare. De aici începe dragostea. Iar dacă această dragoste, o dată înfiripată, o vei hrăni prin cuvîntul lui Dumnezeu şi cu nădejdea vieţii veşnice, vei ajunge la starea de desăvîrşire, încît să fii gata să-ţi dai viaţa pentru fraţii tăi.

Gratuitatea iubirii noastre

Dar, întrucît multe asemenea fapte sînt săvîrşite de către cei care caută alte lucruri şi care nu-i iubesc pe fraţi, trebuie să facem apel la mărturia conştiinţei. Cum dovedim că multe asemenea fapte sînt săvîrşite de cei care nu-şi iubesc fraţii? Cît de mulţi sînt cei care îşi spun martiri, măcar că se numără printre eretici şi schismatici[355]! Li se pare chiar că-şi dau viaţa pentru fraţii lor, dar, dacă într-adevăr şi-ar da viaţa pentru fraţi, nu s-ar despărţi de întreaga comunitate. Tot aşa, cît de mulţi sînt cei care împart, dau multe lucruri pentru a fi lăudaţi şi nu caută decît lauda oamenilor şi slava poporului, slavă plină de vînt şi deloc statornică!

Prin urmare, de vreme ce sînt aşa, cum se va putea dovedi dragostea frăţească? Într-adevăr, Ioan a vrut ca această dragoste să fie pusă la încercare şi ne-a zis, sfătuindu-ne totodată: „Fiii mei, să nu iubim doar cu vorba şi cu gura, ci cu fapta şi cu adevărul”[356]. Ne întrebăm atunci: prin care faptă, prin care adevăr? Poate exista vreo lucrare mai grăitoare decît a împărţi ajutoare săracilor? Dar mulţi fac aceasta din dorinţa de a avea parte de laudă, nu din dragoste. Poate exista lucrare mai mare decît a muri pentru fraţi? Şi totuşi, mulţi vor ca lumea să creadă că fac aceasta, dar au în ei numai dorinţa deşartă de a-şi face un nume, nu o dragoste adîncă[357].

354. *Ibidem* 3,17.
355. Din nou aluzie la donatişti, care se reclamau de la teologia martiriului.
356. *Ibidem* 3,18.
357. Fără dragoste, şi mila, şi martiriul sînt fără sens.

uolunt putari se facere, iactantia nominis comparandi, non uisceribus dilectionis. restat ut ille diligat fratrem, qui ante deum ubi solus uidet, cordi suo persuadet, et interrogat cor suum an uere propter fratrum dilectionem hoc faciat; et perhibet illi testimonium oculus qui penetrat cor, quo homo attendere non potest. ideo Paulus apostolus, quia paratus erat mori pro fratribus, et dicebat, *ipse impendar pro animabus uestris*: tamen quia deus hoc uidebat in corde ipsius, non homines quibus loquebatur, ait illis, *mihi autem minimum est ut a uobis diiudicer, aut ab humano die*. et ostendit etiam ipse quodam loco quia solent ista fieri inani iactantia, non firmamento caritatis: ait enim cum de ipsius caritatis commendatione loqueretur, *si distribuero omnia mea pauperibus, et tradidero corpus meum ut ardeam, caritatem autem non habeam, nihil mihi prodest*. potest enim quisquam hoc facere sine caritate? potest. nam qui non habent caritatem, diuiserunt unitatem. quaerite ibi, et uidebitis multos multa tribuere pauperibus; uidebitis alios paratos ad suscipiendam mortem, ita ut desistente persecutore, seipsos praecipitent: isti sine dubio sine caritate hoc faciunt.

reuocemur ergo ad conscientiam, de qua dicit apostolus: *nam gloria nostra haec est, testimonium conscientiae nostrae*. reuocemur ad conscientiam, de qua idem dicit: *opus autem suum probet unusquisque, et tunc in semetipso gloriam habebit, et non in altero*. opus ergo suum probet unusquisque nostrum, utrum de uena caritatis emanet, utrum de radice dilectionis rami bonorum operum pullulent. *opus autem suum probet unusquisque, ait, et tunc in semetipso gloriam habebit, et non in altero*: non quando illi perhibet testimonium lingua aliena, sed quando perhibet conscientia propria.

Concluzia este că-şi iubeşte fratele cel care, înaintea lui Dumnezeu, cînd doar El îl vede, îşi încredinţează inima şi o întreabă dacă face aceasta cu adevărat din dragoste de fraţi. Şi astfel depune mărturie pentru el ochiul care pătrunde în inima sa, acolo unde omul nu poate să pătrundă. Tocmai de aceea, pentru că era pregătit să moară pentru fraţii săi, a spus apostolul Pavel: „Eu însumi mă voi jertfi pentru sufletele voastre"[358]. Totuşi, pentru că Dumnezeu vedea în inima lui, nu oamenii cărora le vorbea, el le-a spus: „Dar mie nu-mi pasă că sînt judecat de voi sau de vreun tribunal omenesc"[359]. Şi chiar arată într-un alt loc că lucruri ca acestea se fac de obicei din dorinţa de laudă deşartă, nu din dragoste, căci în elogiul pe care îl face dragostei spune: „Dacă aş împărţi toate bunurile mele săracilor şi aş da trupul meu să fie ars, dar nu aş avea dragoste, la nimic nu-mi foloseşte"[360]. Dar poate cineva să facă aceasta fără dragoste? Da, poate. Într-adevăr, cei care nu au dragoste au sfîşiat unitatea fraţilor. Căutaţi printre ei şi veţi vedea că mulţi îşi împart bunurile săracilor, veţi vedea că mulţi sînt gata să-şi asume moartea, aşa încît, chiar cînd nu există nici un prigonitor, se năpustesc asupra lor înşişi. Fără îndoială că fac toate acestea fără dragoste.

Ramurile faptelor bune se nasc din rădăcina iubirii

Să ne întoarcem deci la conştiinţă, despre care Apostolul spune: „Căci slava noastră aceasta este: mărturia conştiinţei noastre"[361]. Să ne întoarcem la conştiinţa despre care tot el spune: „Fiecare să-şi pună la încercare lucrarea, şi atunci va avea slava în sine însuşi, nu în altul"[362]. Ficare dintre noi aşadar să-şi pună la încercare lucrarea, ca să vadă dacă ea purcede din vîna dragostei, dacă ramurile faptelor bune se nasc din rădăcina iubirii. Pavel spune: „Fiecare să-şi pună la încercare lucrarea, şi atunci va avea slava în sine însuşi, nu în altul"[363], nu cînd depune mărturie pentru el gura altuia, ci cînd mărturiseşte propria-i conştiinţă.

358. 2 Cor. 12,15.
359. 1 Cor. 4,3.
360. *Ibidem* 13,3.
361. 2 Cor. 1,12.
362. Galat. 6,4.
363. *Ibidem*.

[ioep 06,03] hoc ergo hic commendat. *in hoc cognoscimus quia ex ueritate sumus*, quando opere et ueritate, non uerbis et lingua tantum diligimus: *et coram ipso persuademus cordi nostro*, quid est, *coram ipso*? ubi ipse uidet. unde ipse dominus in euangelio: *cauete*, inquit, *facere iustitiam uestram coram hominibus, ut uideamini ab eis: alioquin mercedem non habebitis apud patrem uestrum qui in caelis est*. et quid est, *nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua*: nisi quia dextera, pura conscientia est; sinistra, mundi cupiditas? multi per cupiditatem mundi multa mira faciunt; sinistra operatur, non dextra. dextra debet operari, et nesciente sinistra, ut nec misceat se cupiditas saeculi, quando aliquid boni dilectione operamur. et ubi hoc cognoscimus? ante deum es, interroga cor tuum: uide quid fecisti, et quid ibi appetisti; salutem tuam, an laudem hominum uentosam. intus uide: nam homo iudicare non potest quem uidere non potest. si persuademus cordi nostro, coram ipso persuadeamus. *quia si male sentiat cor nostrum*, id est, accuset nos intus, quia non eo animo facimus quod faciendum sit; *maior est deus corde nostro, et nouit omnia*. cor tuum abscondis ab homine; a deo absconde si potes. quomodo abscondes ab eo, cui dictum est a peccatore quodam timente et confitente: *quo ibo a spiritu tuo? et a facie tua quo fugiam?* quaerebat qua fugeret, ut euaderet iudicium dei, et non inueniebat. ubi enim non est deus? *si ascendero, inquit, in caelum, ibi es: si descendero in infernum, ades*. quo iturus es? quo fugies? uis audire consilium? si uis ab illo fugere, ad ipsum fuge. ad ipsum fuge confitendo, non ab ipso latendo: latere enim non potes, sed

3. Aşadar, aici Ioan ne sfătuieşte: „Dupa aceasta cunoaştem că sîntem din adevăr”[364], cînd iubim cu fapta şi cu adevărul, nu doar cu vorbe şi cu gura: „Şi în faţa lui ne liniştim inima”[365]. Ce înseamnă „în faţa lui”? Înseamnă acolo unde El vede. De aceea şi Domnul a spus în Evanghelie: „Feriţi-vă să vă faceţi dreptatea în faţa oamenilor, ca să fiţi văzuţi de ei; altminteri nu veţi avea răsplată la Tatăl vostru care este în ceruri”[366]. Şi ce înseamnă: „Să nu ştie stînga ta ce face dreapta”[367], dacă nu că dreapta este conştiinţa cea curată, în vreme ce stînga este pofta lumii?

Mulţi oameni, din pofta lumii, fac multe minuni, dar cea care lucrează este stînga, nu dreapta. Dreapta este cea care trebuie să lucreze, fără ca stînga să ştie, ca să nu se amestece pofta veacului prezent cînd facem un lucru bun din dragoste. Dar cum să ştim aceasta? Te afli în faţa lui Dumnezeu, întreabă-ţi inima, vezi ce ai făcut şi ce anume ai căutat în ceea ce ai făcut: mîntuirea ta sau lauda deşartă a oamenilor? Uită-te înăuntrul fiinţei tale, căci omul nu poate să judece un lucru pe care nu-l vede. Dacă vrem să ne încredinţăm inima, să o facem în faţa lui.

„Pentru că, dacă inima noastră ne osîndeşte”[368], adică ne acuză înăuntrul nostru că nu facem ce se cuvine, avînd gîndul potrivit, „mai mare este Dumnezeu decît inima noastră, şi le cunoaşte pe toate”[369]. Poţi să-i ascunzi unui om inima ta, dar încearcă să i-o ascunzi şi lui Dumnezeu. Cum o vei ascunde de Acela căruia i-a spus un păcătos plin de teamă şi de pocăinţă: „Unde voi putea merge departe de duhul tău şi încotro să fug, departe de faţa ta?”[370]. Căuta un loc unde să fugă, ca să scape de judecata lui Dumnezeu, şi nu găsea. Căci unde nu este Dumnezeu? Zice psalmul: „Dacă mă voi sui în cer, eşti acolo; dacă voi coborî în iad, eşti şi acolo”[371]. Unde vei merge? Unde vei fugi? Vrei să auzi un sfat? Dacă vrei să fugi de El, fugi chiar la El. Fugi la El ca să-i mărturiseşti, nu fugi de El, ca să te ascunzi; căci să te ascunzi oricum nu poţi, în vreme ce să mărturiseşti poţi. Spune-i: „Tu eşti locul unde îmi aflu

364. 1 Ioan 3,19.
365. *Ibidem*.
366. Matei 6,1.
367. *Ibidem* 6,3.
368. 1 Ioan 3,20.
369. *Ibidem*.
370. Psalmi 138,7.
371. *Ibidem* 138,8.

confiteri potes. dic illi, *refugium meum es tu*; et nutriatur in te dilectio, quae sola perducit ad uitam. perhibeat tibi testimonium conscientia tua, quia ex deo est. si ex deo est, noli illam uelle ante homines iactare; quia nec laudes hominum te leuant in caelum, nec uituperationes inde te deponunt. ille uideat qui coronat; ille sit testis quo iudice coronaris. *maior est deus corde nostro, et nouit omnia.*

[ioep 06,04] *dilectissimi, si cor non male senserit, fiduciam habemus ad deum.* quid est, *cor non male senserit*? uerum nobis responderit, quia diligimus, et germana dilectio est in nobis: non ficta, sed sincera; salutem fraternam quaerens, nullum emolumentum exspectans a fratre, nisi salutem ipsius. *fiduciam habemus ad deum; et quidquid postulauerimus, accipiemus ab eo, quia mandata eius seruamus.* ideo non in conspectu hominum, sed ubi ipse deus uidet in corde. *fiduciam ergo habemus ad deum; et quidquid postulauerimus, ab eo accipiemus: sed, quia mandata eius seruamus.* quae sunt mandata eius? numquid semper repetendum est? *mandatum nouum do uobis, ut uos inuicem diligatis.* ipsam caritatem loquitur, ipsam commendat. quisquis ergo habuerit caritatem fraternam, et coram deo habuerit, ubi deus uidet, corque eius interrogatum sub iusto examine, non ei aliud responderit, quam germanam ibi esse radicem caritatis, unde boni fructus existant; habet fiduciam apud deum, et quidquid postulauerit, ab eo accipiet, quia mandata eius seruat.

[ioep 06,05] occurrit quaestio quaedam, quia non ille aut ille homo, aut tu aut ego, qui si petiero aliquid a domino deo nostro, et non accepero, facile de me potest dicere unusquisque, non

scăparea"[372] și astfel să se poată hrăni în tine dragostea aceea care singură duce către viață. Să depună mărturie conștiința ta că ceea ce faci este de la Dumnezeu. Dacă este de la Dumnezeu, nu trebuie să vrei să te lauzi cu ea în fața oamenilor, pentru că nici laudele oamenilor nu pot să te ridice la cer, și nici criticile lor nu te pot face să te cobori din el. Să te vadă Cel care dă cununa, să-ți fie martor Judecătorul de care vei fi încoronat. „Mai mare este Dumnezeu decît inima noastră și El le știe pe toate."[373]

4. „Preaiubiților, dacă inima nu ne va osîndi, avem încredere în Dumnezeu."[374] Ce înseamnă „dacă inima nu ne va osîndi"? Înseamnă că ea ne-ar putea răspunde într-adevăr că iubim și că iubirea de frați este în noi, nu o iubire închipuită, ci una sinceră, care caută mîntuirea fraților, fără să aștepte de la acesta nimic altceva decît mîntuirea lui. „Avem încredere în Dumnezeu, și orice îi vom cere, vom primi de la El, pentru că păzim poruncile lui."[375] De aceea, să nu ne uităm la fața oamenilor, ci să ne uităm acolo unde Dumnezeu însuși privește, adică în inimă. „Avem încredere în Dumnezeu, și orice îi vom cere, vom primi de la El", dar va fi așa „pentru că păzim poruncile Lui". Care sînt poruncile Lui? Oare trebuie să repetăm tot timpul acest lucru? „Vă dau o poruncă nouă, să vă iubiți unii pe alții."[376] Porunca cea nouă de care vorbește aici este chiar dragostea, pe ea ne-o recomandă. Așadar, oricine va avea dragoste frățească, dar aceasta înaintea lui Dumnezeu, acolo unde El vede, cînd își va întreba inima în sinceritate, nu-i va răspunde altceva decît că în ea se află rădăcina iubirii frățești din care se nasc roadele cele bune; ei bine, acel om va avea încredere în Dumnezeu, și orice-i va cere, va primi de la El, pentru că păzește poruncile lui.

Poate Dumnezeu să nu iubească?

5. Acum însă apare o problemă, anume că un om sau un altul, tu sau eu, dacă voi cere ceva de la Dumnezeu și nu voi primi, oricine-ar putea cu ușurință spune despre mine: nu are

372. Psalmi 31,7.
373. 1 Ioan 3,20.
374. *Ibidem* 3,21.
375. *Ibidem* 3,21-22.
376. Ioan 13,34.

habet caritatem; et de quolibet homine huius temporis facile dici potest; et sentiat quis quod uult homo de homine: maiorem quaestionem non faciunt, nisi illi uiri, quos sanctos constat fuisse cum scriberent, et modo esse cum deo. quis habet caritatem, si eam Paulus non habebat, qui dicebat, *os nostrum patet ad uos, o Corinthii, cor nostrum dilatatum est; non angustamini in nobis*; qui dicebat, *impendar pro animabus uestris*: et tanta gratia in illo erat, ut manifestaretur eum habere caritatem? inuenimus eum tamen petisse, et non accepisse. quid dicimus, fratres? quaestio est; intenti estote ad deum. magna et ista quaestio est. quomodo de peccato ubi dictum est, *qui natus est ex deo, non peccat*; inuenimus hoc esse peccatum uiolare caritatem, et hoc proprie designatum esse in hoc loco: sic et nunc quaerimus quid dixerit. si enim uerba attendas, planum uidetur; si exempla, obscurum est. uerbis his nihil est planius: *et quidquid postulauerimus, accipiemus ab eo*; quia *mandata eius seruamus, et quae placent illi, in conspectu eius facimus. quidquid postulauerimus*, ait, *accipiemus ab eo*. angustauit uehementer. quia et ibi angustaret, si diceret omne peccatum: sed ideo inuenimus locum exponendi, quia de certo peccato dixit, non de omni; sed de quodam peccato, quod omnis qui ex deo natus est, non facit: et inuenimus ipsum quoddam peccatum uiolationem esse caritatis. et habemus exemplum de euangelio manifestum, quando ait dominus, *si non uenissem, peccatum non haberent*. quid ergo? ad innocentes Iudaeos uenerat, quia sic loquitur? ergo si ipse non ueniret, peccatum non haberent? praesentia ergo medici fecit aegrotum, febrem non abstulit? quis hoc uel demens dicat? ille non uenit nisi curare et sanare

dragoste. Și despre orice om din vremea noastră se poate spune cu ușurință acest lucru. Și un om poate gîndi orice despre un alt om. Dar nimeni altcineva decît acei oameni, despre care toată lumea e de acord că erau sfinți atunci cînd scriau și că acum sînt cu Dumnezeu, nu poate supune discuției o problemă mai importantă.

Cine ar mai putea avea dragoste, dacă n-o avea Pavel, care spunea: „Gura noastră v-a vorbit, corintenilor, și inima noastră s-a lărgit pentru voi; nu sînteți în strîmtorare în noi”[377], el care, de asemenea, zicea: „Mă voi jertfi pentru sufletele voastre”[378] și în care era un atît de mare har, încît se vedea limpede că are dragoste? Aflăm că totuși el a cerut și nu a primit. Ce vom spune, frații mei? Apare un semn de întrebare. Dați-i ascultare lui Dumnezeu. Căci este importantă și această întrebare.

După cum, atunci cînd s-a spus despre păcat: „Cine est născut din Dumnezeu nu păcătuiește”[379], am văzut că păcat înseamnă a nu păzi dragostea și că în pasajul cu pricina chiar despre aceasta se vorbea, la fel, și acum încercăm să înțelegem ce a vrut să spună Ioan aici. Într-adevăr, dacă privești la cuvinte, pare că totul este limpede, dar dacă te uiți la exemple totul devine neclar. Nimic nu e mai limpede decît cuvintele: „Și orice îi vom cere vom primi de la El, pentru că păzim poruncile Lui și facem ceea ce este plăcut înaintea Lui”[380]. Zice Ioan: „Orice vom cere vom primi de la El”[381]. Ne pune într-o mare încurcătură. Pentru că ne-ar pune în încurcătură dacă ar vorbi de toate păcatele, dar tocmai de aceea am aflat un mod de a explica, pentru că a vorbit de un anume păcat, nu de toate, de un anume păcat pe care cel născut din Dumnezeu nu-l face; am aflat astfel că păcatul acela este călcarea poruncii dragostei. Ba chiar avem un exemplu clar în Evanghelie, cînd Domnul spune: „Dacă nu aș fi venit, nu ar avea păcat”[382]. Ce înseamnă atunci aceste cuvinte? Venise oare Isus la niște iudei nevinovați, de vreme ce vorbește astfel? Înseamnă că dacă nu ar fi venit, ei nu ar avea păcat? Prezența doctorului a adus boala, dar nu a făcut să dispară febra? Cine, chiar nebun fiind, ar putea spune așa ceva? Cristos nu a venit decît pentru a-i îngriji

377. 2 Cor. 6,11-12.
378. *Ibidem* 12,15.
379. 1 Ioan 3,9.
380. *Ibidem* 3,22.
381. *Ibidem*.
382. Ioan 15,22.

aegrotos. quare ergo dixit, *si non uenissem, peccatum non haberent*, nisi quia certum quoddam peccatum uoluit intelligi? *quoddam enim peccatum non haberent* Iudaei. quod peccatum? quo in eum non crediderunt, quo praesentem contempserunt. sicut ergo ibi peccatum dixit, et non est consequens ut omne peccatum intelligamus, sed certum peccatum: sic et hic non omne peccatum, ne contrarius sit illi loco ubi ait, *si dixerimus quia peccatum non habemus, nosmetipsos seducimus, et ueritas in nobis non est*; sed certum quoddam peccatum, id est, uiolationem caritatis. hic autem plus nos constrinxit: si petierimus, dixit, si nos non accusauerit cor nostrum, et renuntiauerit in conspectu dei quia uera dilectio est in nobis; *quidquid postulauerimus, ab eo accipiemus.*

[ioep 06,06] iam ergo dixi caritati uestrae, fratres, nemo attendat ad nos. quid enim sumus nos? aut quid estis uos? quid, nisi ecclesia dei, quae nota est omnibus? et si illi placet, in illa sumus; et qui dilectione in illa manemus, ibi perseueremus, si uolumus ostendere dilectionem quam habemus. uerumtamen de apostolo Paulo quid mali sensuri sumus? ipse non diligebat fratres? apud ipsum non erat testimonium conscientiae eius in conspectu dei? non erat in Paulo radix illa caritatis, unde omnes boni fructus procedebant? quis hoc demens dixerit? ubi ergo inuenimus petisse apostolum et non accepisse? ait ipse: *in magnitudine reuelationum ne extollar, datus est mihi stimulus carnis meae, angelus satanae, qui me colaphizet: propter quod ter dominum rogaui ut auferret eum a me; et dixit mihi, sufficit tibi gratia mea; nam uirtus in infirmitate perficitur.* ecce non est exauditus, ut auferretur ab illo angelus satanae. sed quare? quia non ei proderat. ergo exauditus est ad salutem, qui non est exauditus ad uoluntatem. nouerit magnum sacramentum caritas uestra; quod ideo commendamus uobis, ne

şi a-i însănătoşi pe bolnavi. De ce a zis: „Dacă nu aş fi venit, ei nu ar avea păcat”[383], dacă nu pentru că prin aceasta a vrut să se înţeleagă un anume păcat? Un păcat pe care iudeii nu l-ar fi avut. Care este acel păcat? Este vorba de faptul că ei nu au crezut în El, că l-au dispreţuit pe cînd era cu ei.

Aşadar, după cum mai înainte a vorbit despre păcat, şi nu trebuie să înţelegem că s-a referit la toate păcatele, ci la unul anume, la fel aici nu a numit toate păcatele, ca să nu pară că intră în contradicţie cu ce spusese mai înainte: „Dacă vom spune că nu avem păcat, ne înşelăm singuri, şi adevărul nu este în noi”[384], ci a numit unul singur, anume călcarea poruncii dragostei. Dar aici Ioan ne-a încurcat şi mai mult, căci a spus: „Dacă vom cere ceva, fără ca inima noastră să ne învinovăţească, ba mai mult chiar, dacă ea va declara înaintea lui Dumnezeu că adevărata iubire este în noi, orice vom cere, vom primi de la El”[385].

6. Fraţii mei iubiţi, v-am spus deja că nimeni nu trebuie să ia seama la noi. Căci ce sîntem noi? Sau ce sînteţi voi? Ce altceva dacă nu Biserica lui Dumnezeu, recunoscută de toţi? Şi, dacă lui aşa îi este pe plac, în ea sîntem. Prin urmare, ca unii care rămînem în ea, să stăruim în ea, dacă vrem să arătăm iubirea pe care o avem. Dar ce gînd rău am putea avea cu privire la apostolul Pavel? Oare el nu-i iubea pe fraţi? Oare în el nu era mărturia conştiinţei înaintea lui Dumnezeu? Nu era în Pavel rădăcina dragostei, din care ieşeau toate roadele cele bune? Ce om lipsit de minte ar putea spune aceasta? Unde, aşadar, găsim scris că Apostolul a cerut şi nu a primit? A spus chiar el: „Ca să nu fiu cuprins de trufie din pricina măreţiei descoperirilor, mi s-a dat în trup o ţepuşă, un înger al satanei care să mă lovească; de aceea, de trei ori l-am rugat pe Domnul să mi-l ia, dar El mi-a zis: Harul meu îţi este de ajuns, căci în slăbiciune puterea se desăvîrşeşte”[386].

Iată deci că nu a fost ascultat, ca să fie îndepărtat de la el îngerul satanei. Dar de ce? Pentru că acest lucru nu-i era de folos. Deci a fost ascultat spre mîntuirea lui cel care n-a fost ascultat cînd s-a rugat după cum îi dicta voinţa. Iubiţii mei, să înţelegeţi această taină mare, pe care de aceea v-o şi

383. *Ibidem.*
384. 1 Ioan 1,8.
385. *Ibidem* 3,22.
386. 2 Cor. 12,7-9.

excidat uobis in tentationibus uestris. sancti ad salutem per omnia exaudiuntur, semper exaudiuntur ad salutem aeternam: ipsam desiderant; quia secundum hanc semper exaudiuntur.

[ioep 06,07] sed discernamus exauditiones dei. inuenimus enim quosdam non exauditos ad uoluntatem, exauditos ad salutem: et rursus quosdam inuenimus exauditos ad uoluntatem, et non exauditos ad salutem. hoc discernite, hoc tenete exemplum eius qui non est exauditus ad uoluntatem, sed exauditus ad salutem. audi apostolum Paulum; nam ipsam exauditionem ad salutem ostendit illi deus: *sufficit tibi*, inquit, *gratia mea; nam uirtus in infirmitate perficitur*. rogasti, clamasti, ter clamasti: ipsum semel quod clamasti audiui, non auerti aures meas a te; noui quid faciam: tu uis auferri medicamentum quo ureris; ego noui infirmitatem qua grauaris. ergo iste ad salutem exauditus est, ad uoluntatem non est exauditus.

quos inuenimus exauditos ad uoluntatem, non exauditos ad salutem? inuenimus, putamus, aliquem nequam, aliquem impium exauditum a deo ad uoluntatem, non exauditum ad salutem? si alicuius hominis exemplum posuero, forte dicturus es mihi: tu illum dicis iniquum, nam iustus erat; si iustus non esset, a deo non exaudiretur. talem propositurus sum, de cuius iniquitate et impietate nemo dubitet. diabolus ipse petiit Iob, et accepit. nonne et hic de diabolo audistis quia *qui facit peccatum, ex diabolo est*? non quia ille creauit, sed quia iste

împărtășim, ca să nu o uitați cînd vă veți afla în mijlocul ispitelor. Sfinții sînt ascultați în toate privințele cînd este vorba de mîntuire, mereu sînt ascultați cînd este vorba de mîntuirea cea veșnică. Și tocmai pe ea o doresc, de vreme ce sînt întotdeauna ascultați cînd e vorba de ea.

7. Dar să facem o deosebire între felurile în care Dumnezeu ascultă rugăciunile. Căci vedem că unii nu au fost ascultați cînd s-au rugat după voia lor, dar au fost ascultați cînd s-au rugat pentru mîntuire; pe de altă parte, vedem că alții au fost ascultați cînd s-au rugat după voia lor, dar n-au fost ascultați cînd s-au rugat pentru mîntuire. Faceți, prin urmare, această deosebire, rețineți pilda celui care nu a fost ascultat cînd s-a rugat după voia sa, dar a fost ascultat cînd s-a rugat pentru mîntuire.

Ascultă ce zice apostolul Pavel, întrucît Dumnezeu i-a arătat că l-a ascultat chiar pentru mîntuirea lui: „Harul meu îți este de ajuns, căci puterea mea în slăbiciune se desăvîrșește”[387]. Tu ai cerut, ai strigat, de trei ori chiar ai strigat, Eu am auzit de prima dată ce ai strigat, nu mi-am întors urechile de la tine, știu ce fac: tu vrei să ți se ia tocmai leacul din pricina căruia simți că arzi; Eu însă cunosc slăbiciunea de care ești împovărat. Așadar a fost ascultat pentru mîntuirea lui, dar nu a fost ascultat cînd s-a rugat după voia lui.

Voia lui Dumnezeu și voia diavolului

Care sînt aceia despre care aflăm că au fost ascultați cînd s-au rugat după voia lor, dar nu au fost ascultați cînd s-au rugat pentru mîntuire? Credem oare că putem găsi un om rău, un om nelegiuit, care să fi fost ascultat de Dumnezeu cînd s-a rugat după voia lui, și să nu fi fost ascultat cînd s-a rugat pentru mîntuire? Dacă voi da drept exemplu un asemenea om, îmi vei spune poate: „Tu spui că acel om era nedrept, dar nu e adevărat, pentru că, dacă n-ar fi fost drept, nu ar fi fost ascultat de Dumnezeu”. Dar eu îți voi înfățișa un om de a cărui nedreptate și nelegiuire nimeni nu se poate îndoi.

Diavolul însuși l-a cerut pe Iov și l-a primit[388]. Oare nu ați auzit și în această Epistolă că „cel care înfăptuiește păcatul

387. *Ibidem*.
388. *Cf.* Iov 1,11-12.

imitatur. nonne de illo dictum est, *in ueritate non stetit*? nonne ipse est antiquus ille serpens qui per feminam uenenum primo homini propinauit? qui et ipsi Iob feminam propterea seruauit, per quam maritus non consolaretur, sed tentaretur. ipse diabolus petiit sanctum uirum tentandum, et accepit: petiit apostolus ut auferretur ab eo stimulus carnis, et non accepit. sed apostolus magis exauditus est quam diabolus. apostolus enim est exauditus ad salutem, etsi non ad uoluntatem: diabolus exauditus est ad uoluntatem, sed ad damnationem. ideo enim concessus est iste tentandus, ut eo probato esset ille cruciandus. sed hoc, fratres, non tantum in ueteribus libris inuenimus, sed et in euangelio. petierunt daemones a domino, cum eos excluderet ab homine, ut ire permitterentur in porcos. non eis posset dicere dominus, ut nec illuc accederent? non enim, si nollet, rebellaturi erant contra regem caeli et terrae. certi tamen mysterii gratia et certa dispensatione dimisit daemones in porcos, ut ostenderet diabolum in eis dominari, qui uitam porcorum gerunt. daemones ergo exauditi sunt, apostolus non est exauditus? an potius quod uerius est dicamus, imo apostolus exauditus est, daemones non sunt exauditi? illorum uoluntas facta est, huius sanitas perfecta est.

[ioep 06,08] secundum hoc intelligere debemus quia deus etsi uoluntati nostrae non dat, saluti dat. quid si enim hoc petieris quod tibi obest, et medicus nouit quia obest tibi? non enim non te exaudit medicus, quando forte tu frigidam aquam petis, et si prodest, statim dat; si non prodest, non dat. non exaudiuit, an potius ad sanitatem exaudiuit, quia uoluntati contradixit? sit ergo in uobis caritas, fratres; sit in uobis, et

este de la diavol"[389]? Nu pentru că diavolul l-ar fi făcut, ci pentru că îi calcă pe urme. Oare nu despre el s-a spus: „Nu a rămas în adevăr"[390]? Oare nu este chiar el șarpele din vechime, care, folosindu-se de femeie, i-a dat să bea otravă celui dintîi dintre oameni[391]? Tot el a făcut să fie cruțată femeia lui Iov, dar tocmai pentru ca, prin ea, bărbatul să fie nu mîngîiat, ci ispitit[392].

Așadar diavolul l-a cerut pe sfîntul om, ca să-l ispitească și l-a primit; a cerut și Apostolul să i se scoată țepușa din trup și nu a primit. Dar putem spune că mai degrabă a fost ascultat Apostolul decît diavolul. Pentru că Apostolul a fost ascultat pentru mîntuirea lui, chiar dacă n-a fost ascultat cînd s-a rugat după voia lui, în vreme ce diavolul a fost ascultat cînd a cerut ceva după voia lui, dar aceasta i-a fost spre osîndire. Căci tocmai de aceea i s-a îngăduit ca Iov să fie ispitit, pentru ca, prin încercarea lui, diavolul să fie pedepsit cu chinuri mari.

Acest lucru îl aflăm, frații mei, nu doar în Cărțile cele vechi, ci și în Evanghelie. Demonii au cerut de la Domnul ca, după ce-i va scoate din acel om, să le îngăduie să intre în porci[393]. Oare n-ar fi putut Domnul să le spună că nici acolo nu au voie să intre? Într-adevăr, dacă El n-ar fi vrut să-i lase, ei n-ar fi putut să se răzvrătească împotriva împăratului cerului și al pămîntului. Totuși, într-un mod tainic și cu o anume rînduială, i-a lăsat pe demoni să intre în porci, ca să arate astfel că diavolul stăpînește asupra celor care duc o viață de porci. Așadar, demonii au fost ascultați, iar Apostolul nu? Dar oare nu este mai îndreptățit să spunem că Apostolul a fost ascultat, în vreme ce demonii nu? Voia acelora s-a îndeplinit, dar mîntuirea lui Pavel s-a desăvîrșit.

8. De aici trebuie să înțelegem că Dumnezeu, chiar dacă nu ne dă ceva după voia noastră, ne dă ceva pentru mîntuirea noastră. Ce se întîmplă dacă ai cere un lucru care-ți dăunează, iar doctorul știe că acest lucru îți dăunează? Nu se poate spune că nu te ascultă doctorul, cînd îi ceri poate apă rece; dacă îți este de folos, îți dă îndată, dacă însă nu-ți folosește, nu-ți dă. Ți se pare că nu te-a ascultat, sau mai degrabă că te-a ascultat pentru a-ți da sănătatea, tocmai pentru că s-a împotrivit voinței tale?

389. 1 Ioan 3,8.
390. Ioan 8,44.
391. *Cf.* Geneza 3,1-6.
392. *Cf.* Iov 2,9.
393. Luca 8,32.

securi estote : et quando non uobis datur quod petitis, exaudimini ; sed nescitis. multi dati sunt in manus suas malo suo : de quibus dicit apostolus, *tradidit eos deus in desideria cordis eorum*. petiit aliquis magnam pecuniam ; accepit malo suo. quando illam non habebat, parum timebat ; habere illam coepit, praeda factus est potentiori. nonne malo suo exauditus est, qui uoluit habere unde a latrone quaereretur, quem pauperem nemo quaerebat ? discite rogare deum, ut medico committatis, quod ipse nouit faciat. tu morbum confitearis, ille medicamentum adhibeat. tu tantum caritatem tene. nam ille secare uult, urere uult ; tu si clamas, et non exaudiris in sectione, in ustione et tribulatione, nouit ille quousque putre est. tu iam uis reuocet manus, et ille uulneris sinum attendit ; scit quo usque perueniat. non te exaudit ad uoluntatem, sed exaudit ad sanitatem.

certi ergo estote, fratres mei, quia quod ait apostolus uerum est : *quid enim oremus, sicut oportet, nescimus ; sed ipse spiritus interpellat gemitibus inenarrabilibus, quia ipse interpellat pro sanctis*. quid est, *ipse spiritus interpellat pro sanctis*, nisi, ipsa caritas quae in te per spiritum facta est ? ideo enim dicit idem apostolus : *caritas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis*. caritas ipsa gemit, caritas ipsa orat ; contra hanc aures claudere non nouit qui illam dedit. securus esto, caritas roget ; et ibi sunt aures dei. non fit quod uis, sed fit quod expedit. ergo *quidquid postulauerimus*, inquit, *accipiemus ab eo*. iam dixi, si ad salutem intelligas, nulla quaestio est : si non ad salutem, quaestio est, et magna, quae te calumniatorem facit Paulo apostolo. *quidquid postulauerimus, accipiemus ab eo ; quia*

Deci, fraților, să fie în voi iubirea, să fie ea în voi, și să fiți liniștiți atunci : chiar cînd nu vi se dă ceea ce cereți, sînteți auziți, dar fără să știți. Mulți au fost lăsați în mîinile lor proprii, spre răul lor ; despre ei zice Apostolul : „Dumnezeu i-a lăsat în seama dorințelor inimii lor”[394]. Cineva a cerut o mare avere și a primit-o, dar a fost spre răul său. Cînd n-o avea, nu avea de ce să se teamă ; de cînd o are s-a transformat în pradă pentru unul mai puternic. Oare nu spre răul său a fost ascultat acesta, cînd a vrut să aibă ceva care să fie rîvnit de tîlhar, el, pe care toți îl lăsau în pace cînd era sărac ?

Învățați să vă rugați lui Dumnezeu, să vă încredințați lui ca unui doctor, pentru ca El să facă ceea ce știe. Tu trebuie doar să mărturisești boala, El îți va da leacul. Tu doar dragostea păzește-o. Într-adevăr, El vrea să taie, vrea să ardă ; tu, dacă vei striga și nu vei fi ascultat cînd ești tăiat, ars și în suferință, știe El pînă unde se întinde putreziciunea. Tu vrei ca El să-și ia mîna de pe tine, iar El se uită la cît de adîncă este rana, știe pînă unde să meargă. Nu te ascultă cînd te rogi după voia ta, e-adevărat, dar te ascultă pentru mîntuirea ta.

Dragostea sfințește

Să fiți siguri, frații mei, că ceea ce a spus Apostolul este adevărat : „Căci nu știm să ne rugăm așa cum se cade, dar Duhul însuși mijlocește pentru noi cu gemete de negrăit, pentru că El mijlocește pentru sfinți”[395]. Ce înseamnă : „Duhul însuși mijlocește pentru sfinți”, dacă nu chiar dragostea, care ia naștere în tine prin Duhul ? De aceea, tot Apostolul spune : „Iubirea lui Dumnezeu s-a răspîndit în inimile noastre prin Duhul Sfînt care ni s-a dat”[396]. Dragostea însăși geme, dragostea însăși se roagă, în fața ei nu-și poate acoperi urechile chiar Cel care ne-a dat-o. Să fii liniștit, dragostea să se roage și urechile lui Dumnezeu sînt acolo, gata să asculte. Dar nu se întîmplă ceea ce vrei tu, ci ceea ce-ți este de folos. De aceea zice Ioan : „Orice vom cere, vom primi de la El”[397]. Am spus deja că, dacă înțelegi aceste cuvinte ca referindu-se la mîntuire, nu mai este nici un semn de întrebare, dar dacă ele nu se referă la mîntuire, atunci este o întrebare, și încă una mare, care te face să ajungi un defăimător

394. Rom. 1,24.
395. *Ibidem* 8,26-27.
396. *Ibidem* 5,5.
397. 1 Ioan 3,22.

mandata eius seruamus, et quae placent illi, in conspectu eius facimus. in conspectu eius, intus ubi uidet.

[ioep 06, 09] et quae illa mandata sunt? *hoc est*, inquit, *mandatum illius, ut credamus nomini filii eius Iesu Christi, et diligamus inuicem*. uidetis quia hoc est mandatum, uidetis quia contra hoc mandatum qui facit, peccatum facit, quo caret omnis qui natus est ex deo. *sicut dedit nobis mandatum*: ut diligamus inuicem. *et qui seruauerit mandatum eius*: uidetis quia nihil aliud nobis praecipitur, nisi ut diligamus inuicem: *et qui seruauerit mandatum eius, in ipso manebit, et ipse in eo. et in hoc cognoscimus quia manet in nobis de spiritu quem dedit nobis*. nonne manifestum est quia hoc agit spiritus sanctus in homine, ut sit in illo dilectio et caritas? nonne manifestum est quod ait apostolus Paulus: *caritas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis*? de caritate enim loquebatur, et dicebat quia in conspectu dei debemus interrogare cor nostrum. *quod si non male senserit cor nostrum*: id est, si confiteatur quia de dilectione fratris fit, quidquid fit in bono opere. accessit etiam quod de mandato cum diceret, hoc ait: *hoc est mandatum eius, ut credamus nomini filii eius Iesu Christi, et diligamus inuicem. et qui facit mandatum eius, in ipso manet, et ipse in eo. in hoc cognoscimus quia manet in nobis de spiritu quem dedit nobis*. si enim inueneris te habere caritatem, habes spiritum dei ad intelligendum: ualde enim necessaria res est.

[ioep 06,10] primis temporibus cadebat super credentes spiritus sanctus; et loquebantur linguis quas non didicerant, quomodo spiritus dabat eis pronuntiare. signa erant tempori opportuna.

al apostolului Pavel. „Orice vom cere, vom primi de la El, pentru că păzim poruncile lui și facem ce este plăcut înaintea lui."[398] „Înaintea lui" înseamnă în lăuntrul nostru, unde El privește.

9. Și care sînt poruncile? Ne spune Ioan: „Aceasta este porunca lui, să credem în numele Fiului său, Isus Cristos, și să ne iubim unii pe alții"[399]. Vedeți bine porunca, vedeți că oricine săptuiește împotriva acestei porunci face un păcat, pe care nu-l are nimeni născut din Dumnezeu. „După cum ne-a dat porunca", înseamnă să ne iubim unii pe alții. „Și cel care va păzi porunca lui": vedeți că nimic altceva nu ne învață decît să ne iubim unii pe alții. „Și cel care va păzi porunca lui, va rămîne în El, și El va rămîne în acela. Și așa vom cunoaște că rămîne în noi, după Duhul pe care ni l-a dat."[400] Nu e limpede că lucrarea Duhului Sfînt în om este chiar aceasta, ca în el să fie dragoste și îndurare? Oare nu e limpede ce-a spus apostolul Pavel: „Dragostea lui Dumnezeu s-a răspîndit în inimile noastre prin Duhul Sfînt, care ni s-a dat"[401]? Căci despre dragoste vorbea și spunea că înaintea lui Dumnezeu trebuie să ne întrebăm inima. „Iar dacă inima noastră nu ne va învinovăți"[402] înseamnă: în cazul în care ea ar recunoaște că din dragostea frățească se face orice este bun într-o lucrare.

Iată concluzia la care a ajuns Ioan cînd vorbea despre această poruncă. Si a spus: „Aceasta este porunca lui, să credem în numele Fiului lui Dumnezeu, Isus Cristos, și să ne iubim unii pe alții. Și cel care păzește porunca lui rămîne în El, și El rămîne în acela. Așa cunoaștem că rămîne în noi, după Duhul pe care ni l-a dat"[403]. Căci, dacă se va vedea că ai dragoste, atunci ai Duhul Sfînt care te ajută să înțelegi: iar de acest lucru e mare nevoie.

Primirea Duhului

10. În primele veacuri, Duhul Sfînt cobora asupra credincioșilor și ei vorbeau în limbi pe care nu le învățaseră, după cum Duhul îi făcea să vorbească. Acele semne erau potrivite pentru timpul

398. *Ibidem*.
399. *Ibidem* 3,23.
400. *Ibidem* 3,24.
401. Rom. 5,5.
402. 1 Ioan 3,21.
403. *Ibidem* 3,23-24.

oportebat enim ita significari in omnibus linguis spiritum sanctum, quia euangelium dei per omnes linguas cursurum erat toto orbe terrarum. significatum est illud, et transiit. numquid modo quibus imponitur manus ut accipiant spiritum sanctum, hoc exspectatur, ut linguis loquantur? aut quando imposuimus manum istis infantibus, attendit unusquisque uestrum utrum linguis loquerentur; et cum uideret eos linguis non loqui, ita peruerso corde aliquis uestrum fuit ut diceret: non acceperunt isti spiritum sanctum; nam si accepissent, linguis loquerentur quemadmodum tunc factum est? si ergo per haec miracula non fiat modo testimonium praesentiae spiritus sancti; unde fit, unde cognoscit quisque accepisse se spiritum sanctum? interroget cor suum: si diligit fratrem, manet spiritus dei in illo. uideat, probet seipsum coram oculis dei; uideat si est in illo dilectio pacis et unitatis, dilectio ecclesiae toto terrarum orbe diffusae. non attendat eum solum diligere fratrem quem attendit ante se: multos enim non uidemus fratres nostros, et in unitate spiritus illis copulamur. quid mirum quia nobiscum non sunt? in uno corpore sumus, unum caput habemus in caelo. fratres, oculi nostri non se uident, quasi non se norunt. an in caritate compaginis corporalis non norunt se? nam, ut noueritis quia in coniunctione caritatis se norunt: quando ambo patent, non licet ut aliquid attendat dexter, quod non attendat sinister. dirige radium dextrum sine altero, si potes. simul coeunt, simul diriguntur; intentio una est, loca diuersa sunt. si ergo omnes qui tecum diligunt deum, unam intentionem tecum habent, noli attendere quia corpore in loco separatus es; aciem cordis simul fixistis in lumine ueritatis. ergo si uis nosse quia accepisti spiritum, interroga cor tuum; ne forte sacramentum habes, et uirtutem sacramenti non habes. interroga cor tuum, si est ibi dilectio fratris, securus esto. non potest esse dilectio sine spiritu dei: quia Paulus clamat, *caritas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis.*

de atunci. Căci trebuia ca Duhul Sfînt să se facă în toate limbile cunoscut, pentru că Evanghelia trebuia să se răspîndească pe fața întregului pămînt în toate limbile. A fost semnul atunci și a trecut. Oare acum se așteaptă de la cei peste care se pune mîna, ca să primească Duhul Sfînt, să vorbească în limbi? Sau, cînd am pus mîna asupra acestor prunci, s-a așteptat vreunul dintre voi ca ei să înceapă să vorbească în limbi și, văzînd că nu vorbesc, oare a putut avea vreunul dintre voi o inimă atît de rea, încît să spună: „N-au primit Duhul Sfînt, pentru că, dacă l-ar fi primit, ar fi început să vorbească în limbi, așa cum s-a întîmplat atunci? Dar dacă în zilele noastre mărturia prezenței Duhului Sfînt nu se mai face prin asemenea minuni, cum se face totuși, de unde știe fiecare că a primit Duhul Sfînt?

Să-și întrebe inima: dacă-l iubește pe fratele său, Duhul lui Dumnezeu rămîne în el. Să vadă, să se pună la încercare înaintea ochilor lui Dumnezeu, să vadă dacă există în el dragostea față de pace și de unitate, dragostea față de Biserica răspîndită în întreaga lume. Să nu creadă că trebuie să-l iubească doar pe fratele pe care-l vede în fața sa, căci pe mulți frați de-ai noștri nu-i vedem și totuși sîntem legați de ei în unitatea Duhului. Ce-i de mirare în faptul că ei sînt împreună cu noi? Noi sîntem într-un singur trup, avem un singur cap în cer. Frații mei, ochii noștri nu se văd printre ei, ca și cum nu s-ar cunoaște. Dar oare nu se cunosc în dragostea din alcătuirea trupului? Iată, ca să știți că se cunosc în legătura dragostei: cînd sînt amîndoi deschiși, nu se poate ca dreptul să vrea să privească ceva, iar stîngul să nu vadă. Încearcă să privești doar cu ochiul drept într-o direcție, dacă poți. Ei merg împreună, privesc împreună; direcția în care privesc este una singură, deși ochii se află fiecare la locul său.

Așadar, dacă toți cei care îl iubesc pe Dumnezeu împreună cu tine vor să facă același lucru, nu te uita că ești despărțit cu trupul de ei, aflîndu-te într-un anume loc, ci observă mai degrabă că privirea inimii v-ați ațintit-o cu toții spre lumina adevărului. Și dacă vrei să știi că ai primit Duhul, întreabă-ți inima, ca nu cumva să ai taina, dar să-ți lipsească puterea tainei. Întreabă-ți inima: dacă în ea este iubirea pentru fratele tău, fii liniștit. Nu poate să fie în ea iubire, fără să fie acolo Duhul Sfînt, deoarece Pavel strigă: „Dragostea lui Dumnezeu s-a răspîndit în inimile noastre prin Duhul Sfînt care ne-a fost dat”[404].

404. Rom. 5,5.

[ioep 06,11] *dilectissimi, nolite omni spiritui credere.* quia dixerat, *in hoc cognoscimus quia manet in nobis de spiritu quem dedit nobis.* unde autem cognoscitur ipse spiritus attendite: *dilectissimi, nolite omni spiritui credere, sed probate spiritus si ex deo sunt.* et quis est qui probat spiritus? difficilem rem nobis proposuit, fratres mei: bonum est nobis ut dicat ipse unde discernamus. dicturus est; ne formidetis: sed primo uidete, attendite; uidete hinc exprimi illud unde uani haeretici calumniantur. attendite, uidete quid ait, *dilectissimi, nolite omni spiritui credere, sed probate spiritus si ex deo sunt.* spiritus sanctus nomine aquae appellatus est in euangelio, domino clamante et dicente: *si quis sitit, ueniat ad me, et bibat: qui credit in me, flumina aquae uiuae fluent de uentre eius.* euangelista autem exposuit unde diceret: secutus enim ait, *hoc autem dicebat de spiritu quem accepturi erant qui in eum erant credituri.* quare non multos baptizauit dominus? sed quid ait? *spiritus autem nondum erat datus, quia Iesus nondum erat clarificatus.* quia ergo illi baptismum habebant, et spiritum sanctum nondum acceperant, quem die pentecostes misit dominus de caelo; ut daretur spiritus, exspectabatur clarificatio domini. et antequam clarificaretur, et antequam mitteret eum, inuitabat tamen homines ut se praepararent ad accipiendam aquam, de qua dixit, *qui sitit, ueniat et bibat*; et, *qui credit in me, flumina aquae uiuae fluent de uentre eius.* quid est, *flumina aquae uiuae*? quid est illa aqua? nemo me interroget; euangelium interroga. *hoc autem dicebat*, ait, *de spiritu quem accepturi*

Discernămîntul

11. „Preaiubiților, nu dați crezare oricărui duh." Pentru că Ioan spusese: „După aceasta cunoaștem că rămîne în noi, după Duhul pe care ni l-a dat"[405]. Luați seama acum după ce se poate recunoaște Duhul însuși: „Preaiubiților, nu dați crezare oricărui duh, ci puneți la încercare duhurile, ca să vedeți dacă sînt de la Dumnezeu"[406]. Și cine este acela care pune la încercare duhurile? Frații mei, Ioan ne pune în fața ochilor o întrebare grea: ar fi bine pentru noi să ne spună cum să deosebim duhurile. Nu vă temeți, ne va spune, dar mai întîi vedeți, luați bine seama, vedeți că tocmai de aici se ia argumentul pe care ereticii mincinoși îl folosesc în defăimările lor. Fiți atenți, vedeți ce spune: „Preaiubiților, nu dați crezare oricărui duh, ci puneți la încercare duhurile, ca să vedeți dacă sînt de la Dumnezeu"[407].

Duhul Sfînt este numit în Evanghelie prin cuvîntul „apă", atunci cînd Domnul, strigînd, a zis: „Dacă îi este cuiva sete, să vină la mine și să bea; cine crede în mine, din inima lui vor curge rîuri de apă vie"[408]. Iar evanghelistul ne-a arătat ce anume înțelegea prin aceasta, întrucît a spus în continuare: „Iar acest lucru îl spunea cu privire la Duhul pe care aveau să-l primească aceia care vor crede în El"[409]. De ce Domnul nu a botezat mulți oameni? Spune: „Iar Duhul nu fusese dat încă, pentru că Isus nu fusese încă slăvit"[410]. Înseamnă că toți aceia aveau botezul, dar nu primiseră încă Duhul Sfînt, pe care l-a trimis Dumnezeu din cer în ziua Rusaliilor. Ca să fie dat Duhul, era întîi așteptată slăvirea Domnului. Dar, înainte de a fi slăvit și înainte de a trimite Duhul, El îi chema totuși pe oameni să se pregătească să primească apa, despre care a zis: „Cel căruia îi e sete să vină și să bea"[411] și: „Cine crede în mine, din inima lui vor curge rîuri de apă vie"[412].

Ce înseamnă: „rîuri de apă vie"? Ce înseamnă această apă? Nimeni să nu mă întrebe pe mine, ci să întrebe Evanghelia, care zice: „Iar acest lucru îl spunea cu privire la Duhul pe care

405. 1 Ioan 3,24.
406. *Ibidem* 4,1.
407. *Ibidem.*
408. Ioan 7,37-38.
409. *Ibidem* 7,39.
410. *Ibidem.*
411. *Ibidem* 7,37.
412. *Ibidem* 7,38.

erant hi qui in eum erant credituri. aliud est ergo aqua sacramenti, aliud aqua quae significat spiritum dei. aqua sacramenti uisibilis est; aqua spiritus inuisibilis. ista abluit corpus, et significat quod fit in anima: per illum spiritum ipsa anima mundatur et saginatur. ipse est spiritus dei, quem non possunt habere haeretici, et quicumque se ab ecclesia praecidunt. et quicumque non aperte praecidunt, sed per iniquitatem praecisi sunt, et intus tanquam paleae uoluuntur, et grana non sunt, non habent istum spiritum. iste spiritus nomine aquae a domino significatus est: et audiuimus ab hac epistola, *nolite omni spiritui credere*; et testantur uerba illa Salomonis, *ab aqua aliena abstine te*. quid est aqua? spiritus. numquid semper aqua spiritum significat? non semper: sed quibusdam locis spiritum significat, quibusdam locis baptismum significat, quibusdam locis populos significat, quibusdam locis consilium significat. habes quodam loco dictum, *fons uitae consilium, possidentibus eum*. ergo per diuersa loca scripturarum nomen aquae diuersa significat. nunc tamen nomine aquae spiritum sanctum audistis; non ex interpretatione nostra, sed ex euangelico testimonio, ubi ait: *hoc autem dicebat de spiritu quem erant accepturi hi qui in eum erant credituri*. si ergo aquae nomine significatur spiritus sanctus, et dicit nobis epistola ista, *nolite omni spiritui credere, sed probate spiritus si ex deo sunt*; intelligamus inde dictum esse, *ab aqua aliena abstine te, et de fonte alieno ne biberis*. quid est, *de fonte alieno ne biberis*? spiritui alieno ne credideris.

[ioep 06,12] restat ergo examen, unde probetur quia spiritus dei est. posuit quidem signum, et hoc fortasse difficile; uideamus tamen. ad illam caritatem redituri sumus; ipsa est quae nos

aveau să-l primească aceia care vor crede în El"[413]. Aşadar una este apa cu care se săvîrşeşte taina botezului şi alta cea care desemnează Duhul lui Dumnezeu. Apa tainei este văzută, apa Duhului, nevăzută. Una spală trupul şi arată ceea ce se petrece în suflet, în vreme ce prin lucrarea Duhului, sufletul însuşi este curăţat şi săturat. Acesta este Duhul lui Dumnezeu, pe care nu-l pot avea ereticii şi toţi cei care se despart de Biserică. De asemenea, toţi cei care nu se despart în mod făţiş, ci sînt despărţiţi prin faptul că sînt nedrepţi şi sînt vînturaţi precum pleava înăuntrul Bisericii şi nu sînt grîu – toţi aceştia nu au Duh.

Duhul a fost numit de Domnul prin cuvîntul „apă" şi am auzit din Epistolă: „Nu daţi crezare oricărui duh"[414]. Iar acest lucru îl adeveresc şi cuvintele lui Solomon: „Ţine-te departe de apa străină"[415]. Ce înseamnă această apă? Este Duhul. Dar oare întotdeauna apa denumeşte Duhul? Nu, în unele locuri denumeşte Duhul, în altele denumeşte botezul, în altele, popoarele, în altele, înţelepciunea. Cunoşti pasajul unde se spune: „Înţelepciunea este izvor de viaţă pentru aceia care o au"[416]. Prin urmare, cuvîntul „apă" desemnează mai multe lucruri în diferite locuri din Scripturi. Acum însă aţi auzit că el desemnează Duhul Sfînt, iar aceasta nu este interpretarea noastră, ci chiar mărturia Evangheliei, cînd spune: „Iar acest lucru îl spunea cu privire la Duhul pe care aveau să-l primească aceia care vor crede în El"[417].

Dacă prin cuvîntul „apă" este denumit Duhul Sfînt, iar această Epistolă ne spune: „Nu daţi crezare oricărui duh, ci puneţi la încercare duhurile ca să vedeţi dacă sînt de la Dumnezeu"[418], trebuie să înţelegem că de aceea stă scris: „Ţine-te departe de apa străină şi nu bea dintr-un izvor străin"[419]. Ce înseamnă: „Nu bea dintr-un izvor străin"? Înseamnă: nu da crezare unui duh străin.

12. Ne rămîne să căutăm acum să aflăm cum putem dovedi că este vorba de Duhul lui Dumnezeu. E drept că Ioan ne-a dat un semn de recunoaştere şi că acest lucru este cam greu de aflat, dar să vedem totuşi. Ne vom întoarce la dragostea despre

413. *Ibidem* 7,39.
414. 1 Ioan 4,1.
415. Proverbe 9,18.
416. *Ibidem* 16,22.
417. Ioan 7,39.
418. 1 Ioan 4,1.
419. Proverbe 9,18.

docet, quia ipsa est unctio. tamen hic quid ait? *probate spiritus si ex deo sunt: quia multi pseudoprophetae exierunt in istum mundum.* iam ibi sunt omnes haeretici et omnes schismatici. quomodo ergo probo spiritum? sequitur, *in hoc cognoscitur spiritus dei.* erigite aures cordis. laborabamus, et dicebamus, quis nouit? quis discernit? ecce dicturus est signum. *in hoc cognoscitur spiritus dei: omnis spiritus qui confitetur Iesum Christum in carne uenisse, ex deo est. et omnis spiritus qui non confitetur Iesum Christum in carne uenisse, non est ex deo: et hic est antichristus, de quo audistis quod uenturus sit; et nunc in isto mundo est.* quasi eriguntur aures ad discernendos spiritus; et tale quiddam audiuimus, unde nihilominus non discernamus. quid enim ait? *omnis spiritus qui confitetur Iesum Christum in carne uenisse, ex deo est.* ergo spiritus qui est apud haereticos, ex deo est; quia confitentur Iesum Christum in carne uenisse? iam hic erigunt se forte aduersus nos, et dicunt: uos non habetis spiritum ex deo; sed nos confitemur Iesum Christum in carne uenisse: iste autem illos negauit spiritum dei habere, qui non confitentur Iesum Christum in carne uenisse. quaere ab Arianis; confitentur Iesum Christum in carne uenisse: quaere ab Eunomianis; confitentur Iesum Christum in carne uenisse: quaere a Macedonianis; confitentur Iesum Christum in carne uenisse: interroga Cataphrygas; confitentur Iesum Christum in carne uenissé: interroga Nouatianos; confitentur Iesum Christum in carne uenisse. omnes ergo istae haereses spiritum

care am vorbit pînă acum; ea este cea care ne învață, pentru că ea este ungerea cea dumnezeiască. Totuși, ce spune aici Ioan? „Puneți la încercare duhurile, ca să vedeți dacă sînt de la Dumnezeu: pentru că mulți profeți mincinoși au apărut în lume."[420] Printre ei se numără toți ereticii și schismaticii. Dar cum pot pune la încercare un duh? Ioan continuă: „După aceasta se cunoaște Duhul lui Dumnezeu"[421]. Ciuliți-vă urechile inimii. Noi ne chinuiam și spuneam: „Cine știe? Cine face deosebirea?" Iată, Ioan ne va dezvălui semnul de recunoaștere. „După aceasta se cunoaște Duhul lui Dumnezeu: orice duh care mărturisește că Isus Cristos a venit în trup este de la Dumnezeu. Și orice duh care nu mărturisește că Isus Cristos a venit în trup nu este de la Dumnezeu; acesta este Anticristul, despre care ați auzit că urmează să vină, și chiar acum el este în această lume."[422]

Parcă ne simțim urechile ciulindu-se pentru a deosebi duhurile, și totuși ceea ce am auzit este departe de a ne ușura lucrarea de deosebire. Într-adevăr, ce spune? „Orice duh care mărturisește că Isus Cristos a venit în trup este de la Dumnezeu." Așadar duhul care se află în eretici este de la Dumnezeu, de vreme ce ei mărturisesc că Isus Cristos a venit în trup? Poate că aceștia încep să se ridice împotriva noastră și să spună: „Voi nu aveți duhul de la Dumnezeu, în schimb, noi mărturisim că Isus Cristos a venit în trup, iar Ioan a zis că nu au Duhul lui Dumnezeu aceia care nu mărturisesc că Isus Cristos a venit în trup".

Întreabă-i pe arieni: ei mărturisesc că Isus Cristos a venit în trup; întreabă-i pe eunomieni: și ei mărturisesc că Isus Cristos a venit în trup; întreabă-i pe macedoneni: ei de asemenea mărturisesc că Isus Cristos a venit în trup; întreabă-i pe catafrigieni, pe novațieni, toți vor mărturisi același lucru[423].

420. 1 Ioan 4,1.
421. *Ibidem* 4,2.
422. *Ibidem*.
423. După Arius din Alexandria (mort în 366), Isus este inferior și neconsubstanțial Tatălui. Eunomius (mort între 393 și 395) este unul din reprezentanții unui curent extremist al arianismului. Macedonenii își trag numele de la Macedonius, episcop al Constantinopolului între 342 și 360, care aparținea grupului semiarienilor. În privința persoanei Fiului, ei oscilează între identitate și asemănarea perfectă cu Tatăl, refuză însă divinitatea Duhului Sfânt, pe care-l definesc că fiind o entitate intermediară, nici Dumnezeu, nici creatură (de unde și numele de pneumatomahi). Catafrigienii sunt montaniștii (curent profetic apărut în Frigia, la jumătatea secolului al II-lea). Novațienii sînt schismaticii de pe vremea lui Ciprian (sec al II-lea), adversari ai Bisericii oficiale a lapșilor, adică a celor care au abjurat religia creștină în timpul persecuțiilor.

dei habent? non ergo pseudoprophetae sunt? nulla est ergo ibi deceptio, nulla est ibi seductio? certe antichristi sunt, qui ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis.

[ioep 06,13] quid ergo facimus? unde discernimus? intendite; eamus simul corde, et pulsemus. uigilat ipsa caritas, quia ipsa pulsatura est, ipsa apertura: modo intelligetis in nomine domini nostri Iesu Christi. iam superius audistis quia dictum est, *qui negat Iesum Christum in carne uenisse, hic est antichristus*. et ibi quaesiuimus, quis neget; quia nec nos negamus, nec illi negant. et inuenimus quosdam factis negare; et adhibuimus testimonium de apostolo, qui ait, *confitentur enim se nosse deum, factis autem negant*. sic ergo et modo quaeramus in factis, non in lingua. quis est spiritus qui non est ex deo? *qui negat Iesum Christum in carne uenisse*. et quis est spiritus qui est ex deo? *qui confitetur Iesum Christum in carne uenisse*. quis est qui confitetur Iesum Christum in carne uenisse? eia, fratres, opera attendamus, non strepitum linguae. quaeramus quare uenerit in carne Christus, et inuenimus qui eum negant in carne uenisse. nam si linguas attendas, multas haereses auditurus es confitentes Christum in carne uenisse: sed conuincit illos ueritas. quare uenit Christus in carne? nonne deus erat? nonne de illo scriptum est, in *principio erat uerbum, et uerbum erat apud deum, et deus erat uerbum*? nonne ipse pascebat angelos, et ipse pascit angelos? nonne sic huc uenit, ut inde non recederet? nonne sic ascendit, ut nos non dimitteret? quare ergo uenit in carne? quia oportebat nobis ostendi spem resurrectionis. deus erat, et in carne uenit; deus enim mori non poterat, caro mori poterat; ideo ergo uenit in carne, ut moreretur pro nobis. quemadmodum autem mortuus est pro nobis? *maiorem*

Nu cumva toți acești eretici au Duhul lui Dumnezeu? Așadar nu sînt profeți mincinoși? Oare nu este nici o înșelăciune la mijloc, nici o amăgire? Este sigur că toți aceștia sînt anticriști, ca unii care au ieșit din mijlocul nostru, dar nu erau de-ai noștri.

13. Atunci ce trebuie să facem? Cum să distingem duhurile între ele? Luați bine seama: împreună să mergem și să batem la ușă. Dragostea însăși veghează, pentru că ea va bate și tot ea va deschide; acum trebuie să înțelegeți aceasta în numele Domnului nostru, Isus Cristos. Ați auzit deja mai înainte că s-a spus: „Cine nu recunoaște că a venit Cristos în trup, acesta este anticristul"[424]. Și am încercat să vedem dacă există cineva care să nege acest adevăr, pentru că nici noi nu-l negăm, nici ei. Și am aflat că unii neagă aceasta prin faptele lor; de altminteri, ne alăturăm mărturiei Apostolului, care a spus: „Căci mărturisesc că-l cunosc pe Dumnezeu, dar prin fapte arată că nu-l cunosc"[425]. La fel și acum, să cercetăm pornind de la fapte, nu de la vorbe.

Care este duhul care nu este de la Dumnezeu? „Cel care nu recunoaște că Isus Cristos a venit în trup."[426] Și care este duhul de la Dumnezeu? „Cel care mărturisește că Isus Cristos a venit în trup."[427] Cine recunoaște că Isus Cristos a venit în trup? Ei bine, frații mei, să luăm seama la fapte, nu la sunetul cuvintelor. Să vedem de ce Cristos a venit în trup, și astfel îi vom găsi pe aceia care nu recunosc că El a venit în trup. Căci, dacă ai ține seama de cuvinte, ai putea auzi multe erezii mărturisind că a venit Cristos în trup, dar adevărul îi contrazice.

Așadar, de ce Cristos a venit în trup? Oare nu era El Dumnezeu? Oare nu despre El s-a scris: „La început era Cuvîntul, și Cuvîntul era la Dumnezeu, și Dumnezeu era Cuvîntul"[428]? Oare nu El îi hrănea pe îngeri și îi hrănește și acum? Oare nu a venit aici, pe pămînt, fără să se îndepărteze de cer? Oare nu s-a înălțat la cer, fără să ne părăsească? Prin urmare, de ce a venit în trup? Pentru că trebuia să ni se arate nădejdea învierii. Era Dumnezeu și a venit în trup, întrucît Dumnezeu ca atare nu putea muri, trupul însă putea. De aceea a venit în trup, ca să moară pentru noi. Dar cum a murit pentru noi? „Nimeni nu

424. 1 Ioan 2,22.
425. Tit. 1,16.
426. 1 Ioan 4,2.
427. *Ibidem*.
428. Ioan 1,1.

hac caritatem nemo habet, quam ut animam suam ponat pro amicis suis. caritas ergo illum adduxit ad carnem. quisquis ergo non habet caritatem, negat Christum in carne uenisse. hic nunc iam interroga omnes haereticos, Christus uenit in carne? uenit; hoc credo, hoc confiteor. imo hoc negas. unde nego? audis quia hoc dico. imo ego conuinco quia negas. dicis uoce, negas corde; dicis uerbis, negas factis. quomodo, inquis, nego factis? quia ideo uenit in carne Christus, ut moreretur pro nobis. ideo mortuus est pro nobis, quia caritatem multam docuit: *maiorem hac caritatem nemo habet, quam ut animam suam ponat pro amicis suis.* tu non habes caritatem; quia pro honore tuo diuidis unitatem. ergo hinc intelligite spiritum ex deo. pulsate, tangite uasa fictilia, ne forte crepuerint et male resonent: uidete si integre sonant, uidete si ibi est caritas. tollis te ab unitate orbis terrarum, diuidis ecclesiam per schismata, dilanias corpus Christi. ille uenit in carne, ut colligat: tu ideo clamas, ut spargas. ergo ipse est spiritus dei, qui dicit Iesum in carne uenisse: qui dicit non lingua, sed factis; qui dicit non sonando, sed amando. ille autem non est spiritus dei, qui negat Iesum Christum in carne uenisse: negat et ipse non lingua, sed uita; non uerbis, sed factis. manifestum est ergo unde cognoscamus fratres. multi intus, quasi intus sunt; nemo autem foris, nisi uere foris.

[ioep 06,14] adeo ut noueritis quia ad facta retulit, *et omnis spiritus*, ait, *qui soluit Christum, in carne uenisse, non est ex deo.* soluere factis intelligitur. quid tibi ostendit? qui negat; quia dixit, *soluit.* ille uenit colligere, tu uenis soluere. distringere uis membra Christi. quomodo non negas Christum in carne uenisse, qui disrumpis ecclesiam dei, quam ille congregauit?

poate avea o iubire mai mare decît cel care își dă viața pentru prietenii lui."[429] Prin urmare iubirea l-a făcut să ia trup.

Așadar, oricine e lipsit de dragoste, nu recunoaște că a venit Cristos în trup. Iar acum întreabă-i pe toți ereticii: „Cristos a venit în trup?". „A venit, cred acest adevăr și-l mărturisesc." „Ba, tocmai acest adevăr îl negi". „Cum adică îl neg? Auzi doar că spun aceasta!" „Eu însă am să te conving că negi acest adevăr. Cu gura recunoști, cu inima însă, nu; recunoști prin cuvinte, dar prin fapte, nu." „Dar, răspunzi tu, cum anume neg prin faptele mele?" „Pentru că Cristos a venit în trup ca să moară pentru noi. A murit pentru noi, pentru că ne-a arătat o iubire mare: «Nimeni nu poate avea o iubire mai mare decît cel care își dă viața pentru prietenii lui»[430]. Dar tu nu ai dragoste, pentru că de dragul măririi tale, sfîșii unitatea." Înțelegeți așadar de aici care este duhul de la Dumnezeu.

Bateți, ciocăniți vasele de lut, ca să vedeți de nu cumva trosnesc ori scot vreun sunet urît: vedeți dacă sună așa cum trebuie, vedeți dacă există acolo dragoste. Tu te rupi de unitatea Bisericii de pe întregul pământ, sfîșii Biserica prin schisme, sfîșii trupul lui Cristos. El a venit în trup ca să strîngă laolaltă, tu însă strigi ca să risipești.

Așadar duhul lui Dumnezeu este acesta care spune că Isus a venit în trup, cel care spune aceasta nu cu gura, ci cu faptele, cel care spune nu doar rostind niște cuvinte, ci iubind. La fel, nu este duhul lui Dumnezeu cel care nu recunoaște că Isus Cristos a venit în trup, iar aceasta nu din gură, ci cu viața sa, nu prin cuvinte, ci prin fapte. E limpede acum de unde îi putem cunoaște pe frații noștri. Mulți sînt înăuntru, în Biserică, dar ei doar par că sînt înăuntru, în vreme ce nimeni nu poate fi afară, dacă nu este cu adevărat afară.

14. Și iată, ca să știți că Ioan s-a referit la fapte, el zice: „Și orice duh care îl sfîșie pe Cristos, nerecunoscînd că El a venit în trup, nu este de la Dumnezeu"[431]. „Sfîșie" trebuie înțeles în legătură cu faptele. Ce-ți arată aceasta? Ți-l arată pe cel care neagă, pentru că a zis: „sfîșie". Cristos a venit ca să strîngă laolaltă, iar tu vii să sfîșii. Vrei să rupi trupul lui Cristos? Cum spui că este fals faptul că nu recunoști venirea lui Cristos în trup, tu care rupi Biserica lui Dumnezeu, pe care El a alcătuit-o?

429. *Ibidem* 15,13.
430. *Ibidem.*
431. 1 Ioan 4,3.

contra Christum ergo uenis; antichristus es. intus sis, foris sis; antichristus es: sed quando intus es, lates; quando foris es, manifestaris. soluis Iesum, et negas eum in carne uenisse; non es ex deo. ideo dicit in euangelio: *qui soluerit unum de mandatis istis minimis, et docuerit sic, minimus uocabitur in regno caelorum*. quid est, soluitur? quid est, docetur? soluitur factis, et docetur quasi uerbis. *qui praedicas non furandum, furaris*. soluit ergo in facto qui furatur, et quasi docet sic; *minimus uocabitur in regno caelorum*, id est, in ecclesia huius temporis. de illo dictum est, *quae dicunt facite; quae autem faciunt, facere nolite. qui autem fecerit, et sic docuerit, magnus uocabitur in regno caelorum*. ex eo quod dixit hic, *fecerit*, contra hoc ibi dixit, *soluerit*, id est, non fecerit, et docuerit sic. ille ergo soluit qui non facit. quid nos docet, nisi ut facta interrogemus, non uerba credamus? obscuritas rerum multa nos cogit dicere: maxime ut illud quod dominus reuelare dignatur, etiam ad tardiores fratres perueniat; quia omnes Christi sanguine comparati sunt. et uereor ne ipsa epistola istis diebus, sicut promiseram, non finiatur: sed quod domino placet, melius est seruare reliquias, quam onerare corda nimio cibo.

Aşadar, tu mergi împotriva lui Cristos, eşti un Anticrist. Fie că eşti înăuntru, fie că eşti afară, tot Anticrist eşti; atunci cînd eşti înăuntru te ascunzi, cînd eşti afară te faci cunoscut.

Îl sfîşii pe Cristos şi nu recunoşti că El a venit în trup, aşadar nu eşti de la Dumnezeu. De aceea se spune în Evanghelie: „Cine va călca vreuna din aceste porunci, chiar mici, şi va învăţa aşa, va fi chemat cel mai mic în împărăţia cerurilor”[432]. Ce înseamnă „se calcă”, ce înseamnă „se învaţă”? Se calcă prin fapte şi se învaţă prin cuvinte. „Tu, care înveţi să nu se fure, furi.”[433] Într-adevăr, furul calcă porunca prin fapta sa, şi cam aşa îi învaţă şi pe alţii să facă: „va fi chemat cel mai mic în împărăţia cerurilor”, adică în Biserica acestor vremuri. Despre unul ca el s-a spus: „Faceţi ceea ce spun ei, dar să nu faceţi ceea ce fac ei”[434]. „Dar cine va face aşa şi îi va învăţa şi pe alţii să facă va fi chemat mare în împărăţia cerurilor.”[435] Din faptul că Domnul a zis „va face” se vede că a vrut să-l opună lui „a călca”, adică „nu va face” şi va învăţa şi pe alţii aşa. Aşadar, cel care nu face este cel care calcă. Ce altceva ne învaţă aici dacă nu că trebuie să întrebăm faptele, nu să dăm crezare vorbelor?

Lipsa de claritate a problemei ne obligă să spunem multe lucruri, pentru ca tot ceea ce Domnul a găsit de cuviinţă să ne arate să ajungă şi la fraţii care înţeleg mai greu, pentru că toţi au fost răscumpăraţi cu sîngele lui Cristos. Şi mă tem că nu voi putea termina lectura Epistolei zilele acestea, după cum vă făgăduisem. Dar, după cum şi Domnului îi este plăcut, mai bine este să punem deoparte restul, decît să încărcăm inimile voastre cu prea multă hrană.

---

432. Matei 5,19.
433. Rom. 2,21.
434. *Ibidem* 23,3.
435. *Ibidem* 5,19.

IN EPISTOLAM IOHANNIS AD PARTHOS TRACTATVS DECEM – VII

[ioep 07,01] mundus iste omnibus fidelibus quaerentibus patriam sic est, quomodo fuit eremus populo Israel. errabant quidem adhuc, et patriam quaerebant: sed duce deo errare non poterant. uia illis fuit iussio dei. nam ubi per quadraginta annos circumierunt, paucissimis mansionibus conficitur iter ipsum, et notum est omnibus. tardabantur, quia exercebantur, non quia deserebantur. quod ergo nobis promittit deus, ineffabilis dulcedo est, et bonum, sicut scriptura dicit, et saepe nobis commemorantibus audistis, *quod oculus non uidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit*. laboribus autem temporalibus exercemur, et tentationibus uitae praesentis erudimur. sed si non uultis in ista eremo siti mori, bibite caritatem. fons est quem uoluit dominus hic ponere, ne deficiamus in uia: et abundantius eum bibemus, cum ad patriam uenerimus. modo euangelium lectum est; ut de ipsis uerbis, quibus lectio terminata est dicam, quid aliud nisi de caritate audistis? quandoquidem pactum fecimus cum deo nostro in oratione, ut si uolumus ut dimittat nobis peccata nostra, dimittamus et nos peccata

Omilia a șaptea

Comentariu la versetele 4, 4-12

Dacă nu vreți să muriți de sete în acest pustiu, beți dragostea

1. Pentru toți credincioșii aflați în căutarea patriei lor, lumea aceasta este așa cum a fost pustiul pentru poporul lui Israel. Și atunci rătăceau și își căutau patria, dar pentru că se aflau sub conducerea lui Dumnezeu, nu se puteau rătăci. Pentru ei drumul a fost porunca lui Dumnezeu. Într-adevăr, cînd au mers dintr-un loc în altul vreme de patruzeci de ani, în drumul lor au cunoscut foarte puține locuri de popas, iar acest fapt e bine știut de toți. Ei au zăbovit atîta timp, pentru că erau puși la încercare de Domnul, nu pentru că erau părăsiți de El.

Așadar, ceea ce Domnul ne făgăduiește și nouă este o dulceață de negrăit și un lucru bun, după cum zice Scriptura și după cum ne-ați auzit adesea și pe noi amintind: „Ceea ce nici ochiul nu a văzut, nici urechea nu a auzit și nici în inima omului nu s-a suit”[436]. Dar sîntem puși la încercare prin chinuri trecătoare și, prin ispitele vieții de acum, devenim desăvîrșiți. Dacă nu vreți să muriți de sete în acest pustiu, beți dragostea. Ea este izvorul pe care Dumnezeu a vrut să-l pună aici, ca să nu cădem de oboseală în drumul nostru; cînd vom ajunge în patrie, vom bea din el pe săturate.

Tocmai s-a dat citire Evangheliei[437], astfel încît pot spune că, ascultînd cuvintele cu care s-a încheiat lectura, ce altceva în afară de faptul că s-a vorbit despre dragoste ați putut auzi? Într-adevăr, noi am făcut un pact cu Dumnezeul nostru în rugăciune, ca, dacă vrem să ne ierte păcatele, să iertăm și noi

436. 1 Cor., 2,9. *Cf.* Isaia 64,4.
437. Matei 6,12.

quae in nos fuerint commissa. non autem dimittit nisi caritas. tolle caritatem de corde; odium tenet, ignoscere non nouit. sit ibi caritas, secura ignoscit, quae non angustatur. epistola autem ista tota, quam suscepimus tractandam uobis, uidete si aliud aliquid commendat quam ipsam unam caritatem. nec timendum est ne saepe dicendo in odium ueniat. quid enim amatur, si caritas in odium ueniat? qua caritate fit ut cetera bene amentur, ipsa quomodo amanda est? res ergo quae nunquam debet de corde discedere, nec ab ore discedat.

[ioep 07,02] *iam uos*, inquit, *ex deo estis filioli, et uicistis eum*: quem, nisi antichristum? superius enim dixerat, *omnis qui soluit Iesum Christum et negat eum in carne uenisse, non est ex deo*. exposuimus autem, si meministis, quia omnes negant Iesum Christum in carne uenisse, qui uiolant caritatem. Iesus enim non opus erat ut ueniret, nisi propter caritatem. caritas enim nobis illa commendatur, quam et ipse in euangelio commendat: *maiorem hac dilectionem nemo potest habere, quam ut animam suam ponat pro amicis suis*. quomodo poterat filius dei animam suam ponere pro nobis, nisi carne indueretur, ubi mori posset? quisquis ergo uiolat caritatem, quodlibet dicat lingua, uita ipsius negat Christum in carne uenisse; et iste est antichristus, ubicumque fuerit, quocumque intrauerit. sed quid dicit eis qui ciues sunt illius patriae cui suspiramus? *uicistis eum*. et unde uicerunt? *quia maior est qui est in uobis, quam qui in hoc mundo*. ne uictoriam suis uiribus tribuerent, et arrogantia superbiae uincerentur – quemcumque enim diabolus superbum fecerit, uincit –, uolens eos seruare humilitatem, quid ait? *uicistis eum*. iam omnis homo qui audit, *uicistis*, erigit caput, erigit ceruicem, laudari se uult. noli te extollere, uide

păcatele săvîrșite împotriva noastră. Dar nimeni și nimic, în afară de dragoste, nu iartă păcatele. Îndepărtează iubirea din inimă, atunci ea va păstra ura și nu va putea ierta. Așadar să fie în inimă iubirea, căci ea cu siguranță iartă, nemărginită fiind. Toată Epistola despre care am hotărît să vă vorbim, luați seama că nu face altceva decît elogiul dragostei. Nu trebuie să ne temem că tot vorbind despre dragoste vom da naștere urii față de ea însăși. Căci ce mai poate fi iubit, dacă dragostea însăși s-ar transforma în ură față de sine? În ce fel trebuie iubită dragostea însăși, ea, datorită căreia se întîmplă că le putem iubi pe celelalte? Această realitate, care nu trebuie să se depărteze de inimă, nu trebuie să se depărteze nici de gură.

2. Zice Ioan: „Fiilor, de-acum voi sînteți de la Dumnezeu și l-ați învins"[438]. Pe cine altul, dacă nu pe Anticrist? Căci spusese mai înainte: „Oricine îl sfîșie pe Isus Cristos, și nu recunoaște că El a venit în trup, nu este de la Dumnezeu"[439]. Am arătat, de altfel, că nu recunosc venirea lui Isus Cristos în trup toți cei care încalcă porunca dragostei. Nu era nevoie să vină Isus, dacă n-o făcea din dragoste. Căci tocmai dragostea pe care și Domnul o laudă în Evanghelie, spunînd: „Nimeni nu poate avea o iubire mai mare decît aceasta: să-și dea viața pentru prietenii lui"[440], ei bine, tocmai ea este lăudată și aici. Cum putea Fiul lui Dumnezeu să-și dea viața pentru noi, dacă nu s-ar fi îmbrăcat cu un trup în care să poată muri? De aceea, oricine calcă porunca iubirii, orice-ar spune cu gura, viața lui nu recunoaște venirea lui Cristos în trup; iar un asemenea om este un Anticrist, oriunde s-ar afla, oriunde ar merge.

Dar ce le spune Ioan acelora care sînt cetățeni ai patriei după care suspinăm? „L-ați învins."[441] Și cum l-au învins? „Pentru că mai mare este Cel care e în voi decît cel care e în lumea aceasta."[442] Dar, ca să nu atribuie victoria propriilor puteri și să nu fie la rîndu-le învinși de aroganța trufiei (căci diavolul îl învinge de fapt pe cel pe care îl face să devină mîndru), dorind ca ei să rămînă într-o stare de smerenie, ce le spune? „L-ați învins". Dar orice om auzind: „Ați învins", își înalță capul, își înalță grumazul, vrea să fie lăudat. Nu te lăsa

438. 1 Ioan 4,4.
439. *Ibidem* 4,3.
440. Ioan 15,13.
441. 1 Ioan 4,4.
442. *Ibidem*.

quis in te uicit. quare uicisti? *quia maior est qui est in uobis, quam qui in hoc mundo.* esto humilis, porta dominum tuum; esto iumentum sessoris tui. bonum tibi est ut ipse regat, et ipse ducat. nam si ipsum sessorem non habueris, ceruicem erigere potes, calces potes mittere: sed uae tibi sine rectore; quia libertas ista in bestias te mittit comedendum.

[ioep 07,03] *hi de mundo sunt.* qui? antichristi. iam audistis qui sint. et si non estis, cognoscitis eos: quisquis autem hoc est, non cognoscit. *hi de mundo sunt: ideo de mundo loquuntur, et mundus eos audit.* qui sunt qui de mundo loquuntur? attendite qui contra caritatem. ecce audistis dominum dicentem, *si dimiseritis peccata hominibus, dimittet uobis et pater uester caelestis peccata uestra: si autem non dimiseritis, nec pater uester dimittet uobis peccata uestra.* sententia est ueritatis: aut si non ueritas loquitur, contradic. si christianus es, et credis Christo, ipse dixit, *ego sum ueritas.* sententia ista uera est, firma est. iam audi homines de mundo loquentes. et non te uindicaturus es, et dicturus est ille quia fecit tibi? imo sentias quia cum uiro habet. quotidie dicuntur ista. de mundo loquuntur qui ista dicunt; et mundus eos audit. nec dicunt ista nisi qui diligunt mundum; neque audiuntur ista nisi ab his qui diligunt mundum. et qui diligit mundum, et negligit caritatem, audistis quia negat Iesum in carne uenisse. aut si fecit illud in carne ipse dominus? si cum expalmaretur, uoluit se uindicari? si cum in cruce penderet, non dixit, *pater, ignosce illis, quia nesciunt*

cuprins de mîndrie, uită-te mai bine să vezi cine a învins în tine. De ce ai învins? „Pentru că mai mare este Cel care e în voi decît cel care e în lumea aceasta."[443]

Fii smerit, poartă-l pe Domnul tău, fii ca un măgar pentru Cel care s-a urcat pe spinarea ta ca să-l porţi. Este bine pentru tine ca El să fie conducătorul, călăuza. Dar dacă nu-l vei lăsa pe El să se urce pe spinarea ta, vei putea să-ţi ridici grumazul, vei putea să izbeşti cu picioarele; dar va fi vai de tine fără cel care conduce, pentru că libertatea te face să ajungi printre fiare, ca să fii mîncat de ele.

E Anticrist cine nu iubeşte

3. „Aceştia sînt din lume."[444] Cine? Anticriştii. Aţi auzit deja cine sînt ei. Şi, dacă voi nu sînteţi din rîndul lor, îi recunoaşteţi. Cine însă este din rîndul lor nu-i recunoaşte. „Aceştia sînt din lume, de aceea vorbesc despre lucrurile lumii, iar lumea îi ascultă."[445] Cine vorbeşte despre lucrurile lumii? Fiţi atenţi la cei care sînt împotriva iubirii. Iată, aţi auzit că Domnul spune: „Dacă le veţi ierta oamenilor păcatele, şi Tatăl vostru ceresc vă va ierta păcatele; dacă însă nu le veţi ierta, nici Tatăl vostru nu vă va ierta păcatele"[446]. Acesta este cuvîntul adevărului; dacă nu crezi că e aşa, spune! Dacă eşti creştin şi crezi în Cristos, ştii că El a spus: „Eu sînt adevărul"[447]. Cuvîntul acesta este adevărat, e sigur. Acum ascultă-i vorbind pe oamenii din lume. „Şi oare nu te vei răzbuna, lăsîndu-l pe acela să spună că ţi-a făcut un rău? Mai mult, fă-l să simtă că are de a face cu un bărbat!" Asemenea cuvinte sînt rostite în fiecare zi. Lumeşte vorbesc cei care rostesc asemenea cuvinte, iar lumea îi ascultă. Nu spun astfel de cuvinte decît aceia care iubesc lumea, şi astfel de cuvinte nu sînt ascultate decît de cei care iubesc lumea. Şi cel care iubeşte lumea, şi disprețuieşte dragostea, aţi auzit deja că nu recunoaşte venirea lui Isus în trup. Oare Domnul a făcut aşa cînd era în trup: atunci cînd era pălmuit, a vrut să se răzbune, atunci cînd atîrna pe cruce, nu a zis: „Tată, iartă-i

443. *Ibidem.*
444. *Ibidem* 4,5.
445. *Ibidem.*
446. Matei 6,14-15.
447. Ioan 14,16.

quid faciunt. si autem non minabatur qui potestatem habebat; tu quid minaris, quid sufflas in potestate aliena constitutus? ille quia uoluit mortuus est, et non minabatur; tu nescis quando morieris, et minaris?

[ioep 07,04] *nos ex deo sumus*. uideamus quare: uidete si propter aliud quam propter caritatem. *nos ex deo sumus. qui nouit deum, audit nos: qui non est ex deo, non nos audit. ex hoc cognoscimus spiritum ueritatis et erroris*. quia qui audit nos, spiritum habet ueritatis: qui non audit nos, spiritum habet erroris. uideamus quid monet, et audiamus eum potius in spiritu ueritatis monentem; non antichristos, non amatores mundi, non mundum: si ex deo nati sumus, *dilectissimi*, sequitur supra, uidete quid: *nos ex deo sumus. qui nouit deum, audit nos: qui non est ex deo, non nos audit. ex hoc cognoscitur spiritus ueritatis et erroris*. iam ergo intentos nos fecit: quia qui nouit deum, ipse audit; qui autem non nouit, non audit: et haec discretio est spiritus ueritatis et erroris.

uideamus quid moniturus est, in quo illum audire debeamus. *dilectissimi, diligamus inuicem*. quare? quia homo monet? *quia dilectio ex deo est*. multum commendauit dilectionem, quia dixit *ex deo est*: plus dicturus est, intente audiamus. modo dixit, *dilectio ex deo est: et omnis qui diligit, ex deo natus est, et cognouit deum. qui non diligit, non nouit deum*. quare? *quia deus dilectio est*. quid amplius dici potuit, fratres? si nihil de

căci nu știu ce fac"[448]? Atunci, dacă Cel puternic nu amenință, de ce amenințI tu, de ce te umfli de mîndrie, tu care ești rînduit să te afli într-o putere străină? El a murit fiindcă a vrut și nu amenința, iar tu nu știi cînd vei muri și amenințI?

4. „Noi sîntem de la Dumnezeu."[449] Să vedem de ce: vedeți dacă este dintr-o altă cauză decît din dragoste. „Noi sîntem de la Dumnezeu. Cine îl cunoaște pe Dumnezeu ne ascultă; cine nu este de la Dumnezeu nu ne ascultă. După aceasta cunoaștem duhul adevărului și duhul greșelii."[450] Într-adevăr, cine ne ascultă are duhul adevărului, cine nu ne ascultă are duhul greșelii. Să vedem ce ne îndeamnă: să-l ascultăm mai mult pe Cel care ne îndeamnă cu duhul adevărului, nu pe anticriști, nici pe iubitorii lumii acesteia, nici lumea. Dacă sîntem născuți din Dumnezeu, fiți atenți la ce spune Ioan mai departe: „Preaiubiților, noi sîntem de la Dumnezeu. Cine îl cunoaște pe Dumnezeu ne ascultă, cine nu-l cunoaște pe Dumnezeu nu ne ascultă. După aceasta cunoaștem duhul adevărului și duhul greșelii"[451]. Așadar, de-acum ne-a făcut să luăm aminte: cine îl cunoaște pe Dumnezeu îl ascultă, cine însă nu-l cunoaște nu-l ascultă. Aceasta e deosebirea între duhul adevărului și al greșelii.

Iubirea este de la Dumnezeu

Așadar să vedem ce îndemnuri ne va mai da, în ce privință trebuie să-l ascultăm pe Dumnezeu? „Preaiubiților, să ne iubim unii pe alții."[452] De ce? Pentru că ne îndeamnă la aceasta un om? „Pentru că iubirea este de la Dumnezeu."[453] Deja ne-a lăudat mult dragostea, fiindcă a spus că este de la Dumnezeu, dar va spune încă și mai mult, să ascultăm cu atenție. Acum a spus: „Iubirea este de la Dumnezeu și oricine iubește este născut din Dumnezeu și îl cunoaște pe Dumnezeu. Cine nu iubește nu-L cunoaște pe Dumnezeu"[454]. De ce? „Pentru că Dumnezeu este iubire."[455] Frații mei, ce s-ar fi putut spune mai

448. Luca 23,34.
449. 1 Ioan 4,6.
450. *Ibidem*.
451. *Ibidem*.
452. *Ibidem* 4,7.
453. *Ibidem* 4,8.
454. *Ibidem* 4,7-8.
455. *Ibidem* 4,8.

laude dilectionis diceretur per omnes istas paginas huius epistolae, si nihil omnino per ceteras paginas scripturarum, et hoc solum unum audiremus de uoce spiritus dei, *quia deus dilectio est*; nihil amplius quaerere deberemus.

[ioep 07,05] iam uidete quia facere contra dilectionem, facere contra deum est. nemo dicat: in hominem pecco, quando non diligo fratrem meum – intendite -; et facile est peccatum in hominem, in deum solum non peccem. quomodo non peccas in deum, quando in dilectionem peccas? *deus dilectio est*. numquid nos dicimus? si nos diceremus, *deus dilectio est*; forte scandalizaretur aliquis ex uobis, et diceret. quid dixit? quid uoluit dicere, *quia deus dilectio est*? dedit dilectionem deus, donauit deus dilectionem. *ex deo est dilectio: deus dilectio est*. ecce habetis, fratres, scripturas dei: canonica est ista epistola; per omnes gentes recitatur, orbis terrae auctoritate retinetur, orbem terrarum ipsa aedificauit. audis hic ab spiritu dei, *deus dilectio est*. iam si audes, fac contra deum, et noli diligere fratrem tuum.

[ioep 07,06] quomodo ergo iamdudum, *dilectio ex deo est*; et modo, *dilectio deus est*? est enim deus pater et filius et spiritus sanctus: filius, deus ex deo; spiritus sanctus, deus ex deo; et hi tres unus deus, non tres dii. si filius deus, et spiritus sanctus deus, et ille diligit in quo habitat spiritus sanctus: ergo dilectio deus est; sed deus quia ex deo. utrumque enim habes in epistola; et, *dilectio ex deo est*, et, *dilectio deus est*. de solo patre scriptura non nouit dicere quia ex deo est. cum autem audis, *ex deo*; aut filius intelligitur, aut spiritus sanctus. quia uero dicit apostolus, *caritas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis*. intelligamus in dilectione spiritum sanctum esse. ipse est enim spiritus sanctus, quem non possunt accipere

mult de-atît? Dacă nici o altă laudă adusă iubirii nu s-ar mai rosti în paginile acestei Epistole și dacă nimic altceva nu s-ar mai spune în general, în paginile Scripturilor și doar aceste cuvinte le-am auzi rostite de Duhul Sfînt: „Dumnezeu este iubire", n-ar trebui să căutăm mai mult de-atît.

5. Vedeți dar că a făptui împotriva dragostei înseamnă a făptui împotriva lui Dumnezeu. Nimeni să nu spună: „Păcătuiesc împotriva unui om dacă nu-l iubesc pe fratele meu", altfel spus, „Păcatul împotriva unui om e ușor, doar împotriva lui Dumnezeu nu trebuie să păcătuiesc". Dar cum nu păcătuiești împotriva lui Dumnezeu cînd păcătuiești împotriva iubirii? „Dumnezeu este iubire". Oare noi spunem acest lucru? Dacă noi am spune aceasta, poate că unul dintre voi s-ar scandaliza și ar zice: „Ce a spus? Ce a vrut să spună prin faptul că Dumnezeu este iubire?". Dar Dumnezeu ne-a dat dragostea, El este Cel care ne-a dăruit dragostea. „Iubirea este de la Dumnezeu; Dumnezeu este iubire."[456]

Iată, frații mei, aveți Scripturile lui Dumnezeu: această Epistolă e canonică, e citită printre toate neamurile, autoritatea ei e recunoscută pe întreaga față a pămîntului, ea însăși a zidit lumea. Ascultă dar din partea Duhului lui Dumnezeu: „Dumnezeu este iubire". Mai cutează de-acum să făptuiești ceva împotriva lui Dumnezeu și să nu-l iubești pe fratele tău.

6. Dar cum, mai înainte a spus: „Iubirea este de la Dumnezeu", iar acum: „Dumnezeu este iubire"[457]? Într-adevăr, Dumnezeu este Tată, Fiu și Duh Sfînt; Fiul este Dumnezeu din Dumnezeu, Duhul Sfînt este Dumnezeu din Dumnezeu și toți trei sînt un singur Dumnezeu, nu trei dumnezei. Dacă Fiul este Dumnezeu și Duhul Sfînt este Dumnezeu; și dacă cel care iubește este cel în care locuiește Duhul Sfînt, înseamnă că iubirea este Dumnezeu, dar ea este Dumnezeu tocmai pentru că este din Dumnezeu.

Ai ambele afirmații în această Epistolă, și „Iubirea este din Dumnezeu", și „Dumnezeu este iubire". Doar despre Tatăl Scriptura nu poate spune că este din Dumnezeu. Dar cînd auzi cuvintele „din Dumnezeu" înțelegi că se referă fie la Fiul, fie la Duhul Sfînt. Pentru că, într-adevăr, zice Apostolul: „Dragostea lui Dumnezeu s-a revărsat în inimile noastre prin Duhul Sfînt

456. *Ibidem* 4,7-8.
457. *Ibidem*.

mali; ipse est ille fons de quo dicit scriptura, *fons aquae tuae sit tibi proprius, et nemo alienus communicet tibi.*

omnes enim qui non diligunt deum, alieni sunt, antichristi sunt. et quamuis intrent basilicas, non possunt numerari inter filios dei; non ad illos pertinet fons ille uitae. habere baptismum et malus potest; habere prophetiam et malus potest. inuenimus Saulem regem habuisse prophetiam: persequebatur sanctum Dauid, et impletus est spiritu prophetiae, et prophetare coepit. accipere sacramentum corporis et sanguinis domini et malus potest: nam de talibus dictum est, *qui manducat et bibit indigne, iudicium sibi manducat et bibit.* habere nomen Christi et malus potest; id est, christianus uocari et malus potest: de quibus dictum est, *polluebant nomen dei sui.* ergo habere sacramenta ista omnia et malus potest; habere autem caritatem, et malus esse, non potest. hoc est ergo proprium donum; ipse est singularis fons. ad hunc bibendum, uos hortatur spiritus dei; ad se bibendum uos hortatur spiritus dei.

[ioep 07,07] *in hoc manifestata est dilectio dei in nobis.* ecce, ut diligamus deum, hortationem habemus. possemus illum diligere, nisi prior ille diligeret? si pigri eramus ad amandum, non simus pigri ad redamandum. prior amauit nos; nec sic nos amamus. iniquos amauit, sed iniquitatem soluit: iniquos amauit, sed non ad iniquitatem congregauit. aegrotos amauit, sed sanandos uisitauit. *deus* ergo *dilectio est. in hoc manifestata est dilectio dei in nobis, quia filium suum unigenitum misit in hunc mundum, ut uiuamus per ipsum.* quomodo ipse dominus ait, *maiorem dilectionem nemo potest habere, quam ut animam suam*

care ni s-a dat"[458]; trebuie să înțelegem că în iubire este Duhul Sfînt, pe care cei răi nu-l pot primi. El este izvorul despre care Scriptura zice: „Izvorul cu apa ta să fie doar al tău, și nici un străin să nu-l folosească împreună cu tine"[459].

Dumnezeu și Iuda

Toți cei care nu-l iubesc pe Dumnezeu sînt străini, sînt anticriști și chiar dacă ar intra în biserici, nu pot să se numere printre fiii lui Dumnezeu, căci izvorul de viață nu ajunge pînă la ei. Și un om rău poate să aibă botezul, și un om rău poate avea darul profeției. Găsim scris că împăratul Saul avea darul profeției: îl urmărea pe sfîntul David și a fost umplut de darul profeției și a început să proorocească[460]. Și un om rău poate primi taina trupului și sîngelui Domnului, căci despre unii ca aceștia e scris: „Cine mănîncă și bea în chip necuviincios, își mănîncă și bea propria osîndă"[461]. Și un om rău poate purta numele lui Cristos, adică și un om rău se poate numi creștin. Despre unii ca aceștia e scris: „Aduceau ocară numelui său"[462]. Așadar, și un om rău poate primi toate tainele acestea, dar să fii și rău și să ai și dragoste nu se poate. Acesta este darul însuși, el este singurul izvor. Duhul lui Dumnezeu vă îndeamnă să beți din acest izvor. Duhul lui Dumnezeu vă îndeamnă să beți din El însuși.

7. „Prin aceasta s-a arătat iubirea lui Dumnezeu față de noi."[463] Iată, avem îndemnul de a-l iubi pe Dumnezeu. L-am putea noi iubi dacă El nu ne-ar fi iubit mai întîi? Dacă am fost zăbavnici în a-L iubi, să nu fim zăbavnici în a răspunde cu iubire iubirii lui! El ne-a iubit mai întîi, dar noi nu știm să iubim așa. Ne-a iubit cînd eram nedrepți, dar ne-a dezlegat de nedreptatea noastră, ne-a iubit cînd eram nedrepți, dar nu ne-a adunat laolaltă ca să continuăm să fim nedrepți. Ne-a iubit cînd eram bolnavi, dar a venit la noi ca să ne însănătoșească. Așadar, „Dumnezeu este iubire. Prin aceasta s-a arătat iubirea lui Dumnezeu față de noi, că l-a trimis pe Fiul lui unul

458. Rom. 5,5.
459. Prov. 5,16-17.
460. *Cf.* 1 Sam. 19,9; 19,20-24.
461. 1 Cor. 11,29.
462. Ez. 36,20.
463. 1 Ioan 4,9.

ponat pro amicis suis; et ibi probata est dilectio Christi in nos, quia mortuus est pro nobis. dilectio patris unde probata est in nos? quia filium suum unicum misit mori pro nobis: sic et Paulus apostolus dicit, *qui filio proprio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit eum, quomodo non et cum illo omnia nobis donauit?* ecce Christum tradidit pater, tradidit Iudas; numquid non quasi simile factum uidetur? traditor est Iudas: ergo traditor est et deus pater? absit, inquis. non dico, sed apostolus dicit: *qui filio proprio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit eum.* et pater illum tradidit, et ipse se tradidit. ait idem apostolus: *qui me dilexit, et tradidit seipsum pro me.* si pater tradidit filium, et tradidit seipsum filius, Iudas quid fecit? facta est traditio a patre, facta est traditio a filio, facta est traditio a Iuda; una res facta est: sed quae res discernit patrem tradentem filium, seipsum filium tradentem, et Iudam discipulum tradentem magistrum suum? quia hoc fecit pater et filius in caritate; fecit autem hoc Iudas in proditione. uidetis quia non quid faciat homo, considerandum est; sed quo animo et uoluntate faciat. in eodem facto inuenimus deum patrem, in quo inuenimus Iudam; patrem benedicimus, Iudam detestamur. quare patrem benedicimus, Iudam detestamur? benedicimus caritatem, detestamur iniquitatem. quantum enim praestitum est generi humano de tradito Christo? numquid hoc cogitauit Iudas ut traderet? deus cogitauit salutem nostram qua redempti sumus; Iudas cogitauit pretium quo uendidit dominum. filius ipse cogitauit pretium quod dedit pro nobis; Iudas cogitauit pretium quod accepit ut uenderet. diuersa ergo intentio diuersa facta fecit. cum sit una res, ex diuersis eam intentionibus si

născut în această lume, ca să trăim prin El"[464]. Așa cum Domnul însuși spune: „Nimeni nu poate avea o iubire mai mare decît să-și dea viața pentru prietenii lui"[465], și aici iubirea lui Cristos față de noi se dovedește prin faptul că a murit pentru noi. Dar iubirea Tatălui față de noi cum poate fi dovedită? Din faptul că El și-a trimis singurul Fiu să moară pentru noi. Așa spune și apostolul Pavel: „Cel care nu și-a cruțat propriul Fiu, ci l-a dat pentru noi toți, cum nu ne va da și toate lucrurile împreună cu El?"[466].

Iată, pe Cristos l-a dat Tatăl, l-a dat apoi Iuda să fie prins. Cele două fapte se aseamănă între ele? Iuda e un trădător, înseamnă că și Dumnezeu e un trădător? Departe de noi acest gînd, să spui! Nu eu spun, ci Apostolul: „Cel care nu și-a cruțat propriul Fiu, ci l-a dat pentru noi"[467]. Și Tatăl l-a dat, și El s-a dat pe sine însuși. Tot Apostolul spune: „Cel care m-a iubit și s-a dat pe sine pentru mine"[468]. Tatăl l-a dat pe Fiul, și Fiul s-a dat pe sine, atunci Iuda ce a făcut? O predare din partea Tatălui, una din partea Fiului și una din partea lui Iuda; tustrei au făcut același lucru. Dar prin ce se deosebește predarea Tatălui, de cea a Fiului și de cea a lui Iuda, ucenicul care își trădează învățătorul? Tocmai faptul că Tatăl și Fiul au săvîrșit aceasta din dragoste, în vreme ce Iuda din trădare. Vedeți, așadar, că nu trebuie să luăm seama la ce făptuiește omul, ci cu ce gînd și cu ce dorință făptuiește. Îl vedem pe Tatăl săvîrșind aceeași faptă ca și Iuda; pe Tatăl îl binecuvîntăm, în vreme ce pe Iuda nu-l putem suferi. De ce pe Tatăl îl binecuvîntăm, iar pe Iuda nu-l putem suferi? Pentru că binecuvîntăm iubirea, în vreme ce nedreptatea nu o putem suferi. Într-adevăr, cît de mare folos a avut neamul omenesc de pe urma trădării lui Cristos! Oare la asta s-a gîndit Iuda, de l-a trădat? Dumnezeu s-a gîndit la mîntuirea noastră, prin care sîntem acum răscumpărați; Iuda s-a gîndit la prețul cu care l-a vîndut pe Domnul. Fiul se gîndea la prețul pe care l-a plătit pentru noi, iar Iuda, la prețul pe care l-a primit ca să-l vîndă. Așadar, un gînd diferit de altul au dus la fapte diferite. Deși este vorba de o singură faptă, dacă o măsurăm după gîndurile diferite din care a pornit,

464. *Ibidem.*
465. Ioan 15,13.
466. Rom. 8,32-33.
467. *Ibidem* 8,32.
468. Galat. 2,20.

metiamur, unum amandum, alterum damnandum; unum glorificandum, alterum detestandum inuenimus. tantum ualet caritas. uidete quia sola discernit, uidete quia facta hominum sola distinguit.

[ioep 07,08] hoc diximus in similibus factis. in diuersis factis, inuenimus saeuientem hominem factum de caritate; et blandum factum de iniquitate. puerum caedit pater, et mango blanditur. si duas res proponas, plagas et blandimenta; quis non eligat blandimenta, et fugiat plagas? si personas attendas, caritas caedit, blanditur iniquitas. uidete quid commendamus, quia non discernuntur facta hominum, nisi de radice caritatis. nam multa fieri possunt quae speciem habent bonam, et non procedunt de radice caritatis. habent enim et spinae flores: quaedam uero uidentur aspera, uidentur truculenta; sed fiunt ad disciplinam dictante caritate. semel ergo breue praeceptum tibi praecipitur, dilige, et quod uis fac: siue taceas, dilectione taceas; siue clames, dilectione clames; siue emendes, dilectione emendes; siue parcas, dilectione parcas: radix sit intus dilectionis, non potest de ista radice nisi bonum existere.

[ioep 07,09] *in hoc est dilectio. in hoc manifestata est dilectio dei in nobis, quia deus filium suum misit unigenitum in hunc mundum, ut uiuamus per ipsum. in hoc est dilectio, non quia nos dileximus, sed quia ipse dilexit nos.* non illum dileximus prius: nam ad hoc nos dilexit, ut diligamus eum. *et misit filium suum litatorem pro peccatis nostris*: litatorem, sacrificatorem. sacrificauit pro peccatis nostris. ubi inuenit hostiam? ubi inuenit uictimam quam puram uolebat offerre? aliud non inuenit, seipsum obtulit. *dilectissimi, si ita deus dilexit nos, debemus et nos inuicem diligere. Petre,* inquit, *amas me?* et ille dixit: *amo. pasce oues meas.*

vedem că unul trebuie iubit, celălalt osîndit, unul trebuie slăvit, celălalt detestat. Atît de mult prețuiește dragostea! Vedeți bine că ea este singura care face deosebire, vedeți că doar ea deosebește faptele oamenilor.

8. Am spus aceste cuvinte referindu-mă la fapte asemănătoare. În privința faptelor diferite, vedem că un om poate acționa cu cruzime din dragoste, iar altul poate acționa cu blîndețe, din nedreptate. Un tată își lovește copilul, iar un vînzător de sclavi se poartă cu blîndețe. Dacă pui înaintea cuiva acestea două, rănile și mîngîierile, cine n-ar alege mîngîierile și n-ar fugi de răni? Dacă iei seama la oameni, dragostea rănește, în vreme ce nedreptatea mîngîie. Luați bine seama la ceea ce vă recomandăm, întrucît faptele oamenilor nu se deosebesc decît după rădăcina dragostei. Căci multe lucruri cu o înfățișare bună pot fi făcute, dar ele nu pornesc din rădăcina dragostei. Și spinii au flori; unele fapte pot părea aspre și crude, dar ele sînt făcute în vederea îndreptării și sînt dictate de iubire. Așadar, ți se dă un sfat, și aceasta o singură dată: iubește și fă ce vrei! Dacă taci, să taci din dragoste; dacă strigi, să strigi din dragoste; dacă îndrepți, să îndrepți din dragoste; dacă ierți, să ierți din dragoste. Să fie înlăuntrul tău rădăcina dragostei; din această rădăcină nu poate ieși decît binele.

9. „În aceasta constă iubirea. Prin aceasta s-a arătat iubirea lui Dumnezeu față de noi, că l-a trimis pe Fiul lui unul născut în lume, ca să trăim prin El. În aceasta constă iubirea, nu că noi am iubit, ci că El ne-a iubit."[469] Nu noi l-am iubit pe El mai întîi: tocmai de aceea ne-a iubit, ca să-l iubim, la rîndu-ne. „Și l-a trimis pe Fiul lui ca jertfă de ispășire pentru păcatele noastre."[470] Jertfă de ispășire și sacrificator. El a jertfit pentru păcatele noastre. Unde a găsit animalul de jertfă? Unde a găsit animalul de jertfă pe care voia să-l aducă neîntinat? Nu a găsit un altul, s-a adus pe Sine însuși. „Preaiubiților, dacă astfel ne-a iubit Dumnezeu, trebuie ca și noi să ne iubim unii pe alții."[471] Îi spune Domnul lui Petru: „Petru, mă iubești?". Iar el răspunde: „Te iubesc". Atunci Domnul îi spune: „Paște oile mele"[472].

469. 1 Ioan 4,9-10.
470. *Ibidem* 4,10.
471. *Ibidem* 4,11.
472. Ioan 21,15-17.

[ioep 07,10] *deum nemo uidit unquam*: res est inuisibilis; non oculo, sed corde quaerendus est. sed quemadmodum si solem istum uidere uellemus, oculum corporis purgaremus, unde uideri lux potest; uolentes uidere deum, oculum quo deus uideri potest, purgemus. ubi est iste oculus? audi euangelium: *beati mundo corde, quoniam ipsi deum uidebunt*. sed nemo sibi pro concupiscentia oculorum cogitet deum. facit enim sibi aut ingentem formam, aut magnitudinem aliquam inaestimabilem distendit per locos, uelut lucem istam quam uidet his oculis, auget per campos quantum potest; aut facit sibi aliquem quasi uenerabilis formae senem. nihil horum cogites. est quod cogites, si uis uidere deum: *deus dilectio est*. qualem faciem habet dilectio? qualem formam habet? qualem staturam habet? quales pedes habet? quales manus habet? nemo potest dicere. habet tamen pedes; nam ipsi ducunt ad ecclesiam: habet manus; nam ipsae pauperi porrigunt: habet oculos; nam inde intelligitur ille qui eget: *beatus*, inquit, *qui intelligit super egenum et pauperem*. habet aures, de quibus dicit dominus, *qui habet aures audiendi, audiat*. non sunt membra distincta per locos, sed intellectu totum simul uidet qui habet caritatem. habita, et inhabitaberis; mane, et manebitur in te. quid enim, fratres mei, quis amat quod non uidet? quare autem quando laudatur caritas, erigimini, acclamatis, laudatis? quid uobis ostendi? aliquos colores protuli? aurum et argentum proposui? gemmas de thesauris effodi? quid tale ostendi oculis uestris? numquid facies mea mutata est cum loquor? carnem gero, in ipsa forma sum in qua processi, in ipsa forma estis in qua uenistis: laudatur caritas, et clamatis. certe nihil uidetis. sed quomodo uobis

Prin iubire îl vedem pe Dumnezeu

10. „Nimeni nu l-a văzut vreodată pe Dumnezeu"[473]; El este ceva care nu poate fi văzut. Nu trebuie căutat cu ochiul, ci cu inima. Dar după cum, dacă am vrea să vedem soarele, trebuie să ne curățăm ochiul trupului, cu ajutorul căruia putem vedea lumina, la fel, dacă vrem să-l vedem pe Dumnezeu, trebuie să ne curățăm ochiul cu care Dumnezeu poate fi văzut. Unde se află ochiul acesta? Ascultă ce zice Evanghelia: „Fericiți cei cu inima curată, pentru că ei îl vor vedea pe Dumnezeu"[474] Dar nimeni să nu și-l închipuie pe Dumnezeu după dorința ochilor lui. Într-adevăr, dacă ar face un asemenea lucru, fie și-ar închipui o arătare uriașă, fie ar desfășura pretutindeni o imensitate nemărginită, aidoma luminii pe care o vede cu ochii, crescînd peste cîmpuri cît se poate de mult, fie și-ar închipui înfățișarea unui bătrîn venerabil. Să nu-ți închipui nimic din toate acestea! Dacă vrei să-l vezi pe Dumnezeu, trebuie să-ți închipui doar că „Dumnezeu este iubire"[475]. Dar ce chip are iubirea? Ce înfățișare are ea? Ce mărime? Ce fel de picioare? Ce fel de mîini? Nimeni nu poate spune. Totuși are picioare, căci ele conduc către Biserică; are mîini, căci ele dau ceva săracilor; are ochi, căci doar cu ajutorul lor poate fi văzut cel care se află în lipsă. Zice psalmul: „Fericit cel care se uită la cel lipsit și sărac"[476]. Are urechi, despre care Domnul spune: „Cine are urechi de auzit, să audă"[477]. Nu este vorba de mădulare diferite, aflate în locuri diferite. Cine are dragoste vede totul laolaltă în mintea sa.

Locuiește în iubire și vei fi locuit de ea; rămîi în iubire și ea va rămîne în tine. Dar cum așa, frații mei, poate cineva iubi ceea ce nu vede? Dar atunci, de ce cînd se aduc laude iubirii vă ridicați în picioare, aclamați, aduceți și voi laude? Ce v-am arătat? V-am pus oare înaintea ochilor vreo culoare? V-am pus înaintea ochilor aur și argint? Am scos oare dintr-o comoară pietre nestemate? Oare fața mea s-a schimbat acum, cînd vorbesc? Am tot un trup, am aceeași înfățișare ca atunci cînd am intrat aici, aveți aceeași înfățișare ca aceea cu care ați venit. Se aduce laudă dragostei și aclamați. Cu siguranță că nu vedeți

473. 1 Ioan 4,12.
474. Matei 5,8.
475. 1 Ioan 4,8.
476. Psalmi 40,2.
477. Luca 8,8.

placet quando laudatis, sic uobis placeat ut in corde seruetis. intendite enim quid dicam, fratres: exhortor uos, quantum dat dominus, ad magnum thesaurum. si uobis ostenderetur aliquod uasculum anaglyphum, inauratum, operose factum, et illiceret oculos uestros, et duceret in se intentionem cordis uestri, et placeret uobis manus artificis, et pondus argenti, et splendor metalli; nonne unusquisque uestrum diceret, o si haberem uasculum istud? et sine causa diceretis, in potestate enim uestra non erat. aut si quisquam uellet habere, cogitaret illud de domo aliena furari. laudatur caritas uobis; si placet, habete, possidete: non opus est ut furtum alicui faciatis, non opus est ut emere cogitetis; gratis constat. tenete eam, amplectimini eam; dulcius illa nihil est. si cum commemoratur talis est, cum habetur qualis est?

[ioep 07,11] si qui forte uultis seruare caritatem, fratres, ante omnia ne putetis abiectam et desidiosam; nec quadam mansuetudine, imo non mansuetudine, sed remissione et negligentia seruari caritatem. non sic seruatur. non putes tunc te amare seruum tuum, quando eum non caedis; aut tunc te amare filium tuum, quando ei non das disciplinam; aut tunc te amare uicinum tuum, quando eum non corripis: non est ista caritas, sed languor. ferueat caritas ad corrigendum, ad emendandum: sed si sunt boni mores, delectent; si sunt mali, emendentur, corrigantur. noli in homine amare errorem, sed hominem: hominem enim deus fecit, errorem ipse homo fecit. ama illud quod deus fecit, noli amare quod ipse homo fecit. cum illud amas, illud tollis: cum illud diligis, illud emendas. sed etsi saeuis aliquando, propter correctionis dilectionem. propterea de columba demonstrata est caritas, quae uenit super dominum. species illa columbae, in qua specie uenit spiritus sanctus quo nobis caritas infunderetur. quare hoc? fel columba non habet: tamen rostro et pennis pro nido pugnat, sine

nimic. Dar, după cum vă place atunci cînd aduceți laude, la fel să vă placă și să o păstrați în inimă.

Luați seama la ceea ce vă spun, frații mei. Vă îndemn, atît cît Domnul îngăduie, să vă faceți o mare comoară. Dacă vi s-ar arăta un vas cizelat, aurit, lucrat cu migală și el v-ar atrage privirile și ar atrage la sine dorința inimii voastre, și v-ar fi pe plac mîna meșterului, și greutatea argintului, și strălucirea metalului, oare n-ar spune oricare dintre voi: „O, de-aș avea acest vas!". Ați rosti cuvinte, acestea fără nici un rost, pentru că nu stă în puterea voastră să-l aveți. Ori, dacă cineva ar rîvni să-l aibă, s-ar gîndi să-l fure din casa altuia. Se aduce laudă iubirii înaintea voastră: dacă vă place, trebuie s-o aveți, s-o păstrați, nu e nevoie să o furați de la cineva, nu e nevoie să vă gîndiți s-o cumpărați. Ea se poate dobîndi fără bani. Țineți-o bine, îmbrățișați-o, nimic nu este mai dulce decît ea.

Iubirea nu e plictisitoare

11. Frații mei, dacă vreți să păstrați iubirea, înainte de toate să nu socotiți că ea este ceva obișnuit și plictisitor. Nu trebuie să credeți nici că ea se poate păstra prin blîndețe, nici numai prin blîndețe, ci prin neglijență și prin neluare în seamă. Nu se păstrează așa iubirea. Să nu crezi că atunci îl iubești pe sclavul tău, cînd nu-l lovești; sau că atunci îl iubești pe fiul tău, cînd nu-l pedepsești; sau că atunci îl iubești pe vecinul tău, cînd nu-l jefuiești: aceasta nu este iubire, ci slăbiciune. Să clocotească dragostea cînd trebuie să îndrepte sau să corecteze, dar dacă obiceiurile sînt bune, ele să producă încîntare, dacă sînt rele, să fie corectate, să fie îndreptate. Să nu iubești greșeala din om, ci omul: într-adevăr, Dumnezeu a făcut omul, iar omul a făcut greșeala. Iubește ceea ce a făcut Dumnezeu, nu iubi ceea ce a făcut omul. Cînd iubești una din ele, o nimicești pe cealaltă: cînd iubești una din ele, o îndrepți pe cealaltă. Chiar dacă uneori ești crud, ești din dragoste față de îndreptare.

De aceea iubirea se arată prin porumbelul pogorît asupra Domnului[478]. Sub această înfățișare, de porumbel, a venit Duhul Sfînt, ca să ne pătrundă de dragoste. De ce? Pentru că porumbelul nu are fiere: totuși se luptă cu penele și cu ciocul ca să-și apere cuibul, e crud, dar fără să păstreze ranchiună. Acest

478. *Cf.* Matei 3,16.

amaritudine saeuit. hoc facit et pater; quando filium castigat, ad disciplinam castigat. sicut dixi, seductor ut uendat, cum amaritudine blanditur: pater ut corrigat, sine felle castigat. tales estote ad omnes. uidete, fratres, magnum documentum, magnam regulam: unusquisque habet filios, aut habere uult; aut si omnino decreuit filios non habere carnaliter, uel spiritualiter cupit habere: quis est qui non corrigit filium suum? quis est cui non det disciplinam pater? et tamen saeuire uidetur. amor saeuit, caritas saeuit: saeuit quodam modo sine felle, more columbino, non coruino. unde uenit in mentem, fratres mei, dicere uobis quia illi uiolatores caritatis schisma fecerunt: quomodo oderunt ipsam caritatem, sic oderunt et columbam. sed conuincit illos columba: procedit de caelo, aperiuntur caeli, et manet super caput domini. utquid hoc? ut audiat, *hic est qui baptizat*. recedite, praedones; recedite, inuasores possessionis Christi. in possessionibus uestris, ubi dominari uultis, titulos potentis ausi estis infigere. cognoscit ille titulos suos; uindicat sibi possessionem suam: non delet titulos, sed intrat et possidet. sic ad catholicam uenienti, non deletur baptismus, ne titulus imperatoris deleatur. sed quid fit in catholica? agnoscitur titulus; intrat possessor sub titulis suis, quo intrabat praedo sub titulis alienis.

lucru îl face și un tată: cînd își pedepsește fiul, îl pedepsește pentru a-l îndrepta. După cum am spus, înșelătorul, ca să vîndă, e plin de blîndețe, dar cu ranchiună în suflet. Tatăl, ca să îndrepte, pedepsește fără fiere. Așa să fiți și voi față de toți. Luați aminte, frații mei, acesta e un mare exemplu și o mare învățătură. Fiecare dintre voi are copii sau vrea să aibă. Iar dacă a luat hotărîrea de a nu avea deloc copii după trup, vrea să aibă măcar copii duhovnicește. Cine nu vrea oare să-și îndrepte fiul? Există vreun părinte care să nu-și corecteze fiul? Și totuși pare că este crud. Dragostea este crudă, iubirea este crudă, dar este crudă într-un fel anume, fără fiere, precum porumbeii, nu precum corbii.

De aici mi-a venit în gînd, frații mei, să vă spun că aceia care încalcă porunca iubirii au făcut schismă: după cum ei urăsc dragostea, la fel urăsc și porumbelul. Dar porumbelul îi învinge, coboară din cer, cerurile se deschid, iar el rămîne deasupra capului Domnului. Pentru ce? Pentru ca toți să audă: „Acesta este cel care botează”[479]. Plecați, tîlharilor, plecați, voi care ați năvălit peste ceea ce-i aparține lui Cristos! Pe pămînturile pe care le aveți, peste care vreți să fiți stăpîni, ați cutezat să puneți tăblițe care să arate că voi sînteți stăpîni. Dar El cunoaște bine tăblițele voastre și își revendică ce-i aparține. Nu șterge tăblițele, ci intră și ia în stăpînire. La fel, celui care vine în Biserica universală nu i se șterge botezul, ca să nu se șteargă titlul Împăratului său. Dar ce se întîmplă în Biserica universală? Este recunoscut titlul, posesorul intră în posesia titlurilor sale, după cum tîlharul intra înainte în posesia titlurilor care nu erau ale lui[480].

479. Evrei 12,7-8.
480. În ultimul pasaj Augustin se dezlănțuie din nou împotriva donatiștilor.

IN EPISTOLAM IOHANNIS AD PARTHOS TRACTATVS DECEM – VIII

[ioep 08,01] dilectio dulce uerbum, sed dulcius factum. semper de illa loqui non possumus. multa enim agimus, et diuersae actiones distendunt nos, ut non uacet linguae nostrae semper de dilectione loqui: nam nihil melius ageret lingua nostra. sed de qua semper loqui non licet, semper eam custodire licet. sicut nunc quod cantamus, alleluia, numquid semper hoc facimus? uix unius horae non toto spatio, sed parua particula cantamus, alleluia; et uacamus ad aliud. est autem alleluia, sicut iam nostis, laudate deum. qui deum laudat lingua, non semper potest: qui moribus deum laudat, semper potest. opera misericordiae, affectus caritatis, sanctitas pietatis, incorruptio castitatis, modestia sobrietatis, semper haec tenenda sunt: siue cum in publico sumus, siue cum in domo, siue cum ante homines, siue cum in cubiculo, siue loquentes, siue tacentes, siue aliquid agentes, siue uacantes; semper haec tenenda sunt; quia intus sunt omnes istae uirtutes quas nominaui. quis autem sufficit omnes nominare? quasi exercitus est imperatoris, qui sedet intus in mente tua. quomodo enim imperator per exercitum suum agit quodque placet; sic dominus Iesus Christus incipiens habitare in interiore homine nostro, id est in mente per fidem, utitur istis uirtutibus quasi ministris suis. et per has uirtutes quae uideri oculis non possunt, et tamen quando

Omilia a opta

Comentariu la versetele 4, 12-16

Iubirea e mereu cu noi

1. Iubirea e un cuvînt dulce, dar realitatea pe care acest cuvînt o exprimă e încă şi mai dulce. Nu putem vorbi mereu despre ea. Într-adevăr, noi facem multe lucruri şi diferitele ocupaţii ne obligă să ne împărţim în mai multe locuri, astfel încît limbii noastre nu-i rămîne mereu răgazul de a vorbi despre iubire; şi totuşi, limba noastră n-ar putea face nimic mai bun decît să vorbească despre ea. Dar dacă nu ne este îngăduit să vorbim mereu despre ea, ne este îngăduit totuşi să avem cu noi iubirea. Ca acum, cînd cîntăm „Aleluia": oare facem mereu acest lucru? Cu greu am putea cînta vreme de un ceas, prin urmare cîntăm doar mici bucăţi, apoi ne ocupăm cu altceva. „Aleluia" înseamnă, după cum ştiţi deja, „lăudaţi-l pe Dumnezeu". Cine îl laudă pe Dumnezeu doar din gură nu poate face tot timpul acest lucru, dar cine îl laudă prin felul său de viaţă o poate face mereu. Fapte de milostenie, simţăminte de iubire, sfinţenia evlaviei, o curăţie neîntinată, o înţeleaptă cumpătare, toate acestea trebuie mereu păzite, fie că sîntem printre oameni, fie că sîntem acasă, fie că ne aflăm în faţa oamenilor, fie că ne aflăm în camera noastră, fie că vorbim, fie că tăcem, fie că facem ceva, fie că nu avem nimic de făcut. Toate trebuie păzite, pentru că toate aceste virtuţi pe care le-am numit sînt înăuntrul fiinţei noastre.

Dar cine ar fi în stare să le denumească pe toate? Ele sînt ca armata unui împărat, care se află în străfundul minţii tale. Căci, după cum împăratul face din armata sa ceea ce doreşte, la fel, Domnul Isus Cristos, o dată ce s-a sălăşluit în omul nostru dinlăuntru, adică în mintea noastră, prin credinţă, se foloseşte de virtuţi ca de slujitorii săi. De aceea, aceste virtuţi, deşi nu se

nominantur, laudantur: non autem laudarentur nisi amarentur, non amarentur nisi uiderentur; et si utique non amarentur nisi uiderentur, alio oculo uidentur, id est, interiori cordis aspectu: per has uirtutes inuisibiles, mouentur membra uisibiliter: pedes ad ambulandum; sed quo? quo mouerit bona uoluntas, quae militat bono imperatori. manus ad operandum; sed quid? quod iusserit caritas, quae inspirata est intus a spiritu sancto. membra ergo uidentur cum mouentur; qui iubet intus, non uidetur. et quis intus iubeat, prope ipse solus nouit qui iubet, et ille intus cui iubetur.

[ioep 08,02] namque, fratres, audistis modo, cum euangelium legeretur; certe si aurem ibi non tantum corporis, sed et cordis habuistis. quid ait? *cauete facere iustitiam uestram coram hominibus, ut uideamini ab eis*. numquid hoc uoluit dicere, ut quaecumque bona facimus, abscondamus ab oculis hominum, et timeamus uideri? si times spectatores, non hebebis imitatores: debes ergo uideri. sed non ad hoc debes facere ut uidearis. non ibi debet esse finis gaudii tui, non ibi terminus laetitiae tuae, ut putes te totum fructum consecutum esse boni operis tui, cum uisus fueris atque laudatus. nihil est hoc. contemne te cum laudaris: ille in te laudetur, qui per te operatur. noli ergo ad laudem tuam operari quod bonum agis, sed ad laudem illius a quo habes ut bonum agas. abs te habes male agere, a deo habes bene agere. contra peruersi homines uidete quam praeposteri sint. quod faciunt bene, uolunt sibi tribuere: si male faciunt, deum uolunt accusare. conuerte hoc distortum nescio quid et praeposterum, faciens illud quodammodo capite deorsum: quod susum, faciens iusum; quod deorsum, faciens sursum. iusum uis facere deum, et te susum? praecipitaris, non eleuaris: ille enim semper sursum est. quid ergo? tu bene, et deus male? imo hoc dic, si uis uerius dicere, ego male, ille bene; et quod ego

pot vedea cu ochiul liber, atunci cînd sînt numite, sînt lăudate. Ele n-ar fi lăudate dacă n-ar fi iubite și n-ar fi iubite dacă n-ar fi văzute. Iar dacă n-ar putea fi iubite decît dacă ar fi văzute, atunci înseamnă că sînt văzute cu ajutorul unui alt ochi, anume, privirea dinăuntru a inimii. Datorită acestor virtuți nevăzute, mădularele se mișcă în chip văzut. Picioarele se mișcă pentru a merge. Dar pentru a merge încotro? Acolo unde le face să meargă voința cea bună care se află în slujba împăratului celui bun. Mîinile se mișcă pentru a lucra. Dar ce anume? Ce va porunci dragostea insuflată de Duhul Sfînt. Se vede așadar cum se mișcă mădularele, dar Cel care poruncește înăuntru nu se vede. Și cine este Cel care poruncește înăuntrul nostru, o știu doar El, care poruncește, și acela căruia i se poruncește.

2. Într-adevăr, frații mei, ați ascultat acum, cînd se citea Evanghelia, dacă ați fost atenți nu doar cu urechea trupului, ci și cu cea a inimii. Ce s-a spus? „Păziți-vă să vă săvîrșiți dreptatea în fața oamenilor, ca să fiți văzuți de ei."[481] Oare a vrut să spună că orice lucru bun am face, să ne ascundem de ochii oamenilor și să ne temem că am putea fi văzuți? Dacă te temi de cei care se uită la tine nimeni nu va face ce faci tu, deci trebuie să fii văzut. Dar nu trebuie să faci doar ca să fii văzut. Nu asta trebuie să fie bucuria la care țintești, plăcerea spre care tinzi; anume să crezi că ai dobîndit întreg rodul faptei tale bune fiind văzut și lăudat. Aceasta nu înseamnă nimic. Dispreţuiește-te atunci cînd ești lăudat: să fie lăudat în tine Cel care lucrează prin tine. Așadar, binele pe care îl faci să nu-l faci spre lauda ta, ci spre lauda Celui de la care ai primit puterea să faci binele. Puterea de a face răul vine din tine, în vreme ce puterea de a face binele vine de la Dumnezeu. Uitați-vă cît de suciți sînt oamenii stricați. Binele pe care îl fac vor să și-l atribuie lor înșiși, iar dacă săvîrșesc vreun rău, îl învinovățesc pe Dumnezeu. Îndreaptă acest lucru strîmb și răsucit, care amestecă totul punînd dedesubt ceea ce este deasupra, și deasupra ceea ce este dedesubt. Vrei să-l pui pe Dumnezeu dedesubt, iar pe tine deasupra? Înseamnă că te arunci orbește înainte, nu că te înalți, pentru că El este întotdeauna deasupra.

Cum stau, așadar, lucrurile? Tu faci binele, iar Dumnezeu răul? Dacă vrei să spui adevărul, spune mai curînd: „Eu fac răul și El binele, iar binele pe care eu îl pot face vine de la El,

481. Matei 6,1.

bene, ab illo bene: nam a me quidquid ago male. ista confessio firmat cor, et facit dilectionis fundamentum. nam si opera nostra abscondere debemus bona, ne uideantur ab hominibus; ubi est illa sententia domini in eo sermone quem habuit in monte? ubi hoc dixit, ibi et illud paulo ante dixit: *luceant opera uestra bona coram hominibus*. et non ibi cessauit, non ibi finem fecit; sed addidit, *et glorificent patrem uestrum qui in caelis est*. et apostolus quid ait? *eram autem ignotus facie ecclesiis Iudaeae, quae in Christo sunt: tantum autem audientes erant quia qui nos aliquando persequebatur, nunc euangelizat fidem quam aliquando uastabat; et in me magnificabant deum*. uidete quemadmodum et ipse, quia sic innotuit, finem non posuerit in laudem suam, sed in laudem dei. et quantum ad ipsum pertinet, uastator ecclesiae, persecutor inuidus, malignus, ipse confitetur, non nos conuiciamur. amat Paulus dici a nobis peccata sua, ut glorificetur ille qui talem morbum sanauit. magnitudinem enim uulneris manus medici secuit, et sanauit. uox illa de caelo prostrauit persecutorem, et erexit praedicatorem; occidit Saulum, et uiuificauit Paulum. Saul enim persecutor erat sancti uiri; inde nomen habebat iste quando persequebatur christianos: postea de Saulo factus est Paulus. quid est Paulus? modicus. ergo quando Saulus, superbus, elatus: quando Paulus, humilis, modicus. ideo sic loquimur, paulo post uidebo te, id est, post modicum. audi quia modicus factus est: *ego enim sum minimus apostolorum*; et, *mihi minimo omnium sanctorum*, dicit alio loco. sic erat inter apostolos tanquam fimbria uestimenti: sed tetigit ecclesia gentium tanquam fluxum patiens, et sanata est.

căci eu, orice-aș face, fac rău". Această mărturisire întărește inima și pune temelia iubirii. Într-adevăr, dacă trebuie să ascundem faptele noastre bune, ca să nu fie văzute de oameni, atunci ce înseamnă cuvintele pe care Domnul le-a rostit în Predica de pe munte? Atunci și puțin înainte a zis: „Să strălucească faptele voastre bune înaintea oamenilor"[482]. Și nu s-a oprit aici, nu a încheiat cu aceste cuvinte, ci a adăugat: „Și să-l slăvească pe Tatăl vostru care este în ceruri"[483].

Iar Apostolul ce-a zis? „Eu eram necunoscut ca înfățișare în Bisericile din Iudeea, care sînt în Cristos; căci auziseră că cel care altădată îi prigonea, acum aduce vestea cea bună a credinței pe care odinioară încerca s-o nimicească; și îl slăveau pe Dumnezeu din pricina mea."[484] Vedeți, așadar, că și Pavel, pentru că s-a făcut astfel cunoscut, nu a avut ca țintă lauda sa, ci lauda lui Dumnezeu. Cît despre sine, el însuși se recunoaște nimicitor al Bisericii, prigonitor plin de invidie, om rău, nu-l învinovățim noi. Pavel vrea ca păcatele lui să fie amintite de noi, ca să fie slăvit Acela care l-a însănătoșit de o boală așa de grea. Într-adevăr, mîna doctorului a tăiat în rana cea mare și a adus vindecarea. Glasul din cer a aruncat cu fața la pămînt un prigonitor și a ridicat în loc un predicator, l-a ucis pe Saul și i-a dat viață lui Pavel. Căci Saul era prigonitorul unui om sfînt, de aceea purta acest nume cînd îi prigonea pe creștini, apoi, din Saul a ajuns Pavel[485]. Ce înseamnă Pavel? Înseamnă „mic"[486]. Așadar, cînd se numea Saul, el era trufaș, mîndru; cînd a devenit Pavel, a început să fie smerit, mic. Cum spunem și: „Te voi vedea un pic mai tîrziu"[487], adică „după puțină vreme". Ascultă cum Pavel a ajuns mic: „Căci eu sînt cel mai mic dintre apostoli"[488], și: „Mie, celui mai mic dintre toți sfinții"[489], spune într-un alt loc. Așa era Pavel între apostoli, ca un ciucure la o haină. Dar Biserica neamurilor, precum femeia hemoroidă, s-a atins de el și a fost vindecată[490].

---

482. *Ibidem* 5,16.
483. *Ibidem*.
484. Galat. 1,22-24.
485. *Cf.* Fapte 13,9.
486. Joc de cuvinte. În limba latină: *paulus* înseamnă „puțin, mic".
487. În limba latină, *paulo post*.
488. 1 Cor. 15,9.
489. Efes. 3,8.
490. *Cf.* Matei 9,20-22.

[ioep 08,03] ergo, fratres, hoc dixerim, hoc dico, hoc si possem non tacerem: opera modo illa sint in uobis, modo illa, pro tempore, pro horis, pro diebus. numquid semper loqui? numquid semper tacere? numquid semper reficere corpus? numquid semper ieiunare? numquid semper panem dare egenti? numquid semper nudum uestire? numquid semper aegrotos uisitare? numquid semper discordantes concordare? numquid semper mortuos sepelire? modo illud, modo illud. inchoantur ista, et cessant: ille autem imperator, nec inchoatur, nec cessare debet. caritas intus non intermittatur: officia caritatis pro tempore exhibeantur. *caritas* ergo, sicut scriptum est, *fraterna permaneat.*

[ioep 08,04] fortassis autem mouerit aliquos uestrum, ex quo istam epistolam beati Iohannis tractamus uobis, quare non commendauerit maxime nisi fraternam caritatem. *qui diligit fratrem*, dicit; et, *praeceptum nobis est datum, ut diligamus inuicem*. assidue nominauit caritatem fraternam: dei autem caritatem, id est qua debemus diligere d' um, non tam assidue nominauit; sed tamen non omnino tacuit. de inimici uero dilectione prorsus tacuit prope per totam ipsam epistolam. cum uehementer nobis praedicet, commendetque caritatem, non nobis dicit ut diligamus inimicos; sed dicit nobis ut fratres diligamus. modo uero cum euangelium legeretur, audiuimus, *si enim diligitis eos qui uos diligunt, quam mercedem habebitis? nonne et publicani hoc faciunt?* quid est igitur quod pro magno nobis ad perfectionem quamdam fraternam dilectionem commendat Iohannes apostolus; dominus autem dicit non nobis sufficere ut fratres diligamus, sed debere nos extendere ipsam dilectionem, ut perueniamus ad inimicos? qui usque ad inimicos peruenit,

3. Aşadar, fraţii mei, acest lucru vi l-am spus, vi-l spun şi, dacă s-ar putea, nu aş înceta niciodată să-l spun: împliniţi toate faptele vieţii voastre, aşa cum se cuvine, după vreme, ore şi zile. Oare trebuie să vorbim tot timpul? Oare trebuie să tăcem tot timpul? Oare trebuie să ne hrănim trupul tot timpul? Oare trebuie să postim tot timpul? Oare trebuie să-i dăm tot timpul pîine celui lipsit? Oare trebuie să-l îmbrăcăm tot timpul pe cel gol? Oare trebuie să-i vizităm tot timpul pe cei bolnavi? Oare trebuie să-i împăcăm tot timpul pe cei care nu se înţeleg? Oare trebuie să-i îngropăm tot timpul pe cei morţi? Nu, acum facem un lucru, mai tîrziu altul. Aceste fapte au un început şi un sfîrşit, dar Împărat nu are nici început şi nu trebuie să aibă nici sfîrşit. Iubirea care se află înăuntru nu are sfîrşit, dar faptele izvorîte din iubire trebuie să se vadă la vremea potrivită. După cum stă scris: „Iubirea frăţească să rămînă"[491].

Dragostea faţă de duşmani

4. Poate că unii dintre voi au fost cuprinşi de uimire, de cînd am început să vorbim despre Epistola Sfîntului Ioan, întrebîndu-se de ce [apostolul] n-a făcut nimic altceva decît să înalţe laudă iubirii frăţeşti. Spune Ioan: „Cine îl iubeşte pe fratele său"[492] şi, de asemenea: „Ni s-a dat porunca să ne iubim unii pe alţii"[493]. A amintit adesea dragostea frăţească şi nici dragostea lui Dumnezeu, dragostea cu care trebuie să-l iubim pe Dumnezeu, nu a trecut-o cu totul sub tăcere, deşi nu a amintit-o de prea multe ori. Însă despre dragostea faţă de duşman nu vorbeşte aproape deloc în întreaga Epistolă. Atunci cînd ne predică şi ne recomandă cu tărie dragostea nu ne spune să-i iubim pe duşmani, ci să-i iubim pe fraţi.

Acum însă, cînd se citea Evanghelia, am auzit: „Într-adevăr, dacă îi iubiţi pe cei care vă iubesc, ce răsplată veţi avea? Oare nu fac şi vameşii la fel?"[494]. De ce, aşadar, Ioan ne mai recomandă ca fiind însemnată pentru desăvîrşirea noastră iubirea frăţească, dacă Domnul ne spune că nu este de ajuns să-i iubim doar pe fraţi, ci trebuie să ne ducem încă şi mai departe iubirea, ca să putem ajunge pînă la duşmani? Cel care ajunge cu

491. Evrei 13,1.
492. 1 Ioan 2,10.
493. *Ibidem* 3,23.
494. Matei 5,46.

non transilit fratres. necesse est sicut ignis, prius occupet proxima, et sic se in longinquiora distendat. propinquior est tibi frater quam nescio quis homo. rursus tibi magis adhaeret ille quem non noueras, qui tibi tamen non aduersatur, quam inimicus qui etiam aduersatur. extende dilectionem in proximos, nec uoces illam extensionem. prope enim te diligis, qui eos diligis qui tibi adhaerent. extende ad ignotos, qui tibi nihil mali fecerunt. transcende et ipsos ; perueni, ut diligas inimicos. hoc certe dominus iubet. quare iste tacuit de dilectione inimici?

[ioep 08,05] omnis dilectio, siue quae carnalis dicitur, quae non dilectio, sed magis amor dici solet – dilectionis enim nomen magis solet in melioribus rebus dici, in melioribus accipi -: tamen omnis dilectio, fratres carissimi, utique beneuolentiam quamdam habet erga eos qui diliguntur. non enim sic debemus diligere homines, aut sic possumus diligere, uel amare; hoc enim uerbo etiam usus est dominus cum diceret, *Petre, amas me?* non sic debemus amare homines, quomodo audimus gulosos dicere, amo turdos. quaeris quare? ut occidat, et consumat. et amare se dicit, et ad hoc illos amat ut non sint, ad hoc amat ut perimat. et quidquid ad cibandum amamus, ad hoc amamus, ut illud consumatur, et nos reficiamur. numquid sic amandi sunt homines, tanquam consumendi? sed amicitia quaedam beneuolentiae est, ut aliquando praestemus eis quos amamus. quid, si non sit quod praestemus? sola beneuolentia sufficit amanti. non enim optare debemus esse miseros, ut possimus exercere opera misericordiae. das panem esurienti: sed melius nemo esuriret, et nulli dares. uestis nudum: utinam omnes uestiti essent, et non esset ista necessitas. sepelis mortuum: utinam ueniat aliquando illa uita ubi nemo moriatur. concordas

dragostea lui pînă la dușmani nu-i trece cu vederea pe frați. Se întîmplă la fel ca și cu focul: la început pune stăpînire pe locurile mai apropiate și, astfel, ajunge să se întindă pînă în locurile mai depărtate. Fratele este mai aproape de tine decît oricare alt om. La rîndu-i, mai apropiat de tine este necunoscutul care nu-ți este împotrivă, decît dușmanul care îți este împotrivă. Întinde-ți iubirea pînă la cei apropiați, dar nu te gîndi la aceasta ca la o „extindere". De fapt, te iubești pe tine însuți atunci cînd îi iubești pe cei care îți sînt aproape. Întinde-ți dragostea pînă la cei pe care nu-i cunoști, dar care nu ți-au făcut nici un rău. Apoi mergi dincolo de ei, fii în stare să-i iubești pe dușmani. Fără îndoială, acest lucru îl poruncește Domnul. Dar atunci Ioan de ce a trecut sub tăcere dragostea față de dușman?

5. Orice formă de afecțiune, chiar și cea numită trupească, dar care de obicei nu este afecțiune, ci dragoste (căci cuvîntul „afecțiune" este folosit mai ales pentru lucrurile mai deosebite și la unele ca acestea se aplică) totuși orice formă de afecțiune, frații mei preaiubiți, arată că există o oarecare bunăvoință față de aceia care sînt iubiți. Dar nu așa trebuie să-i prețuim pe oameni (sau putem spune că îi prețuim așa sau că îi iubim, căci de acest cuvînt s-a folosit și Domnul cînd i-a spus lui Petru: „Petru, mă iubești?"[495]), deci nu așa trebuie să-i iubim pe oameni, cum auzim că spun mîncăcioșii: „Îmi plac sturzii". Tu întrebi atunci: „Dar de ce îți plac?". Celui mîncăcios îi plac sturzii ca să-i omoare și să-i mănînce. Iar el spune că îi iubește, dar îi iubește tocmai pentru ca ei să nu mai fie, ca să-i nimicească. Și tot ce ne place pentru hrană, „iubim" în acest fel, ca să fie mîncat, iar noi să ne hrănim. Oare astfel trebuie iubiți oamenii, ca și cum ar trebui nimiciți? Dar există un anume fel de prietenie, însoțită de bunăvoință, care constă în faptul că le sîntem de ajutor celor pe care-i iubim. Și ce se întîmplă dacă nu le putem fi cu nimic de ajutor? Celui care iubește îi este de ajuns bunăvoința.

Nu trebuie să dorim să existe pe lume oameni nenorociți, ca să putem să facem milostenii. Dai o bucată de pîine celui înfometat, dar mai bine ar fi să nu existe nici un înfometat și să nu fie nevoie să dai nimic nimănui. Îl îmbraci pe cel gol. Dar dacă toți ar fi îmbrăcați și nu ar fi această nevoie! Îngropi morții. Dar dacă ar veni mai repede acea viață în care să nu mai moară

495. Ioan 21,15.

litigantes: utinam aliquando sit pax illa aeterna Ierusalem, ubi nemo discordet. haec enim omnia officia necessitatum sunt. tolle miseros; cessabunt opera misericordiae. opera misericordiae cessabunt; numquid ardor caritatis exstinguetur? germanius amas felicem hominem, cui non habes quod praestes; purior ille amor erit, multoque sincerior. nam si praestiteris misero, fortassis extollere te cupis aduersus eum, et eum tibi uis esse subiectum, qui auctor est tui beneficii. ille indiguit, tu impertitus es; quasi maior uideris quia tu praestitisti, quam ille cui praestitum est. opta aequalem, ut ambo sub uno sitis cui nihil praestari potest.

[ioep 08, 06] nam in hoc excessit modum superba anima, et quodammodo, auara fuit; quia *radix omnium malorum auaritia.* et item dictum est, *initium omnis peccati superbia.* et quaerimus aliquando quomodo sibi concordent istae duae sententiae: *radix omnium malorum auaritia*; et, *initium omnis peccati superbia.* si initium omnis peccati superbia, radix omnium malorum superbia est. certe radix omnium malorum auaritia est: inuenimus et in superbia auaritiam esse; excessit enim modum homo. quid est auarum esse? progredi ultra quam sufficit. Adam superbia cecidit: *initium omnis peccati superbia*, inquit. numquid auaritia? quid auarius illo, cui deus sufficere non potuit? ergo, fratres, legimus quemadmodum factus sit homo ad imaginem et similitudinem. dei: et quid de illo dixit deus? *et habeat potestatem piscium maris, et uolatilium caeli, et omnium pecorum quae repunt super terram.* numquid dixit,

nimeni! Îi împaci pe cei care se ceartă între dînşii. Dar dacă ar fi pe pămînt pacea veşnică a Ierusalimului [ceresc], în care nimeni nu se va mai certa!

Toate aceste îndatoriri ţin de nevoie. Fă să nu mai existe oameni vrednici de milă; vor înceta şi faptele de milostenie. Faptele de milostenie vor dispărea, dar oare se va stinge şi flacăra iubirii? Mai multă dragoste frăţească nutreşti pentru un om căruia nu-i lipseşte nimic, căruia nu ai ce ajutor să-i dai, acea iubire va fi cu mult mai curată şi cu mult mai sinceră. Căci, dacă vei fi venit în ajutor unui om vrednic de milă, poate că vei vrea să te înalţi mai sus decît el şi vei dori să-ţi fie supus, pentru că i-ai făcut un bine. El s-a aflat în nevoie, iar tu i-ai dat dintr-ale tale. Parcă te şi vezi mai mare, pentru că i-ai venit în ajutor, faţă de cel care a primit ajutorul din partea ta. Preferă însă să fii la fel cu el, pentru ca amîndoi să vă aflaţi în stăpînirea unuia singur, a Celui pe care nimeni nu îl poate cu nimic ajuta.

Lăcomia şi trufia

6. Într-adevăr, sufletul trufaş a întrecut şi aici măsura, fiind lacom într-un anume fel: pentru că „rădăcina tuturor relelor este lăcomia"[496]. Şi s-a mai spus: „Începutul oricărui păcat este trufia"[497]. Să încercăm să vedem cum se împacă aceste două afirmaţii: „Rădăcina tuturor relelor este lăcomia" şi „Începutul oricărui păcat este trufia". Dacă începutul oricărui păcat este trufia, atunci trufia este rădăcina tuturor relelor. Desigur, rădăcina tuturor relelor este lăcomia: descoperim aşadar că în trufie există lăcomie: omul a întrecut măsura. Ce înseamnă să fii lacom? Să mergi dincolo de ceea ce este de ajuns. Adam a căzut din pricina trufiei: „Începutul oricărui păcat este trufia", s-a spus. Nu cumva Adam a căzut din pricina lăcomiei? Într-adevăr, cine poate fi mai lacom decît cel căruia nu i-a fost de ajuns Dumnezeu? Aşadar, fraţii mei, citim cum omul a fost făcut după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu. Şi ce a zis Dumnezeu despre om? „Şi să aibă putere asupra peştilor din mare, şi asupra păsărilor din cer, şi asupra tuturor animalelor care se tîrăsc pe faţa pămîntului."[498] A zis cumva: „Să aibă

496. 1 Tim. 6,10.
497. Ecleziast 10,13.
498. Geneza 1,26.

habeat potestatem hominum? *habeat potestatem*, ait: dedit potestatem naturalem. quorum habeat potestatem? *piscium maris, uolatilium caeli, et omnium repentium quae repunt super terram*. quare haec est naturalis potestas hominis in ista? quia homo ex eo habet potestatem, ex quo factus est ad imaginem dei. ubi autem factus est ad imaginem dei? in intellectu, in mente, in interiore homine; in eo quod intelligit ueritatem, diiudicat iustitiam et iniustitiam, nouit a quo factus est, potest intelligere creatorem suum, laudare creatorem suum. habet hanc intelligentiam, qui habet prudentiam. ideo multi cum per cupiditates malas detererent in se imaginem dei, et ipsam quodammodo flammam intelligentiae peruersitate morum exstinguerent; clamabat illis scriptura, *nolite fieri sicut equus et mulus, quibus non est intellectus*. hoc est dicere, praeposui te equo et mulo; te ad imaginem meam feci, potestatem tibi super ista dedi. quare? quia non habent ferae rationalem mentem: tu autem rationali mente capis ueritatem, intelligis quod supra te est; subdere ei qui supra te est, et infra te erunt illa quibus praepositus es. quia uero per peccatum homo deseruit eum sub quo esse debuit, subditur eis supra quae esse debuit.

[ioep 08,07] intendite quid dicam: deus, homo, pecora: uerbi gratia, supra te deus; infra te pecora: agnosce eum qui supra te est, ut agnoscant te quae infra te sunt. ideoque cum Daniel agnouisset supra se deum, agnouerunt illum supra se leones. si autem non agnoscis illum qui supra te est, superiorem contemnis, subderis inferiori. propterea superbia Aegyptiorum unde domita est? de ranis et muscis. poterat deus et leones mittere, sed aliquis magnus leone terrendus est. quanto illi erant superbiores, tanto de rebus contemptibilibus et abiectis fracta est

putere asupra oamenilor"? A zis: „Să aibă putere", adică i-a dat o putere firească. Asupra cui să aibă putere? „Asupra peştilor din mare, asupra păsărilor din cer şi asupra tuturor animalelor care se tîrăsc pe faţa pămîntului." De ce este firească puterea omului asupra acestora? Pentru că omul are putere datorită faptului că a fost făcut după chipul lui Dumnezeu. Dar prin ce anume a fost făcut după asemănarea lui Dumnezeu? Prin puterea sa de a înţelege, prin mintea sa, prin omul dinăuntru, prin faptul că înţelege adevărul, deosebeşte dreptatea de nedreptate, ştie de cine a fost creat, îl poate cunoaşte şi lăuda pe Creatorul său. Are această putere de înţelegere omul înţelept.

Din această pricină, cînd mulţi oameni, pentru nişte dorinţe rele, strică în ei asemănarea lui Dumnezeu şi, prin obiceiurile lor mîrşave, sting într-un fel flacăra inteligenţei, Scriptura le strigă: „Să nu ajungeţi precum calul şi catîrul, care nu au putere de înţelegere"[499]. Aceasta înseamnă: te-am aşezat mai sus decît calul şi catîrul; te-am făcut după asemănarea Mea, ţi-am dat putere asupra acestora. De ce? Pentru că animalele nu au o minte în stare să judece, tu însă, prin puterea ta de a judeca, înţelegi adevărul, înţelegi ce este mai presus de tine. Supune-te, aşadar, Celui care este mai presus de tine şi vor fi mai prejos de tine cei peste care ai fost aşezat. Dar pentru că, prin păcat, omul l-a părăsit pe cel sub puterea căruia trebuia să se afle, el ajunge să fie supus lucrurilor asupra cărora trebuia să stăpînească.

7. Încercaţi să înţelegeţi ce vreau să spun, este vorba despre Dumnezeu, om, animale: de exemplu, Dumnezeu este mai presus de tine, mai jos decît tine sînt animalele. Recunoaşte-L pe Cel care este mai presus de tine, pentru ca şi cei care sînt mai jos decît tine să te recunoască. De aceea, atunci cînd Daniel l-a recunoscut pe Dumnezeu ca fiind mai presus de el, şi leii l-au recunoscut pe el ca fiind mai presus de ei[500]. Dacă însă nu-l recunoşti pe Acela care este mai presus de tine, îl dispreţuieşti pe El şi te supui celui care este mai jos decît tine. Cum a fost potolită trufia egiptenilor? Cu ajutorul broaştelor şi al muştelor[501]. Dumnezeu ar fi putut să le trimită şi lei, dar există cineva mai mare, de care şi leii trebuie să se teamă. Cu cît erau mai mîndri, cu atît grumazul lor rău era mai tare înfrînt de

499. Psalmi 31,9.
500. Daniel 6,21-24.
501. Exod 7,27-28; 8,16-27.

eorum ceruix mala. sed Danielem agnouerunt leones, quia ille subditus deo erat. quid? martyres qui ad bestias pugnauerunt, et ferarum morsibus lacerati sunt, non erant sub deo? aut erant serui dei tres uiri, et non erant serui dei Machabaei? agnouit ignis seruos dei tres uiros, quos non ussit, quorum nec uestimenta corrupit; et non agnouit Machabaeos? agnouit Machabaeos; agnouit, fratres et istos. sed opus erat quodam flagello, permittente domino, qui dixit in scriptura, *flagellat omnem filium quem recipit.* putatis enim, fratres, quia ferrum transuerberaret uiscera domini, nisi ipse permitteret; aut haereret in ligno, nisi ipse uoluisset? non eum agnouit creatura sua? an exemplum patientiae proposuit fidelibus suis? ideo deus quosdam liberauit uisibiliter, quosdam non liberauit uisibiliter: omnes tamen spiritualiter liberauit, spiritualiter neminem deseruit. uisibiliter quosdam uisus est deseruisse, quosdam uisus est eripuisse. ideo quosdam eripuit, ne putes illum non potuisse eripere. testimonium dedit quia potest, ut ubi non facit, secretiorem intelligas uoluntatem, non suspiceris difficultatem. sed quid, fratres? cum euaserimus omnes istos mortalitatis laqueos, cum transierint tempora tentationis, cum saeculi huius fluuius decucurrerit et receperimus illam stolam primam, immortalitatem illam quam peccando perdidimus, cum corruptibile hoc induerit incorruptionem, id est, caro ista induerit incorruptionem, et mortale hoc induerit immortalitatem; iam perfectos filios dei, ubi non opus est tentari, nec flagellari, agnoscet omnis creatura: subdita nobis erunt omnia, si nos hic subditi sumus deo.

[ioep 08,08] sic ergo debet esse christianus ut non glorietur super alios homines. dedit enim tibi deus esse super bestias, id est meliorem esse quam bestias. hoc naturale habes; semper

animale vrednice de dispreț și scîrboase. Însă pe Daniel l-au recunoscut leii, pentru că el era supus lui Dumnezeu. Dar atunci martirii care au luptat împotriva fiarelor și au fost sfîșiați sub mușcăturile acestora nu erau supuși lui Dumnezeu? Sau cei trei tineri[502] erau slujitorii lui Dumnezeu, iar macabeii[503] nu? Focul i-a recunoscut pe cei trei ca slujitori ai lui Dumnezeu și nu i-a ars, nu le-a nimicit hainele, însă nu i-a recunoscut pe macabei? Ba, i-a recunoscut și pe macabei, da, frații mei, i-a recunoscut și pe ei. Dar era nevoie și de o pedeapsă, cu îngăduința Domnului, care spune în Scriptură: „Pedepsește pe oricine îl primește ca pe un fiu"[504]. Credeți, oare, frații mei, că ar fi străpuns fierul coasta Domnului, dacă El însuși n-ar fi îngăduit aceasta, sau că ar fi atîrnat pe cruce dacă n-ar fi vrut El însuși să fie așa? Nu l-au recunoscut cei creați de El sau a vrut să le arate credincioșilor lui un exemplu de răbdare?

Dumnezeu i-a eliberat pe unii în chip vizibil, iar pe alții nu i-a eliberat. Pe toți însă i-a eliberat în chip duhovnicesc, nu a părăsit pe nimeni. În chip vizibil a părut că i-a părăsit pe unii, în vreme ce pe alții a părut că i-a smuls din chinuri. Dar tocmai de aceea i-a smuls, ca tu să nu crezi că El nu a putut să-i smulgă din chinuri. A dovedit că poate, pentru ca atunci cînd nu face acest lucru, să poți pricepe voia sa ascunsă, nu să bănuiești că ar întîmpina vreo greutate. Dar ce înseamnă aceasta, frații mei? Cînd ne vom elibera de toate lanțurile morții, cînd vor trece vremurile de ispitire, cînd va înceta curgerea apei acestui veac și vom primi haina de la început, nemurirea pe care am pierdut-o prin păcat, cînd vom îmbrăca acest trup care putrezește în neputrezire, adică atunci cînd trupul nostru de azi va îmbrăca neputrezirea, cînd trupul muritor va îmbrăca nemurirea, ei bine, atunci orice făptură ne va recunoaște ca fii desăvîrșiți ai lui Dumnezeu și nu va mai fi nevoie nici să fim supuși ispitei, nici să fim pedepsiți. Atunci toate ne vor fi supuse, dacă noi ne-am supus aici lui Dumnezeu.

8. Așa trebuie să fie un creștin, anume să nu se laude că este mai presus de alți oameni. Dumnezeu ți-a îngăduit să fii mai presus decît animalele, adică să fii mai bun decît animalele. Ai

502. Daniel 3,50. Cei trei tineri aruncați într-un cuptor, spre a fi arși de vii, de către regele Nabucodonosor și care au scăpat nevătămați.
503. 2 Macabei 7,1-42.
504. Evrei 12,6.

melior eris quam bestia. si uis melior esse quam alius homo, inuidebis ei quando tibi esse uidebis aequalem. debes uelle omnes homines aequales tibi, et si uiceris aliquem per prudentiam, optare debes ut sit et ipse prudens. quamdiu tardus est discit a te; quamdiu indoctus est indiget te, et tu uideris doctor, ille autem discens. tu ergo superior quia doctor es; ille inferior quia discens. nisi illum optes aequalem, semper uis habere discentem. si autem uis semper habere discentem, inuidus eris doctor. si inuidus doctor, quomodo eris doctor? rogo te, noli docere ipsam inuidentiam tuam. audi apostolum dicentem de uisceribus caritatis: *uellem omnes esse sicut me ipsum.* quomodo uolebat omnes aequales? ideo erat omnibus superior quia caritate optabat omnes aequales. excessit ergo homo modum; auarior uoluit esse ut supra homines esset qui supra pecora factus est, et ipsa est superbia.

[ioep 08,09] et uidete quanta opera faciat superbia; ponite in corde quam similia facit, et quasi paria caritati. pascit esurientem caritas, pascit et superbia; caritas, ut deus laudetur; superbia, ut ipsa laudetur. uestit nudum caritas, uestit et superbia; ieiunat caritas, ieiunat et superbia; sepelit mortuos caritas, sepelit et superbia. omnia opera bona quae uult facere caritas et facit, agitat contra superbia, et quasi ducit equos suos. sed interior est caritas: tollit locum male agitatae superbiae; non male agitanti, sed male agitatae. uae homini cuius auriga superbia est, necesse est enim ut praeceps eat. ut autem non sit superbia quae agitet facta bona, quis nouit? quis uidet? ubi est hoc? opera uidemus: pascit misericordia, pascit et superbia; hospitem suscipit misericordia, hospitem suscipit et superbia; intercedit pro paupere misericordia, intercedit et superbia. quid est hoc? in operibus non discernimus. audeo aliquid dicere, sed

această trăsătură din fire: vei fi întotdeauna mai bun decît animalele. Dacă vrei să fii mai bun decît un alt om, vei ajunge să-i porţi duşmănie cînd vei vedea că este la fel ca tine. Trebuie să vrei ca toţi oamenii să fie la fel ca tine, iar dacă vei întrece pe cineva în înţelepciune, trebuie să vrei ca şi acela să ajungă să fie înţelept. Cîtă vreme este zăbavnic la minte, el învaţă de la tine, cîtă vreme este neînvăţat, are nevoie de tine. Astfel, tu vei apărea ca învăţat, iar el ca unul care are de învăţat. Tu eşti mai presus decît el, întrucît eşti învăţător, iar el este mai prejos ca unul care nu este decît ucenic. Dacă nu vrei ca el să ajungă la fel ca tine înseamnă că vrei să-l ai mereu ca ucenic. Dar, dacă vrei să-l ai mereu ca ucenic, vei fi un învăţător plin de invidie. Iar un învăţător plin de invidie cum mai poate fi un adevărat învăţător? Te rog, nu-l învăţa să se umple de invidia de care tu eşti plin! Ascultă ce spune apostolul din străfundurile dragostei: „Aş vrea ca toţi oamenii să fie ca mine"[505]. Cum anume dorea ca toţi oamenii să fie la fel ca el? Tocmai de aceea era mai presus de toţi, pentru că, din dragoste, dorea ca toţi să fie la fel. Omul a întrecut măsura, a vrut să fie prea lacom, să fie mai presus decît ceilalţi oameni, el care fusese făcut mai presus decît animalele: aceasta e trufia.

9. Vedeţi cît de mari fapte face trufia! Luaţi bine seama la cît de asemănătoare sînt cu faptele dragostei, parcă ar fi deopotrivă! Dragostea îl hrăneşte pe cel flămînd, trufia îl hrăneşte şi ea; dragostea o face pentru ca Dumnezeu să fie lăudat, trufia, pentru ca ea însăşi să fie lăudată. Dragostea îl îmbracă pe cel gol, trufia îl îmbracă şi ea; posteşte dragostea, posteşte şi trufia, îngroapă morţii dragostea, îi îngroapă şi trufia. Toate faptele bune pe care vrea să le facă dragostea, şi chiar le face, pun în mişcare trufia, dar ea trage în sensul opus şi ca şi cum şi-ar mîna într-acolo caii. Dar dragostea este înăuntru. Ea face să dispară din acel loc trufia mişcată în sensul rău. Căci nu ea pune în mişcare, ci este pusă în mişcare. Vai de omul condus de trufie, se îndreaptă cu siguranţă spre prăpastie!

Dar cine ştie că nu trufia face fapte bune? Cine vede asta? Care-i semnul de recunoaştere? Noi vedem faptele: dă de mîncare mila, dă şi trufia; primeşte oaspetele mila, îl primeşte şi trufia, mijloceşte pentru cel sărac mila, mijloceşte şi trufia. Ce înseamnă aceasta? Nu putem face deosebire uitîndu-ne la fapte.

505. 1 Cor. 7,7.

non ego; Paulus dixit: moritur caritas, id est, homo habens caritatem, confitetur nomen Christi, ducit martyrium; confitetur et superbia, ducit et martyrium. ille habet caritatem, ille non habet caritatem. sed audiat ab apostolo ille qui non habet caritatem: *si distribuero omnia mea pauperibus, et si tradidero corpus meum ut ardeam, caritatem autem non habuero, nihil mihi prodest.* ergo scriptura diuina intro nos reuocat a iactatione huius faciei forinsecus; et ab ista superficie quae iactatur ante homines, reuocat nos intro. redi ad conscientiam tuam, ipsam interroga. noli attendere quod floret foris, sed quae radix est in terra. radicata est cupiditas? species potest esse bonorum factorum, uere opera bona esse non possunt. radicata est caritas? securus esto, nihil mali procedere potest. blanditur superbus, saeuit amor. ille uestit, ille caedit. ille enim uestit ut placeat hominibus: ille caedit ut corrigat disciplina. accipitur magis plaga caritatis, quam eleemosyna superbiae. redite ergo intro, fratres; et in omnibus quaecumque facitis, intuemini testem deum. uidete, si ille uidet, quo animo faciatis. si cor uestrum non uos accusat, quia iactantiae causa facitis; bene, securi estote. nolite autem timere quando facitis bene, ne uideat alter. time ne propterea facias, ut tu lauderis: nam uideat alter, ut deus laudetur. si enim abscondis ab oculis hominis; abscondis ab imitatione hominis, laudem subtrahis deo. duo sunt quibus eleemosynam facis: duo esuriunt; unus panem, alter iustitiam. inter duos istos famelicos, quia dictum est, *beati qui esuriunt et sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur*: inter duos istos famelicos, bonus operator constitutus es; si caritas de illo operatur, ambos miseratur, ambobus uult subuenire. ille enim quaerit

Îndrăznesc să spun ceva, dar nu eu o spun, ci Pavel a spus-o: dragostea duce la moarte, adică cine are dragoste în suflet mărturisește numele lui Cristos, suferă martiriul. Și trufia mărturisește, îndură și ea martiriul. Dar unul are dragoste, celălalt nu. Cel care nu are dragoste să asculte din Apostol: „Dacă voi împărți toate bunurile mele săracilor și voi da trupul meu ca să fie ars, dar nu voi avea dragoste, la nimic nu-mi folosește"[506].

Așadar Scriptura cea dumnezeiască ne îndeamnă să intrăm în noi înșine și să ne depărtăm de lăudăroșenia care se arată în afară. Ne cheamă să intrăm în noi înșine și să ne depărtăm de această aparență lăudăroasă dinaintea oamenilor. Vino la conștiința ta, și pe ea întreab-o! Nu te uita la ce înflorește afară, ci la ce rădăcină se află în pământ. A prins rădăcină pofta în tine? Atunci poate exista doar aparența unor fapte bune, dar faptele nu pot fi cu adevărat fapte bune. A prins dragostea rădăcină? Fii liniștit, nimic rău nu poate ieși din ea. Cel mîndru se poartă cu blîndețe, dragostea este crudă. Unul îmbracă, celălalt lovește. Dar unul îmbracă pentru a fi pe placul oamenilor, în vreme ce al doilea lovește ca să îndrepte prin disciplină. Mai mult se dobîndește din lovitura dragostei decît din îndurarea trufiei.

Așadar, frații mei, intrați în lăuntrul vostru și, în toate faptele pe care le săvîrșiți, gîndiți-vă că-l aveți martor pe Dumnezeu. Luați aminte, căci El vede cu ce gînd lucrați! Dacă inima voastră nu vă osîndește pentru că faceți un lucru din dorința de a fi lăudați, e bine, fiți liniștiți. Dar nu vă temeți, atunci cînd faceți binele, că vă poate vedea un altul. Teme-te ca nu cumva să fii tu cel lăudat pentru ceea ce faci. Pot să te vadă alții, dar Dumnezeu să fie lăudat. Căci, dacă te ascunzi de ochii oamenilor, te ferești și de faptul că ei ți-ar putea călca pe urme, și astfel îi iei lui Dumnezeu toată lauda.

Faci astfel dintr-o dată îndurare la doi oameni, la doi flămînzi: unul după pîine, celălalt după dreptate. Între aceștia doi flămînzi – pentru că s-a spus: „Fericiți cei flămînzi și însetați după dreptate, pentru că ei vor fi săturați"[507] – între aceștia doi tu ai fost rînduit binefăcător. Dacă dragostea lucrează în tine, ea se îndură de amîndoi, vrea să le vină amîndurora în ajutor. Căci unul cere de mîncare, celălalt cere o faptă pe care s-o

506. *Ibidem* 13,3.
507. Matei 5,6.

quod manducet, ille quaerit quod imitetur. pascis istum, praebe te isti ; ambobus dedisti eleemosynam : illum fecisti gratulatorem de fame interfecta ; hunc fecisti imitatorem de exemplo proposito.

[ioep 08,10] miseremini ergo tanquam misericordes ; quia in eo etiam quod diligitis inimicos, fratres diligitis. ne putetis Iohannem nihil de dilectione inimici praecepisse ; quia de fraterna caritate non tacuit : fratres diligitis. quomodo, inquis, fratres diligimus ? quaero quare diligas inimicum : quare illum diligis ? ut sanus sit in hac uita ? quid, si non illi expedit ? ut diues sit ? quid, si ipsis diuitiis excaecabitur ? ut uxorem ducat ? quid, si amaram uitam inde patietur ? ut filios habeat ? quid, si mali erunt ? incerta sunt ergo ista quae uideris optare inimico tuo, quia diligis eum ; incerta sunt. opta illi ut habeat tecum uitam aeternam ; opta illi ut sit frater tuus. si ergo hoc optas, diligendo inimicum, ut sit frater tuus ; cum eum diligis, fratrem diligis. non enim amas in illo quod est ; sed quod uis ut sit. dixeram aliquando caritati uestrae, nisi fallor : robur est ligni positum ante oculos ; faber optimus uidit lignum non dolatum, de silua praecisum, adamauit : nescio quid inde uult facere. non enim ad hoc amauit, ut semper sic maneat. in arte uidit quod futurum est, non in amore quod est ; et amauit quod inde facturus est, non illud quod est. sic et nos deus amauit peccatores. dicimus quia deus amauit peccatores : ait enim, *non est opus sanis medicus, sed male habentibus*. numquid ad hoc amauit peccatores, ut peccatores remaneremus ? quasi lignum de silua uidit nos faber, et cogitauit aedificium quod inde facturus est, non siluam quod erat. sic et tu respicis inimicum tuum aduersantem, saeuientem, mordentem uerbis, exasperantem contumeliis, insectantem odiis ; attendis ibi quia homo est. uides ista omnia

urmeze. Hrănește-l pe primul, slujește drept exemplu celui de-al doilea : astfel, le-ai făcut îndurare amîndurora. Pe unul l-ai făcut recunoscător pentru că i-ai curmat foamea, pe celălalt l-ai făcut gata să-ți calce pe urme, prin exemplul pe care i l-ai dat.

10. Așadar, să aveți îndurare, ca niște oameni plini de milă, deoarece, chiar prin faptul că-i iubiți pe dușmani, îi iubiți pe frați. Să nu credeți că Ioan nu ne-a învățat nimic despre dragostea de dușman : a făcut-o chiar prin faptul că nu a trecut sub tăcere dragostea frățească. Pe frați îi iubiți. Dar, te întrebi, cum îi iubim pe frați ? Iar eu te întreb : „De ce iubești un dușman ? De ce-l iubești ? Ca să fie sănătos în viața aceasta ? Și pentru ce să fie sănătos, dacă aceasta nu-i este de nici un folos ? Ca să fie bogat ? Dar la ce bun, dacă va fi orbit chiar de bogăție ? Ca să se căsătorească ? Dar la ce bun, dacă după aceea va îndura o viață amară ? Ca să aibă copii ? La ce bun, dacă aceștia vor fi răi ?". Așadar toate aceste lucruri pe care pare că le dorești dușmanului tău, pentru că-l iubești, sînt nesigure, da, sînt nesigure. Dorește-i să aibă viața veșnică împreună cu tine, dorește-i să fie fratele tău. Dacă, iubindu-l pe dușman, dorești ca el să fie fratele tău, atunci cînd îl iubești pe el înseamnă că-l iubești pe frate. Căci nu iubești în el ceea ce este, ci ceea ce vrei ca el să fie.

Vă spusesem odată, iubiții mei, dacă nu mă înșel : în fața noastră se află un lemn tare. Un lucrător foarte iscusit a văzut lemnul necioplit, tăiat din pădure și i-a plăcut. Nu știu ce vrea să facă din el, căci sigur nu i-a plăcut pentru ca să-l lase nelucrat. Datorită [harului] meseriei sale a văzut ceea ce urma să fie lemnul în viitor, nu i-a plăcut pentru ceea ce era atunci cînd l-a văzut. I-a plăcut ceea ce urma să facă din el, nu ceea ce era atunci cînd l-a găsit. Așa și Dumnezeu, ne-a iubit cînd încă eram păcătoși. Spunem că Dumnezeu i-a iubit pe păcătoși, căci El a spus : „Nu cei sănătoși au nevoie de doctor, ci cei bolnavi"[508]. Oare de aceea ne-a iubit cînd eram păcătoși, ca să rămînem păcătoși ? Lucrător, s-a uitat la noi ca la lemnul din pădure și s-a gîndit la lucrarea pe care avea s-o facă din el, nu la lemnul în sine[509].

La fel și tu, te uiți la dușmanul care este împotriva ta, crud, care te rănește prin cuvintele sale, te aduce la disperare prin jignirile lui, te urmărește cu ura lui. Îți dai seama că este un

508. *Ibidem* 9,12.
509. *Cf.* Isaia 64,7.

quae aduersa sunt ab homine facta; et uides in illo quod a deo factus est. quod autem homo factus est, a deo factus est. quod autem te odit, ipse fecit; quod inuidet, ipse fecit. et quid dicis in animo tuo? domine, propitius illi esto, dimitte illi peccata; incute illi terrorem, muta illum. non amas in illo quod est, sed quod uis ut sit. ergo cum inimicum amas, fratrem amas. quapropter perfecta dilectio, est inimici dilectio: quae perfecta dilectio est in dilectione fraterna. et nemo dicat quia aliquid minus nos monuit Iohannes apostolus, et plus nos monuit dominus Christus: Iohannes nos monuit ut fratres diligamus; Christus nos admonuit ut etiam inimicos diligamus. attende quare te monuit Christus ut diligas inimicos. numquid ut semper remaneant inimici? si ad hoc te monuit ut inimici remaneant, odis, non diligis. attende quomodo ipse dilexit, id est, quia nolebat ut sic remanerent persecutores; ait, *pater, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt*. quibus uoluit ignosci, mutari illos uoluit: quos uoluit mutari, ex inimicis fratres facere dignatus est, et uere sic fecit. occisus est, sepultus est, resurrexit, in caelum ascendit, spiritum sanctum misit discipulis; coeperunt cum fiducia praedicare nomen ipsius, miracula faciebant in nomine crucifixi et occisi: uiderunt illi interfectores domini; et qui sanguinem eius saeuiendo fuderunt, credendo biberunt.

[ioep 08,11] haec dixi, fratres, et longiuscule: tamen quia uehementius commendanda fuit caritati uestrae ipsa caritas, ideo commendanda sic erat. si enim caritas nulla est in uobis, nihil diximus. si autem est in uobis, tanquam oleum in flammas adiecimus; et in quo non erat, forte uerbis accensa est. in alio creuit quod erat; in alio coepit esse quod non erat. ad hoc ergo ista diximus, ne pigri sitis diligere inimicos. saeuit in te homo? ille saeuit, tu precare; ille odit, tu miserere. febris animae

om. Tu vezi că toate lucrurile făcute împotriva ta au fost făcute de un om și vezi în acel om creatura lui Dumnezeu. Faptul că el este om se datorează lui Dumnezeu. Dar faptul că te urăște, că te privește cu ochi răi ține de el. Și ce spui în sinea ta? Doamne, îndură-te de el, iartă-i păcatele, strecoară-i teama în suflet, schimbă-l! Nu iubești în el ceea ce este, ci ceea ce vrei să fie. Așadar atunci cînd îl iubești pe dușman, îl iubești de fapt pe frate. De aceea iubirea desăvîrșită este iubirea față de dușman, pentru că această iubire desăvîrșită este cuprinsă în iubirea frățească. Și nimeni să nu spună că Ioan ne-a învățat ceva mai neînsemnat decît ceea ce Domnul Cristos ne-a învățat. Ioan ne-a îndemnat să-i iubim pe frați, Cristos ne-a îndemnat să-i iubim chiar și pe dușmani[510]. Ia aminte de ce te-a îndemnat Cristos să-i iubești pe dușmani. Oare ca să rămînă mereu dușmani? Dacă la aceasta te-a îndemnat, să rămînă mereu dușmani, îi urăști, nu-i iubești. Fii atent la felul în care El a iubit: deoarece nu vroia ca prigonitorii lui să rămînă în aceeași stare, a spus: „Tată, iartă-i, pentru că nu știu ce fac"[511]. El a vrut ca aceștia să fie iertați, să fie schimbați. Pe cei pe care a vrut să-i schimbe, a găsit de cuviință să-i transforme din dușmani în frați; și, cu adevărat, așa a făcut. A fost ucis, îngropat, a înviat, s-a înălțat la cer, le-a trimis ucenicilor Duhul Sfînt, iar ei au început să predice cu credință numele Lui și făceau chiar minuni în numele Celui răstignit și ucis. Au văzut aceste lucruri ucigașii Domnului, și aceia care au vărsat cu cruzime sîngele lui l-au băut apoi cu credință.

11. Frații mei, m-am cam lungit spunîndu-vă toate acestea. Numai că, iubiților, întrucît trebuia să vi se aducă laudă iubirii cu deosebită putere, tocmai așa trebuia lăudată. De fapt, dacă în voi nu există dragoste, nimic n-am spus. Dacă însă ea este în voi, atunci am pus, ca să zic așa, ulei peste foc și poate că la auzul cuvintelor s-a aprins și în cel în care nu era mai înainte. Într-unul a crescut ceea ce era, în altul a început să fie ceea ce nu era.

Deci tocmai de aceea am spus aceste cuvinte, ca să nu fiți leneși în iubirea pentru dușmani. Cineva se poartă cu cruzime față de tine? El este crud, tu roagă-te; el urăște, tu îndură-te. Fierbințeala din sufletul lui este cea care te urăște, dar după ce

510. Matei 5,44; Luca 6,27-28; 6,32-36.
511. Luca 23,34.

ipsius te odit: sanus erit, et gratias tibi aget. quomodo medici diligunt aegrotos? numquid aegrotos diligunt? si aegrotos diligunt, uolunt ut semper aegrotent. ad hoc diligunt aegrotos, non ut aegroti remaneant, sed ut ex aegrotis sani fiant. et quanta plerumque patiuntur a phreneticis? quales contumelias uerborum? plerumque et percutiuntur. persequitur ille febrem, ignoscit homini: et quid dicam, fratres? amat inimicum suum? imo odit inimicum suum morbum; ipsum enim odit, et amat hominem a quo percutitur: odit febrem. a quo enim percutitur? a morbo, ab aegrotatione, a febre. illud tollit quod illi aduersatur, ut remaneat illud unde gratuletur. sic et tu: si odit te inimicus tuus, et iniuste te odit; noueris quia cupiditas saeculi in illo regnat, propterea te odit. si odisti illum et tu, contra reddis malum pro malo. quid facit reddere malum pro malo? unum aegrotum flebam, qui te oderat; iam duos plango, si et tu odisti. sed persequitur rem tuam; tollit tibi nescio quae, quae habes in terra: ideo illum odisti, quia angustias tibi facit in terra. noli pati angustias, migra in caelum sursum: cor ibi habebis ubi latitudo est, ut nullas angustias patiaris in spe uitae aeternae. attende quae tibi tollit: nec ipsa tibi tolleret, nisi ille permitteret qui *flagellat omnem filium quem recipit*. quodammodo ferramentum dei est quo saneris, ipse inimicus tuus. si nouit deus utile tibi esse ut exspoliet te, permittit illum; si nouit tibi utile esse ut uapules, permittit illum, ut caedaris: de illo te curat, opta ut ille sanetur.

[ioep 08,12] *deum nemo uidit unquam*. uidete, dilectissimi: *si diligamus inuicem, deus in nobis manebit, et dilectio eius erit perfecta in nobis*. incipe diligere, perficieris. coepisti diligere?

se va însănătoşi îţi va aduce mulţumiri. Cum îi iubesc doctorii pe bolnavi? Oare îi iubesc aşa, bolnavi? Dacă aşa îi iubesc, bolnavi, înseamnă că ei vor ca aceştia să rămînă mereu bolnavi. Dar ei îi iubesc pe bolnavi tocmai ca să nu rămînă bolnavi, ci ca din bolnavi să ajungă sănătoşi. Şi cîte nu îndură ei din partea celor care delirează din pricina febrei? Cîte cuvinte de ocară! De multe ori sînt şi loviţi. Doctorul alungă febra, dar îl iartă pe om. Şi ce să mai spun, fraţii mei? Doctorul îl iubeşte oare pe duşmanul lui? Nicidecum, el îşi urăşte duşmanul, adică boala. El urăşte boala şi-l iubeşte pe omul care îl loveşte: urăşte boala. Dar, de fapt, cine îl loveşte? Boala, slăbiciunea, febra. Deci el înlătură ceea ce-i stă împotrivă, ca să poată rămîne doar motivul de mulţumire.

Aşa să faci şi tu: dacă duşmanul tău te urăşte, şi te urăşte pe nedrept, să ştii că pofta veacului domneşte în el şi de aceea te urăşte. Dacă şi tu îl urăşti, înseamnă că-i răspunzi cu rău pentru rău. La ce poate da naştere faptul de a-i răspunde cu rău pentru rău? La început plîngeam un singur bolnav, pe cel care te ura, acum plîng doi bolnavi, dacă şi tu urăşti. Un om vrea să pună mîna pe bunurile tale, chiar îţi ia ceva din averea ta pe pămînt, şi de aceea îl urăşti: fiindcă te aduce la strîmtorare pe acest pămînt. Dar nu lua în seamă strîmtorarea, du-te acolo sus, în cer, şi acolo unde este atîta măreţie vei găsi curajul să nu mai suferi strîmtorarea, avînd nădejdea vieţii veşnice. Uită-te la ce ţi-a luat duşmanul. El n-ar putea lua nici atît, dacă n-ar îngădui Cel care „pedepseşte pe oricare îl primeşte ca fiu”[512]. Într-un anume fel, duşmanul tău este ca un instrument cu ajutorul căruia eşti însănătoşit. Dacă Dumnezeu ştie că-ţi este de folos să fii jefuit, El îngăduie acest lucru, dacă ştie că-ţi este de folos să primeşti lovituri, îngăduie să fii lovit. Dumnezeu îţi poartă de grijă prin duşmanul tău. De aceea tu să doreşti ca şi el să fie însănătoşit.

Dumnezeu locuieşte în noi

12. „Pe Dumnezeu nu l-a văzut nimeni niciodată.”[513] Vedeţi, preaiubiţilor: „Dacă ne iubim unii pe alţii, Dumnezeu va rămîne în noi, şi iubirea lui va fi desăvîşită în noi”[514]. Începe să iubeşti

512. Evrei 12,6.
513. 1 Ioan 4,12.
514. *Ibidem*.

coepit in te deus habitare; ama eum qui in te coepit habitare, ut perfectius inhabitando faciat te perfectum. *in hoc cognoscimus quia in ipso manemus, et ipse in nobis, quia de spiritu suo dedit nobis.* bene, deo gratias. cognoscimus quia habitat in nobis. et hoc ipsum unde cognoscimus, quia cognouimus quia habitat in nobis? quia hoc ipse Iohannes dixit: *quia de spiritu suo dedit nobis.* unde scimus *quia de spiritu suo dedit nobis*? hoc ipsum, quia de spiritu suo dedit tibi, unde cognoscis? interroga uiscera tua: si plena sunt caritate, habes spiritum dei. unde cognoscimus quia inde cognoscis habitare in te spiritum dei? Paulum interroga apostolum: *quoniam caritas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis.*

[ioep 08,13] *et nos uidimus, et testes sumus, quia pater misit filium suum saluatorem mundi.* securi estote qui aegrotatis: talis medicus uenit, et desperatis? magni erant morbi, insanabilia erant uulnera, desperata erat aegritudo. magnitudinem mali tui attendis, omnipotentiam medici non attendis? tu desperatus es; sed ille omnipotens est: cuius testes isti sunt qui primo sanati, et annuntiantes medicum; et ipsi tamen plus spe sanati quam re. nam sic dicit apostolus: *spe enim salui facti sumus.* coepimus ergo sanari in fide: perficietur autem salus nostra, cum corruptibile hoc induerit incorruptionem, et mortale hoc induerit immortalitatem. haec spes est, nondum res. sed qui gaudet in spe, tenebit et rem: qui autem spem non habet, ad rem non poterit peruenire.

[ioep 08,14] *quicumque confessus fuerit quod Iesus est filius dei, deus in ipso manet, et ipse in deo.* iam non multis dicamus: *qui confessus fuerit*, non uerbo, sed facto; non lingua, sed uita.

și vei ajunge desăvîrșit. Ai început să iubești? A început să locuiască în tine Dumnezeu. Iubește-l pe Cel care a început să locuiască în tine, pentru ca, locuind în tine într-un chip mai aproape de desăvîrșire, să te facă desăvîrșit. „După aceasta cunoaștem că rămînem în El, și El în noi, pentru că ne-a dat din Duhul lui."[515] Bine, mulțumiri fie aduse lui Dumnezeu! Știm că locuiește în noi. Dar de unde știm acest lucru, că locuiește în noi? Din faptul că Ioan însuși ne-a spus: „Pentru că ne-a dat din Duhul lui". De unde știm „că ne-a dat din Duhul lui"? Acest lucru, că ți-a dat din Duhul lui, de unde îl cunoști? Întreabă lăuntrul tău! Dacă este plin de iubire, ai Duhul lui Dumnezeu. Dar de unde știm că așa cunoaștem că Duhul lui Dumnezeu locuiește în noi? Întreabă-l pe apostolul Pavel: „Pentru că iubirea lui Dumnezeu a fost revărsată în inimile noastre prin Duhul Sfînt care ni s-a dat"[516].

13. „Și noi am văzut și sîntem martori că Tatăl l-a trimis pe Fiul său ca mîntuitor al lumii."[517] Liniștiți-vă, voi care sînteți bolnavi. A venit un asemenea doctor, iar voi v-ați piedut nădejdea? Grele erau bolile, rănile de nevindecat, slăbiciunea fără de leac. Te uiți la cît este de mare răul de care suferi, și nu te uiți la atotputernicia doctorului? Tu ți-ai pierdut nădejdea, dar El este atotputernic, martorii lui sînt cei dintîi însănătoșiți și care acum îl fac cunoscut pe doctor. Iar ei au fost însănătoșiți mai mult prin nădejde decît prin faptă.

Într-adevăr, așa zice Apostolul: „Căci prin nădejde am fost mîntuiți"[518]. Așadar, am început să fim însănătoșiți prin credință, dar mîntuirea noastră va fi desăvîrșită atunci cînd acest trup al nostru care putrezește va îmbrăca neputrezirea, cînd acest trup al nostru muritor va îmbrăca nemurirea. Aceasta este nădejde, nu este încă o realitate. Dar cel care se bucură de nădejde va avea parte și de realitate, în vreme ce acela care nu are nădejde, nu va putea ajunge nici la realitate.

14. „Oricine va mărturisi că Isus este Fiul lui Dumnezeu, Dumnezeu va rămîne în el, și el în Dumnezeu."[519] De-acum nu mai avem multe de spus: „Oricine va mărturisi", nu cu vorba,

515. *Ibidem* 4,12-13.
516. Rom. 5,5.
517. 1 Ioan 4,14.
518. 1 Cor. 15,53-54.
519. 1 Ioan 4,15.

nam multi confitentur uerbis, sed factis negant. *et nos cognouimus, et credidimus, quam dilectionem deus habet in nobis.* et iterum unde cognouisti? *deus dilectio est.* iam dixit illud superius, ecce iterum dicit. amplius tibi non potuit dilectio commendari, quam ut diceretur deus. forte munus dei contempturus eras. et deum contemnis? *deus dilectio est. et qui manet in dilectione, in deo manet, et deus in eo manet.* uicissim in se habitant, qui continet et qui continetur. habitas in deo, sed ut continearis: habitat in te deus, sed ut te contineat, ne cadas. ne forte sic te putes domum dei fieri, quomodo domus tua portat carnem tuam: si subtrahat se domus in qua es, cadis; si autem tu te subtrahas, non cadit deus. integer est, cum eum deseris; integer, cum ad illum redieris. tu sanaris, non illi aliquid praestabis; tu mundaris, tu reficeris, tu corrigeris. ille medicamentum est non sano, regula est prauo, lux est tenebrato, habitatio est deserto. omnia ergo tibi conferuntur. uide ne putes deo aliquid conferri, quando uenis ad eum; nec mancipium saltem. ergo non habebit deus seruos, si tu nolueris, et si omnes noluerint? deus non indiget seruis, sed serui deo: ideo dicit Psalmus, *dixi domino, deus meus es tu.* ipse est uerus dominus. et quid ait? *quoniam bonorum meorum non eges.* tu eges bono serui tui. eget seruus bono tuo, ut pascas illum: eges et tu bono serui tui, ut adiuuet te. non tibi potes aquam implere, non tibi potes coquere, non tibi potes ante equum currere, iumentum tuum non potes curare. uides quia indiges bono serui tui, obsequio illius indiges. non es ergo uerus dominus, quando indiges inferiore. ille est uerus dominus qui nihil a nobis quaerit; et uae

ci cu fapta, nu cu gura, ci cu viața. Căci mulți mărturisesc un lucru cu vorbele, dar cu faptele neagă ceea ce mărturisesc. „Și noi am cunoscut ce iubire are Dumnezeu față de noi și am crezut în ea."[520] Te întreb încă o dată: de unde ai cunoscut aceasta? „Dumnezeu este iubire."[521] Spusese deja acest lucru mai înainte și iată că-l spune din nou. Nu ar fi putut să-ți laude iubirea într-un mai mare grad, decît spunînd că ea este chiar Dumnezeu. Poate că aveai de gînd să disprețuiești darul lui Dumnezeu. Dar și pe Dumnezeu îl disprețuiești?

„Dumnezeu este iubire. Și cel care rămîne în iubire, rămîne în Dumnezeu, și Dumnezeu rămîne în el."[522] Cei doi locuiesc unul într-altul: cel care cuprinde și cel care este cuprins. Tu locuiești în Dumnezeu, dar ca să fii cuprins; locuiește în tine Dumnezeu, dar ca să te cuprindă, să nu cazi. Nu cumva să crezi că poți ajunge casa lui Dumnezeu, așa cum casa ta poartă înăuntrul ei trupul tău. Dacă ți se ia casa în care stai, cazi, dacă însă tu ești cel luat, Dumnezeu nu cade. El rămîne întreg cînd tu îl părăsești, rămîne întreg cînd te întorci la El. Tu ești mîntuit, dar nu-i dai nimic Lui cu aceasta, ești curățit, ești făcut ca nou, ești îndreptat. El este un leac pentru cel nesănătos, o regulă pentru cel nedrept, lumină pentru cel aflat în întuneric, un sălaș pentru cel lipsit de locuință.

Toate acestea ți se dau. Ia seama ca nu cumva să crezi că-i aduci ceva lui Dumnezeu atunci cînd vii la El, nici măcar dreptul de stăpînire asupra ta. Nu va avea Dumnezeu slujitori, dacă tu nu vei vrea? Sau dacă nici ceilalți nu vor vrea? Nu Dumnezeu are nevoie de slujitori, ci slujitorii de Dumnezeu. De aceea spune psalmul: „Am zis Domnului: Dumnezeul meu ești tu"[523]. El este adevăratul Domn. Și ce mai spune psalmul? „Pentru că nu ai nevoie de bunurile mele."[524] Tu ai nevoie de bunurile slujitorului tău. Și slujitorul are nevoie de bunurile tale, ca să-l hrănești. Ai nevoie și tu de bunurile slujitorului tău, ca să te ajute. Tu nu poți merge să-ți aduci apă, nu poți să pregătești mîncarea, nu poți să alergi în fața calului tău, nu poți purta de grijă vitelor tale. Vezi, așadar, că ai nevoie de bunul slujitorului tău, ai nevoie de slujirea lui. Prin urmare nu ești un adevărat stăpîn, cîtă vreme ai nevoie de cineva care este mai prejos decît

520. *Ibidem* 4,16.
521. *Ibidem.*
522. *Ibidem.*
523. Psalmi 15,2.
524. *Ibidem.*

nobis, si eum non quaeramus. nihil a nobis quaerit; et quaesiuit nos, cum eum non quaereremus. ouis una errauerat; inuenit eam, gaudens in humeris suis reportauit. et numquid ouis erat pastori necessaria, et non oui potius pastor necessarius erat? quanto libentius de caritate loquor, tanto minus uolo finiri epistolam istam. nulla est ardentior ad commendandam caritatem. nihil uobis dulcius praedicatur, nihil salubrius bibitur: sed si bene uiuendo confirmetis in uobis munus dei. ne sitis ingrati tantae gratiae illius, qui cum haberet unicum, noluit illum esse unum; sed ut fratres haberet, adoptauit illi, qui cum illo possiderent uitam aeternam.

tine. Dar el, El este adevăratul Domn, El, care nu cere nimic de la noi. Vai de noi dacă nu-L căutăm! El nu cere nimic de la noi și totuși ne-a căutat, în vreme ce noi nu-L căutam. O singură oaie se rătăcise, a căutat-o și a adus-o înapoi pe umerii săi cu bucurie[525]. Oare avea nevoie păstorul de oaie, nu cumva mai degrabă oaia avea nevoie de păstor?

Cu cît găsesc mai multă plăcere în a vorbi despre iubire, cu atît mai puțin doresc ca această Epistolă să se încheie. Nici o altă scriere nu este mai înflăcărată în laudele înălțate iubirii. Nu vi se predică nimic mai dulce, nimic mai aducător de sănătate nu vi se poate da ca băutură, dar numai dacă voi întăriți darul lui Dumnezeu în voi printr-o viață dreaptă. Nu fiți nerecunoscători față de harul Aceluia care, deși avea un singur Fiu, nu a vrut ca El să rămînă singur, ci a vrut să aibă frați: a adoptat fii care să aibă împreună cu El viața veșnică.

525. Luca 15,4-5.

IN EPISTOLAM IOHANNIS AD PARTHOS TRACTATVS DECEM – IX

[ioep 09,01] meminit caritas uestra ex epistula iohannis apostoli ultimam partem restitisse nobis tractandam et exponendam uobis quantum dominus donat. huius ergo debiti nos memores sumus; exactionis autem uos memores esse debetis. eadem quippe caritas quae in ipsa epistula maxime et prope sola commendatur et nos facit fidelissimos debitores et uos dulcissimos exactores. ideo dixi dulcissimos exactores quia ubi caritas non est, amarus exactor est; ubi autem caritas est, et qui exigit dulcis est et a quo exigitur etsi aliquem laborem suscipit. facit eundem laborem prope nullum et leuem ipsa caritas. nonne uidemus etiam in mutis animantibus et inrationabilibus, ubi non spiritalis caritas sed carnalis et naturalis, exigi tamen magno affectu de uberibus matris lac a paruulis? et quamuis sugens inpetum faciat in ubera, melius est tamen matri quam si non sugat nec exigat quod caritate debetur. saepe uidemus ubera uaccarum etiam a grandiusculis uitulis capite percuti et prope ipso inpetu leuari matrum corpora, nec eas tamen calce repellere, sed si desit filius qui sugat, mugitu uocari ad ubera. si ergo est in nobis illa caritas spiritalis de qua apostolus dicit: *factus sum paruulus in medio uestrum tamquam*

Omilia a noua

Comentariu la versetele 4, 17-21

Cel care rămîne în iubire
rămîne în Dumnezeu,
şi Dumnezeu rămîne în el

1. Vă amintiţi, iubiţii mei, că ne mai rămîne să comentăm şi să vă explicăm ultima parte din Epistola apostolului Ioan, atît cît Domnul ne îngăduie. Aşadar, noi ne amintim de datoria noastră, trebuie ca şi voi să vă amintiţi de încasarea acestei datorii. Într-adevăr, aceeaşi iubire, aproape singura lăudată în această Epistolă, ne face şi pe noi să fim nişte datornici de cea mai mare încredere, şi vă face şi pe voi să fiţi executori foarte blînzi. De aceea am spus: executori foarte blînzi, pentru că acolo unde nu este iubire, cel care încasează datoria este arţăgos. Unde este însă dragoste, atît cel care cere este blînd, cît şi cel de la care se cere. Chiar dacă suferă un oarecare chin, dragostea face chinul uşor, ba chiar aproape inexistent.

Oare nu vedem şi la multe dintre animalele lipsite de cugetare, la care nu există dragoste duhovnicească, ci doar trupească şi naturală, cum totuşi puii caută laptele din sînii mamei cu multă afecţiune? Şi, măcar că sugînd, puiul se năpusteşte parcă asupra sînilor, totuşi este mai bine pentru mamă aşa, decît dacă nu ar suge şi nu ar cere ceea ce i se cuvine prin iubire. Adesea vedem că ugerele vacilor sînt chiar lovite cu capul de viţeii ceva mai mari şi că trupurile mamelor sînt aproape luate pe sus din pricina smucirii, dar ele nu lovesc totuşi cu copita, ci, dacă puiul nu vine să sugă, el este chemat printr-un muget să vină la uger. Dacă în noi există dragostea duhovnicească, despre care spune Apostolul: „M-am făcut cel mai mic în mijlocul vostru, ca o doică avînd

nutrix fouens filios suos, tunc uos diligimus quando exigitis. pigros non amamus quia languentibus formidamus. intercesserunt autem ut intermitteremus textum huius epistulae quaedam pro diebus festis solemnia lectionum quae non potuerunt nisi legi et ipsa tractari. nunc ergo ad praetermissum ordinem redeamus, et quae restant intente accipiat sanctitas uestra. nescio utrum magnificentius nobis caritas commendari posset quam ut diceretur: *deus caritas est*. breuis laus et magna laus; breuis in sermone et magna in intellectu. quam cito dicitur: *deus dilectio est*, et hoc breue est; si numeres, unum est. si adpendas, quantum est? *deus dilectio est, et qui manet, inquit, in dilectione in deo manet, et deus in illo manet*. sit tibi domus deus, et esto domus dei. mane in deo, et maneat in te deus. manet in te deus ut te contineat; manes in deo ne cadas, quia sic de ipsa caritate apostolus dicit: *caritas numquam cadit*. quomodo cadit quem continet deus?

[ioep 09,02] *in hoc perfecta est dilectio in nobis, ut fiduciam habeamus in die iudicii quia sicut ille est et nos sumus in hoc mundo*. dicit quomodo se probet unusquisque quantum in illo profecerit caritas, uel potius quantum ipse in caritate profecerit. nam si caritas deus est, nec proficit nec deficit deus. sic dicitur proficere in te caritas quia tu in ea proficis. interroga ergo quantum in caritate profeceris et quid tibi respondeat cor tuum ut noueris mensuram prouectus tui. promisit enim ostendere nobis in quo cognoscamus eum, et ait: *in hoc perfecta est*

grijă de fiii săi"[526], atunci vă iubim chiar şi cînd aveţi de cerut ceva. Nu-i iubim pe leneşi, pentru că ne temem de lîncezeală.

A fost nevoie să întrerupem textul Epistolei, ca să putem citi anumite texte mai aparte, care se citesc în zile de sărbătoare şi care nu puteau să nu fie citite, dacă Epistola ar fi fost comentată. Acum însă să ne întoarcem la ordinea pe care o întrerupseserăm, şi vă rog să ascultaţi cu atenţie ceea ce mai rămîne de spus.

Nu ştiu dacă iubirea ne poate fi pe deplin recomandată altfel decît spunînd: „Dumnezeu este iubire"[527]. Este o laudă scurtă, dar mare, scurtă în exprimare şi mare ca înţeles. Cît de repede se spune: „Dumnezeu este iubire"! Şi, într-adevăr, este scurt. Dacă ar fi să numeri cuvintele, e vorba de o singură propoziţie; dacă însă cîntăreşti cu atenţie, cît de mult este! „Dumnezeu este iubire. Şi cel care rămîne în iubire, zice, rămîne în Dumnezeu şi Dumnezeu rămîne în el."[528] Fie ca Dumnezeu să-ţi fie casă şi tu să fii casa lui Dumnezeu. Rămîi în Dumnezeu şi să rămînă în tine Dumnezeu. Dumnezeu rămîne în tine ca să te cuprindă, tu rămîi în Dumnezeu ca să nu cazi, pentru că astfel vorbeşte Apostolul despre dragoste: „Dragostea nu piere niciodată"[529]. Cum ar putea să cadă cel pe care chiar Dumnezeu îl cuprinde?

Cine iubeşte nu se teme de Judecată

2. „În această privinţă este desăvîrşită iubirea lui faţă de noi, anume că avem încredere în ziua Judecăţii şi că, aşa cum este El aşa sîntem şi noi în această lume."[530] Ioan ne spune cum poate fiecare dintre noi să se pună la încercare, ca să vadă cît de mult a înaintat în el dragostea, sau, mai degrabă, cît de mult a înaintat el în dragoste. Căci, dacă Dumnezeu este iubire, El nici nu înaintează, nici nu se retrage. Se spune că dragostea înaintează în tine în sensul că tu înaintezi în ea. Întreabă-te, aşadar, cît de mult ai înaintat în dragoste şi vezi ce-ţi răspunde inima, ca să cunoşti măsura înaintării tale.

Într-adevăr, Ioan ne-a făgăduit să ne arate cum noi putem să-l cunoaştem pe Dumnezeu, aşa că spune acum: „În această

526. 1 Tesaloniceni 2,7.
527. 1 Ioan 4,16.
528. *Ibidem*.
529. 1 Cor. 13,8.
530. 1 Ioan 4,17.

dilectio in nobis. quaere in quo. ut fiduciam habeamus in die iudicii. quisquis fiduciam habet in die iudicii perfecta est in illo caritas. quid est habere fiduciam in die iudicii? non timere ne ueniat dies iudicii. sunt homines qui non credunt diem iudicii; isti fiduciam habere non possunt in die quam uenturam esse non credunt. praetermittamus istos; excitet illos deus ut uiuant. de mortuis ut quid loquimur? non credunt futurum diem iudicii, nec timent nec desiderant quod non credunt. coepit aliquis credere diem iudicii. si coepit credere, coepit et timere. sed quia timet adhuc, nondum habet fiduciam in die iudicii; nondum est in illo perfecta caritas. numquid tamen desperandum est? in quo uides initium cur desperas finem? quod initium uideo?, inquis. ipsum timorem. audi scripturam: *initium sapientiae timor domini*. coepit ergo timere diem iudicii. timendo corrigat se; uigilet aduersus hostes suos, id est aduersus peccata sua. incipit reuiuiscere interius et mortificare membra sua quae sunt super terram, sicut apostolus paulus dicit: *mortificate membra uestra quae sunt super terram*. spiritalia nequitiae dicit membra super terram; nam sequitur et exponit: *auaritiam, inmunditiam*, et cetera quae illic exsequitur. quantum autem mortificat iste qui timere coepit diem iudicii membra sua super terram tantum surgunt et corroborantur membra caelestia. membra autem caelestia omnia opera bona. surgentibus caelestibus membris incipit desiderare quod timebat. timebat enim ne ueniret christus et inueniret impium quem damnaret. desiderat ut ueniat quia inuenturus est pium quem coronet. iam cum coeperit desiderare uenientem christum casta anima quae desiderat amplexus sponsi, renuntiat adultero; fit uirgo interius ipsa fide, spe, et caritate. habet iam fiduciam in die iudicii. non contra se pugnat quando orat et dicit: *adueniat regnum tuum*. qui enim timet ne ueniat regnum dei timet ne exaudiatur.

privință este desăvîrșită iubirea lui față de noi" Te întrebi poate în ce privință? „Ca să avem încredere în ziua Judecății." Oricine are încredere în ziua Judecății, în el iubirea e desăvîrșită. Ce înseamnă a avea încredere în ziua Judecății? Înseamnă a nu te teme că vine ziua Judecății. Există oameni care nu cred în ziua Judecății, care nu pot avea încredere într-o zi care, după ei, nu va veni. Să-i lăsăm la o parte pe aceștia, Dumnezeu să-i trezească din somn, ca să trăiască. De morți de ce să mai vorbim? Ei nu cred că va fi o zi a Judecății, nu se tem de ea, nici nu doresc ceva în care nu cred. Iată, cineva începe să creadă în ziua Judecății și, dacă începe să creadă, începe și să se teamă. Dar dacă doar se teme de ea și nu are încredere în ziua Judecății, încă nu este desăvîrșită în el dragostea. Oare acela trebuie să-și piardă nădejdea? Dacă vezi că ceva are un început, de ce să nu speri că are și un sfîrșit? Dar, zici tu, care este începutul pe care îl văd? Este chiar teama.

Ascultă ce spune Scriptura: „Teama de Dumnezeu este începutul înțelepciunii"[531]. Un om începe, așadar, să se teamă de ziua Judecății. Temîndu-se, el se îndreaptă. Să stea treaz în fața dușmanilor săi, adică, în fața păcatelor sale, să înceapă să renască înăuntrul său și să-și omoare mădularele care sînt pe pămînt, așa cum spune Apostolul: „Omorîți-vă mădularele care sînt pe pămînt"[532]. Numește mădularele de pe pămînt slăbiciunile duhului, căci spune mai apoi: „lăcomia", „necurăția" și celelalte care sînt deopotrivă cu ele. Cu cît cel care a început să se teamă de ziua Judecății își omoară mădularele de pe pămînt, cu atît se înalță și se întăresc mădularele cerești. Iar mădularele cerești sînt toate faptele bune. Începînd să se înalțe mădularele cerești începe și el să dorească lucrul de care îi era frică mai înainte. Se temea înainte să nu vină Cristos și să-l găsească nelegiuit, vrednic de osîndă. Acum dorește ca El să vină, pentru că-l va găsi evlavios, vrednic de cunună.

De-acum, o dată ce un suflet curat a început să dorească să vină Cristos, dorește îmbrățișarea mirelui, și renunță la adulter. El devine înlăuntrul său fecioară, chiar prin credință, nădejde și dragoste. Are de-acum încredere în ziua Judecății; nu se mai luptă cu sine atunci cînd se roagă, și spune: „Vie împărăția ta"[533]. Cine se teme de venirea împărăției lui Dumnezeu se

531. Ecleziastic 1,16.
532. Col. 3,5.
533. Matei 6,10.

quomodo orat qui timet ne exaudiatur? qui autem orat cum fiducia caritatis optat iam ut ueniat. de ipso desiderio dicebat quidam in psalmo: *et tu, domine, usquequo? conuertere, domine; erue animam meam.* gemebat se differri. sunt enim homines qui cum patientia moriuntur; sunt autem quidam perfecti qui cum patientia uiuunt. quid dixi? qui adhuc desiderat istam uitam quando illi uenerit dies mortis, patienter tolerat mortem. luctatur aduersum se ut sequatur uoluntatem dei, et hoc potius agit animo quod eligit deus, non quod eligit uoluntas humana. et ex desiderio uitae praesentis fit lucta cum morte, et adhibet patientiam et fortitudinem ut aequo animo moriatur. iste patienter moritur. qui autem desiderat, sicut dicit apostolus, *dissolui et cum christo* esse non patienter moritur sed patienter uiuit, delectabiliter moritur. uide apostolum patienter uiuentem, id est cum patientia hic non amare uitam sed tolerare. dissolui, inquit, *et esse cum christo multo magis optimum; manere in carne necessarium propter uos.* ergo, fratres, date operam. intus agite uobis cum ut desideretis diem iudicii. aliter non probatur perfecta caritas nisi cum coeperit ille dies desiderari. ille autem eum desiderat qui fiduciam habet in illo; ille autem fiduciam habet in illo cuius conscientia non trepidat in caritate perfecta atque sincera.

[ioep 09,03] *in hoc perfecta est dilectio eius in nobis, ut fiduciam habeamus in die iudicii.* quare habebimus fiduciam? quia *sicut ille est et nos sumus in hoc mundo.* audisti causam fiduciae tuae: *quia sicut est ille*, inquit, *et nos sumus in hoc mundo.* nonne uidetur impossibile aliquid dixisse? numquid enim potest esse homo sicut deus? iam uobis exposui quia non semper ad aequalitatem dicitur sicut, sed dicitur ad quandam similitudinem. quomodo enim dicis: *sicut aures habeo ita habet*

teme că-i va fi ascultată rugăciunea. Dar cum se roagă cineva care se teme să fie ascultat? În schimb, dacă cineva se roagă cu încrederea dragostei, el dorește ca împărăția lui Dumnezeu să vină încă de acum. Chiar despre această dorință se spunea într-un psalm: „Iar tu, Doamne, pînă cînd vei întîrzia? Vino, Doamne, și cercetează-mi sufletul"[534]. El se tînguia, pentru că Domnul întîrzia. Într-adevăr, există oameni care îndură moartea cu răbdare, sînt însă unii desăvîrșiți care trăiesc cu răbdare.

Ce-am vrut să spun? Cel care încă dorește viața de aici cînd i-a venit ceasul morții îndură moartea cu răbdare. Se luptă cu sine ca să urmeze voia lui Dumnezeu. Așa încît el împlinește cu tărie mai degrabă ceea ce Dumnezeu alege pentru el, decît ceea ce alege voința omenească. Tocmai din dorința față de viața de acum se naște în el lupta cu moartea și are nevoie de răbdare și de curaj ca să poată muri cu sufletul împăcat. Acesta este cel care îndură moartea cu răbdare. Cel care, însă, dorește „să fie dezlegat de trup și să fie cu Cristos"[535], după cum spune Apostolul, nu îndură cu răbdare moartea, ci viața; el s-ar bucura să moară. Vezi cum Apostolul a îndurat cu răbdare viața, adică nu a iubit viața de aici, ci a suportat-o. „A fi dezlegat de trup, zice, și a fi cu Cristos este cu mult mai bine, dar trebuie să rămîn în trup pentru voi."[536] Așadar, frații mei, dați-vă silința, faceți în așa fel ca înăuntrul ființei voastre să doriți să vină ziua Judecății. Dragostea desăvîrșită nu se poate dovedi altfel decît așteptînd să vină acea zi. Iar de așteptat o așteaptă cine are încredere în ea; are încredere în ea acela al cărui cuget nu se tulbură, ca unul rînduit într-o dragoste desăvîrșită și neprefăcută.

3. „În această privință este desăvîrșită iubirea lui față de noi, anume că avem încredere în ziua Judecății."[537] De ce avem încredere? Pentru că „așa cum este El, așa sîntem și noi în această lume"[538]. Ai auzit care este pricina încrederii tale, de vreme ce zice că „așa cum este El, așa sîntem și noi în această lume". Nu cumva ni se pare că Ioan a spus ceva cu neputință să fie? Oare poate omul să fie ca Dumnezeu? V-am arătat deja că „după cum" nu se folosește întotdeauna pentru a arăta egalitatea, ci este folosit și pentru a arăta o anumită asemănare. Cum

534. Psalmi 6,4-5.
535. Filip. 1,23.
536. *Ibidem* 1,23-24.
537. 1 Ioan 4,17.
538. *Ibidem*.

et imago? numquid omnino sic? sed dicis sicut. si ergo facti sumus ad imaginem dei, quare non sicut deus sumus, non ad aequalitatem sed pro modo nostro? unde ergo nobis datur fiducia in die iudicii? quia *sicut ille est et nos sumus in hoc mundo.* debemus hoc referre ad ipsam caritatem et intellegere quid dictum sit. dominus in euangelio dicit: *si diligitis eos qui uos diligunt, quam mercedem habebitis? nonne et publicani hoc faciunt?* quid ergo uult nos? *ego autem dico uobis: diligite inimicos uestros et orate pro persequentibus uos.* si ergo iubet nos diligere inimicos nostros, unde nobis dat exemplum? de ipso deo. ait enim: *ut sitis filii patris uestri qui in caelis est.* quomodo illud facit deus? diligit inimicos suos *qui facit solem suum oriri super bonos et malos et pluit super iustos et iniustos.* si ergo ad hanc perfectionem nos inuitat deus ut diligamus inimicos nostros sicut ipse diligit suos, ea nobis fiducia est in die iudicii *quia sicut ille est et nos sumus in hoc mundo*; quia sicut ille diligit inimicos faciendo solem suum oriri super bonos et malos et pluendo super iustos et iniustos, nos quia inimicis nostris non possumus praestare solem et pluuiam, praestemus lacrimas cum pro illis oramus.

[ioep 09,04] iam ergo de ipsa fiducia uidete quid dicat. unde intellegitur perfecta caritas? timor non est in caritate. quid ergo dicimus de illo qui coepit timere diem iudicii? si perfecta in illo esset caritas, non timeret. perfecta enim caritas faceret

poţi spune: „Aşa după cum eu am urechi, aşa şi chipul meu le are"? Oare este chiar aşa? Nu, şi totuşi spui „după cum". Deci, dacă am fost făcuţi după chipul lui Dumnezeu, de ce nu sîntem ca Dumnezeu? Pentru că nu am fost făcuţi egali cu Dumnezeu, ci El a folosit o măsură potrivită pentru noi.

Aşadar, de unde ni se dă încrederea în ziua Judecăţii? Din faptul că „aşa cum este El, aşa sîntem şi noi în această lume"[539]. Trebuie să legăm acest verset chiar de iubire şi să înţelegem ce s-a spus. Domnul spune în Evanghelie: „Dacă îi iubiţi pe cei care vă iubesc, ce răsplată veţi avea? Oare nu fac la fel şi vameşii?"[540]. Aşadar, ce anume vrea Domnul de la noi? „Eu însă vă spun: iubiţi-i pe duşmanii voştri şi rugaţi-vă pentru cei care vă prigonesc."[541] Dacă ne porunceşte să-i iubim pe duşmanii noştri, ce exemplu ne dă în legătură cu aceasta? Chiar pe Dumnezeu, căci spune: „Ca să fiţi fii ai Tatălui vostru care este în ceruri"[542]. În ce fel ne dă Dumnezeu exemplu? El îi iubeşte pe duşmanii Lui ca unul „care face ca soarele să răsară şi peste cei buni şi peste cei răi, şi dă ploaia şi peste cei drepţi şi peste cei nedrepţi"[543]. Prin urmare, dacă Dumnezeu ne cheamă la o asemenea desăvîrşire, anume, să-i iubim pe duşmanii noştri aşa cum şi El i-a iubit pe ai lui, în ziua Judecăţii vom avea acea încredere, că „aşa cum este El, aşa sîntem şi noi în această lume". Pentru că aşa cum El i-a iubit pe duşmanii lui făcînd să răsară soarele şi peste cei buni şi peste cei răi şi dînd ploaia şi peste cei drepţi şi peste cei nedrepţi, la fel şi noi, pentru că nu putem să dăm soare şi ploaie, să oferim lacrimile noastre atunci cînd ne rugăm pentru ei.

Teamă şi iubire

4. Luaţi seama acum la ce spune Ioan despre încrederea însăşi. După ce se poate recunoaşte iubirea desăvîrşită? „În iubire nu există teamă."[544] Aşadar ce vom spune despre acela care începe să se teamă de ziua Judecăţii? Dacă în el ar fi desăvîrşită iubirea, nu s-ar teme. Căci iubirea desăvîrşită ar

539. *Ibidem.*
540. Matei 5,46.
541. *Ibidem* 5,44.
542. *Ibidem* 5,45.
543. *Ibidem.*
544. 1 Ioan 4,18.

perfectam iustitiam, et non haberet quare timeret, immo haberet quare desideraret ut transeat iniquitas et ueniat regnum dei. *ergo timor non est in caritate*. sed in qua caritate? non in incohata. in qua ergo? *sed perfecta*, inquit, *caritas foras mittit timorem*. ergo incipiat timor *quia initium sapientiae timor domini*. timor quasi locum praeparat caritati. cum autem coeperit caritas habitare, pellitur timor qui ei praeparauit locum. quantum enim illa crescit ille decrescit, et quantum illa fit interior timor pellitur foras. maior caritas, minor timor; minor caritas, maior timor. si autem nullus timor, non est qua intret caritas. sicut uidemus per saetam introduci linum quando aliquid suitur. saeta prius intrat, sed nisi exeat, non succedit linum. sic timor primo occupat mentem; non autem ibi remanet timor quia ideo intrauit ut introduceret caritatem. iam facta securitate in animo quale gaudium nobis est uel in hoc uel in futuro saeculo? et in hoc saeculo quis nobis nocebit plenis caritate? uidete quomodo exultet apostolus de ipsa caritate. *quis nos, inquit, separabit a caritate christi? tribulatio, an angustia, an persecutio, an nuditas, an periculum, an gladius?* et petrus dicit: *et quis uobis nocere potest si boni aemulatores fueritis? timor non est in dilectione, sed perfecta dilectio foras mittit timorem quia timor tormentum habet*. torquet cor conscientia peccatorum; nondum facta est iustificatio. est ibi quod titillet, quod pungat. ideo in psalmo de ipsa perfectione iustitiae quid dicit? *conuertisti luctum meum in gaudium mihi; conscidisti saccum meum et cinxisti me laetitia ut cantet tibi gloria mea et non conpungar*. quid est: non conpungar? non sit quod stimulet conscientiam meam. stimulat

face ca dreptatea să-i fie desăvîrşită şi nu ar avea de ce să se teamă, ba mai mult, ar avea de ce să dorească să dispară nedreptatea şi să vină împărăţia lui Dumnezeu. „În iubire nu există teamă." Dar în ce fel de iubire? Nu în cea care se află la început de drum. Dar în care? Zice Ioan: „Ci iubirea desăvîrşită înlătură teama"[545]. Înseamnă că teama poate exista la început, „pentru că teama de Dumnezeu este începutul înţelepciunii". Teama pregăteşte oarecum locul iubirii. Însă, cînd dragostea începe să locuiască în inimă, teama aceea care i-a pregătit locul este îndepărtată. Cu cît creşte iubirea, cu atît descreşte teama şi cu cît iubirea pătrunde mai adînc în inimă cu atît teama este mai mult alungată afară. Cu cît este mai mare iubirea, cu atît este mai mică teama, cu cît este mai mică iubirea, cu atît este mai mare teama. Iar dacă în suflet nu este decît teamă, dragostea nu are pe unde să pătrundă în el.

Tot aşa cînd se coase ceva, vedem că firul de in este băgat în ac; acul intră cel dintîi, dar, dacă nu iese apoi, firul de in nu poate intra. La fel, teama este cea dintîi care ne umple mintea, dar ea nu rămîne acolo, pentru că a intrat tocmai ca să deschidă calea iubirii. O dată ce în suflet s-a sălăşluit liniştea, care ne va fi bucuria, în veacul acesta sau în cel viitor? În veacul acesta: dacă sîntem plini de dragoste, cine ne va putea face vreun rău? Luaţi seama cum tresaltă de bucurie Apostolul cînd vorbeşte despre dragoste: „Cine, spune el, ne va despărţi de iubirea lui Cristos? Suferinţa? Strîmtorarea? Prigonirea? Foamea? Goliciunea? Primejdia? Sabia?"[546]. Iar Petru zice: „Şi cine vă poate face vreun rău, dacă veţi fi plini de rîvnă în facerea binelui?"[547].

„În iubire nu există teamă, ci iubirea desăvîrşită alungă teama, pentru că teama dă naştere la suferinţă."[548] Conştiinţa păcatelor chinuie inima, cîtă vreme încă nu s-a înfăptuit îndreptăţirea. Există acolo ceva care ispiteşte, care chinuie. Ce se spune în psalmul care vorbeşte despre desăvîrşirea dreptăţii? „Ai preschimbat jalea mea în bucurie, mi-ai dezlegat sacul şi m-ai încins cu veselie, ca slava mea să-ţi cînte şi să nu rămîn în suferinţă."[549] Ce înseamnă „să nu rămîn în suferinţă"? Adică, să nu mai fie nimic care să-mi poată chinui cugetul.

545. *Ibidem*.
546. Rom. 8,35.
547. 1 Petru 3,13.
548. 1 Ioan 4,18.
549. Psalmi 29,12-13.

timor, sed noli timere. intrat caritas quae sanat quod uulnerat timor. timor dei sic uulnerat quomodo medici ferramentum; putredinem tollit et quasi uidetur uulnus augere. ecce putredo quando erat in corpore, minus erat uulnus sed periculosum. accedit ferramentum medici. minus dolebat illud uulnus quam dolet modo cum secatur; plus dolet cum curatur quam si non curaretur, sed ideo plus dolet accedente medicina ut numquam doleat succedente salute. occupet ergo cor tuum timor ut inducat caritatem; succedat cicatrix ferramento medici. talis est medicus ut nec cicatrices appareant; tu tantum subde te dexterae ipsius. nam si sine timore est, non poterit iustificari. sententia dicta est de scripturis: *nam qui sine timore est non poterit iustificari*. opus est ergo ut intret timor primo per quem ueniat caritas. timor medicamentum; caritas sanitas. *qui autem timet non est perfectus in dilectione*. quare? *quia timor tormentum habet* quomodo sectio medici tormentum habet.

[ioep 09,05] est autem alia sententia quae uidetur huic esse contraria si non habeat intellectorem. dicitur enim quodam loco in psalmo: *timor domini castus permanens in saeculum saeculi*. aeternum quendam timorem nobis ostendit sed castum. quod si ille aeternum timorem nobis ostendit, numquid contradicit illi forte ista epistula quae dicit: *timor non est in caritate sed perfecta caritas foras mittit timorem?* interrogemus ambo eloquia dei. spiritus unus est etsi codices duo, etsi ora duo, etsi linguae duae. hoc enim dictum est per iohannem, illud dictum

Teama dă naştere la suferinţă, dar nu te îngrijora, căci pătrunde iute iubirea care aduce însănătoşirea pentru tot ceea ce teama răneşte. Teama de Dumnezeu răneşte ca lama doctorului: înlătură putreziciunea şi pare că face rana să crească. Cînd putreziciunea era în trup, rana era mai mică, dar primejdioasă. Doctorul vine cu lama: durea mai puţin acea rană înainte decît acum, cînd a fost tăiată. Doare mai tare cînd este curăţată decît dacă n-ar fi fost curăţată. Însă de aceea doare mai tare cînd intervine doctorul, ca să nu mai doară niciodată după ce se va vindeca.

Aşadar, fie ca teama să se sălăşluiască în inima ta, ca să facă să intre în ea dragostea. În locul în care a tăiat lama doctorului rămîne o cicatrice, dar noi avem un astfel de doctor, încît nu rămîn nici măcar cicatrici; nu trebuie decît să te laşi pe mîna lui. Dar dacă eşti fără teamă, nu vei putea fi îndreptăţit. Acesta este un gînd care se află în Scripturi: „Căci acela care este fără teamă nu va putea fi îndreptăţit"[550]. Aşadar este nevoie ca la început să pătrundă în suflet teama prin care apoi să vină iubirea. Tema este un medicament, în vreme ce iubirea este mîntuire. „De aceea, cel care se teme nu este desăvîrşit în dragoste."[551] De ce? „Pentru că teama dă naştere suferinţei"[552], după cum şi faptul că doctorul taie dă naştere suferinţei.

Teama curată şi teama necurată

5. Există însă un alt gînd care ar părea că se opune acestuia, dacă nu l-am înţelege. Se spune într-un psalm: „Teama de Domnul este curată, ea rămîne în vecii vecilor"[553]. Psalmistul ne vorbeşte despre o teamă veşnică, dar curată. Iar dacă el ne vorbeşte despre o teamă veşnică, oare această Epistolă care zice: „În iubire nu există teamă, ci iubirea desăvîrşită alungă teama"[554] nu-l contrazice?

Să cercetăm aceste două cuvinte ale lui Dumnezeu. Duhul este unul singur, chiar dacă sînt două texte, chiar dacă sînt două guri, chiar dacă sînt două limbi[555]. Cel dintîi a fost rostit

550. Ecleziast 1,28.
551. 1 Ioan 4,18.
552. *Ibidem*.
553. Psalmi 18,10.
554. 1 Ioan 4,18.
555. Scripturile sînt în armonie, Vechiul Testament concordă cu Noul Testament.

est per dauid; sed nolite putare alium esse spiritum. si unus flatus inflat duas tibias, non potest unus spiritus inplere duo corda, agitare duas linguas? sed si spiritu uno, id est uno flatu inpletae duo tibiae consonant, inpletae duae linguae spiritu dei dissonare possunt? est ergo ibi quaedam consonantia, est quaedam concordia, sed auditorem desiderat. ecce inspirauit et impleuit duo corda, duo ora. mouit duas linguas spiritus dei, at audiuimus ex una lingua: *timor non est in caritate, sed perfecta caritas foras mittit timorem*; audiuimus ex alia: *timor domini castus permanens in saeculum saeculi*. quid est hoc? quasi dissonant? non. excute aures; intende melodiam. non sine causa hic addidit castus, illic non addidit, nisi quia est timor alius qui dicitur castus; est autem alius timor qui non dicitur castus. discernamus istos duos timores et intellegamus consonantiam tibiarum. quomodo intellegimus uel quomodo discernimus? adtendat caritas uestra. sunt homines qui propterea timent deum ne mittantur in gehennam, ne forte ardeant cum diabolo in ignem aeternum. ipse est timor ille qui introducit caritatem, sed sic uenit ut exeat. si enim adhuc propter poenas times deum, nondum amas quem sic times; non bona desideras sed mala caues. sed ex eo, quia mala caues, corrigis te et incipis bona desiderare. cum bona desiderare coeperis, erit in te timor castus. quis timor castus? ne amittas ipsa bona. intendite. aliud est timere deum ne demittat te in gehennam cum diabolo, aliud est timere deum ne recedat a te. ille timor quo times ne in ignem aeternum mittaris cum diabolo nondum est castus. non enim uenit ex amore dei sed ex timore poenae. cum autem times deum ne deserat te praesentia eius, amplecteris eum, ipso frui desideras.

[ioep 09,06] non potest melius explanari quid intersit inter duos istos timores, unum quem foras mittit caritas, alterum castum qui permanet in saeculum saeculi, nisi ponas duas

de Ioan, celălalt, de David. Dacă o singură suflare face să răsune două flaute, oare un singur Duh nu poate să umple două inimi, să pună în mișcare două limbi? Dar, dacă, pline fiind de un singur duh, adică de o singură suflare, două flaute pot fi la unison, oare se pot afla în dezacord două limbi pline de Duhul lui Dumnezeu? Așadar, și în cazul nostru există un anume acord, o anume armonie, dar ea are nevoie de cineva care să asculte. Iată, Duhul lui Dumnezeu a inspirat și a umplut două inimi și două guri și a pus în mișcare două limbi. Cea dintîi gură a rostit: „În iubire nu există teamă, ci iubirea desăvîrșită alungă teama". Cealaltă gură a rostit: „Teama de Domnul este curată, ea rămîne în vecii vecilor"[556]. Ce înseamnă aceasta? Oare cele două afirmații sînt în dezacord? Nicidecum, deschide-ți urechile, ascultă melodia. Nu fără motiv într-unul din locuri se adaugă „curat", în vreme ce în celălalt nu. Există o teamă care se numește curată și o alta care nu se numește curată. Să facem deosebire între aceste două feluri de teamă, și astfel să înțelegem armonia dintre flaute. Cum putem înțelege sau cum putem face deosebire? Luați seama, iubiții mei.

Există oameni care se tem de Dumnezeu ca să nu fie aruncați în gheenă, ca nu cumva să ardă împreună cu diavolul în focul veșnic. Aceasta este teama care pregătește calea dragostei, dar aceasta este o teamă care intră pentru ca apoi să iasă. Dacă încă te temi de Dumnezeu din pricina pedepselor Sale, înseamnă că încă nu-l iubești pe Cel de care te temi astfel. Nu dorești binele, ci te păzești de rău. Dar, prin faptul că te păzești de rău, te îndrepți și începi să dorești binele. Cînd vei începe să dorești binele va fi în tine teama cea curată. Care este teama curată? Este teama de a nu pierde binele însuși.

Ascultați: una este să te temi de Dumnezeu că te-ar putea trimite în gheenă, alta este să te temi de Dumnezeu că s-ar putea îndepărta de tine. Teama aceea pe care o ai, să nu te arunce în gheenă împreună cu diavolul, încă nu este curată, căci nu vine din iubirea față de Dumnezeu, ci din teama de pedeapsă. Însă cînd te temi de Dumnezeu ca nu cumva prezența lui să te părăsească, atunci îl îmbrățișezi și vrei să te bucuri de El.

6. Diferența dintre aceste două feluri de teamă, una pe care iubirea o alungă, cealaltă, curată, care rămîne în vecii vecilor, nu se poate explica mai bine decît luînd exemplul a două femei

556. Psalmi 18,10.

mulieres maritatas quarum unam ita constituas uolentem facere adulterium, delectari nequitia, sed timere ne damnetur a marito. timet maritum, sed quia adhuc amat nequitiam, ideo timet maritum. huic non grata sed onerosa est mariti praesentia, et si forte uiuit nequiter, timet maritum ne ueniat. tales sunt qui timent ne ueniat dies iudicii. fac alteram amare uirum, debere illi castos amplexus, nulla se adulterina inmunditia maculare. optat praesentiam uiri. et quomodo discernuntur duo isti timores? timet illa; timet et illa. interroga. quasi unum tibi respondent. interroga illam: times uirum? respondet: timeo. interroga et illam si timet uirum. respondet: timeo. una uox est sed diuersus animus. iam ergo interrogentur quare. illa dicit: timeo uirum ne ueniat; illa dicit: timeo uirum ne discedat. illa: timeo ne damner; illa dicit: timeo ne deserar. pone hoc in animo christianorum et inuenis timorem quem foras mittit caritas et alium timorem castum permanentem in saeculum saeculi.

[ioep 09,07] loquamur ergo his primo qui sic timent deum quomodo illa mulier quam delectat nequitia. timet enim uirum ne damnet illam. talibus primo loquamur: o anima quae sic times deum ne damnet te deus quomodo timet mulier quam delectat nequitia – timet uirum ne damnetur a uiro – quomodo tibi displicet illa mulier displice et tu tibi. si forte habes uxorem, numquid uis ut sic te timeat uxor tua ne damnetur abs te, ut delectet illam nequitia, sed pondere timoris tui reprimatur, non damnatione iniquitatis? castam eam uis ut te diligat, non ut te timeat. exhibe te talem deo qualem uis habere uxorem. et si nondum habes et habere uis, talem uis habere. et quid dicimus, fratres? illa mulier quae ideo timet uirum ne damnetur a uiro forte non facit adulterium ne aliquo modo perueniat ad uirum et tollat illi lucem istam temporalem. potest autem uir ille et falli. homo est enim sicut et illa quae potest fallere. timet

căsătorite. Imaginează-ți că una din ele dorește să comită un adulter, să se desfăteze în nelegiuire, dar se teme să nu fie pedepsită de bărbatul ei. Se teme de bărbat, dar numai pentru că iubește nelegiuirea. De aceea se teme de bărbat. Prezența bărbatului nu-i este plăcută, ci împovărătoare: dacă vrea să trăiască în nelegiuire, se teme de venirea bărbatului ei. Așa sînt cei care se tem că va veni ziua Judecății. Imaginează-ți că cealaltă femeie își iubește bărbatul, că-i dăruiește îmbrățișări curate, că nu se întinează cu necurăția adulterului: ea dorește prezența bărbatului. Cum dar se deosebesc aceste două feluri de teamă? Se teme și cea dintîi, se teme și cea de-a doua. Întreabă-le, îți vor da același răspuns. Întreab-o pe cea dintîi: „Te temi de bărbatul tău?" Îți răspunde: „Da, mă tem". Întreab-o și pe cealaltă dacă se teme de bărbatul ei. Îți răspunde și ea: „Da, mă tem". Răspunsul este același, dar sufletele lor sînt deosebite. Întreabă-le acum: „De ce?". Prima îți spune: „Mă tem să nu vină bărbatul". Cealaltă: „Mă tem să nu plece bărbatul". Prima spune: „Mă tem să nu fiu pedepsită", cealaltă: „Mă tem să nu fiu părăsită". Aplică acest exemplu la sufletul creștinilor, vei găsi astfel teama pe care o alungă dragostea, și vei găsi și cealaltă teamă, care rămîne în vecii vecilor.

7. Să le vorbim mai întîi acelora care se tem de Dumnezeu la fel ca femeia care se desfătează în nelegiuire: ea se teme să nu o osîndească bărbatul ei. Mai întîi să vorbim unor astfel de oameni. O, suflete care te temi să nu te osîndească Dumnezeu! Te temi așa cum se teme femeia care se desfătează în nelegiuire: ea se teme de bărbat, dar se teme doar să nu fie osîndită de bărbat. Așa cum nu-ți place acea femeie, la fel nici de tine însuți nu trebuie să-ți placă. Dacă ai o nevastă vrei oare ca ea să se teamă să nu fie osîndită de tine, oare vrei ca ea să se desfăteze în nelegiuire, ori să nu înfăptuiască nelegiuirea din pricina marii temeri pe care o are față de tine, nu din faptul că ar osîndi nedreptatea? Tu vrei ca ea să fie curată, să te iubească, nu să se teamă de tine. Atunci, arată-te lui Dumnezeu așa cum ai vrea să fie și nevasta ta. Iar dacă încă nu ai nevastă și vrei să ai, așa ai vrea ca ea să fie.

Și ce spunem, frații mei? Femeie care se teme de bărbatul ei pentru ca el să nu o osîndească, oare nu cumva se ferește de adulter, pentru ca bărbatul ei să nu prindă de veste și să-i răpească această lumină trecătoare? Pe de altă parte, omul nostru se poate și înșela, întrucît este un om ca și ea, care poate

illa eum extra cuius oculos potest esse. tu non times semper faciem supra te uiri tui? *uultus autem domini super facientes mala.* captat illa absentiam uiri sui et incitatur forte delectatione adulterii, et dicit sibi tamen: non faciam. absens est quidem ille, sed difficile est ut non ad illum quoquo modo perueniat. temperat se ne perueniat ad hominem qui potest et nescire, qui potest et falli, qui potest et bonam suspicari et malam, qui potest et castam suspicari quae adultera est. tu non times oculos eius quem fallere nemo potest? tu non times eius praesentiam qui auerti a te non potest? roga deum ut intueatur te et auertat faciem a peccatis tuis: *auerte faciem tuam a peccatis meis.* sed unde mereris ut ille faciem auertat a peccatis tuis si tu non inde auertas faciem a peccatis tuis? ipsa enim uox dicit in psalmo: *quoniam iniquitatem meam ego agnosco, et peccatum meum contra me est semper.* tu agnosce, et ille ignoscet.

[ioep 09,08] allocuti sumus eam quae habet adhuc timorem, non permanentem in saeculum saeculi, sed quem caritas excludit et foras mittit. alloquamur et illam quae habet iam timorem castum, timorem permanentem in saeculum saeculi. putamus inuenimus illam ut alloquamur illam? putas est in hoc populo? putas est in ista exedra? putas est in hac terra? non potest nisi esse, sed latet. hiems est; intus est uiriditas in radice. forte inuenimus et aures illius. sed ubicumque est illa anima, utinam illam inuenirem, et non aures eius praeberet mihi sed ego aures meas illi. illa me doceret aliquid potius quam a me disceret. anima quaedam sancta, ignea, et desiderans regnum dei – hanc non ego alloquor sed deus ipse, et patienter uiuentem in hac terra ita consolatur: iam uis ueniam, et ego noui quia iam uis ut ueniam. noui qualis es ut secura expectes aduentum meum.

să înșele. Femeia se teme de acela de a cărui privire se poate feri, iar tu nu te temi de bărbatul tău, care are mereu privirea ațintită asupra ta? „Privirea Domnului este asupra celor care fac rău."[557] Aceasta ia seama la faptul că bărbatul ei este plecat și o stîrnește poate desfătarea la gîndul adulterului. Totuși ea își zice: „Nu o voi face. Da, el nu se află de față, dar e greu ca vestea să nu ajungă într-un fel sau altul pînă la dînsul". Femeia se stăpînește, pentru ca vestea să nu ajungă la un om care poate și să nu știe și să fie înșelat, care poate să creadă că o femeie rea este bună, care poate să creadă că este curată o femeie adulteră. Iar tu nu te temi de ochii Aceluia pe care nimeni nu-l poate înșela? Tu nu te temi de prezența Aceluia care nu poate să-și întoarcă fața de la tine? Roagă-l pe Dumnezeu să privească la tine și să-și întoarcă fața de la păcatele tale: „Întoarce-ți fața de la păcatele mele"[558]. Dar cum vei putea merita ca El să-și întoarcă fața de la păcatele tale? Dacă tu însuți îți vei întoarce fața de la păcatele tale. Chiar aceste cuvinte sînt spuse în psalm: „Pentru că-mi recunosc nedreptatea, și păcatul meu este totdeauna în fața ochilor mei"[559]. Recunoaște-ți păcatul, și El îl va ierta.

8. Am vorbit sufletului ce nutrește încă acea teamă care nu rămîne în vecii vecilor, ci teama pe care dragostea o alungă și o dă afară. Să vorbim acum și celui ce nutrește teama curată, care dăinuiește în vecii vecilor. Credem că putem găsi un astfel de suflet, încît să-i vorbim? Crezi că există vreunul în această adunare? Crezi că există vreunul în acest cor? Crezi că există vreunul pe acest pămînt? Nu se poate să nu existe, dar stă ascuns. Este iarnă, verdeața plantelor se află înăuntru, în rădăcină. Poate reușim să ajungem la urechile unui asemenea suflet. Dar, oriunde s-ar afla el, fie ca numai să-l găsim și nu el să-și plece urechea la cuvintele mele, ci eu să-mi plec urechea la cuvintele lui! Mai degrabă el ar putea să-mi dea învățătură decît să învețe de la mine. Este un suflet sfînt, înfocat, care dorește împărăția lui Dumnezeu. Nu eu îi vorbesc unui asemenea suflet, ci Dumnezeu însuși, care îl mîngîie așa cîtă vreme trăiește răbdător pe pămînt: „De-acum vrei să vin, iar Eu știu că tu vrei ca Eu să vin; te știu cum ești, că aștepți în liniște

557. *Psalmi* 33,17.
558. *Ibidem* 50,11.
559. *Ibidem* 50,5.

noui quia molestia est tibi; sed magis expecta, tolera. uenio et uenio cito. sed amanti tardum est. audi eam cantantem tamquam lilium de medio spinarum; audi suspirantem et dicentem: *psallam, et intellegam in uia inmaculata. quando uenies ad me?* sed in uia inmaculata merito non timet quia perfecta *caritas foras mittit timorem.* et cum uenerit ad eius amplexum, timet sed securiter. quid timet? cauet et obseruabit ab iniquitate sua ne iterum peccet, non ne mittatur in ignem, sed ne ab illo deseratur. et erit in illa quid? *timor castus permanens in saeculum saeculi.* audiuimus duas tibias consonantes. illa de timore dicit et illa de timore dicit; sed illa de timore quo timet anima ne damnetur, illa de timore quo timet anima ne deseratur. ille est timor quem caritas excludit; ille est timor permanens in saeculum saeculi.

[ioep 09,09] *nos diligimus quia ipse prior nos dilexit.* nam unde diligeremus nisi prior ille dilexisset nos? diligendo amici facti sumus, sed inimicos ille dilexit ut amici efficeremur. prior dilexit nos et donauit nobis ut diligeremus eum. nondum diligebamus; diligendo pulchri efficimur. quid facit homo deformis et distorta facie si amet pulchram? aut quid facit femina deformis et distorta et nigra si amet pulchrum? numquid amando poterit esse pulchra? numquid et ille amando poterit esse formonsus? amat pulchram, et quando se in speculo uidet, erubescit leuare faciem ad illam formosam quam amat. quid faciet ut pulcher sit? expectat ut ueniat pulchritudo? immo expectando senectus additur et turpiorem facit. non est ergo quid agere. non est

venirea Mea; știu că-ți este greu să aștepți, dar mai bine așteaptă, îndură. Eu vin, și vin curînd".

Dar pentru cel care iubește așteptarea este lungă. Ascultă cum cîntă aceea, ca un crin în mijlocul spinilor, auzi cum suspină, spunînd: „Vreau să cînt și să înțeleg mergînd pe calea neprihănirii; cînd vei veni la mine?"[560]. Dar dacă se află pe calea neprihănirii, pe drept cuvînt nu are de ce se teme, întrucît „iubirea desăvîrșită alungă afară teama"[561]. Și cînd acest suflet va ajunge la îmbrățișarea lui Dumnezeu, se teme, dar rămîne liniștit. De ce se teme? El se va păzi și se va feri de păcat, ca să nu mai păcătuiască, dar nu pentru a nu fi trimis în focul cel veșnic, ci de teama de a nu fi părăsit de El. Ce anume va fi în acel suflet? „Teama cea curată, care rămîne în vecii vecilor."[562]

Am ascultat cele două flaute care cîntau în același timp. Unul vorbește despre teamă, celălalt la fel, dar unul vorbește despre teama pe care o are sufletul de a nu fi osîndit, celălalt, despre teama pe care o are sufletul de a fi părăsit. Prima este teama pe care iubirea o alungă, cea de-a doua este teama care rămîne în vecii vecilor.

Prin iubire devenim frumoși

9. „Noi trebuie să-l iubim, pentru că El ne-a iubit mai întîi."[563] Într-adevăr, cum l-am putea iubi dacă nu ne-ar fi iubit El mai întîi? Prin iubire am ajuns prieteni, dar El ne-a iubit pe cînd eram dușmani, ca să ajungem să-i fim prieteni. El ne-a iubit mai întîi și ne-a dat astfel puterea de a-L iubi. Înainte nu-L iubeam, prin iubire sîntem făcuți frumoși. Ce face un bărbat urît și cu chipul respingător dacă iubește o femeie frumoasă? Sau ce poate face o femeie urîtă și cu un chip respingător și negru dacă iubește un bărbat frumos? Oare iubindu-l va putea fi frumoasă? Oare și el, iubind-o, va putea fi frumos? Iubește o femeie frumoasă, și cînd se privește în oglindă e cuprins de rușine la gîndul că trebuie să-și ridice privirile către acea femeie frumoasă pe care o iubește. Ce va face ca să fie frumos? Așteaptă oare ca frumusețea să vină? Dar tocmai așteptînd îmbătrînește și se face și mai urît. Așadar, nu este nimic de făcut, nu este

560. *Ibidem* 100,1-2.
561. 1 Ioan 4,19.
562. Psalmi 18,10.
563. 1 Ioan 4,19.

quomodo illi des consilium nisi ut compescat se et non audeat amare inpar inparem ; aut si forte amat et ducere uxorem optat, et ut illa castitatem amet, non carnis faciem. anima uero nostra, fratres mei, foeda est per iniquitatem. amando deum pulchra efficitur. qualis amor est qui reddit pulchram amantem ? deus autem semper pulcher est, numquam deformis, numquam commutabilis. amauit nos prior qui semper est pulcher. et quales amauit nisi foedos et deformes – non ideo tamen ut foedos dimitteret, sed ut mutaret et ut ex deformi pulchrum faceret ? quomodo erimus pulchri ? amando eum qui semper est pulcher. quantum in te crescit amor tantum crescit pulchritudo quia ipsa caritas est animae pulchritudo. *nos diligimus quia ipse prior dilexit nos.* audi apostolum paulum : *ostendit autem deus dilectionem suam in nobis quoniam cum adhuc peccatores essemus, christus pro nobis mortuus est*, iustus pro iniustis, pulcher pro foedis. quomodo inuenimus pulchrum iesum ? *speciosus forma prae filiis hominum, diffusa est gratia in labiis tuis.* unde ? item uidete unde sit pulcher : *speciosus forma prae filiis hominum quia deus*, quia *in principio erat uerbum, et uerbum erat apud deum, et deus erat uerbum.* quia uero carnem suscepit, quasi foeditatem tuam suscepit, id est mortalitatem tuam, ut aptaret se tibi et congrueret tibi et excitaret te ad amandam intus pulchritudinem. unde ergo inuenimus quia foedus et deformis iesus sicut inuenimus quia pulcher et speciosus forma prae filiis hominum ? unde inuenimus quia et deformis ? esaiam interroga : *et uidimus eum, et non habebat speciem neque decorem.* illae sunt duae tibiae quasi diuerse sonantes, sed unus spiritus ambas inflat. hac dicitur : *speciosus forma prae filiis*

nici un sfat pe care să i-l poţi da, decît să se înfrîneze şi să nu cuteze să iubească o femeie care nu este deopotrivă cu el. Sau, dacă iubeşte o femeie şi vrea să o ia de soţie, să iubească la ea curăţia, nu înfăţişarea trupului.

Dar sufletul nostru, fraţii mei, este urît din pricina nedreptăţii ; iubindu-l pe Dumnezeu, el devine frumos. Ce fel de iubire este aceea care îl face frumos pe cel care iubeşte ? Dumnezeu este mereu frumos, niciodată urît, niciodată schimbător. El ne-a iubit mai întîi, El care este mereu frumos ; şi cum altfel eram cînd ne-a iubit, dacă nu urîţi şi respingători ? Totuşi nu ne-a iubit ca să ne lase urîţi, ci ca să ne schimbe : din urîţi să ne facă frumoşi. Cum vom ajunge frumoşi ? Iubindu-l pe Acela care este mereu frumos. Cu cît mai mult creşte în tine iubirea, cu atît mai mult creşte frumuseţea, întrucît chiar iubirea este frumuseţea sufletului.

„Noi îl iubim, pentru că El ne-a iubit mai întîi."[564] Ascultă ce spune apostolul Pavel : „Iar Dumnezeu şi-a arătat iubirea faţă de noi prin faptul că, pe cînd eram încă păcătoşi, Cristos a murit pentru noi"[565], cel drept pentru cei nedrepţi, cel frumos pentru cei urîţi. Cum anume îl găsim frumos pe Isus ? „Ca înfăţişare este mai frumos decît fiii oamenilor, harul se răspîndeşte pe buzele sale."[566] De ce ? Încă o dată, luaţi seama cum vedem că este frumos : „Ca înfăţişare este mai frumos decît fiii oamenilor", pentru că „la început era Cuvîntul, şi Cuvîntul era la Dumnezeu, şi Dumnezeu era Cuvîntul"[567]. Însă, întrucît a luat un trup, a luat, ca să zic aşa, şi urîţenia ta, adică starea ta de muritor, ca să ţi se potrivească şi să devină asemenea cu tine şi să te facă să iubeşti frumuseţea din lăuntru.

De unde aflăm că Isus este urît şi respingător, aşa cum aflăm că este frumos şi că-i întrece în frumuseţe pe fiii oamenilor ? De unde aflăm că El este şi urît ? Întreabă-l pe Isaia : „Şi l-am văzut, şi nu avea frumuseţe, nici ceva care să placă"[568]. Acestea sînt cele două flaute care cîntă diferit, dar Duhul care suflă în ele este unul singur. Într-un loc se spune : „Ca înfăţişare este mai frumos decît fiii oamenilor"[569], în Isaia se spune : „L-am văzut, şi nu avea frumuseţe, nici ceva care să placă".

564. *Ibidem.*
565. Rom. 5,8-9.
566. Psalmi 44,3.
567. Ioan 1,1.
568. Isaia 53,2.
569. Psalmi 44,3.

hominum; hac dicitur in esaia: *uidimus eum, et non habebat speciem neque decorem*. uno spiritu inplentur ambae tibiae; non dissonant. noli aures auertere; adhibe intellectum. interrogemus apostolum paulum, et exponat nobis consonantiam duarum tibiarum. sonet nobis: *speciosus forma prae filiis hominum. qui cum in forma dei esset, non rapinam arbitratus est esse aequalis deo.* ecce *speciosus forma prae filiis hominum*. sonet nobis etiam: *uidimus eum, et non habebat speciem neque decorem. sed semetipsum exinaniuit formam serui accipiens, in similitudine hominum factus et habitu inuentus ut homo. non habebat speciem neque decorem* ut tibi daret speciem et decorem. quam speciem? quem decorem? dilectionem caritatis. ut ames, curras; curris, amas. pulcher es iam, sed noli te adtendere ne perdas quod accepisti. illum adtende a quo factus es pulcher; ideo sis pulcher ut ille te amet. tu autem totam intentionem tuam in illum dirige, ad illum curre, eius amplexus pete, ab illo time discedere ut sit in te timor castus permanens in saeculum saeculi. *nos diligimus quia ipse dilexit nos.*

[ioep 09,10] si quis dixerit: diligo deum. quem deum? quare diligimus? quia ipse prior dilexit nos *et donauit nobis diligere. dilexit impios ut faceret pios*; dilexit iniustos ut faceret iustos; dilexit aegrotos ut faceret sanos. *ergo et nos diligimus quia ipse prior dilexit nos*. interroga unumquemque; dicat tibi si diligit deum. clamat, confitetur: diligo; ipse scit. est aliud unde interrogetur. si quis dixerit, inquit: *diligo deum, et fratrem suum odit, mendax est*. unde probas quia mendax est? audi: qui enim non diligit fratrem suum quem uidet, deum quem non uidet quomodo poterit diligere? quid ergo? qui diligit fratrem diligit deum?

Cele două flaute sînt umplute de un singur Duh, ele nu pot să nu fie în armonie. Nu-ţi închide urechile, încearcă să înţelegi.

Să-l întrebăm pe apostolul Pavel, iar el să ne înfăţişeze armonia celor două flaute. Cel dintîi flaut cîntă: „Ca înfăţişare este mai frumos decît fiii oamenilor. Deşi avea înfăţişarea lui Dumnezeu, nu a dorit să se înstăpînească pe un chip deopotrivă cu al lui Dumnezeu"[570]. Iată cum „ca înfăţişare este mai frumos decît fiii oamenilor". Cel de-al doilea flaut însă cîntă: „L-am văzut, şi nu avea frumuseţe, nici ceva care să placă. S-a dezbrăcat de Sine însuşi, luînd înfăţişarea unui sclav, s-a făcut asemănător oamenilor şi în felul de a fi a fost recunoscut ca om"[571]. „Nu avea frumuseţe, nici ceva care să placă", aşa încît să-ţi dea frumuseţe şi ceva plăcut. Ce frumuseţe? Ce lucru plăcut?

Este vorba de dragostea pentru iubire, astfel încît, iubind, să poţi alerga şi, alergînd, să poţi iubi. De-acum eşti frumos, dar nu te preocupa de tine însuţi, ca nu cumva să pierzi ceea ce ai primit. Preocupă-te de acela care te-a făcut frumos. Fii frumos tocmai pentru ca El să te iubească. Tu concentrează-ţi întreaga atenţie asupra lui, aleargă la El, caută îmbrăţişarea Lui, teme-te să te depărtezi de El; pentru ca în tine să existe acea teamă curată, care rămîne în vecii vecilor. „Noi să-l iubim, pentru că El ne-a iubit mai întîi."[572]

10. „Dacă va spune cineva: îl iubesc pe Dumnezeu." Care Dumnezeu? De ce îl iubim? „Pentru că El ne-a iubit mai întîi" şi ne-a dat şi nouă puterea de a-l iubi. El i-a iubit pe cei nelegiuiţi, ca să facă din ei oameni pioşi; i-a iubit pe cei nedrepţi, ca să facă din ei oameni drepţi; i-a iubit pe cei bolnavi, ca să facă din ei oameni sănătoşi. Aşadar şi noi „să-l iubim, pentru că El ne-a iubit mai întîi"[573]. Întreabă pe fiecare, să-ţi spună dacă-L iubeşte pe Dumnezeu. Fiecare strigă, mărturiseşte: „Îl iubesc, El ştie aceasta". Dar există şi un alt mod de a pune această întrebare. Ioan spune: „Dacă va spune cineva: îl iubesc pe Dumnezeu, şi totuşi îl urăşte pe fratele său, este un mincinos"[574]. Cum dovedeşti că este un mincinos? Ascultă: „Căci cine nu-l iubeşte pe fratele său pe care-l vede, cum poate să-l iubească pe Dumnezeu pe care nu-l vede?"[575]. Atunci? Cine îl

570. Filip. 2,6-7.
571. Isaia 53,2.
572. 1 Ioan 4,19.
573. *Ibidem*.
574. *Ibidem* 4,20.
575. *Ibidem*.

necesse est ut diligat deum; necesse est ut diligat ipsam dilectionem. numquid potest diligere fratrem et non diligere dilectionem? necesse est ut diligat et dilectionem. quid ergo? quia diligit dilectionem ideo diligit deum? utique ideo diligendo dilectionem deum diligit. an oblitus es quod paulo ante dixisti: deus dilectio est? si deus dilectio, quisquis diligit dilectionem deum diligit. dilige ergo fratrem et securus esto. non potes dicere: diligo fratrem sed non diligo deum. quomodo mentiris si dicas: diligo deum, quando non diligis fratrem, sic falleris si quando dicis: diligo fratrem, putes quia non diligis deum. necesse est qui diligis fratrem diligas ipsam dilectionem; dilectio autem deus est; necesse est ergo ut diligat deum quisquis diligit fratrem. si autem non diligis fratrem quem uides, deum quem non uides quomodo poteris diligere? quare non uidet deum? quia non habet ipsam dilectionem. ideo non uidet deum quia non habet dilectionem; ideo non habet dilectionem quia non diligit fratrem. propterea ergo non uidet deum quia non habet dilectionem. nam si habeat dilectionem, deum uidet *quia deus dilectio est*, et purgatur oculus ille magis magisque dilectione ut uideat illam incommutabilem substantiam cuius praesentia semper gaudeat, qua perfruatur in aeternum coniunctus angelis. sed currat modo ut aliquando in patria laetetur. non amet peregrinationem; non amet uiam. totum amarum sit praeter illum qui uocat quo usque inhaereamus illi et dicamus quod dictum est in psalmo: *perdidisti omnes qui fornicantur abs te*. et qui sunt qui fornicantur? qui discedunt et amant mundum. tu autem quid? sequitur et dicit: *mihi autem inhaerere deo bonum est*. totum bonum meum inhaerere deo est gratis. nam si interroges et dicas: quare inhaeres deo? et dicat: ut donet

iubește pe fratele său îl iubește și pe Dumnezeu? Da, îl iubește neapărat pe Dumnezeu, iubește neapărat iubirea însăși. Oare poate să-l iubească pe frate și să nu iubească iubirea? Nu, trebuie să iubească iubirea. Atunci, înseamnă că tocmai pentru că iubește iubirea îl iubește pe Dumnezeu? Da, tocmai de aceea. Dacă cineva iubește iubirea, pe Dumnezeu îl iubește. Ai uitat oare că puțin mai devreme ai spus: „Dumnezeu este iubire"?

Dacă Dumnezeu este iubire, atunci oricine iubește iubirea îl iubește pe Dumnezeu. Iubește-l deci pe fratele tău și fii liniștit. Nu poți spune: „Îl iubesc pe fratele meu, dar nu-l iubesc pe Dumnezeu". Așa cum minți dacă spui: „Îl iubesc pe Dumnezeu", cînd nu-l iubești pe frate, așa te înșeli și cînd spui: „Îl iubesc pe frate", dacă te gîndești că nu-l iubești pe Dumnezeu. Înseamnă că neapărat tu, care îl iubești pe fratele tău, iubești iubirea însăși, iar „iubirea este Dumnezeu". Înseamnă că oricine îl iubește pe fratele său îl iubește neapărat pe Dumnezeu. Dar, dacă nu-l iubești pe fratele tău, pe care-l vezi, cum poți să-l iubești pe Dumnezeu, pe care nu-l vezi? De ce un om nu-l vede pe Dumnezeu? Tocmai pentru că nu are iubire. De aceea nu-l vede pe Dumnezeu, pentru că nu are iubire; de aceea nu are iubire, pentru că nu-l iubește pe frate; prin urmare, de aceea nu-l vede pe Dumnezeu, pentru că nu are iubire. Într-adevăr, dacă are iubire, îl iubește pe Dumnezeu, pentru că „Dumnezeu este iubire"; astfel, ochiul său este tot mai bine curățat prin iubire, ca să poată vedea acea realitate neschimbătoare, de a cărei prezență să se poată bucura întotdeauna, de care să se desfăteze în veci, în unire cu îngerii. Dar acum aleargă, ca să ajungă să se veselească într-o bună zi în patria cerească. Nu trebuie să iubească această călătorie, nu trebuie să iubească drumul în sine, fie ca totul să-i fie amar, în afară de acela care îl cheamă, pînă cînd ne vom uni cu El și vom ajunge să spunem ceea ce stă scris în psalm: „I-ai dat la pierzare pe toți cei care se destrăbălează departe de tine"[576]. Și cine sînt cei care se destrăbălează? Cei care pleacă, pentru că iubesc lumea. Dar tu cum ești? Spune psalmistul în continuare: „Pentru mine însă este bine să fiu împreună cu Dumnezeu"[577]. Tot binele meu este să fiu împreună cu Dumnezeu fără nici o plată.

Într-adevăr, dacă l-ai întreba și i-ai spune: „De ce stai strîns lipit de Dumnezeu?", el ți-ar răspunde: „Ca să-mi dea ceva".

576. Psalmi 72,27.
577. *Ibidem* 72,28.

mihi, quid tibi donet? caelum ipse fecit; terram ipse fecit. quid tibi donaturus est? iam haeres illi. inueni melius, et donat tibi.

[ioep 09,11] *qui enim non diligit fratrem suum quem uidet, deum quem non uidet quomodo potest diligere?* et hoc mandatum habemus ab ipso, ut *qui diligit deum diligat et fratrem suum*. magnifice dicebas: diligo deum, et odis fratrem? o homicida, quomodo diligis deum? non audisti superius in ipsa epistula: *qui odit fratrem suum homicida est?* sed prorsus diligo deum quamuis oderim fratrem meum. prorsus non diligis deum si odisti fratrem, et modo probo alio documento. ipse dixit: dedit *nobis praeceptum ut diligamus inuicem*. quomodo diligis eum cuius odisti praeceptum? quis est qui dicat: diligo imperatorem sed odi leges eius? in hoc intellegit imperator si diligis eum, si obseruentur leges eius per prouincias. lex imperatoris quae est? *mandatum nouum do uobis ut uos inuicem diligatis*. dicis ergo te diligere christum? serua mandata eius et fratrem dilige. si autem fratrem non diligis, quomodo eum diligis cuius mandatum contemnis? fratres, ego non satior loquendo de caritate in nomine christi. quantum et uos habetis huius rei auaritiam, tantum speramus quia crescit in uobis ipsa et foras mittit timorem ut remaneat ille timor castus permanens in saeculum saeculi. toleremus mundum; toleremus tribulationes ipsius; toleremus scandala temptationum. non recedamus a uia; teneamus unitatem ecclesiae; teneamus christum; teneamus caritatem. non diuellamur a membris sponsae ipsius; non diuellamur a fide ut gloriemur in praesentia ipsius; et securi manebimus in eo modo per fidem, tunc per speciem cuius tantas arras habemus donum spiritus sancti.

Ce să-ți dea? El a făcut cerul, El a făcut pămîntul; ce altceva să-ți mai dea? De-acum tu te-ai unit cu El, găsește ceva mai bun de-atît, iar El îți va da.

11. „Cine nu-l iubește pe fratele său pe care îl vede, cum poate să-l iubească pe Dumnezeu pe care nu-l vede?" Și avem de la El această poruncă: „Cel care-l iubește pe Dumnezeu să-l iubească și pe fratele său"[578]. Minunat ai vorbit cînd ai spus: „Îl iubesc pe Dumnezeu; dar îl urăsc pe fratele meu!". Oh, ucigașule, cum îl iubești tu pe Dumnezeu? Nu ai auzit ce s-a spus mai devreme în Epistolă: „Cel care îl urăște pe fratele său este un ucigaș"[579]? Dar eu îl iubesc întru totul pe Dumnezeu chiar dacă-l urăsc pe fratele meu. Dar tocmai de aceea nu-l iubești pe Dumnezeu, pentru că-l urăști pe fratele tău. Iar acum am să-ți dovedesc aceasta, folosindu-mă de o altă mărturie. Chiar Ioan a spus: „Ne-a dat porunca de a ne iubi unii pe alții"[580]. Cum îl iubești pe acela a cărui poruncă o urăști? Cine poate spune: „Îl iubesc pe împărat, dar urăsc legile lui?". După acest lucru își dă seama împăratul că-l iubești, prin faptul că păzești legile lui în provincii. Care este legea împăratului? „Vă dau o poruncă nouă: să vă iubiți unii pe alții."[581] Spui așadar că-l iubești pe Cristos; păzește porunca lui și iubește-l pe frate. Dar, dacă nu-l iubești pe frate, cum îl iubești pe cel a cărui poruncă o disprețuiești?

Frații mei, eu nu mă satur vorbind despre iubire în numele lui Cristos. Cu cît mai multă dorință pentru acest lucru aveți și voi, cu atît mai mult nădăjduim că iubirea va crește în voi și că va alunga teama, așa încît să rămînă doar acea teamă curată care dăinuiește în vecii vecilor. Să răbdăm lumea, să răbdăm strîmtorările, să răbdăm scandalurile ispitelor. Să nu dăm înapoi din drum, să păstrăm unitatea Bisericii, să-l păzim pe Cristos, să păzim iubirea. Să nu ne rupem de mădularele miresei lui, să nu ne rupem de credință, ca să fim slăviți în fața lui. Astfel vom rămîne liniștiți, acum prin credință, atunci văzîndu-l pe Cel de la care am primit o atît de mare arvună: darul Duhului Sfînt.

578. 1 Ioan 4,20-21.
579. *Ibidem* 3,15.
580. *Ibidem* 3,23.
581. Ioan 13,34.

IN EPISTOLAM IOHANNIS AD PARTHOS TRACTATVS DECEM – X

[ioep 10,01] meminisse uos credo qui adfuistis hesterno die ad quem locum in progressu huius epistulae peruenerit nostra tractatio, id est: *qui enim non diligit fratrem suum quem uidet, deum quem non uidet quomodo poterit diligere? et hoc mandatum habemus ab ipso ut qui diligit deum diligat et fratrem suum.* huc usque disputatum erat. quae sequuntur ergo ex ordine uideamus. *omnis qui credit quod iesus sit christus ex deo natus est.* quis est qui non credit quod iesus sit christus? qui non sic uiuit quomodo praecepit christus. multi enim dicunt: credo; sed fides sine operibus non saluat. opus autem fidei ipsa dilectio est, dicente paulo apostolo: *et fides quae per dilectionem operatur.* opera quidem tua praeterita antequam crederes uel nulla erant uel si bona uidebantur, inania erant. si enim nulla erant, sic eras quasi homo sine pedibus aut uexatis pedibus ambulare non ualens. si autem bona uidebantur antequam crederes, currebas quidem sed praeter uiam currendo errabas potius quam perueniebas. est ergo nobis et currendum et in uia currendum. qui praeter uiam currit inaniter currit, immo ad laborem currit. tanto plus errat quanto praeter uiam currit. quis est uia per quam currimus? christus dixit: *ego sum uia.*

Omilia a zecea

Comentariu la versetele 5, 1-3

Necredinciosul aleargă pe lîngă drum

1. Cred că cei care ați fost ieri de față vă amintiți la ce punct a ajuns comentariul pe care-l facem la această Epistolă, anume: „Cine nu-l iubește pe fratele său pe care-l vede, cum poate să-l iubească pe Dumnezeu pe care nu-l vede? Și avem de la El această poruncă: cel care-l iubește pe Dumnezeu să-l iubească și pe fratele său"[582]. Pînă aici am comentat. Să vedem acum, pe rînd, ceea ce urmează.

„Oricine crede că Isus este Cristosul este născut din Dumnezeu."[583] Cine este cel care nu crede că Isus este Cristosul? Acela care nu trăiește după cum a poruncit Cristos. Într-adevăr, mulți spun: „Cred", dar credința fără fapte nu mîntuiește. Iar fapta credinței este chiar iubirea, așa cum spune apostolul Pavel: „Și credința care lucrează prin iubire"[584]. Faptele tale trecute, dinainte de a crede, fie nu existau, fie, chiar dacă păreau bune, nu foloseau la nimic. Dacă nu existau, înseamnă că erai precum un om fără picioare sau care nu poate merge, fiindcă are picioarele rupte; dacă însă ele păreau bune, înainte să crezi, e drept că alergai, dar alergînd pe lîngă drum mai degrabă rătăceai, nu ajungeai la țintă. Așadar, noi trebuie să alergăm, dar să alergăm pe drum. Cine aleargă pe lîngă drum degeaba aleargă, ba, mai mult, aleargă doar către chin. Cu cît se depărtează de drum, cu atît mai mult rătăcește.

Care este drumul pe care alergăm? Cristos a spus: „Eu sînt calea"[585]. Care este patria către care alergăm? Cristos a spus:

582. 1 Ioan 4,20-21.
583. *Ibidem* 5,1.
584. Galat. 5,6.
585. Ioan 14,6.

quae patria quo currimus? christus dixit: *ego sum ueritas*. per illum curris; ad illum curris; in ipso requiescis. sed ut curreremus per illum, extendit se usque ad nos. longe enim eramus et longe peregrinabamur. parum est quia longe peregrinabamur et languidi mouere nos non poteramus. medicus uenit ad aegros; uia porrecta est ad peregrinos. saluemur ab ipso; ambulemus per ipsum. hoc est credere quia iesus christus est quomodo credunt christiani qui non solo nomine christiani sunt sed et factis et uita, non quomodo credunt daemones. *nam et daemones credunt et contremiscunt*, sicut dixit scriptura. quid potuerunt plus credere daemones quam ut dicerent: *scimus qui sis, filius dei?* quod dixerunt daemones hoc dixit et petrus. cum dominus quaereret quis esset, quem illum dicerent homines, responderunt illi discipuli: *alii dicunt te iohannem baptistam, alii heliam, alii hieremiam aut unum ex prophetis*. et ille: *uos autem quem me dicitis esse?* respondit petrus et ait: *tu es christus, filius dei uiui*. et audit a domino: *beatus es simon bar iona quia non reuelauit tibi caro et sanguis sed pater meus qui est in caelis*. uidete quae laudes prosequantur hanc fidem: *tu es petrus, et super hanc petram aedificabo ecclesiam meam*. quid est: super hanc petram aedificabo ecclesiam meam? super hanc fidem, super id quod dictum est: *tu es filius dei uiui. super hanc petram, inquit, fundabo ecclesiam meam*. magna laus. ergo dicit petrus: *tu es christus, filius dei uiui*; dicunt et daemones: *scimus qui sis, filius dei, sanctus dei*. hoc petrus, hoc et daemones; eadem uerba, non idem animus. et unde constat quia petrus hoc cum dilectione dicebat? quia fides christiani cum dilectione est, daemonis autem sine dilectione. quomodo sine dilectione? hoc dicebat petrus ut christum amplecteretur; hoc dicebant daemones ut christus ab eis recederet. namque antequam dicerent: scimus qui sis; *tu es filius dei, quid nobis et tibi est?* dixerunt. *quid uenisti ante tempus perdere nos?* aliud est

„Eu sînt adevărul”[586]. În El alergi, către El alergi, în El găsești odihnă. Dar, ca să putem alerga în El, El se întinde pînă la noi; Într-adevăr, eram departe și rătăceam departe. E puțin lucru că rătăceam departe, dar eram și slabi și nu ne puteam mișca. Însă doctorul a venit la cei bolnavi, iar drumul s-a deschis pentru cei care rătăceau. Fie să fim mîntuiți de El, să umblăm în El.

Asta înseamnă să crezi că Isus este Cristosul, așa cum cred creștinii, aceia care nu sînt creștini doar cu numele, ci și cu faptele și cu viața; nu așa cum cred demonii. Căci și „demonii cred și se înspăimîntă”[587], așa cum spune Scriptura. Ce altceva ar fi putut crede demonii decît ceea ce au spus: „Știm cine ești: Fiul lui Dumnezeu”[588]? Ceea ce au zis demonii a zis și Petru. Cînd Domnul a întrebat cine este El și cine spun oamenii că este, ucenicii au răspuns: „Unii spun că ești Ioan Botezătorul, alții că ești Ilie, alții Ieremia sau unul din profeți”. Iar El le-a spus: „Dar voi cine ziceți că sînt Eu?”. Petru i-a răspuns, zicîndu-i: „Tu ești Cristosul, Fiul Dumnezeului celui viu”. Și a auzit din partea Domnului: „Fericit ești tu, Simon, fiul lui Iona, fiindcă nu carnea și sîngele ți-au descoperit aceasta, ci Tatăl meu care este în ceruri”. Luați seama ce fel de laude însoțesc o asemenea credință: „Tu ești Petru și pe această piatră îmi voi zidi Biserica”[589]. Ce înseamnă: „pe această piatră îmi voi zidi Biserica”? Înseamnă: pe această credință, pe ceea ce a fost spus: „Tu ești Cristosul, Fiul Dumnezeului celui viu”. „Pe această piatră îmi voi zidi Biserica”. Mare laudă!

Zice așadar Petru: „Tu ești Cristosul, Fiul Dumnezeului celui viu”, zic și demonii: „Știm cine ești: Fiul lui Dumnezeu, sfîntul lui Dumnezeu”[590]. Aceasta zice Petru, aceasta zic și demonii; sînt aceleași cuvinte, dar gîndul nu e același. Și de unde se vede că Petru spunea aceste cuvinte cu iubire? Credința creștinului este însoțită de iubire, în vreme ce credința demonilor este fără iubire. De ce este fără iubire? Petru spunea acest lucru ca să fie în unire cu Cristos, demonii îl spuneau pentru a-l îndepărta pe Cristos de la ei. Căci, înainte să-i spună: „Știm cine ești: Fiul lui Dumnezeu. Ce avem noi a face cu tine?”, spuseseră: „De ce ai venit înainte de vreme ca să ne

586. *Ibidem*.
587. Iacov 2,19.
588. Matei 8,29.
589. *Ibidem* 16,13-18.
590. Marcu 1,24.

ergo confiteri christum ut teneas christum, aliud confiteri christum ut repellas a te christum. ergo uidetis quia quomodo hic dicit: qui credit, propria quaedam fides est, non quomodo cum multis. itaque, fratres, nemo haereticorum dicat uobis: et nos credimus. ideo enim de daemonibus exemplum proposui ne gaudeatis ad uerba credentium, sed exploretis facta uiuentium.

[ioep 10,02] uideamus ergo quid est credere in christum, quid credere quia iesus ipse est christus. sequitur: *omnis qui credit quod iesus sit christus ex deo natus est.* sed quid est credere illud? *et omnis qui diligit qui genuit eum diligit eum qui genitus est ab ipso.* statim fidei coniunxit dilectionem quia sine dilectione fides inanis est. cum dilectione fides christiani; sine dilectione fides daemonis. qui autem non credunt peiores sunt quam daemones et tardiores quam daemones. nescio quis non uult credere in christum; adhuc nec daemones imitatur. iam credit in christum sed odit christum. habet confessionem fidei in timore poenae, non in amore coronae; nam et illi puniri timebant. adde huic fidei dilectionem ut fiat fides qualem dicit apostolus paulus: *fides quae per dilectionem operatur.* inuenisti christianum; inuenisti ciuem hierusalem; inuenisti ciuem angelorum; inuenisti in uia suspirantem peregrinum. adiunge te illi. comes tuus est. curre cum illo si tamen et tu hoc es. *omnis qui diligit qui genuit eum diligit eum qui genitus est ab ipso.* quis genuit? pater. quis est genitus? filius. quid ergo ait? omnis qui diligit patrem diligit filium.

[ioep 10,03] *in hoc cognoscimus quia diligimus filios dei.* quid est hoc, fratres? paulo ante de filio dei dicebat, non de

dai pierzării?"[591]. Una este deci să-l mărturisești pe Cristos ca să-l ai pe Cristos, alta este să-l mărturisești pe Cristos ca să-l îndepărtezi de la tine.

Vedeți, așadar, că, atunci cînd Ioan spune „cel care crede", este vorba de o credință personală, nu despre cea comună multora. Prin urmare, frații mei, nici un eretic să nu vină să vă spună: „Și noi credem". Tocmai de aceea am înfățișat exemplul demonilor, ca să nu vă bucurați de cuvintele credincioșilor, ci să cercetați faptele celor care trăiesc credința.

2. Să vedem ce înseamnă a crede în Cristos, ce înseamnă a crede că Isus este Cristos. Ioan continuă: „Oricine crede că Isus este Cristos este născut din Dumnezeu". Dar ce înseamnă să crezi aceasta? „Și oricine-l iubește pe cel care l-a născut, îl iubește și pe cel născut de El."[592] Ioan a unit pe dată iubirea cu credința, pentru că fără iubire credința este zadarnică. Credința creștinului este însoțită de iubire, în vreme ce credința demonului este lipsită de iubire: dar cei care nu cred sînt mai răi decît demonii și mai zăbavnici decît ei. Nu știu cine poate să nu voiască să creadă în Cristos; unul ca acesta nici pe demoni nu-i ajunge din urmă. Să presupunem că ar crede în Cristos, dar el îl urăște pe Cristos, face mărturisirea de credință de teama pedepsei, nu din dragostea față de cununa răsplății; Într-adevăr, și demonii se temeau să nu fie pedepsiți.

Unei asemenea credințe adaugă-i iubirea, ca să se transforme în acea credință despre care apostolul Pavel spune: „Credința care lucrează prin iubire"[593]. Astfel l-ai găsit pe creștin, l-ai găsit pe cetățeanul Ierusalimului, pe concetățeanul îngerilor, l-ai găsit pe călătorul care suspină pe drum; alătură-i-te, este tovarășul tău, aleargă împreună cu el, dacă și tu ești ca el. „Oricine-l iubește pe cel care l-a născut, îl iubește și pe cel care este născut din El."[594] Cine este cel care a dat naștere? Tatăl. Cine este cel născut? Fiul. Deci ce vrea să spună? Oricine-l iubește pe Tatăl îl iubește pe Fiul.

3. „După aceasta cunoaștem că-i iubim pe fiii lui Dumnezeu."[595] Ce înseamnă aceasta, frații mei? Cu puțin înainte vorbea despre

591. Matei 8,29.
592. 1 Ioan 5,1.
593. Galat. 5,6.
594. 1 Ioan 5,1.
595. *Ibidem* 5,2.

filiis dei. ecce unus positus est christus contemplandus nobis, et dictum est nobis: *omnis qui credit quod iesus sit christus ex deo natus est. et omnis qui diligit qui genuit eum, id est patrem, diligit eum qui genitus est ex ipso*, id est filium, dominum nostrum iesum christum. et sequitur: *in hoc cognoscimus quia diligimus filios dei*, quasi dicturus esset: in hoc cognoscimus quia diligimus filium dei, *filios dei* dixit qui *filium dei* paulo ante dicebat quia filii dei corpus sunt unici filii dei, et cum ille caput, nos membra, unus est filius dei. ergo qui diligit filios dei filium dei diligit, et qui diligit filium dei patrem diligit. nec potest quisquam diligere patrem nisi diligat filium, et qui diligit filium diligat filios dei. quos filios dei? membra filii dei. et diligendo fit et ipse membrum, et fit per dilectionem in compage corporis christi, et erit unus christus amans se ipsum. cum se enim inuicem amant membra, corpus se amat. *et si patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra; et si glorificatur unum membrum, congaudent omnia membra.* et quid secutus ait? *uos autem estis corpus christi et membra.* dicebat paulo ante de dilectione fraterna et ait: *qui non diligit fratrem quem uidet, deum quem non uidet quomodo poterit diligere?* si autem diligis fratrem, forte fratrem diligis et christum non diligis? quomodo quando membra christi diligis? cum ergo membra christi diligis, christum diligis; cum christum diligis, filium dei diligis; cum filium dei diligis, et patrem diligis. non potest ergo separari dilectio. elige tibi quid diligas; sequuntur te cetera. dicas: deum solum diligo, deum patrem. mentiris. si diligis, non solum diligis; sed si diligis patrem, diligis et filium.

Fiul lui Dumnezeu, nu despre fiii lui Dumnezeu. Iată! Cristos singur ne-a fost dat spre a-l cerceta și ni s-a spus: „Oricine crede că Isus este Cristos este născut din Dumnezeu; și oricine-l iubește pe cel care l-a născut – adică pe Tatăl – îl iubește și pe cel care s-a născut din El”[596] – adică pe Fiul, pe Domnul nostru, Isus Cristos. În continuare, Ioan spune: „După aceasta cunoaștem că-i iubim pe fiii lui Dumnezeu”, ca și cum ar vrea să spună: după aceasta cunoaștem că-l iubim pe Fiul lui Dumnezeu; a spus „fiii lui Dumnezeu”, în vreme ce puțin mai înainte spusese „Fiul lui Dumnezeu”. Aceasta, pentru că fiii lui Dumnezeu sînt trupul singurului Fiu al lui Dumnezeu și cum El este capul, iar noi mădularele, Fiul lui Dumnezeu este unul singur. Așadar, cine-i iubește pe fiii lui Dumnezeu îl iubește pe Fiul lui Dumnezeu; și cine-l iubește pe Fiul lui Dumnezeu îl iubește pe Tatăl. Nimeni nu-l poate iubi pe Tatăl dacă nu-l iubește pe Fiul, și cine-l iubește pe Fiul îi iubește și pe fiii lui Dumnezeu.

Care fii ai lui Dumnezeu? Mădularele Fiului lui Dumnezeu. Iubind, devine și el un mădular; prin iubire intră în alcătuirea trupului lui Cristos, și astfel Cristos va fi unul singur, iubindu-se pe sine. Căci, atunci cînd mădularele se iubesc unele pe altele, trupul se iubește pe sine. „Iar, dacă un singur mădular suferă, toate mădularele suferă împreună cu el, și dacă un singur mădular este lăudat, toate mădularele se bucură împreună cu el.”[597] Și ce spune în continuare? „Voi sînteți trupul lui Cristos și mădularele lui.”[598]

Ioan vorbea mai devreme despre iubirea frățească, spunînd: „Cine nu-l iubește pe fratele său pe care-l vede, cum poate să-l iubească pe Dumnezeu pe care nu-l vede?”[599]. Dar, dacă-ți iubești fratele, îl poți iubi fără să-l iubești și pe Cristos? Cum s-ar putea aceasta, atunci cînd iubești mădularele lui Cristos? Așadar, cînd iubești mădularele lui Cristos, îl iubești pe Cristos; cînd îl iubești pe Cristos, îl iubești pe Fiul lui Dumnezeu; cînd îl iubești pe Fiul lui Dumnezeu, îl iubești și pe Tatăl. Iubirea nu poate fi despărțită. Alege ce vrei să iubești, restul lucrurilor vor urma de la sine.

Dacă spui: „Doar pe Dumnezeu îl iubesc, pe Dumnezeu Tatăl”, minți. Dacă într-adevăr îl iubești, nu doar pe El îl iubești, ci îl iubești pe Tatăl și îl iubești și pe Fiul. Iată, zici tu, îl iubesc pe

596. *Ibidem* 5,1.
597. 1 Cor. 12,26.
598. *Ibidem* 12,27.
599. 1 Ioan 4,20.

ecce, inquis, diligo patrem et diligo filium, sed hoc solum : patrem deum et filium deum et dominum nostrum iesum christum qui ascendit in caelos et sedet ad dexteram patris, illud uerbum per quod facta sunt omnia, et uerbum caro factum est, et habitauit in nobis, hoc solum diligo. mentiris. si enim diligis caput, diligis et membra; si autem membra non diligis, nec caput diligis. non expauescis uocem capitis de caelo clamantem pro membris : *saule, saule, quid me persequeris ?* persecutorem suum uocauit persecutorem membrorum suorum; dilectorem suum uocauit dilectorem membrorum suorum. iam quae sunt membra eius nostis, fratres. ipsa est ecclesia dei. *in hoc cognoscimus quia diligimus filios dei, quia deum diligimus.* et quomodo? non aliud sunt filii dei, aliud deus? sed qui deum diligit praecepta eius diligit. et quae sunt praecepta dei. *mandatum nouum do uobis ut uos inuicem diligatis.* nemo se excuset per aliam dilectionem ad aliam dilectionem. omnino sic se tenet ista dilectio : quomodo ipsa compaginata est in unum, sic omnes qui ex illa pendent unum facit et quasi conflat illos ignis. aurum est; conflatur massa et fit unum aliquid. sed nisi feruor caritatis accendat, ex multis in unum conflari non potest. *quia deum diligimus, inde cognoscimus quia diligimus filios dei.*

[ioep 10,04] et unde cognoscimus quia diligimus filios dei? *quia deum diligimus et praecepta eius facimus.* suspiramus hic ex difficultate faciendi praeceptum dei. audi quid sequatur. homo, quid laboras amando auaritiam? cum labore amatur quod amas; sine labore amatur deus. auaritia iussura est labores, pericula, trituras, tribulationes, et obtemperaturus es. quo

Tatăl și îl iubesc pe Fiul, dar numai atît; pe Dumnezeu Tatăl și pe Dumnezeu Fiul și Domnul nostru Isus Cristos, care s-a urcat la ceruri și șade la dreapta Tatălui, Cuvîntul prin care toate s-au făcut; și Cuvîntul s-a făcut trup și a locuit între noi : doar atît iubesc. Dar minți, căci dacă iubești capul, iubești și mădularele, dar dacă nu iubești mădularele, nu iubești nici capul. Nu te cuprinde spaima la auzul glasului capului care strigă din cer în apărarea mădularelor sale : „Saul, Saul, pentru ce mă prigonești?”[600]. L-a numit pe cel care-i prigonea mădularele prigonitorul Său. Pe cel care arată iubire față de mădularele sale l-a numit iubitor de Cristos. Frații mei, știți deja care sînt mădularele lui : este chiar Biserica lui Dumnezeu.

„După aceasta cunoaștem că-i iubim pe fiii lui Dumnezeu, pentru că-l iubim pe Dumnezeu.”[601] Și în ce fel? Oare fiii lui Dumnezeu sînt un lucru, iar Dumnezeu un altul? Dar cel care-l iubește pe Dumnezeu iubește poruncile lui Dumnezeu. Și care sînt poruncile lui Dumnezeu? „Vă dau o poruncă nouă : să vă iubiți unii pe alții.”[602] Nimeni nu se poate dezvinovăți cu o iubire, pentru o altă iubire; doar această iubire să-l stăpînească. După cum această iubire este alcătuită din unitate, la fel toți aceia care depind de ea alcătuiesc o unitate și, ca să zic așa, este ca focul care îi aprinde. Să ne gîndim la aur : masa este topită și devine astfel un întreg. Dar dacă flacăra iubirii nu i-ar aprinde, cei mulți nu s-ar putea topi în unitate. „Pentru că-l iubim pe Dumnezeu, de aceea cunoaștem că-i iubim pe fiii lui Dumnezeu.”[603]

Dumnezeu se iubește fără chin

4. Și de unde cunoaștem că-i iubim pe fiii lui Dumnezeu? „Pentru că-l iubim pe Dumnezeu, și păzim poruncile lui.”[604] Acum suspinăm, din pricină că este greu de păzit porunca lui Dumnezeu. Dar ascultă ce urmează. Omule, de ce te chinui cînd iubești? Pentru că iubești lăcomia. Ceea ce iubești se iubește cu chin; Dumnezeu se iubește fără chin. Lăcomia te va obliga la chinuri, primejdii, bătăi, zbateri; iar tu i te vei supune.

600. Fapte 9,4.
601. 1 Ioan 5,2.
602. Ioan 13,34.
603. 1 Ioan 5,2.
604. *Ibidem* 5,3.

fine? ut habeas unde inpleas arcam, perdas securitatem. securior forte eras antequam haberes quam cum habere coepisti. ecce quid tibi iussit auaritia. inplesti domum, timentur latrones; adquisisti aurum, perdidisti somnum. ecce quid tibi iussit auaritia: fac, et fecisti. quid tibi iubet deus? dilige me. aurum diligis; quaesiturus es aurum et forte non inuenturus. quisquis me quaerit cum illo sum. amaturus es honorem et forte non peruenturus. quis me amauit et non ad me peruenit?, dicit tibi deus. patronum uis facere aut amicum potentem; ambis per alium inferiorem. me ama, dicit tibi deus. non ad me ambitur per aliquem; ipse amor tibi praesentem me facit. quid dulcius dilectione ista, fratres? non sine causa modo audistis in psalmo, fratres: *narrauerunt mihi iniusti delectationes, sed non sicut lex tua, domine.* quae est lex dei? mandatum dei. quod est mandatum dei? nouum illud mandatum quod ideo nouum dicitur quia innouat: *mandatum nouum do uobis ut uos inuicem diligatis.*

audi quia ipsa est lex dei. apostolus dicit: *inuicem onera uestra portate et sic implebitis legem christi.* ipsa est consummatio omnium operum nostrorum, dilectio. ibi est finis. propter hoc currimus; ad ipsam currimus; cum uenerimus, requiescemus.

[ioep 10,05] audistis in psalmo: *omnis consummationis uidi finem.* dixit: *omnis consummationis uidi finem.* quid uiderat iste? putamus ascenderat in uerticem alicuius altissimi montis et acutissimi, et perspexerat et uiderat ambitum terrae et circulos orbis uniuersi, et ideo dixit: omnis consummationis uidi finem? si hoc laudabile, oculos carnis quaeramus a domino tam acutos

Pentru ce? Ca să ai cu ce să-ți umpli cufărul, ca să-ți pierzi liniștea. Poate că înainte de a avea bogății erai mai liniștit decît acum, cînd ai început să le ai. Iată ce fel de poruncă ți-a dat lăcomia: ți-ai umplut casa, dar te temi de tîlhari; ai dobîndit aur, dar ți-ai pierdut somnul. Iată ce fel de poruncă ți-a dat lăcomia: fă, și tu ai făcut.

Ce-ți poruncește Dumnezeu? Iubește-mă. Tu iubești aurul, îl vei căuta, dar poate că nu-l vei găsi; oricine mă caută, Eu sînt cu el. Poți iubi un rang înalt, și poate că nu-l vei dobîndi; însă cine m-a iubit și nu a ajuns pînă la mine? Dumnezeu îți spune: Vrei să-ți găsești un patron sau un prieten influent? Cauți să-i cîștigi, folosindu-te de cineva mai prejos. Iubește-mă, îți spune Dumnezeu, nu ai nevoie de nimeni ca să ajungi pînă la mine, iubirea însăși te face să mă vezi. Ce poate fi mai dulce decît această iubire, frații mei? Nu degeaba ați auzit acum spunîndu-se în psalm: „Cei nedrepți mi-au povestit despre plăcerile lor, dar ele nu sînt ca legea ta, Doamne"[605]. Care este legea lui Dumnezeu? Este porunca lui Dumnezeu. Și care este porunca lui Dumnezeu? Este acea poruncă nouă, care se numește nouă tocmai pentru că înnoiește: „Vă dau o poruncă nouă, să vă iubiți unii pe alții"[606].

Care este ținta vieții noastre?

Ascultă, aceasta este legea lui Dumnezeu. Apostolul zice: „Purtați-vă unii altora poverile, și astfel veți împlini legea lui Cristos"[607]. Aceasta este împlinirea tuturor faptelor noastre: iubirea. Aceasta este ținta noastră, pentru ea alergăm, către ea alergăm; cînd vom ajunge la ea ne vom odihni.

5. Ați auzit spunîndu-se în psalm: „Am văzut sfîrșitul oricărui lucru împlinit"[608]. Zice: „Am văzut sfîrșitul oricărui lucru împlinit"; ce vrea să spună că văzuse? Ne gîndim poate că se urcase pe creasta unui munte foarte înalt și abrupt, că privise de acolo și că văzuse întreg pămîntul și universul, și de aceea a zis: „Am văzut sfîrșitul oricărui lucru împlinit"? Dacă acesta este un lucru vrednic de toată lauda, atunci să cerem de la

605. Psalmi 118,85.
606. Ioan 13,34.
607. Galat. 6,2.
608. Psalmi 118,96.

ut aliquem excelsissimum montem qui est in terra requiramus de cuius cacumine uideamus omnis consummationis finem. noli ire longe. ecce dico tibi: ascende in montem et uide finem. christus mons est. ueni ad christum; uides inde finem omnis consummationis. quis est iste finis? paulum interroga: *finis autem praecepti est caritas de corde puro et conscientia bona et fide non ficta*; alio loco: *plenitudo autem legis caritas*. quid tam finitum et terminatum quam plenitudo? etenim, fratres, finem ponit laudabiliter. nolite putare consumtionem sed consummationem. aliter enim dicitur: finiui panem, aliter: finiui tunicam. finiui panem manducando; finiui tunicam intexendo. et ibi finis sonat et illic finis sonat. sed tamen panis finitur ut consumatur, tunica finitur ut consummetur; panis finitur ut non sit, tunica finitur ut perfecta sit. ergo sic audite finem et quando legitur psalmus et auditis: in finem. psalmus dauid. adsidue auditis hoc in psalmis et debetis nosse quod auditis. quid est: in finem? *finis enim legis est christus, ad iustitiam omni credenti*. et quid est: finis christus? quia christus deus, et finis praecepti caritas, et deus caritas quia et pater et filius et spiritus sanctus unum sunt. ibi tibi finis est; alibi uia est. noli haerere in uia et non peruenire ad finem. ad quidquid aliud ueneris, transi usque quo peruenias ad finem. quis est finis? *mihi autem adhaerere deo bonum est*. adhaesisti deo, finisti uiam; permanebis in patria. intendite. pecuniam aliquis quaerit. non sit tibi finis; transi tamquam peregrinus. quaere ubi transigas, non ubi remaneas. si autem amas, per auaritiam inplicatus es; erit tibi auaritia catena pedum; ultra progredi non potes. transi ergo et

Dumnezeu ochi trupeşti atît de ageri, încît să putem vedea muntele cel mai înalt care există pe pămînt, de pe a cărui culme să putem vedea sfîrşitul oricărui lucru împlinit.

Nu merge prea departe. Iată, îţi zic, urcă-te pe munte şi priveşte sfîrşitul. Cristos este muntele; vino la Cristos, de aici poţi vedea sfîrşitul oricărui lucru împlinit. Care este acest sfîrşit? Întreabă-l pe Pavel: „Iar împlinirea poruncii este iubirea dintr-o inimă curată, dintr-un cuget drept şi dintr-o credinţă neprefăcută"[609]; şi în alt loc: „Iar plinătatea legii este iubirea"[610]. Ce poate fi mai încheiat şi mai desăvîrşit decît plinătatea? Într-adevăr, fraţii mei, psalmistul foloseşte în chip minunat cuvîntul „sfîrşit". Să nu credeţi că este vorba de încheiere, ci de împlinire. Căci noi cu un anume înţeles zicem: „Am terminat pîinea" şi cu un altul zicem „Am terminat haina". Pîinea, am terminat-o pentru că am mîncat-o, în vreme ce haina am terminat-o de ţesut. Se foloseşte cuvîntul „sfîrşit" în ambele cazuri, totuşi pîinea se termină pentru că este mîncată, pe cînd haina este terminată pentru că lucrul la ea s-a încheiat. Pînea se termină, în sensul că nu mai este, în vreme ce haina se termină în sensul că a fost desăvîrşită. Prin urmare, aşa să înţelegeţi cuvîntul „sfîrşit" cînd se citeşte psalmul şi auziţi: „La sfîrşitul psalmului lui David". Adeseori auziţi aceasta în psalmi, aşa că trebuie să ştiţi ce ascultaţi.

Ce înseamnă „la sfîrşit"? „Căci sfîrşitul legii este Cristos, spre neprihănirea oricui crede."[611] Şi ce înseamnă „Cristos este sfîrşitul"? Înseamnă: Cristos este Dumnezeu; şi înseamnă că sfîrşitul poruncii este iubirea şi că Dumnezeu este iubire, pentru că Tatăl şi Fiul şi Duhul Sfînt sînt una. Acolo îţi este ţinta, oriunde în altă parte este drumul. Nu rămîne pe drum, ca să ajungi la ţintă. În orice parte ai merge, abate-te din drum ca să ajungi la ţintă. Care este ţinta? „Pentru mine este bine să fiu în unire cu Dumnezeu."[612] Te-ai unit cu Dumnezeu, ţi-ai încheiat drumul, vei rămîne în patria cerească.

Încercaţi să înţelegeţi. Cineva caută bani, dar nu acesta trebuie să fie sfîrşitul pentru tine: treci de el ca un călător. Caută un loc pe unde să treci, nu unul în care să rămîi. Dacă însă tu iubeşti banii, eşti cuprins de lăcomie; lăcomia îţi va fi astfel ca un lanţ pentru picioare: nu mai poţi înainta. Treci dar

609. 1 Timotei 1,5.
610. Rom. 13,10.
611. *Ibidem* 10,4.
612. Psalmi 72,28.

hoc; quaere finem. salutem corporis quaeris? adhuc noli ibi remanere. quae est enim ista salus corporis quae morte perimitur, quae aegritudine debilitatur friuola, mortalis, fluxa? quaere illam ne impediat forte morbida ualetudo opera tua bona. ergo non est ibi finis quia propter aliud quaeritur. quidquid propter aliud quaeritur non est ibi finis; quidquid propter se et gratis quaeritur ibi est finis. quaeris honores? forte ad aliquid agendum quaeris, ut peragas aliquid ut placeas deo. noli ipsum honorem amare ne ibi remaneas. quaeris laudem? si dei quaeris, bene facis. si tuam quaeris, male facis; remanes in uia. sed amaris et tu; laudaris et tu. noli gratulari quando in te laudaris. laudare in domino ut cantes: *in domino laudabitur anima mea*. sermonem aliquem bonum dicis, et laudatur sermo tuus? non laudetur quasi tuus; non est ibi finis. si ibi ponis finem, finiris; sed non finiris quasi perficiaris, sed finiris ut consumaris. ergo non laudetur sermo tuus quasi abs te, quasi tuus. sed quomodo laudetur? quomodo dicit psalmus: in deo laudabo sermonem; in deo laudabo uerbum. ex hoc fit ut fiat in te quod sequitur: *in deo speraui; non timebo quid faciat mihi homo*. quando enim omnia tua in deo laudantur, non timetur ne pereat laus tua quia non deficit deus. ergo transi et ipsam.

[ioep 10,06] uidete, fratres, quanta transimus in quibus non est finis. his utimur quasi in uia; quasi in mansionibus stabulorum reficimur et transimus. ubi ergo finis? *dilectissimi, filii dei sumus, et nondum apparuit quid erimus*. hic dictum est, in hac epistula. adhuc ergo in uia sumus; adhuc quocumque uenerimus, transire debèmus usque quo perueniamus ad aliquem finem. *scimus quia cum apparuerit, similes ei erimus quoniam*

şi de aceasta, caută sfîrşitul. Cauţi sănătatea trupului, dar nu trebuie să te opreşti aici. Ce înseamnă sănătatea trupului, care se nimiceşte prin moarte, este slăbită de boală, nestatornică, muritoare, schimbătoare? Caută totuşi s-o ai, ca nu cumva boala să te împiedice să faci fapte bune. Dar nici aici nu este vorba de ţintă, căci sănătatea e căutată pentru un alt motiv. Orice lucru căutat pentru altceva decît pentru sine nu poate fi ţintă. Orice lucru căutat pentru sine şi fără nici un alt motiv este ţintă.

Cauţi onoruri? Poate că le cauţi pentru ceva anume, ca să faci ceva, ca să fii pe placul lui Dumnezeu. Nu iubi onorurile de dragul lor, ca să nu te opreşti din drum. Cauţi lauda? Dacă tu cauţi lauda lui Dumnezeu, bine faci, dacă însă o cauţi pe a ta, rău faci, pentru că rămîi pe drum. Dar, iată, eşti iubit, eşti lăudat; nu te lăsa mulţumit cînd eşti lăudat pentru tine, laudă-te în Domnul ca să cînţi: „Sufletul meu se va lăuda în Domnul"[613]. Rosteşti poate o cuvîntare bună şi ea este lăudată? Ia seama să nu fie lăudată ca şi cum ar fi a ta, căci nu aceasta este ţinta. Dacă ai aceasta drept ţintă, eşti terminat, dar nu terminat în sensul de desăvîrşit, ci în sensul că s-a terminat cu tine, nu mai eşti. Aşadar ai grijă, cuvîntarea ta să nu fie lăudată ca şi cum ar veni de la tine, ca şi cum ar fi a ta; dar cum atunci să fie lăudată? Cum zice psalmul: „În Dumnezeu îmi voi lăuda cuvîntarea, în Dumnezeu îmi voi lăuda cuvîntul"[614]. Astfel în tine se va petrece ceea ce urmează: „În Dumnezeu am nădăjduit, nu mă voi teme de ce mi-ar putea face omul"[615]. Într-adevăr, cînd tot ceea ce ai este lăudat în Dumnezeu; lauda ta nu stă să piară, pentru că Dumnezeu nu slăbeşte niciodată. Treci dar şi peste laudă.

6. Vedeţi, fraţii mei, peste cît de multe trebuie să trecem, toate în care nu se află ţinta. De acestea doar ne folosim, aşa cum, pe drum, ne oprim în locuri de popas, ca să ne odihnim, şi apoi mergem mai departe. Atunci, unde este ţinta? „Preaiubiţilor, sîntem fiii lui Dumnezeu, şi nu ni s-a arătat încă ce vom fi."[616] Chiar aici, în această Epistolă, ni se spune. Prin urmare, sîntem încă pe drum şi oriunde am ajunge trebuie să mergem mai departe, pînă cînd vom ajunge la o ţintă. „Ştim că, atunci

613. *Ibidem* 33,3.
614. *Ibidem* 55,5; 55,11.
615. *Ibidem* 55,5; 55,12.
616. 1 Ioan 3,2.

uidebimus eum sicuti est. iste finis; ibi perpetua laudatio, ibi semper *alleluia* sine defectu. ergo ipsum finem dixit in psalmo: omnis consummationis uidi finem. et quasi diceretur illi: quis est finis quem uidisti?, latum mandatum tuum ualde. ipse est finis, latitudo mandati. latitudo mandati caritas est quia ubi caritas non sunt angustiae. in ipsa latitudine erat apostolus cum diceret: *os nostrum patet ad uos*, o corinthii; *cor nostrum dilatatum est. non angustamini in nobis*: ideo ergo latum mandatum tuum ualde. quod est latum mandatum? *mandatum nouum do uobis ut uos inuicem diligatis*. caritas ergo non angustatur. uis non angustari in terra? in lato habita. quidquid enim tibi fecerit homo non te angustat quia illud diligis quod non nocet homo: deum diligis, fraternitatem diligis, legem dei diligis, ecclesiam dei diligis; sempiterna erit. laboras in terra sed peruenies ad fructum promissum. quis tibi tollit quod diligis? si nemo tibi tollit quod diligis, securus dormis; immo securus uigilas ne dormiendo perdas quod diligis. non enim frustra dictum est: *inlumina oculos meos ne quando obdormiam in morte*. qui claudunt oculos contra caritatem obdormiscunt in concupiscentiis delectationum carnalium. euigila ergo. delectationes enim sunt manducare, bibere, luxuriari, ludere, uenari. pompas istas uanas omnia mala sequuntur. numquid nescimus quia delectationes sunt? quis neget quia delectant? sed plus diligitur lex dei. clama contra tales suasores: *narrauerunt mihi iniusti delectationes, sed non sicut lex tua, domine*. ista delectatio manet. non solum manet quo uenias, sed etiam reuocat fugientem.

[ioep 10,07] *haec est enim dilectio dei, ut praecepta eius seruemus*. iam audistis: *in his duobus praeceptis tota lex pendet*

cînd se va arăta, vom fi asemănători cu El, pentru că-l vom vedea așa cum este."[617] Aceasta este ținta, acolo va fi lauda veșnică, acolo va fi mereu un *Aleluia* fără de sfîrșit.

Despre această țintă se vorbește în psalmul care spune: „Am văzut sfîrșitul oricărui lucru împlinit". Și parcă i s-ar spune: „Care este sfîrșitul pe care l-ai văzut?". „Porunca ta este foarte mare."[618] Acesta este sfîrșitul, măreția poruncii. Măreția poruncii este iubirea, pentru că acolo unde este iubire nu este loc pentru strîmtoare. În această măreție se afla Apostolul cînd spunea: „Gura noastră vă vorbește, inima noastră s-a lărgit, nu sînteți strîmtorați în noi"[619]. De aceea „porunca ta este foarte mare". Care este această poruncă mare? „Vă dau o poruncă nouă, să vă iubiți unii pe alții."[620] Iubirea nu este îngustă. Vrei să nu fii strîmtorat pe pămînt? Locuiește într-un loc larg. Orice ți-ar face omul, nu te poate pune la strîmtoare, deoarece tu iubești ceea ce omul nu poate nimici: îl iubești pe Dumnezeu, iubești comuniunea cu frații, iubești legea lui Dumnezeu, iubești Biserica lui Dumnezeu. Iubirea va fi veșnică. Este adevărat că te trudești pe pămînt, dar vei ajunge la rodul făgăduit. Cine-ți poate răpi ceea ce iubești? Dacă nimeni nu-ți poate răpi ceea ce iubești, tu dormi liniștit, ba, mai degrabă, veghezi liniștit, ca nu cumva dormind să pierzi ceea ce iubești. Nu degeaba s-a spus: „Luminează-mi ochii, ca să nu dorm somnul morții"[621]. Cei care-și închid ochii în fața iubirii adorm în poftele plăcerilor trupești. Veghează deci. Plăcerile sînt: mîncarea, băutura, desfrînarea, jocurile, vînătoarea; toate relele însoțesc aceste plăceri deșarte. Oare nu știm că toate acestea sînt plăceri? Cine ar putea spune că ele nu nasc desfătarea? Dar legea lui Dumnezeu este iubită mai mult decît ele. Celor care te îndeamnă spre asemenea plăceri strigă-le: „Cei nedrepți mi-au povestit despre plăcerile lor, dar ele nu sînt ca legea ta, Doamne". Această desfătare rămîne. Nu numai că rămîne, pentru ca tu să poți ajunge pînă la ea, dar te și cheamă înapoi dacă ai vrea să fugi.

7. „Într-adevăr, aceasta este iubirea față de Dumnezeu, să păzim poruncile lui."[622] Ați auzit deja: „În aceste două porunci

617. *Ibidem*.
618. Psalmi 118,96.
619. 2 Cor. 6,11-12.
620. Ioan 13,34.
621. Psalmi 12,4.
622. 1 Ioan 5,3.

et prophetae. quomodo noluit te diuidere per multas paginas? in his duobus praeceptis tota lex pendet et prophetae. in quibus duobus praeceptis? *diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo et ex tota anima tua et ex tota mente tua*, et *diliges proximum tuum tamquam te ipsum*. in his duobus praeceptis tota lex pendet et prophetae. ecce de quibus praeceptis narrat tota ista epistula. tenete ergo dilectionem, et securi estote. quid times ne male facias alicui? quis male facit ei quem diligit? dilige; non potest fieri nisi bene facias.

sed forte corripis? amor hoc facit, non saeuitia. sed forte caedis? ad disciplinam facis quia amor ipsius dilectionis non te permittit negligere indisciplinatum. et fit quodammodo quasi diuersus fructus et contrarius, ut aliquando odium blandiatur et caritas saeuiat. nescio quis odit inimicum suum et fingit illi amicitiam. uidet illum facere aliquid mali; laudat. uult eum esse praecipitem; uult caecum ire per abrupta cupiditatum suarum unde forte non redeat. laudat quoniam *laudatur peccator in desideriis animae suae*. adhibet illi unctionem adulationis suae. ecce odit et laudat. alter uidet amicum suum tale aliquid facere; reuocat. si illum non audiat, profert uerba etiam castigationis. obiurgat, litigat; aliquando uenitur ad hanc necessitatem ut litiget. ecce odium blanditur et caritas litigat. noli adtendere uerba blandientis et quasi saeuitiam obiurgantis. uenam inspice; radicem unde procedant quaere. ille blanditur ut decipiat; iste litigat ut corrigat. ergo non opus est, fratres, ut per nos distendatur cor uestrum. impetrate a deo ut diligatis inuicem. omnes homines etiam inimicos uestros

se cuprind întreaga lege și profeții"[623]. Cum de nu a vrut ca tu să te risipești, citind mai multe pagini? „În aceste două porunci se cuprind întreaga lege și profeții". Despre care două porunci este vorba? „Să-l iubești pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta, și din tot sufletul tău, și din tot cugetul tău"[624] și „să-l iubești pe aproapele tău ca pe tine însuți. În aceste două porunci se cuprind întreaga lege și profeții"[625]. Iată despre care două porunci vorbește întreaga noastră Epistolă. Păziți, așadar iubirea și rămîneți liniștiți. De ce te temi că poți face rău cuiva? Cine-i poate face vreun rău celui pe care-l iubește? Iubește deci, nu vei putea face decît binele.

Iubirea e crudă

Dar poate că trebuie să îndrepți pe cineva? Dragostea din tine face aceasta, nu cruzimea. Poate că trebuie să lovești? Faci aceasta pentru a ajunge la diciplină, pentru că iubirea față de iubirea însăși nu-ți îngăduie să treci cu vederea lipsa de disciplină. Și astfel se întîmplă că rodul este diferit, ba chiar opus, cînd ura lingușește, în vreme ce iubirea se poartă cu asprime. Cineva își urăște dușmanul și îi arată o prietenie prefăcută: îl vede făcînd un lucru rău și îl laudă; vrea ca el să cadă în prăpastie, vrea ca el să meargă ca un orb pe culmile abrupte ale patimilor sale, într-un loc din care nu poate să se mai întoarcă; îl laudă „pentru că păcătosul se lăudă cu dorințele sufletului său"[626]. Îi dă prin urmare ungerea lingușirii: iată, îl urăște și-l laudă. Altcineva își vede prietenul făcînd ceva rău și îi atrage atenția: dacă acela nu-l aude, rostește chiar cuvinte mustrătoare, îl dojenește, se ceartă cu el, da, cîteodată este nevoit să se certe. Iată deci că ura lingușește și iubirea ceartă. Nu lua în seamă cuvintele lingușitorului, nu lua în seamă asprimea celui care dojenește; cercetează izvorul din care țîșnește fiecare, caută să vezi care este rădăcina din care cresc. Unul lingușește ca să înșele, celălalt ceartă ca să îndrepte.

Așadar, frații mei, nu este nevoie ca inima voastră să se lărgească prin mijlocirea noastră: cereți de la Dumnezeu să

623. Matei 22,40.
624. *Ibidem* 22,37.
625. *Ibidem* 22,39-40.
626. Psalmi 9,3.

diligatis, non quia fratres sunt sed ut fratres sint, ut semper fraterno amore flagretis siue in fratrem factum siue in inimicum ut frater fiat diligendo. ubicumque fratrem diligitis amicum diligitis. iam te cum est; iam in unitate etiam catholica tibi coniunctus est. si bene uiuis, fratrem diligis factum ex inimico. sed diligis aliquem qui nondum credidit christo, aut si credidit christo, ut daemones credit; repraehendis uanitatem ipsius. tu dilige et fraterno amore dilige. nondum est frater, sed ideo diligis ut sit frater. ergo tota dilectio nostra fraterna est erga christianos, erga omnia membra eius. disciplina caritatis, fratres mei, robur, flores, fructus, pulchritudo, amoenitas, pastus, potus, cibus, amplexus sine satietate est. si sic nos delectat peregrinos, in patria quomodo gaudebimus?

[ioep 10,08] curramus ergo, fratres mei; curramus et diligamus christum. quem christum? iesum christum. quis est iste? uerbum dei. et quomodo uenit ad aegrotos? *uerbum caro factum est et habitauit in nobis*. completum est ergo quod scriptura praedixit: *oportebat christum pati et resurgere tertia die a mortuis*. corpus ipsius ubi iacet? membra ipsius ubi laborant? ubi esse debes ut sub capite sis? *et praedicari in nomine eius paenitentiam et remissionem peccatorum per omnes gentes incipiens ab hierusalem*. ibi diffunditur caritas tua. dicit christus uel psalmus, id est spiritus dei: *latum mandatum tuum ualde*, et nescio quis ponit in africa fines caritatis. extende caritatem per totum orbem si uis christum amare quia membra christi per orbem

puteți să vă iubiți unii pe alții. Pe toți oamenii, chiar pe dușmanii voștri să-i iubiți, nu pentru că ar fi frați, ci ca să ajungă frați. Fie ca mereu să fiți înflăcărați de iubirea frățească, ori față de cel care-ți este deja frate, ori față de dușman, ca prin iubire să-ți devină frate. Ori de cîte ori vă iubiți un frate, iubiți un prieten. El este de-acum cu tine, s-a unit cu tine în unitatea care îi cuprinde pe toți.

Dacă trăiești așa cum se cuvine, îl iubești pe fratele tău care înainte îți era dușman. Dacă iubești pe cineva care încă nu a crezut în Cristos, sau dacă a crezut în El așa cum cred și demonii, îl certi pentru deșertăciunea credinței lui. Tu iubește-l, și iubește-l cu dragoste frățească. E drept, nu-ți este încă frate, dar tocmai de aceea îl iubești, ca să ajungă fratele tău. Așadar toată iubirea noastră frățească este pentru creștini, pentru toate mădularele lui Cristos. Disciplina iubirii, frații mei, înseamnă forță, flori, roade, frumusețe, încîntare, hrană, băutură, mîncare, îmbrățișare; ea este fără saț. Dacă așa ne desfătează cît sîntem călători încă, oare cum ne vom bucura în patria cerească?

Biserica – trupul lui Cristos. Testamentul Domnului

8. Să alergăm deci, frații mei, să alergăm și să-l iubim pe Cristos? Care Cristos? Isus Cristos. Cine este El? Cuvîntul lui Dumnezeu. Și cum a venit la cei bolnavi? „Cuvîntul s-a făcut trup și a locuit între noi."[627] S-a împlinit ceea ce prezisese Scriptura: „Trebuia să sufere Cristos și să învie a treia zi din morți."[628] Unde zace trupul lui? Unde suferă mădularele lui? Unde trebuie să fii, ca să fii sub autoritatea lui? „Și să se predice în numele lui pocăința și iertarea păcatelor la toate neamurile, pornind din Ierusalim."[629] De acolo să se reverse iubirea ta.

Zice Cristos și zice și psalmul, adică Duhul lui Dumnezeu: „Porunca ta este foarte mare"[630]; așa se face că cineva a așezat în Africa hotarele iubirii[631]. Întinde-ți iubirea peste întreg pămîntul, dacă vrei să-l iubești pe Cristos, pentru că mădularele lui sînt

627. Ioan 1,14.
628. Luca 24,46.
629. *Ibidem* 24,47.
630. Psalmi 118,96.
631. Aluzie la donatiști.

iacent. si amas partem, diuisus es; si diuisus es, in corpore non es; si in corpore non es, sub capite non es. quid prodest quia credis, et blasphemas? adoras illum in capite; blasphemas in corpore. amat ille corpus suum. si tu te praecidisti a corpore ipsius, caput non se praecidit a corpore suo. sine causa me honoras, clamat tibi caput desuper. sine causa me honoras. tamquam si uelit tibi aliquis osculari caput et calcaret tibi pedes. forte caligis clauatis contereret pedes tuos uolens tibi tenere caput et osculari. nonne inter uerba honorantis clamares et diceres: quid facis, homo? calcas me. non diceres: calcas caput meum, quia caput honorabat. sed plus clamaret caput pro membris calcatis quam pro se quia honorabatur. nonne clamat ipsum caput: nolo honorem tuum; calcare me noli? iam tu dic si potes: quare te calcaui? dic illud capiti: te osculari uolui, amplecti uolui. sed non uides, o stulte, quia quod uis amplecti per quandam compagem unitatis peruenit ad id quod calcas? susum me honoras; iusum me calcas. plus dolet quod calcas quam gaudet quod honoras quia et quod honoras dolet pro eis quos calcas. quomodo clamat lingua? dolet mihi. non dicit: dolet pedi meo, sed: dolet mihi, dicit. o lingua, quis te tetigit? quis percussit? quis stimulauit? quis pupugit? nemo, sed coniuncta sum eis quae calcantur. quomodo uis non doleam quando non sum separata?

[ioep 10,09] dominus ergo noster iesus christus ideo ascendens in caelum die quadragesimo commendauit corpus suum qua habebat iacere quia uidit multos honoraturos se quia ascendit in caelum, et uidit quia honor ipsorum inutilis est si conculcant membra ipsius in terra. et ne quis erraret et cum adoraret caput in caelo, calcaret pedes in terra, dixit ubi essent membra ipsius. ascensurus enim dixit uerba nouissima; post ipsa uerba non est locutus in terra. ascensurum caput in caelum commendauit membra in terra, et discessit. iam non inuenis loqui christum in terra; inuenis illum loqui, sed de caelo. et de ipso caelo quare? quia membra calcabantur in terra. persecutori

răspîndite în toată lumea. Dacă iubești doar o parte, înseamnă că ești împărțit, dacă ești împărțit, nu ești în trup, dacă nu ești în trup, nu ești sub autoritatea capului. La ce-ți folosește să crezi, dacă blestemi? Te închini capului și blestemi trupul. Dar El își iubește trupul. Dacă tu te-ai despărțit de trupul lui, capul nu se desparte de trupul său. Degeaba mă cinstești – îți strigă de deasupra capul – degeaba mă cinstești. Este ca și cum cineva ar vrea să te sărute pe cap și în același timp să te calce pe picioare; ar dori poate să-ți zdrobească picioarele cu cizmele sale care au cuie, în vreme ce ar vrea să-ți țină capul și să te sărute. Oare nu i-ai opri cuvintele pline de laudă, strigîndu-i: „Ce faci, omule? Mă calci pe picioare". Nu i-ai spune: „Mă calci pe cap", fiindcă tocmai capul ți-l cinstea, dar mai degrabă ar striga capul pentru mădularele sale călcate în picioare, decît pentru sine, pentru că i se aducea cinste. Oare nu strigă capul: „Nu vreau cinstirea ta, ci nu mă mai călca!". Iar acum spune, dacă poți: „Cum adică te-am călcat?" Spune-i capului: „Am vrut să te sărut, am vrut să te îmbrățișez". Dar nu vezi, omule nechibzuit, că, datorită unei îmbinări desăvîrșite, ceea ce tu vrei să îmbrățișezi ajunge pînă la acea parte pe care o calci în picioare? În partea de sus mă cinstești în vreme ce partea de jos o calci în picioare. Mai mare este durerea pe care o simte partea pe care o calci, decît bucuria pe care o simte partea pe care o cinstești, pentru că partea pe care o calci simte durere pentru toate cele pe care le calci. Cum strigă limba? Mă doare. Nu spune: „Mă doare pentru piciorul meu", ci: „Mă doare". O, limbă, dar cine te-a atins? Cine te-a străpuns? Cine te-a înțepat? Nimeni, dar eu sînt legată de cei care sînt călcați în picioare. Cum ai vrea să nu simt nici o durere, cînd nu sînt despărțită de ei?

9. De aceea Domnul nostru Isus Cristos, cînd s-a înălțat la cer în cea de-a patruzecea zi, a lăsat trupul său, care trebuia să rămînă pe pămînt, pentru că a văzut că mulți aveau să-L cinstească, deoarece s-a înălțat la cer. Și a mai văzut că cinstirea adusă de ei este fără nici un folos, dacă aceștia zdrobesc mădularele sale rămase pe pămînt. Și, ca nu cumva cineva să greșească și, în vreme ce se închină capului care este în cer, să-i calce picioarele care se află pe pămînt, a spus unde trebuie să se afle mădularele Lui. Cu puțin înainte de a se înălța la cer, a rostit cele din urmă cuvinte, după care nu a mai spus nimic pe pămînt. Capul, care urma să se înalțe la cer, a lăsat mădularele sale pe pămînt și a plecat. De-acum înainte nu-l vei mai

enim saulo dixit desuper: *saule, saule, quid me persequeris?* 'ascendi in caelo, sed adhuc in terra iaceo. hic ad dexteram patris sedeo; ibi adhuc esurio et sitio, peregrinus sum'. quomodo ergo corpus commendauit in terra ascensurus? cum interrogarent illum discipuli: *domine, si in hoc tempore praesentaberis, et quando regnum israhel?*, respondit iturus: *non est uestrum scire tempus quod pater posuit in sua potestate, sed accipietis uirtutem spiritus sancti superuenientem in uos et eritis mihi testes.* uidete qua diffundat corpus suum; uidete ubi se calcari non uult: *eritis mihi testes in hierusalem et in totam iudaeam et samariam et usque in totam terram.* ecce qua iaceo qui ascendo. ascendo enim quia caput sum; iacet adhuc corpus meum. qua iacet? per totam terram. caue ne percutias; caue ne uioles; caue ne calces. nouissima uerba christi sunt ista ituri in caelum. considerate languentem in lecto hominem, in domo sua iacentem et maceratum aegritudine, proximum morti, anhelantem, iam animam quodammodo inter dentes habentem, qui forte sollicitus de aliqua re cara sibi quam multum diligit. ueniat illi in mentem, et uocet heredes suos et dicat: rogo uos, facite hoc. tenet quodammodo uiolenter animam ne ante exeat quam illa uerba firmentur. cum illa nouissima uerba dictauerit, efflat animam. tollitur cadauer in sepulchrum. heredes ipsius quomodo meminerunt nouissima uerba morientis? quomodo si quis existat qui dicat eis: nolite facere? quid ergo illi dicant? ergo non facio quod mihi pater meus efflans animam nouissime mandauit, quod ultimum sonuit in aures meas proficiscente hinc patre meo? quaeuis alia uerba ipsius aliter possum habere, nouissima uerba me plus tenent. non eum uidi amplius, non audiui loquentem. fratres, cogitate

afla pe Cristos vorbind pe pământ; îl vei mai auzi vorbind, dar din cer. Și de ce a mai vorbit din cer? Pentru că mădularele sale erau călcate în picioare pe pământ. I-a zis prigonitorului Saul: „Saul, Saul, de ce mă prigonești?”[632]. M-am înălțat la cer, dar sînt încă pe pământ, aici șed la dreapta Tatălui, acolo sînt încă flămînd, însetat și călător.

Așadar, cum ne-a înfățișat trupul său înainte de a se înălța la cer? Cînd ucenicii îl întrebau: „Doamne, a sosit oare ceasul în care să restabilești împărăția lui Israel?”[633]. El a răspuns chiar înainte să plece: „Nu e treaba voastră să știți vremea pe care Tatăl a rînduit-o cu puterea sa, ci veți primi puterea Duhului Sfînt, care se va coborî asupra voastră, și-mi veți fi martori”[634]. Vedeți pînă unde se întinde trupul lui, vedeți unde El nu vrea să fie călcat în picioare: „Îmi veți fi martori în Ierusalim, și în Samaria, și pînă la capătul pămîntului”[635]. Iată unde rămîn, deși mă înalț la cer. Mă înalț, într-adevăr, pentru că sînt capul, dar trupul meu rămîne jos. Unde rămîne? Pe fața întregului pămînt. Ai grijă să nu-l lovești, ai grijă să nu-l rănești, ai grijă să nu-l calci în picioare. Acestea sînt cuvintele de pe urmă ale lui Cristos, înainte să se înalțe la cer.

Gîndiți-vă la cineva care se află închis în casă, bolnav la pat și plin de amărăciune, gata să moară, răsuflînd greu, trăgînd cu dinții parcă de sufletul care stă să-l părăsească. Gîndiți-vă că, poate, îngrijindu-se de ceva la care ține mult, un lucru pe care l-a îndrăgit peste măsură, îi vine dintr-o dată în minte acest lucru. Apoi îi cheamă pe moștenitori și le spune: „Faceți, rogu-vă, acest lucru”. Se chinuie oarecum să-și țină încă sufletul, ca nu cumva să iasă înainte ca aceste cuvinte să fie bine auzite. După ce a rostit cuvintele de pe urmă își dă sufletul, iar trupul său este pus în mormînt. Cum își vor aminti moștenitorii lui de ultimele cuvinte ale muribundului? Dacă ar exista cineva care să le spună: „Nu faceți așa”, ce i-ar spune oare? Oare să nu fac eu ceea ce mi-a cerut tatăl meu chiar înainte de a-și da sufletul, să nu respect eu acele cuvinte care mi-au răsunat cele din urmă în urechi, chiar cînd tatăl meu se pregătea să plece de aici? Față de oricare alte cuvinte mă pot purta altfel, dar cele din urmă cuvinte mă leagă mai mult: după ele nici nu l-am mai văzut, nici nu l-am mai auzit vorbind.

632. Fapte 9,4.
633. *Ibidem* 1,6.
634. *Ibidem* 1,7-8.
635. *Ibidem* 1,8.

uisceribus christianis. si heredibus tam sunt dulcia, tam grata, tam magni ponderis uerba ituri in sepulchrum, heredibus christi qualia debent esse uerba nouissima non redituri in sepulchrum sed ascensuri in caelum? namque ille qui uixit et mortuus est – rapitur ad alia loca anima ipsius, corpus ipsius ponitur in terra. an fiant illa uerba an non fiant non ad eum pertinet. iam aliud agit aut aliud patitur. aut in sinu abrahae gaudet aut in igne aeterno aquae modicum desiderat. in sepulchro autem ipsius iacet cadauer sine sensu, et custodiuntur uerba nouissima morientis. quid sibi sperant illi qui uerba nouissima sedentis in caelo non custodiunt uidentis desuper an contemnantur an non contemnantur, illius qui dixit: *saule, saule, quid me persequeris?*, qui seruat ad iudicium quidquid uidet pati membra sua?

[ioep 10,10] et quid nos fecimus?, inquiunt. nos sumus passi persecutionem; non fecimus. uos fecistis, o miseri; primo quia diuisistis ecclesiam. maior est machaera linguae quam ferri. superba fuit ancilla sarrae agar et adflicta est a domina sua propter superbiam. disciplina erat illa, non poena. ideo cum recessisset a domina sua, quid ei dixit angelus? *reuertere ad dominam tuam*. sic ergo, carnalis anima tamquam ancilla superba, si forte aliquas molestias passa es propter disciplinam, quid insanis? redi ad dominam tuam. tene dominicam pacem. ecce proferuntur euangelia: legimus qua diffunditur ecclesia disputatur contra et dicitur nobis: traditores. cuius rei traditores? christus commendat ecclesiam suam, et non credis; ego tibi crediturus sum maledicenti parentibus meis? uis ut credam tibi de traditoribus? crede tu prius christo. quid est dignum? christus deus est; tu homo es. cui prius debet credi? christus ecclesiam suam toto orbe diffudit. ego dico; contemne. euangelium loquitur; caue. quid dicit euangelium? *oportebat christum*

Fraţii mei, gîndiţi cu o inimă creştină: dacă pentru moştenitori cuvintele celui care stă să meargă în mormînt sînt atît de dulci, atît de plăcute, au atîta greutate, cum ar trebui să fie ultimele cuvinte pentru moştenitorii lui Cristos, care urma nu să meargă în mormînt, ci să se înalţe la cer! Într-adevăr, sufletul celui care a trăit şi a murit este dus pe alte tărîmuri, iar trupul este aşezat în mormînt, lui nu-i mai pasă dacă acele ultime cuvinte se împlinesc sau nu; fie că el se bucură în sînul lui Avraam, fie că vrea puţină apă, aflîndu-se în focul cel veşnic. Trupul lui zace de-acum fără simţire în mormînt, dar ultimele sale cuvinte de muribund sînt păzite cu sfinţenie. Ce nădejde mai pot avea aceia care nu păzesc ultimele cuvinte ale Celui ce şade în cer şi care vede de sus dacă ele sînt disprețuite sau nu? Cel care a zis: „Saul, Saul, de ce mă prigoneşti?" păstrează pentru Judecată tot ce au suferit mădularele Sale.

10. Aceştia zic: dar noi ce am făcut? Noi am suferit prigonirea, nu am pornit-o[636]. Ba aţi pornit-o, nefericiţilor, mai întîi pentru că aţi sfîşiat Biserica. Mai ascuţită este sabia limbii decît cea de fier. Agar, sclava Sarei, a fost mîndră şi stăpîna ei a lovit-o pentru mîndria ei. Dar aceea era disciplină, nu pedeapsă. Cînd a plecat de la stăpîna ei, ce i-a spus îngerul? „Întoarce-te la stăpîna ta."[637] Aşa şi tu, suflet păcătos, ca sclava aceea mîndră, dacă ai suferit cumva neajunsuri pentru disciplinarea ta, de ce te porţi ca şi cum n-ai avea minte? Întoarce-te la stăpîna ta, păzeşte pacea Domnului.

Iată Evangheliile, să citim pînă unde se întinde Biserica. Sîntem mustraţi, ba mai mult, ni se spune: „Trădătorilor"[638]! Ai cui trădători? Cristos îţi lasă în grijă Biserica sa, iar tu nu-l crezi; vrei ca eu să te cred, măcar că-mi vorbeşti de rău părinţii? Vrei să te cred cu privire la trădători? Mai întîi crede-l tu pe Cristos. Ce lucru este vrednic de crezare? Cristos este Dumnezeu, tu eşti om; cine trebuia crezut mai degrabă? Cristos a răspîndit Biserica Sa în toată lumea. Dacă eu spun aceasta, nu lua în seamă, dar Evanghelia o spune, aşa că păzeşte-te. Ce spune Evanghelia? „Cristos trebuia să sufere şi să învie din morţi a

636. Ciclul omiliilor se încheie cu încă o şarjă împotrivă donatiştilor, acuzaţi de lipsă de iubire şi ipocrizie.
637. Geneza 16,24.
638. Donatiştii îi acuzau pe catolici de cooperare cu puterea imperială în timpul persecuţiilor. Aceştia ar fi predat cărţile şi obiectele de cult poliţiei imperiale (de la *traditio*, *traditores*, deci trădători).

pati et resurgere die tertia, et praedicari in nomine eius paenitentiam et remissionem peccatorum. ubi remissio peccatorum ecclesia est. quomodo ecclesia? illi enim dictum est: *tibi dabo claues regni caelorum, et quae solueris in terra soluta erunt et in caelis, et quae ligaueris in terra ligata erunt et in caelis.* qua diffunditur ista remissio peccatorum? *per omnes gentes incipiens ab hierusalem.* ecce crede christo. sed quia intellegis si credideris christo non te habere quod dicas de traditoribus, tibi uis ut credam et parentibus meis maledicenti quam tu credas christo praedicenti.

treia zi, și în numele lui să se predice pocăința și iertarea păcatelor."[639] Unde este iertarea păcatelor, acolo este Biserica. De ce Biserica? Pentru că ei i s-a spus: „Ție-ți voi da cheile împărăției cerurilor și cele pe care le vei dezlega pe pămînt vor fi dezlegate și în ceruri, cele pe care le vei lega pe pămînt vor fi legate și în ceruri"[640]. Unde se revarsă această iertare a păcatelor? „La toate neamurile, pornind din Ierusalim."[641] Iată, încrede-te în Cristos, dar înțelegi că, dacă ai crede în Cristos, nu ai mai avea ce să spui despre trădători: și atunci vrei ca eu să te cred cînd îmi vorbești de rău părinții, în loc ca tu să crezi cuvintele lui Cristos.

639. Luca 24,46-47.
640. Matei 16,19.
641. Luca 24,47.

Bibliografie orientativă

Arendt, H., *Der Liebesbegriff bei Augustin*, [*Le concept d'amour chez Augustin : essai d'interprétation philosophique* ; avant-propos de Guy Petitdemange ; trad. de l'allemand par A.-S. Astrup, Paris, 1999].

Barsotti, D., *Meditazione sulla prima Lettera di Giovanni*, Brescia, 1990.

Berrouard, M.-F., „Saint Augustin et le ministère de la prédication", *Recherches augustiniennes* 2, 1962, pp. 447-501.

Burnaby, J., *Amor Dei : A Study of the Religion of St. Augustine*, 1938.

Y.M.J. Congar, „*Ciuitas Dei* et *Ecclesia* chez Saint Augustin", *Revue des études augustiniennes* 3, 1957, pp. 1-14.

Crespin, R., *Ministère et Sainteté : Pastorale du clergé et solution de la crise donatiste dans la vie et la doctrine de saint Augustin*, Paris, 1965.

Dideberg, D., *Saint Augustin et la première Epître de saint Jean : une théologie de l'agapè*, Paris, 1975.

Frend, W.H.C., *The Donatist church, a movement of protest in Roman North Africa*, Oxford, 1971[2].

Frend, W.H.C., art. „Donatisme", *Dictionnaire encyclopédique du christianisme*, Paris, 1990, t. I, pp. 716-724.

Gallay, J., „Dilige et quod vis fac", *Recherches de sciences religieuses* 43, 1955, pp. 545-555.

Giurisato, G., *Struttura e teologia della prima Lettera di Giovanni*, Roma 1998.

Grasmück, E.L., *Coercitio : Staat und Kirche im Donatistenstreit*, Bonn, 1964.

Mauro, O., *Sinfonia dell'amore*, Roma 1999.

Neusch, M., *Saint Augustin : l'amour sans mesure*, Paris, 2001.

Osculati, R., *La prima lettera di Giovanni*, Milano 1979.

Pontet, M., L'exégèse de saint Augustin prédicateur, Paris, 1945.

Reale, G., „Il concetto dell'amore e della croce in Agostino e il capovolgimento rivoluzionario di alcuni concetti-cardine del pensiero greco in generale e di Platone in particolare", in Agostino, *Amore assoluto e „terza navigazione"*, Milano, 1994, pp. 7-68.

Van der Meer, F., *Saint Augustin pasteur d'âme*, trad. franceză, Paris, 1955.

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ
"GH. ASACHI"
IAȘI

Cuprins

Introducere 5
I. Liniile majore ale vieții
și gîndirii teologice a lui Augustin 5
II. Comentariul Sfîntului Augustin
la Prima Epistolă a Sfîntului Ioan 13
Augustin și epoca lui. Tabel cronologic 19
Notă despre Augustin și donatism 26
Tractatus in Epistolam Iohannis ad Parthos
Despre iubirea absolută
Comentariu la Prima Epistolă a lui Ioan 31
Bibliografie orientativă 335

www.polirom.ro

Redactor: Mihai-Silviu Chirilă
Coperta: Angela Rotaru-Serbenco
Tehnoredactor: Gabriela Gheţău

Bun de tipar: martie 2003. Apărut: 2003
Editura Polirom, B-dul Copou nr. 4 • P.O. Box 266
6600, Iaşi, Tel. & Fax (0232) 21.41.00; (0232) 21.41.11;
(0232)21.74.40 (difuzare); E-mail: office@polirom.ro
Bucureşti, B-dul I.C. Brătianu nr. 6, et. 7, ap. 33,
O.P. 37 • P.O. Box 1-728, 70700
Tel.: (021) 313.89.78; E-mail: polirom@dnt.ro

Tiparul executat la S.C. LUMINA TIPO s.r.l.
str. Luigi Galvani nr. 20 bis, sect. 2, Bucureşti
Tel./Fax: 211.32.60, 212.29.27, E-mail: lumina-lex@fx.ro

POLIROM

RELIGIE

Dintre Părinţii Bisericii, Sfîntul Augustin (354-430) ne-a lăsat cea mai bogată operă, în care se regăsesc problemele fundamentale ale teologiei. *Comentariul la Prima Epistolă a lui Ioan* este structurat în jurul afirmaţiei esenţiale a Scripturii: „Dumnezeu este iubire". Augustin oferă mai multe interpretări ale acestui verset, pentru ca spre final să rezume întreaga dinamică a iubirii într-o sentinţă la fel de celebră: „Iubeşte şi fă ce vrei!".
Am optat pentru o ediţie bilingvă din dorinţa de a oferi cunoscătorilor şi textul latin al acestei capodopere. „Introducerea" reputatei cercetătoare franceze Marie-Anne Vannier surprinde liniile majore ale vieţii şi gîndirii lui Augustin, iar tabelul cronologic şi nota asupra donatismului precizează contextul în care a fost alcătuit *Comentariul.*

„Iubeşte şi fă ce vrei! Dacă taci, să taci din dragoste; dacă strigi, să strigi din dragoste; dacă îndrepţi, să îndrepţi din dragoste; dacă ierţi, să ierţi din dragoste. Să fie înlăuntrul tău rădăcina dragostei; din această rădăcină nu poate ieşi decît binele."

Augustin

ISBN 973-681-212-X
9789736812125

Plural Religie
EDITURA POLIROM
www.polirom.ro

Pe copertă: Piero della Francesca, *Sfîntul Ioan Evanghelistul* (detaliu), cca 1465, Frick Collection, New York